

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน
บ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

A STUDY OF ARCHITECTURAL CONSERVATION AND DEVELOPMENT OF
BANSINGTHA YASOTHORN PROVINCE

นิรวรรณ ลุกระอภิบาลวงศ์
NIRAWAN LERK-APIBANWONG

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี สาขาสถาปัตยกรรม
ศาสตราจารย์ ดร. อภิบาลวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2547

ISBN 974-9680-44-8

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน
บ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

A STUDY OF ARCHITECTURAL CONSERVATION AND DEVELOPMENT OF
BANSINGTHA YASOTHORN PROVINCE

นิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์
NIRAWAN LERK-APIBANWONG

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หมู่.....
ทะเบียน..... 51570
เดือน,ปี 2 3 พ.ศ. 2547

พ.ศ.2547

ISBN 974-9680-44-8

.b.....
.i.....

A STUDY OF ARCHITECTURAL CONSERVATION AND DEVELOPMENT
OF BANSINGTHA YASOTHORN PROVINCE

NIRAWAN LERK-APIBANWONG

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2004
ISBN 974-9680-44-8

COPYRIGHT 2004

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร	
นักศึกษา	นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์	
รหัสประจำตัว	44064008	
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต	
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรม	
พ.ศ.	2547	
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	ผศ.สมพล	ดำรงเสถียร
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม	ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม
	ผศ.สุทัศน์	จุฬามานี

บทคัดย่อ

อาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่าถือว่าเป็นย่านเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางรูปแบบงานสถาปัตยกรรม วัสดุ วิธีการก่อสร้าง รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ในงานสถาปัตยกรรมรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านสิงห์ท่า นั้นเป็นรูปแบบของอาคารร้านค้าที่มีคุณค่าในด้านสถาปัตยกรรมแบบผสม จีน-ยุโรป มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป

ในปัจจุบันการต่อเติมอาคาร การเปลี่ยนแปลงการใช้สอยของอาคารเก่า และการสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อมเดิมล้วนมีความขัดแย้งในด้านรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมเก่าที่มีคุณค่า โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยรวม อาทิ รูปแบบอาคารเดิม สัดส่วน สี รายละเอียดในงานสถาปัตยกรรม อีกทั้งปัจจุบันภาครัฐยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการควบคุมดูแล การต่อเติม ดัดแปลงหรือการออกแบบเพื่อสร้างอาคารใหม่ให้มีความกลมกลืนกับอาคารที่มีคุณค่าจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชนจากการสำรวจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ส่งผลกระทบต่ออนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนโดยการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า และการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชน เสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน เสนอข้อกำหนดเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่าต่อไป

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของอาคาร ที่ได้จากการสำรวจและสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในการกำหนดอาคารต้นแบบและนำรายละเอียดของอาคารที่เป็นต้นแบบมาใช้ โดยพิจารณาเลือกใช้องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมและคำนึงถึงเป็นไปได้ในการก่อสร้างอาคาร เพื่อจะได้นำมาเป็นต้นแบบของรูปแบบหน้าตาอาคาร สำหรับอาคารที่จะทำการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ในพื้นที่เดิม

ทำการจัดกลุ่มอาคารเพื่อกำหนดแนวทางการอนุรักษ์เพื่อจัดวางมาตรการในการดำเนินการวางแผนอนุรักษ์ได้อย่างเหมาะสม อันจะทำให้โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยจัดกลุ่มอาคารตามระดับความสำคัญ ทำการเสนอแนะมาตรการโดยอาศัยกฎหมายที่มีอยู่ ในการดำเนินการให้เกิดผลตามแนวทางที่กำหนดไว้ เสริมมาตรการด้านการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ในทางปฏิบัติ และเพื่อเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จึงเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านสิงห์ท่า ซึ่งสามารถสร้างรายได้และเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนและจังหวัด โดยการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย เพิ่มกิจกรรมบทบาทของอาคารให้เอื้ออำนวยต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยว สร้างบรรยากาศในการท่องเที่ยว กำหนดจุดนำสายตา โดยการนำจินตภาพของเมืองมาใช้เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมรูปแบบทางกิจกรรมและใช้เป็นจุดเชื่อมต่อไปยังกิจกรรมอื่นที่กำหนดไว้ในการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี หากไม่ได้รับคำแนะนำ และคำปรึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน จาก ผศ.สมพล ดำรงเสถียร ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่านและผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ในการตรวจสอบข้อมูลและแก้ไขวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำและปรึกษาเกี่ยวกับการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ จาก ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ที่มีส่วนช่วยเหลือในความสำเร็จลุล่วงของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ.สุทัศน์ จุฬามานี ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขและให้คำแนะนำ ในบางจุดที่ผู้วิจัยได้ติดปัญหาบางอย่าง ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้ผู้วิจัยเข้าใจในปัญหานั้น ๆ

ขอขอบพระคุณ ผศ.สุรศักดิ์ กังขาว และ รศ.ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ที่ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในการตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนการให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆไป ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับกำลังใจ กำลังทรัพย์ และความอนุเคราะห์ของคนในครอบครัวฤกษ์อภิบาลวงศ์ ที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านอื่นทุก ๆ ท่านซึ่งอยู่เบื้องหน้าและเบื้องหลัง ที่มีได้ระบุชื่อที่ไว้ในกิตติกรรมประกาศนี้

สุดท้ายขอขอบคุณสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ตลอดการเป็นนักศึกษาในสถาบันนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

นิรรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ.....	V
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญรูป.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 ประวัติเมืองยโสธร.....	13
2.1.1 ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น.....	20
2.1.2 งานบุญประเพณี.....	22
2.2 ลักษณะเฉพาะของชุมชน.....	25
2.2.1 จินตภาพของเมือง.....	26
2.2.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร.....	26
2.2.3 โครงข่ายถนน.....	27
2.2.4 กิจกรรมของชุมชน.....	28
2.2.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ.....	29
2.2.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	30
2.2.6.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	30
2.2.6.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของ ผังเมืองรวมเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 การเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ของเมือง.....	38
2.4 การกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน.....	41
2.5 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
2.6 ตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจ.....	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4.1 ลักษณะเฉพาะชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	60
4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	60
4.1.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร และ กิจกรรมของชุมชนตามความคิดเห็น ของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	62
4.1.3 จินตภาพของเมือง.....	66
4.1.4 โครงข่ายถนน.....	71
4.1.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ.....	74
4.1.5.1 การศึกษารายละเอียดของอาคารจากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร.....	74
4.1.5.2 การศึกษาสภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่ จะทำการออกแบบ รวมไปถึงระยะห่างและความต่อเนื่องของ แนวอาคาร.....	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	82
4.2 แนวทางและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้.....	84
4.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	84
4.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในชุมชน บ้านสิงห์ท่า.....	86
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	90
5.1.1 ข้อมูลจากลักษณะเฉพาะชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	90
5.1.2 รูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ของเมือง.....	90
5.1.3 แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน.....	105
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	107
5.2.1 ลักษณะเฉพาะของชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	107
5.2.2 การเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืน กับสภาพแวดล้อมของเมือง.....	124
5.2.3 การกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรม ชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	129
5.2.3.1 การอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชนในลักษณะ กลุ่มอาคาร.....	129
5.2.3.2 แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรม ชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงการจำแนกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่าผู้ตอบแบบสอบถาม.....	60
4.2 แสดงการจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของอาคารและกิจกรรมของชุมชน.....	62
4.3 แสดงการจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่าตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	84
5.1 แสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง.....	102
5.2 แสดงกำหนดการในการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสิงห์ท่าโดยใช้เส้นทางเดินชม.....	162
5.3 ข้อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติทางด้านกฎหมายและการส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	165

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	3
1.2 แสดงที่ตั้งจังหวัดยโสธรและจังหวัดใกล้เคียง.....	6
1.3 แสดงที่ตั้งของชุมชนบ้านสิงห์ท่าและสถานที่ใกล้เคียง.....	6
1.4 แสดงขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา.....	8
2.1 แสดงรูปตราประจำจังหวัดยโสธร.....	17
2.2 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดยโสธร.....	36
2.3 แสดงแผนภูมิในการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	47
2.4 แสดงรูปตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจ.....	52
4.1 แสดงรูปงานประเพณีบุญบั้งไฟ.....	65
4.2 แสดงจินตภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	66
4.3 แสดงรูปที่รวมกิจกรรม.....	67
4.4 แสดงรูปที่หมายตา.....	68
4.5 แสดงรูปย่าน.....	69
4.6 แสดงรูปทางสัญจร.....	70
4.7 แสดงรูปขอบเขต.....	70
4.8 แสดงรูปแบบทางสัญจร.....	72
4.9 แสดงรูปโครงข่ายถนน.....	73
4.10 แสดงลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	74
4.11 แสดงการใช้สัดส่วน และ รายละเอียดของอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	75
4.12 แสดงการใช้สี และวัสดุของอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	76
4.13 แสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	77
4.14 แสดงรูปอาคารที่นำมาศึกษารูปแบบรายละเอียดที่ปรากฏ.....	78
4.15 แสดงรูประยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร.....	80
4.16 แสดงประเภทของอาคารภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	83
5.1 แสดงรูปที่รวมกิจกรรม.....	93
5.2 แสดงรูปที่หมายตา.....	94

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.3 แสดงรูปย่าน.....	95
5.4 แสดงรูปทางสัญจร.....	96
5.5 แสดงรูปขอบเขต.....	97
5.6 แสดงรูปแบบทางสัญจร.....	97
5.7 แสดงรูปแบบของสิ่งประกอบบริเวณ.....	103
5.8 แสดงรูปสภาพของอาคารที่มีสภาพทรุดโทรม.....	108
5.9 แสดงรูปกิจกรรมของคนในชุมชน.....	109
5.10 แสดงรูปที่รวมกิจกรรม.....	110
5.11 แสดงรูปที่หมายตา.....	111
5.12 แสดงรูปย่าน.....	111
5.13 แสดงรูปทางสัญจร.....	112
5.14 แสดงรูปขอบเขต.....	113
5.15 แสดงรูปจินตภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	114
5.16 แสดงรูปโครงข่ายถนนของชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	116
5.17 แสดงรูปอาคารที่นำมาศึกษารูปแบบรายละเอียดที่ปรากฏ.....	119
5.18 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	121
5.19 แสดงโครงข่ายสาธารณูปโภค / สาธารณูปการ.....	122
5.20 แสดงรูประยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร.....	123
5.21 แสดงรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม.....	124
5.22 แสดงรูปแบบของป้าย.....	126
5.23 แสดงรูปแบบของม้านั่ง.....	127
5.24 แสดงรูปแบบของกระบะต้นไม้.....	127
5.25 แสดงรูปแบบของไฟฟ้าแสงสว่าง.....	128
5.26 แสดงรูปแบบของถังขยะ.....	128
5.27 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงสุด.....	129
5.28 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูง.....	130
5.29 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง.....	131
5.30 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญน้อย.....	132

สารบัญญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.31 แสดงจัดกลุ่มอาคารตามระดับความสำคัญของอาคารภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	133
5.32 แสดงผังการดำเนินงานของหน่วยงานเทศบาลเมืองยโสธร.....	135
5.33 แสดงผังการดำเนินงานของหน่วยงานในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนา สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	140
5.34 แสดงรูปจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรมในการจัดภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว.....	145
5.35 แสดงรูปผังปรับปรุงจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรมในการจัดภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว....	147
5.36 แสดงรูปขยายผังปรับปรุงจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรมในการจัดภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยว.....	150
5.37 แสดงการปรับปรุงศาลเจ้าพ่อหลักเมืองในการใช้เป็นจุดหมายตาของนักท่องเที่ยว.....	151
5.38 แสดงการปรับปรุงอาคารสมกษสถานในการใช้เป็นจุดหมายตาของนักท่องเที่ยว.....	153
5.39 แสดงทัศนียภาพของริมแม่น้ำชี.....	154
5.40 แสดงการปรับปรุงวัดสิงห์ท่าสำหรับใช้เป็นที่รวมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว.....	155
5.41 แสดงการปรับปรุงโรงพยาบาลนตรีสำหรับใช้เป็นที่รวมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว.....	156
5.42 แสดงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่กว้างสำหรับใช้เป็นที่รวมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว.....	157
5.43 แสดงการปรับเปลี่ยนอาคารสำหรับใช้เป็นที่รวมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว.....	159
5.44 แสดงรูปแนวคิดในการกำหนดมุมมอง.....	159
5.45 แสดงรูปเส้นทางที่ใช้ในการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	160
5.46 แสดงรูปประกอบเส้นทางเดินชมในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บ้านสิงห์ท่า.....	162
5.47 แสดงรูปเส้นทางเชื่อมโยงไปยังสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ.....	164
ค.1 แสดงแบบจำลองพื้นที่ภายในชุมชนที่ทำการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว ของชุมชนบ้านสิงห์ท่า.....	213
ค.2 แสดงรูปทัศนียภาพของการนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาผสมผสาน ในการออกแบบรูปด้านหน้าของอาคาร.....	216

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนบ้านสิงห์ท่าเป็นจุดเริ่มต้นของเมืองยโสธร จากพงศาวดารเมืองยโสธรลงจารึกว่า จ. ศ. 1259 หรือ ร. ศ. 116 (พ. ศ. 1441) พระวรวงษา (ท้าวมุ้ม) อพยพมาจากประเทศลาวพร้อมทัพของพระวอ พระตา เมื่อมาถึงดงผีสิงห์เหิน ซึ่งเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์มากจึงมีกำหนดเป็นที่เก็บเสบียงกองครัวของทัพพระวอ พระตา จึงเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่ดีจึงได้สร้างเมืองขึ้นที่นั่นคือ เมืองสิงห์เหิน เมืองสิงห์ทอง ซึ่งต่อมาได้ชื่อว่า บ้านสิงห์ท่า เพราะอยู่ใกล้กับแม่น้ำชีปีที่สร้างบ้านสิงห์ท่านั้นเป็นปีพ.ศ. 2314

ต่อมาในปี พ. ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงยกบ้านสิงห์ท่าเป็นเมืองนามว่า เมืองยโสธร หรือ เมืองยศสุนทร ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร มีเจ้าเมืองเป็นพระสุนทรวงศา เมื่อ พ. ศ. 2443 เมืองยโสธรได้ร่วมเข้าอยู่ในบริเวณเมืองอุบลราชธานี แยกเป็น 2 อำเภอ คือ อำเภออุทัยยโสธรตั้งอยู่ในตำบลลุมพุก ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอคำเขื่อนแก้ว ส่วนอำเภอหนึ่งคือ อำเภอประจิมยโสธร ตั้งอยู่ในตำบลในเมือง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอยโสธร ในปี พ. ศ. 2456 ขึ้นอยู่กับจังหวัดอุบลราชธานี (สมัย สุทธิธรรม. 2545 :5-21)

จนกระทั่งเมื่อปี พ. ศ. 2515 รัฐบาลจึงได้ยกฐานะเมืองยโสธร หรือ อำเภอยโสธร ขึ้นเป็นจังหวัดยโสธร โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ. ศ. 2515 ยโสธรเป็นเมืองเก่าแก่มากตั้งแต่สมัยทวารวดี และ ขอม ต่อมาได้บูรณะเป็นบ้านเป็นเมืองขึ้นในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา และได้จัดการปกครองอย่างเป็นระบบขึ้นเมื่อกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนกระทั่งได้กลายมาเป็นจังหวัดยโสธรในปัจจุบัน

วัดสิงห์ท่าถือเป็นร่องรอยโบราณสถานที่สร้างขึ้นมาเมื่อครั้งแรกก่อตั้งเมืองยโสธร กล่าวคือในครั้งแรกวัดสิงห์ท่าไม่มีคณะสงฆ์มาตั้งการปกครองแต่อย่างใด จนกระทั่งเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน หรือ หนองบัวลุ่มภูแตกแล้ว เจ้าพระวอพร้อมด้วยญาติวงศ์จึงได้อพยพมาอยู่บ้านสิงห์ท่า แบ่งราษฎรให้อยู่ในความดูแลของท้าวคำใส จึงได้สถาปนาวัดใหญ่ขึ้นแห่งหนึ่ง คือ วัดสิงห์ท่า เพราะเหตุว่าได้พบสิงห์หินและพระพุทธรูปใหญ่อยู่ในดง ที่บริเวณวัดสิงห์ท่าในปัจจุบัน จะกล่าวได้ว่าวัดสิงห์ท่า นับเป็นจุดกำเนิดของชุมชนเมืองยโสธร

รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านสิงห์ท่า นั้นเป็นรูปแบบของอาคารร้านค้าที่มีคุณค่าในด้านสถาปัตยกรรมแบบผสม จีน - ยุโรป อันมีเหตุผลมาจากประวัติศาสตร์ในการก่อตั้งเมืองแบบมีระบบแบบแผนใน พ.ศ. 2443-2456 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งรูปแบบงานสถาปัตยกรรมจะอยู่ใน ช่วงปลายของ รัชกาลที่ 5 และคาบเกี่ยวถึงต้น รัชกาลที่ 6

นอกจากเหตุผลที่ได้กล่าวมานั้น ยังมีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่สามารถบ่งชี้ได้ถึงยุคสมัยนั้นได้ น. ณ. ปากน้ำ (2535 : 12-16) ได้กล่าวไว้ว่า อาคารสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นส่วนใหญ่ มักจะทำเรียบๆ มีเส้นนูนเป็นคิ้วยื่นออกมาจากผนัง มีการทำช่องลมเหนือหน้าต่างโค้งเป็นรูปคิ้ว วงกลม มีลายฉลุที่ช่องลมและคิบริชชายคา ในการก่ออิฐอาคารที่ผนังจะมีเส้นร่องคาดเป็นริ้ว แม้เสาทางเข้าก็จะทำเส้นคาดเป็นริ้ว การก่อผนังรูปบัวหงายแบบฝรั่งคาดระหว่างชั้นบนและชั้นล่าง มีช่องลมเหนือหน้าต่างรูปครึ่งวงกลม แต่มีการกรูหรือก่อปิดไว้ด้านหลังเพื่อมิให้ลมผ่านเข้าไปได้ไม่มี ชุ่มกันสาดแต่บางที่ถ้ามีก็จะยื่นออกมาและมีเท้าแขนกันสาด ส่วนอาคารสมัยรัชกาลที่ 6 นั้นจะมีความคล้ายคลึงกับอาคารสมัยรัชกาลที่ 5 แต่จะแยกไม่ออก แต่จะมีเอกลักษณ์ในส่วนของรายละเอียดในงานสถาปัตยกรรม เล็กๆ น้อยๆ เช่น การทำฉลุลวดลายประปรัง ละเอียดยิบใน ส่วนของช่องลมและคิบริชหลังคา หน้าจั่วโผล่เป็นชายคาของปั้นหยาก็ที่หนึ่ง นอกจากนั้นยังมีการทำลายฉลุทั้งใต้บันลุมและคิบริชหัวเสา เป็นต้น

ซึ่งรูปแบบที่ได้กล่าวมานั้นล้วนมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่ปรากฏ ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ส่วนรูปแบบที่เป็นอาคารร้านค้านั้นก็อาจจะเนื่องจากเคยเป็นจุดศูนย์กลางของเมืองในปัจจุบันรูปแบบของกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นนั้นได้เปลี่ยนไปรูปแบบของกิจกรรม จึงเปลี่ยนตามเป็นไปในรูปแบบของที่พักอาศัยส่วนใหญ่ อาคารในชุมชนบ้านสิงห์ทานั้นมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปซึ่งถือว่าเป็นย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางรูปแบบงานสถาปัตยกรรม วัสดุวิธีการก่อสร้าง รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ในงานสถาปัตยกรรม

ในปัจจุบัน การต่อเติมอาคาร การเปลี่ยนแปลงการใช้สอยของอาคารเก่า และการสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อมเดิมล้วนมีความขัดแย้งในด้านรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมเก่าที่มีคุณค่า โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยรวม อาทิ รูปแบบอาคารเดิม สัดส่วน สี รายละเอียดในงานสถาปัตยกรรม

ในปัจจุบันพื้นที่ที่ศึกษานั้น ใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้ประโยชน์เพื่อพาณิชยกรรม ซึ่งแนวโน้มในอนาคตคาดว่าพื้นที่ในบริเวณชุมชนบ้านสิงห์ท่า จะเจริญเติบโตมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของถนน และการขยายตัวของศูนย์พาณิชยกรรมที่มีความต่อเนื่องกันของพื้นที่บ้านสิงห์ท่ากับพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการพาณิชยกรรม รวมถึงผังเมืองรวมที่ไม่ได้แบ่งแยกประโยชน์การใช้ที่ดินให้แตกต่างจากศูนย์พาณิชยกรรมอื่น ๆ ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นล้วนส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรม ซึ่งส่งผลต่องานสถาปัตยกรรม อีกทั้งปัจจุบันภาครัฐยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการควบคุมดูแล การต่อเติมดัดแปลง หรือการออกแบบเพื่อ

สร้างอาคารใหม่ให้มีความกลมกลืนกับอาคารที่มีคุณค่า จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อเสนอเป็นแนวทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า เพื่อรักษาลักษณะเฉพาะของชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตลอดจนงานสถาปัตยกรรมของอาคารเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนกับรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมเดิมที่มีคุณค่า และเป็นไปอย่างเหมาะสมต่อไป

รูปที่ 1.1 แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

รูปที่ 1.1 (ต่อ)

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชน
2. เพื่อเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน
3. เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดในด้านแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน (Hans Detlef Kammeier และ พรใจ ศิริรัตน์, 2527 : 28 – 47) มาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

1.3.1 ลักษณะเฉพาะของชุมชน

ศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งจะหมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ทำให้ ชุมชนมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ

1. จินตภาพของเมือง
2. ลักษณะทางกายภาพของอาคาร
3. โครงข่ายถนน
4. กิจกรรมของชุมชน
5. สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ
6. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวมเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ซึ่งจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนบ้านสิงห์ท่า ดังนี้

- 6.1 ที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม
- 6.2 สถานที่ราชการ / ศึกษา / ศาสนา
- 6.3 การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
- 6.4 เกษตรกรรม
- 6.5 อุตสาหกรรม

1.3.2 การเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้อง กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

โดยคำนึงถึงรูปแบบ สัดส่วน ความสูง สีสีนของอาคาร โดยพยายามให้มีความกลมกลืนสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของชุมชน

1.3.2.1 การออกแบบลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมของอาคารเพื่อความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง

1.3.3 การกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

1.3.3.1 แนวทางในการจัดกลุ่มอาคารเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์

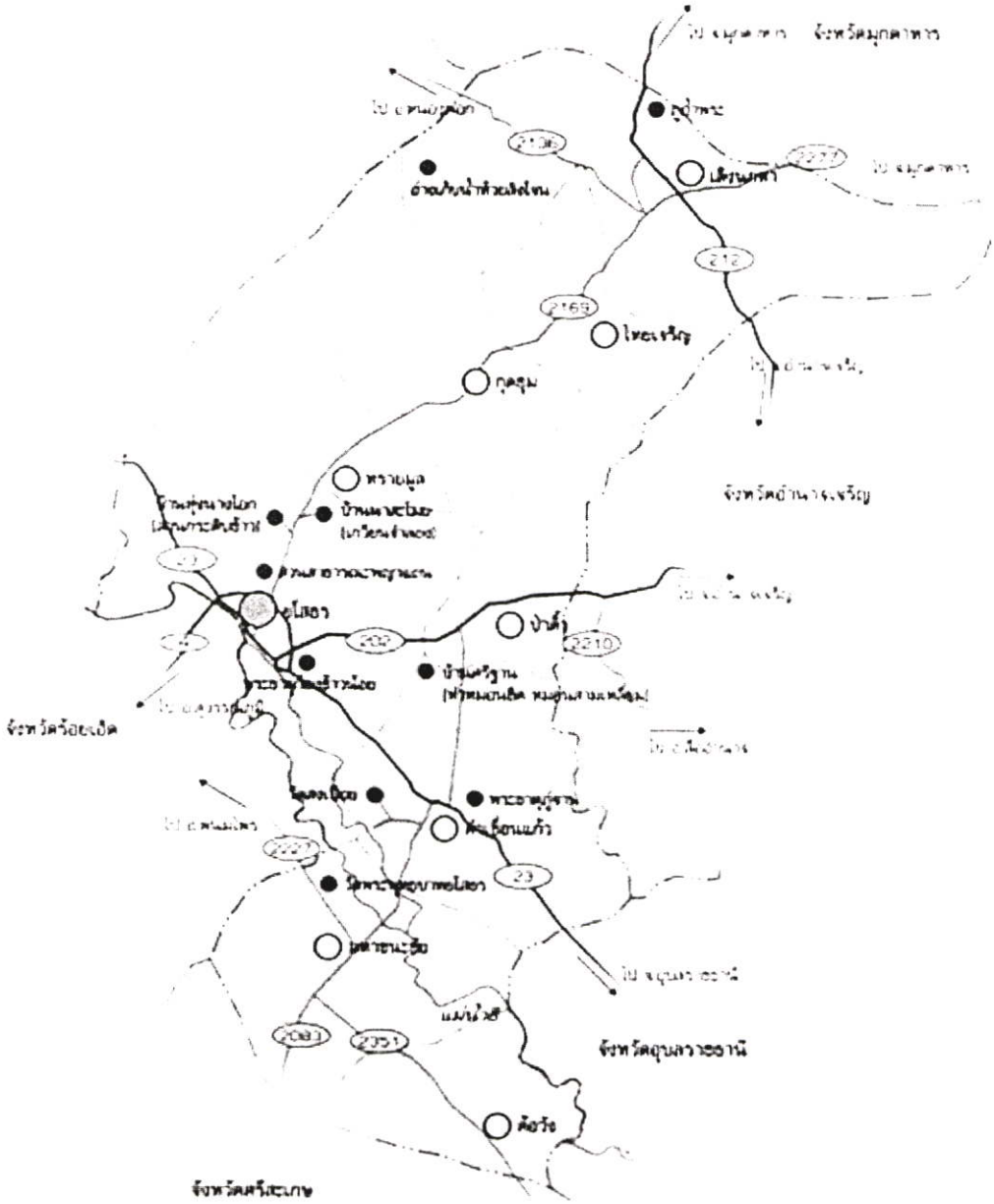
1.3.3.2 แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

การอนุรักษ์จำเป็นต้องให้มีกำหนดแนวทางในการดำเนินการให้ความคุ้มครองคุณค่าและความงาม โดยมีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. กลยุทธ์และมาตรการส่งเสริม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

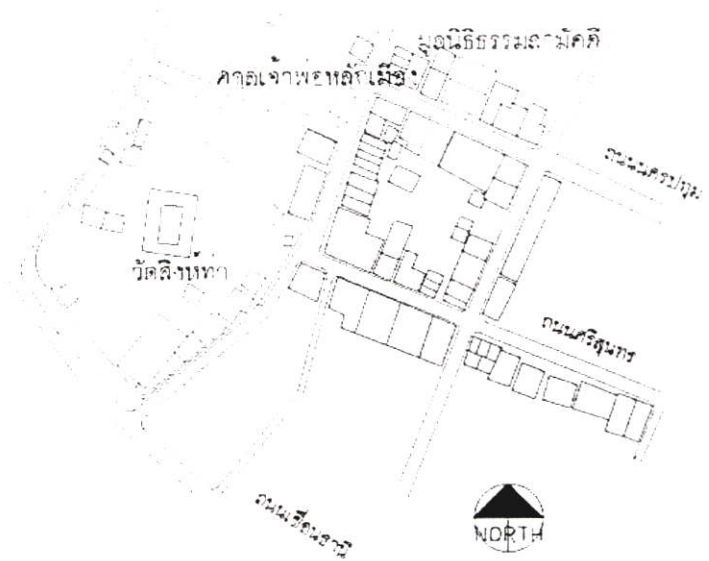
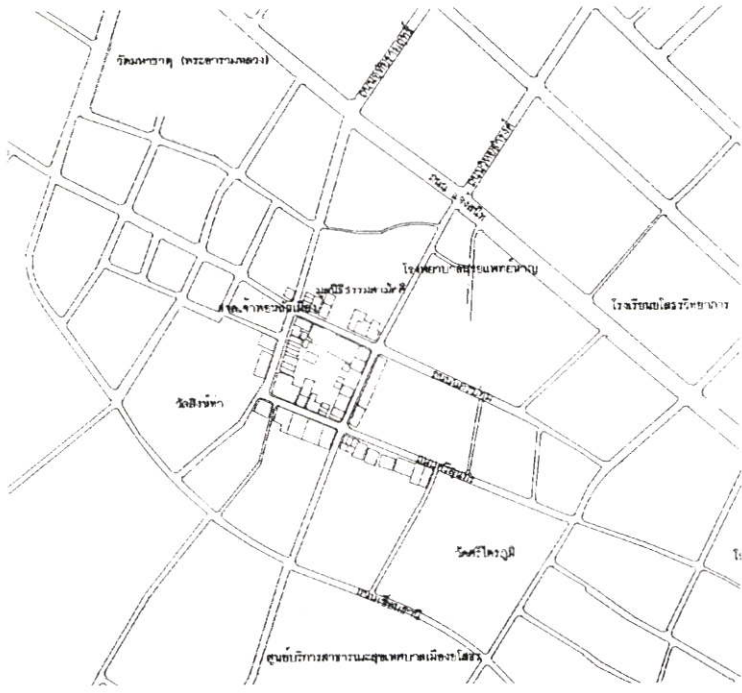

รูปที่ 1.2 แสดงที่ตั้งจังหวัดยโสธรและจังหวัดใกล้เคียง

ชุมชนบ้านสิงห์ท่า มีพื้นที่ 6,000 ตารางเมตร ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองยโสธร

- ทิศเหนือ ติดกับ ถนนนครปฐมพากใต้
- ทิศตะวันออก ติดกับ ถนนวิทยธำรงค์พากตะวันตก
- ทิศตะวันตก ติดกับ ถนนอุทัยรามฤทธิ์พากตะวันออก
- ทิศใต้ ติดกับ ถนนศรีสุนทรพากเหนือ

รูปขยายแสดงขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

รูปที่ 1.4 แสดงขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากร

- ประชากรที่อยู่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า จำนวน 950 คน
- นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

- กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า จำนวน 91 คน

โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแบบ Yamane จากจำนวนประชากร 950 คน ใช้ตารางความคาดเคลื่อน $+_10\%$

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้ยินดีให้ข้อมูล

- นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน จำนวน 10 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดยโสธร

1.4.3 อาคารที่ทำการศึกษา ซึ่งได้จำแนกตามประเภทอาคารได้ดังนี้

1.4.3.1 ประเภทห้องแถว จำนวน 25 อาคาร

1.4.3.2 ประเภทตึกแถว จำนวน 23 อาคาร

1.4.4 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1.4.4.1 ลักษณะเฉพาะของชุมชน

1. จินตภาพของเมือง
2. ลักษณะทางกายภาพของอาคาร
3. โครงข่ายถนน
4. กิจกรรมของสังคม
5. สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ
6. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. **อนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน** หมายถึง การสงวน รักษา ดูแลป้องกัน เพิ่มคุณค่าทางอาคาร และ บริเวณใกล้เคียงที่มีความสำคัญ และมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม การอนุรักษ์จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมของชุมชน ซึ่งจะไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาของเมืองในปัจจุบัน แต่กลับจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมเมืองในด้านเอกลักษณ์ เศรษฐกิจ และสังคม ประโยชน์ ทางด้านเอกลักษณ์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์ เช่น การบูรณะอาคารเก่าจะช่วยให้เราได้เข้าใจถึงอดีตอันเป็นรากฐานของสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความงามของสถาปัตยกรรมในอดีต

2. **ชุมชน** หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร มีการจัดระบบต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กันสะดวกทั่วถึง มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ร่วมกัน มีความรู้สึกต่อชุมชนร่วมกันและมีความรู้สึกผูกพันต่อชุมชนนั้นร่วมกัน

3. **อนุรักษ์** หมายถึง การสงวน รักษา ดูแล ป้องกัน เพิ่มคุณค่าทางอาคารรวมถึงกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ สังคมและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมของสังคม การอนุรักษ์มิได้มีความหมายเพียงการสงวน รักษา ดูแล ป้องกันเพียงอย่างเดียว แต่มีการพัฒนาควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เกิดความเจริญในสังคมและเพิ่มคุณค่าของสิ่งที่อนุรักษ์ด้วย

4. **ลักษณะเฉพาะของชุมชน** เอกลักษณ์ของชุมชน อันเกิดจากภาพรวมของการรวมตัวกันของกลุ่มคนภายในชุมชนซึ่งจะหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้ชุมชนมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย

4.1 **จินตภาพของเมือง** หมายถึง มโนภาพรวมของเมืองหรือจินตภาพของเมืองก็คือภาพรวมของสิ่งที่ผู้คนได้ติดต่อเอามาจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นจริงของเมืองนั่นเอง

4.2 **ลักษณะทางกายภาพของอาคาร** หมายถึง รูปแบบและสภาพของอาคาร อายุ ประโยชน์ใช้สอย การซ่อมแซมและดัดแปลงอาคาร

4.3 **โครงข่ายถนน** หมายถึง ระบบถนนภายในชุมชนที่เชื่อมโยงทั้งภายในตัวของชุมชนเองและชุมชนอื่น

4.4 **กิจกรรมของสังคม** หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชน ประกอบกับการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมนี้มีได้หมายถึง เฉพาะงานเทศกาลพิเศษ แต่หมายถึงกิจกรรมประจำวันของคนภายในชุมชนด้วย

4.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ หมายถึง สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ อาทิ ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้ในงานสาธารณะ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ดูเสมือนเป็นการตกแต่งประดับประดาในการเสริมความงามให้กับเมือง แต่ก็มีความสำคัญมากในสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ดีให้กับย่านหรือเมืองนั้น รูปแบบของสิ่งก่อสร้างนี้ไม่สามารถออกแบบให้เป็นต้นแบบหรือต้นฉบับได้ เพราะในแต่ละท้องถิ่นก็มีความเป็นอยู่ มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง

4.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ โดยในกิจกรรมนั้น ๆ จะมีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ควบคุมความหนาแน่น ควบคุมความสูง ตลอดจนข้อจำกัดในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน บ้านสิงห์ท่า ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประวัติเมืองยโสธร

2.1.1 ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

2.1.2 งานบุญประเพณี

2.2 ลักษณะเฉพาะของชุมชน

2.2.1 จินตภาพของเมือง

2.2.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร

2.2.3 โครงข่ายถนน

2.2.4 กิจกรรมของชุมชน

2.2.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ

2.2.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.2.6.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.2.6.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของ

ผังเมืองรวมเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

2.3 การเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง

2.3.1 ทฤษฎีการออกแบบลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมของอาคารเพื่อความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง

2.4 การกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

2.4.1 แนวทางการจัดกลุ่มอาคารเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์

2.4.2 แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 ตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจ

2.1 ประวัติเมืองยโสธร

สมัย สุทธิธรรม (2545 : 8-21) ได้กล่าวถึงประวัติเมืองยโสธรไว้ดังนี้ ความเป็นมาเริ่มของเมืองยโสธรนั้น จากพงศาวดารเมืองยโสธรลงจารึกว่า จ.ศ.1259 หรือ ร.ศ.116 (พ.ศ.1441) ว่า พระวรวงษา (ท้าวมุข) อพยพมาจากประเทศลาวพร้อมทัพของพระวอ พระตา เมื่อมาถึงดงผีสิงห์ เห็นเป็นชัยภูมิที่ดีจึงได้สร้างเมืองขึ้นที่นั่น คือเมืองสิงห์หิน เมืองสิงห์ทอง ซึ่งต่อมาได้ชื่อว่าบ้านสิงห์ท่า ซึ่งต่อมาได้ชื่อว่าบ้านสิงห์ท่า เพราะอยู่ใกล้กับแม่น้ำชี ปีที่สร้างบ้านสิงห์ทานั้นเป็นปี พุทธศักราช 2314

ต่อมาปีพุทธศักราช 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ทรงยกบ้านสิงห์ท่าเป็นเมือง นามว่าเมืองยโสธรหรือ เมืองยศสุนทร ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ มีเจ้าเมืองเป็นพระสุนทรวงศา เมื่อ พ.ศ.2443 เมืองยโสธรได้ร่วมเข้าอยู่ในบริเวณเมืองอุบลราชธานี แยกเป็น 2 อำเภอ คืออำเภออุทัยยโสธรตั้งอยู่ในตำบลลุมพุก ต่อมาเป็นชื่อเป็นคำเชื่อมแก่ส่วนอำเภอหนึ่งคือ อำเภอประจิมยโสธร ตั้งอยู่ตำบลในเมือง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอยโสธร ในปี พ.ศ.2456 ขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ.2514 ได้แยกตัวออกจากจังหวัดอุบลราชธานี ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 70 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2515 และมีฐานะเป็นจังหวัดตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2515 เป็นจังหวัดที่ 71 ของประเทศไทย

ในสมัยกรุงธนบุรี หลังจากที่พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชบรมราชูปถัมภ์ พระเจ้าล้านช้าง สวรรคต เจ้านายเชื้อพระวงศ์ของกษัตริย์กรุงศรีสัตนาคนหุต ก็เกิดการแย่งชิงราชสมบัติกันขึ้น เจ้านันทราชพระเชษฐาของพระเจ้าสุริยวงศาฯ หนีข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่เมืองนครพนมรวบรวมกำลังได้ก็ยกกองทัพข้ามไปตีกรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้างเวียงจันทร์จนชนะได้เป็นพระเจ้าล้านช้างร่มขาวเวียงจันทร์

ดังนั้น เชื้อพระวงศ์ทั้งหลายจึงต่างก็พากันหลบหนีออกจากกรุงเวียงจันทร์ไปอยู่เสียที่อื่น ๆ จึงเป็นเหตุทำให้อาณาจักรศรีสัตนาคนหุตล้านช้างเวียงจันทร์แยกออกเป็น 3 อาณาจักรย่อย คือ อาณาจักรล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง อาณาจักรล้านช้างร่มขาวเวียงจันทร์ และอาณาจักรนครจำปาศักดิ์ ทั้งสามอาณาจักรมีการปกครองเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กัน

ในจำนวนเชื้อพระวงศ์ที่อพยพหลบหนีจากกรุงเวียงจันทร์ มีเจ้าปางคำราชันดดาของพระเจ้าสุริยวงศาฯ ได้พาครอบครัวข้ามแม่น้ำโขงมาสร้างเมืองใหม่อยู่ที่ตำบลลุ่มภู แขวงเวียงจันทร์ (เมืองหนองบัวลุ่มภูปัจจุบัน) แล้วตั้งชื่อเมืองใหม่ว่า "เมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน" คนทั้งหลายเรียก เมืองหนองบัวลุ่มภู

เหตุการณ์ทางนครเวียงจันทร์ เมื่อพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 2 สวรรคตแล้ว ก็ไม่มีโอรสที่จะสืบราชสมบัติแทน คงมีแต่พระราชนัดดา คือ เจ้าองค์บุญ ซึ่งเคยได้หนีไปอาศัยอยู่กับเจ้าปางคำหลายปี เมื่อเจ้าปางคำทิววงศ์ เจ้าพระตาได้ครองเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานแทน

และมีเจ้าพระวอผู้บุตรเป็นอุปราช เมื่อเจ้าองค์บุญญาภญาเมืองแสนเสนาผู้ใหญ่จึงเอาราชสมบัติ จึงหนีมาขอให้เจ้าพระตายกกองทัพไปช่วยปราบพญาเมืองแสน กู้เอาราชสมบัติคือ ในที่สุดก็ปราบปรามพญาเมืองแสนลงได้ เจ้าองค์บุญจึงขึ้นครองราชย์สมบัตินครเวียงจันทน์ ทรงพระนามว่า “พระเจ้าสิริบุญสาร” พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้างเวียงจันทน์ แล้วได้ทรงปูนบำเหน็จให้ข้าราชการที่ช่วยเหลือกอบกู้ราชสมบัติ ทรงยกย่องเจ้าพระตา เจ้าพระวอ ให้เป็นเสนาผู้ใหญ่ แต่ไม่ได้รับการปูนบำเหน็จให้สมกับที่เอาชีวิตเข้าแลก และให้ไปรักษาด่านหินโงม แทนที่จะให้กลับไปอยู่หนองบัวลุ่มภูตามเดิม

เจ้าพระตา เจ้าพระวอ ได้ปกครองไพร่บ้าน ให้อยู่เย็นเป็นสุขสั่งสอนให้ประชาชนรู้จักประพฤติกฎปฏิบัติตน โดยมีคำกล่าวเป็นสุภาษิตอีสานว่า “อย่าเห็นแก่เงินแสนได้ ให้เห็นแก่ไพร่แสนเมือง” เจ้าพระตาเจ้าพระวอจึงเป็นที่เคารพรักใคร่นับถือของไพร่บ้านที่อยู่ในความปกครองของท่าน และคนอีสานถือกันว่า เจ้าพระตา เจ้าพระวอ ต้นวงศ์สกุลแห่งเมืองอุบลราชธานี เมืองยโสธรเลยที่เดียว

ฝ่ายพระเจ้าสิริบุญสารเจ้าผู้ครองนครเวียงจันทน์ทรงทราบและสดับตรับฟังข่าวเกี่ยวกับเจ้าพระตา เจ้าพระวออยู่เสมอเห็นว่ามีกำลังเข้มแข็งมากมีผู้คนเคารพนับถือมาก คิดไม่ไว้ใจ กล่าวหาทั้งสองจะมาแย่งชิงเอาสมบัติ คิดกำจัดเสีย โดยปรึกษาเสนาผู้ใหญ่ในนครเวียงจันทน์ จึงเห็นพร้อมให้เรียกเอาบุตรธิดาของเจ้าพระตา เจ้าพระวอ เข้ามาไว้ในนครเวียงจันทน์ เพื่อเป็นการตัดกำลังมิให้แข็ง

พระเจ้าสิริบุญสารจึงได้มีสารมายังเจ้าพระตา เจ้าพระวอ ให้นำบุตรหลานเข้าไปรับราชการในวังทั้งหมด เมื่อเป็นเช่นนั้น เจ้าพระตา เจ้าพระวอ จึงได้ประชุมปรึกษากันว่าจะเห็นสมควรประการใด บรรดานายทหารและญาติพี่น้องจึงพากันเห็นว่าพฤติการณ์เช่นนี้เห็นที่พระเจ้าสิริบุญสารจะไม่กระทำโดยสุจริตใจและอาจจะเป็นอุบายการตัดกำลัง บรรดานายทหารต่างก็เห็นว่าพระเจ้าสิริบุญสารไม่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม สมควรยกกำลังไปกำจัดเสีย แล้วยกเชื้อพระวงศ์ขึ้นขึ้นเสวยราชย์แทน แต่เจ้าพระตาไม่เห็นด้วย เพราะถือว่าเขียนด้วยมือ จะมาลบล้างด้วยเท้านั้นไม่สมควร เมื่อไม่พอใจก็ควรกลับไปอยู่บ้านเมืองหนองบัวลุ่มภูของเราจะดีกว่า เจ้าพระตา เจ้าพระวอ จึงอพยพไพร่พลและครอบครัวกลับไปอยู่ที่ หนองบัวลุ่มภู หรือนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน

ฝ่ายพระเจ้าสิริบุญสารเมื่อทราบข่าวนี้ก็ทรงพิโรธ จึงตรัสสั่งให้ยกกองทัพออกตามตีกองกำลังเจ้าพระตา เจ้าพระวอ แต่ก็ถูกตีได้แตกพ่ายกลับไปกรุงเวียงจันทน์พระเจ้าสิริบุญสารทรงพิโรธมากที่พญาเมืองแสน พญาเมืองจันทน์ พ่ายแพ้แก่ทัพเจ้าพระตา เจ้าพระวอ จึงสั่งให้นำตัวพญาทั้งสองไปฆ่าเสีย แต่เสนาอำมาตย์ทูลขอชีวิตไว้โดยให้ยกกำลังไปแก้ตัวอีกครั้ง หากไม่สำเร็จ

จึงประหารชีวิต พญาทั้งสองจึงรอดชีวิตมาได้ และยกกองกำลังไปตีเจ้าพระตา เจ้าพระวออีก แต่ก็แพ้อย่างยับเยิน พญาทั้งสองถูกฆ่าตายในสนามรบ

ในการนี้เจ้าพระตาจึงให้แบ่งครัวเรือนออกเป็นแห่งๆ ให้หลวงราชโกษาหนีทำวชมไปตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองผ้าขาวพันนา ให้ท้าวนาม ท้าวชม ท้าวเซียง ไปสร้างบ้านเมืองที่ภูเขียว ภูเวียง ให้ท้าวคำไล ท้าวคำสุย ท้าวมุ้ม ไปตั้งอยู่ที่บ้านสิงห์โคก

ให้ท้าวค่ายกไปตามลำน้ำพะชี หาที่ตั้งบ้านเมือง เป็นด้านทางทิศตะวันตกท้าวคำไลกับพวกได้ยกไปสร้างบ้านเมืองอยู่ที่ดงโต้งโต้ง เรียกว่า เมืองสิงห์หิน เมืองสิงห์ทอง ซึ่งภายหลังเรียกชื่อว่า “บ้านสิงห์ท่า” เพราะอยู่ใกล้ลำน้ำชี ต่อมาจึงตั้งเป็นเมืองโดยสมบูรณ์ เรียกว่า “เมืองยศสุนทร” หรือ เมืองยโสธร ในปีที่ท้าวคำไล ท้าวคำสิงห์ ท้าวคำสุย มาตั้งบ้านเมืองบ้านสิงห์ท่านั้น เป็นปีพุทธศักราช 2314

ฝ่ายเมืองเวียงจันทน์ พระเจ้าสิริบุญสารครั้นทรงทราบข่าวว่า เมืองแสนพญาเมืองจันทน์ ถูกเจ้าพระตา เจ้าพระวอ ฆ่าตายในที่รบ ก็ยังทรงพิโรธยิ่งนัก จึงคิดหาอุบายที่จะยกกองทัพไปปราบเจ้าพระตา เจ้าพระวอ ให้ราบคาบ มิให้ตั้งเมืองอีกต่อไป

ศึกระหว่างเวียงจันทน์กับเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน ชับเคี้ยวสู้รบกันมาเป็นเวลานานถึง 3 ปี พระเจ้าสิริบุญสารก็ไม่สามารถรบชนะทัพเจ้าพระตาได้จนในที่สุดพระเจ้าสิริบุญสารจึงมีพระราชสาสน์ไปขอกำลังแม่ทัพพม่าที่เมืองเชียงใหม่ให้ยกทัพมาช่วยปราบเจ้าพระตา เจ้าพระวอ โดยอ้างว่าเป็นขบถต่อเวียงจันทน์และเมื่อปราบได้แล้วจะมีบรรณาการไปถวายแก่พระเจ้ากรุงหงสาวดี (แต่หลักฐานบางแห่ง กล่าวว่า เจ้าพระตา เจ้าพระวอ ได้ไปขอให้กองทัพพม่ามาช่วยตีเมืองเวียงจันทน์แต่ถูกพระเจ้าสิริบุญสารแต่งทูตนำเครื่องราชบรรณาการไปต้อนรับเอาทัพพม่าเข้าเมืองเวียงจันทน์เสียก่อน แล้วนำมาตีนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน)

เมื่อเจ้าพระตา เจ้าพระวอ ทราบข่าวศึกว่าทัพพม่าได้ยกพลมาช่วยพระเจ้าสิริบุญสาร จึงรวบรวมไพร่พลที่อยู่ตามเมืองผ้าขาว เมืองพันนา เมืองภูเขียว เมืองภูเวียง แล้วให้นำกองครัวไปรวมกับท้าวคำไล ท้าวคำสิงห์ ที่บ้านสิงห์ท่า (เมืองยโสธร) ก่อนส่วนกองกำลังทหารก็ช่วยกันแต่งค่ายคู ประตูหอรบ ปักขวกหนามไว้ให้มั่นคง เตรียมรบกับกองทัพนครเวียงจันทน์ต่อไป

ในการรบครั้งนั้น ฝ่ายเจ้าพระตายกกำลังออกสู้ศึกเป็นสามารภ และถูกข้าศึกยิงด้วยอาวุธปืน ลิ่นชีวิตในสนามรบ ทัพเจ้าพระวอจึงกันเอาศพกลับเข้าไปในเมืองปิดประตูไว้ได้ เจ้าพระวอเมื่อเสียเจ้าพระตาไปแล้ว ก็ตีฝ่าวงล้อมของข้าศึกหลบหนีออกจากเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานหนีลงไปได้ กองทัพเวียงจันทน์ก็เข้ายึดเมืองได้และให้เผาเมืองเสีย เป็นอันสิ้นสุดเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานของเจ้าปางคำตั้งแต่บัดนั้น

ส่วนเจ้าพระวอ เจ้าคำผาง เจ้าฝ่ายหน้า เจ้าฝ่ายหน้า เจ้ากำ เจ้าทิดพรหม พักอยู่บ้านสิงห์ท่ากับเจ้าคำสูย เจ้าคำใส เจ้าคำสิงห์ ผู้น้อง ต่อมาจึงยกไพร่พลลงไปอยู่ในเขตเมืองนครจำปาศักดิ์ ไปพักอยู่ที่บ้านดอนมดแดง ริมแม่น้ำมูล (ซึ่งเป็นเมืองอุบลราชธานีปัจจุบัน) โดยมีใบปกเกล้าความทูลแก่เจ้านครจำปาศักดิ์ทรงทราบแล้ว

เมื่อพระเจ้าสิริบุญสารทรงทราบที่อยู่ของเจ้าพระวอ จึงให้พญาสุโขยกกองทัพไปตามน้ำโขงอย่างเงียบๆ เข้าตีกองทัพเจ้าพระวอที่ดอนกอง เจ้าพระวอถูกทหารของพญาสุโขเข้าล้อม เจ้าพระวอถูกฟันและแทง นายทหารคนสนิท แก้วท่ายข้างแบกเอาเจ้าพระวอ เชียงเสื่อเป็นผู้กั้นอยู่ด้านหลัง ลูปลางถอยพลาง จนเข้าในค่ายได้แต่เจ้าพระวอสิ้นใจเสียก่อนแล้ว

เมื่อเสียเจ้าพระวอไปอีก เจ้าคำผางจึงได้มีสารไปขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร พระเจ้ากรุงธนบุรี และขอให้กองทัพของพระเจ้ากรุงธนบุรีไปช่วย ซึ่งพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์ เป็นแม่ทัพไปช่วยเจ้าคำผางขับไล่ข้าศึกเวียงจันทน์ เมื่อพญาสุโขแม่ทัพเวียงจันทน์ทราบข่าวกองทัพสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียกมาช่วยเจ้าคำผาง จึงรีบยกทัพกลับเวียงจันทน์

ต่อมาเกิดน้ำท่วมใหญ่บ้านดอนมดแดง พระปฐมราช (เจ้าคำผาง) จึงอพยพหนีน้ำไปอยู่ที่ห้วยแจละแม และคงอยู่ฝั่งตามลำดัด ในปีพุทธศักราช 2334 แล้วแจ้งไปทางกรุงธนบุรีให้ทราบขอตั้งนามบ้านเมืองแห่งนี้ว่า อุบล เพื่อรำลึกถึงหนองบัวลุ่มภูหรือ "นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน" บ้านเก่า ส่วนเจ้าฝ่ายหน้าและเจ้านางอุสาพร้อมกับครอบครัวอีกส่วนหนึ่งได้ขอแยกมาอยู่ที่บ้านสิงห์ท่า ซึ่งต่อมาทำวัดคำสุปกครองอยู่ ช่วยสร้างบ้านเมืองให้ดังงาม สร้างวัดมหาธาตุขึ้น เป็นต้น

วัดสิงห์ท่าถือเป็นร่องรอยโบราณสถานที่สร้างขึ้นเมื่อครั้งแรกก่อตั้งเมืองยโสธร กล่าวคือ ในสมัยที่ท้าวคำใส ท้าวคำสูย ท้าวคำสิงห์ ท้าวกำ ท้าวมูม มาสร้างบ้านสิงห์ท่าในครั้งแรกนั้นมิได้มีคณะสงฆ์มาตั้งการปกครองแต่อย่างใด จนกระทั่งเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานหรือหนองบัวลุ่มภูแตกแล้ว เจ้าพระวอพร้อมด้วยญาติวงศ์จึงได้อพยพมาอยู่บ้านสิงห์ท่า แบ่งราษฎรไว้ให้อยู่ในความดูแลของท้าวคำใส จึงได้สถาปนาวัดใหญ่ขึ้นแห่งหนึ่ง คือ วัดสิงห์ท่า เพราะเหตุว่าได้พบสิงห์หินและพระพุทธรูปใหญ่อยู่ในดง ที่บริเวณวัดสิงห์ท่าปัจจุบัน ครั้งแรกตั้งชื่อว่า วัดหลวงพระเจ้าใหญ่

ต่อมาเมื่อเจ้าฝ่ายหน้าได้มาอยู่บ้านสิงห์ท่าแล้ว ก็ได้สร้างวัดขึ้นอีกวัดหนึ่งบริเวณที่มีพระธาตุโบราณตั้งอยู่ก่อนแล้ว โดยให้ชื่อว่าวัดมหาธาตุ และสร้างพระพุทธรูปขึ้นหนึ่งองค์ โบสถ์หนึ่งหลัง หอไตรหนึ่งหลัง พร้อมขุดสระน้ำแล้วสถาปนาพระสงฆ์ที่ติดตามมาแต่เมืองหนองบัวลุ่มภูขึ้นเป็นหลักคำ ซึ่งเป็นตำแหน่งสังฆปาโมกข์ประธานสงฆ์ของเมืองยโสธรสืบไป

ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อเจ้าพระยาราชสุภาวดียกกองทัพขึ้นไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ พระครูหลักคำ สถิตวิวัฒน์มหาธาตุ ได้กระทำพิธีตัดไม้ข่มนามให้เจ้าพระยาราชสุภาวดี ก่อนที่จะยกทัพออกจากเมืองยโสธร และได้รับชัยชนะกลับมาจึงได้ให้เอาหนังสือพระไตรปิฎกเก็บไว้ที่หอไตรเพิ่มขึ้นอีก เพื่อใช้เป็นหลักในการศึกษาเล่าเรียนกันต่อไป โดยใช้ตัวอักษรหนังสือไทยน้อย วิวัฒน์มหาธาตุจึงถือว่าเป็นวัดเก่าแก่ของเมืองยโสธรสืบมา

ในสมัยรัชกาลที่ 2 เจ้าอนุได้ครองนครจำปาศักดิ์ ทำให้ฝ่ายเจ้าราชวงศ์เมืองโขง หรือเจ้าราชวงศ์สิงห์ บุตรเจ้าพระยาวิชัยราชขัตติยวงศา (ซึ่งเป็นเจ้าเมืองแต่เดิมได้ถึงแก่พิราลัยไปแล้ว) ไม่พอใจที่จะอยู่ในความปกครองเจ้าอนุ จึงได้ขอกลับมาอยู่ที่บ้านสิงห์ท่า พร้อมกับได้นำเอาอัฐิของพระบิดา คือ เจ้าพระยาวิชัยราชขัตติยวงศา มาด้วย แล้วก่อเจดีย์บรรจุไว้ที่บริเวณใกล้กับพระธาตุองค์ใหญ่ พระธาตุอานนท์ ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้

การกลับมาอยู่ที่บ้านสิงห์ท่าของเจ้าราชวงศ์เมืองโขง ได้ปรับปรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในปีพุทธศักราช 2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านสิงห์ท่าขึ้นเป็นเมือง มีนามว่า "เมืองยโสธรหรือยศสุนทร" ให้เจ้าราชวงศ์สิงห์เป็นผู้ครองเมือง มีราชทินนามว่า "พระสุนทรราชวงศา" ปกครองญาติวงศ์สืบมา (สมัย สุทธิธรรม. 2545 : 8-21)

สัญลักษณ์จังหวัดยโสธร

รูปสิงห์ 2 ตัว หันหน้าเข้าหาพระเจดีย์

รูปที่ 2.1 แสดงรูปตราประจำจังหวัดยโสธร

ความหมาย

รูปสิงห์ หมายถึง สัญลักษณ์ในการตั้งเมืองโยธธ คือบ้านสิงห์ท่าเดิม กับ บ้านสิงห์โคก โดยจากพงศาวดารเมืองโยธธ

รูปพระเจดีย์ หมายถึง พระธาตุพระอนันท์ซึ่งเป็นที่เคารพกราบไหว้ของชาวโยธธและเมืองใกล้เคียง

รูปดอกบัว หมายถึง สัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี ก่อนวันที่ 1 มีนาคม 2515 อำเภอโยธธ ขึ้นสังกัดกับจังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2515 ได้ยกฐานะอำเภอโยธธขึ้นเป็นจังหวัดโยธธ เพื่อสืบประวัติจึงคงรูป "ดอกบัว" ไว้เป็นอนุสรณ์ จังหวัดโยธธ ใช้อักษรย่อว่า ย.ธ.

คำขวัญจังหวัดโยธธ

เมืองบั้งไฟโก้ แตงโมหวาน หมอนขวานผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ

หากจะกล่าวถึง เทศกาลงานประเพณีของชาวจังหวัดโยธธที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปนั่นก็คือ ประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญเดือนหก จัดเป็นบุญประจำปีทุกปีในช่วงเดือนพฤษภาคมซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะลงมือทำนา สำหรับที่จังหวัดโยธธจะจัดงานบุญบั้งไฟในวันสุดท้ายของเดือนพฤษภาคม ในวันศุกร์จะเป็นวันที่คณะบั้งไฟทั้งหลายแห่ขบวนตั้งเพื่อขอรับบริจาคเงินซื้ออาหาร เครื่องดื่ม และสิ่งของจำเป็นในการร่วมทำบุญ สำหรับวันเสาร์จะเป็น วันแห่ขบวนพอรำเพื่อการแข่งขันด้านความสวยงามของทำพอรำในจังหวัดต่างๆ ตลอดทั้งการตกแต่งบั้งไฟ และการจัดขบวนที่สวยงาม ส่วนในวันอาทิตย์จะเป็นวันจุดบั้งไฟ แข่งขันการขึ้นสูงของบั้งไฟ และการที่บั้งไฟสามารถลอยอยู่ในอากาศได้นานจะเป็นเครื่องตัดสินการชนะเลิศของการแข่งขัน

ประเพณีบุญบั้งไฟตามตำนานเล่าว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าถือชาติกำเนิดเป็นพญาคองค ได้อาศัยอยู่ใต้ร่มโพธิ์ใหญ่ในเมืองพันทุมวดี ด้วยเหตุใดไม่แจ้ง พญาแถนเทพเจ้าแห่งฝนโกรธเคืองโลกมนุษย์มาก จึงแก้งไม่ให้ฝนตกนานถึง 7 เดือน ทำให้เกิดความลำบากยากแค้นอย่างแสนสาหัสแก่มวลมนุษย์ สัตว์และพืช จนกระทั่งพากันล้มตายเป็นจำนวนมาก พวกที่แข็งแรงก็รอดตาย และได้พากันมารวมกลุ่มได้ต้นโพธิ์ใหญ่กับพญาคองค สรรพสัตว์ทั้งหลายจึงได้หารือกันเพื่อจะหาวิธีการปราบพญาแถน ที่ประชุมได้ตกลงกันให้พญานาคยกทัพไปรบกับพญาแถน แต่ก็ต้องพ่ายแพ้ จากนั้นจึงให้พญาต่อแตนยกทัพไปรบ แต่ก็ต้องพ่ายแพ้เช่นกัน ทำให้พวกสรรพสัตว์ทั้งหลายเกิดความท้อถอย หมัดกำลังใจและสิ้นหวัง ได้แต่รอวันตาย

ในที่สุด พญาคองคจึงขออาสาที่จะไปรบกับพญาแถน จึงได้วางแผนในการรบโดยปลวกทั้งหลายก่อจอมปลวกขึ้นไปจนถึงเมืองพญาแถน เพื่อเป็นเส้นทางให้บรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายได้เดินทางไปสู่เมืองพญาแถน ซึ่งมีมอด แมลงปอง ตะขาบ สำหรับมอดได้รับหน้าที่ให้ทำการกัดเจาะ

ด้ามอาวุธที่ทำด้วยไม้ทุกชนิด ส่วนแมลงป่องและตะขาบให้ซ่อนตัวอยู่ตามกองฟืนที่ใช้หุงต้มอาหาร และอยู่ตามเสื้อผ้าของไพร่พลพญาเถนทำหน้าที่กัดต่อย หลังจากวางแผนเรียบร้อย กองทัพพญาคางคกก็เดินทางเพื่อปฏิบัติหน้าที่การรบ มอดทำหน้าที่กัดเจาะด้ามอาวุธ แมลงป่องและตะขาบกัดต่อยไพร่พลของพญาเถนจนเจ็บปวด ร้องระงมจนกองทัพระส่ำระสาย ในที่สุดพญาเถนจึงได้ยอมแพ้และตกลงทำสัญญาสงบศึกกับพญาคางคก ดังนี้

1. ถ้ามวลมนุษยย์จุดบั้งไฟขึ้นสู่ท้องฟ้าเมื่อใด ให้พญาเถนสั่งให้ฝนตกในโลกมนุษยย์
2. ถ้าได้ยินเสียงกบ เขียดร้อง ให้รับรู้ว่าฝนได้ตกลงมาแล้ว
3. ถ้าได้ยินเสียงสนุ (เสียงธนูหวายของว่าว) หรือเสียงโหวด ให้ฝนหยุดตกเพราะจะเข้าสู่ฤดูเก็บเกี่ยวข้าว หลังจากที่ได้สัญญากันแล้ว พญาเถนจึงได้ถูกปล่อยตัวไปและได้ปฏิบัติตามสัญญามาจนบัดนี้

ในปัจจุบันงานบุญบั้งไฟ ก็ยังคงมีขึ้นในวันเสาร์ - อาทิตย์ ที่ ๒ ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี ณ สวนสาธารณะพญาเถน โดยมีความเชื่อว่าเมื่อจัดงานนี้แล้วเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะดลบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ กิจกรรมที่สำคัญในงานประกอบด้วย

วันแรก

จะมีการจัดขบวนแห่บั้งไฟ ตกแต่งไปตามถนนภายในเขตเทศบาลเมือง การประกวดธิดาบั้งไฟโก้ การจัดงานเลี้ยงพาข้าวแลง และการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง

วันที่ 2

จะมีการแข่งขันการจุดบั้งไฟ

พิธีกรรม

บั้งไฟแต่ละอันที่เข้ามาขบวนแห่ จะถูกตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงามด้วยลวดลายไทยสีทอง ว่ากันว่าศิลปะการตกแต่งบั้งไฟนี้ นายช่างจะต้องลับ และตัดลวดลายต่าง ๆ นี้ไว้เป็นเวลาแรมเดือน แล้วจึงนำมาทากาวติดกับลูกบั้งไฟ ส่วนหัวบั้งไฟนั้นจะทำเป็นรูปต่าง ๆ ส่วนมากนิยมทำเป็นรูปหัวพญานาคอ้าปากแลลิ้นพ่นน้ำได้ บ้างก็ทำเป็นรูปอื่น ๆ แต่ก็มี ความหมายเข้ากับตำนานในการขอฝนทั้งสิ้น ตัวบั้งไฟจะนำไปตั้งบนฐาน ใช้รถหรือเกวียนเป็นพาหนะนำมาเดินแห่ตามประเพณี

บั้งไฟที่จัดทำให้มีหลากชนิด คือ มีทั้งบั้งไฟกิโด บั้งไฟหมื่น และบั้งไฟแสน บั้งไฟกิโหล้น หมายถึง น้ำหนักของดินประสิว 1 กิโลกรัม เมื่อตกลงกันว่าจะทำบั้งไฟขนาดไหนก็หาช่างมาทำ หรือที่มีฝีมือก็ทำกันเอง ช่างที่ทำบั้งไฟนั้นสำคัญมาก ช่างจะต้องเป็นผู้มีฝีมือในการคำนวณผสมดิน

ประสิทฺธิกับถ่านไม้ เพราะถ่านไม้ถูกสุตรบั้งไฟก็จะแตก คือ ไม่ขึ้นสู่ท้องฟ้า สำหรับไม้ที่จะนำมาทำเสา บั้งไฟนั้น จะตัดเอาแต่ที่โคนต้น เพราะมีความหนาและเหนียว ความยาวนั้นแล้วแต่จะตกลงกัน

ในวันรุ่งขึ้นเป็นการจุดบั้งไฟ จะมีการแบกบั้งไฟไปยังฐานยิงในที่โล่ง ถ่านบั้งไฟของใครจุด แล้วยังไม่ขึ้น คนทำจะถูกจับโยนลงในโคลน ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันมา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 5 -6)

2.1.1 ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

ชาวโลธรมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมา ดังนี้

2.1.1.1 ฮีต 12

ฮีต มาจากคำบาลีว่า จาริตะ ใช้ว่า จาริต ต่อมาเหลือแต่ฮีต คำว่า จาริตะ หรือ จาริต หรือ ฮีต แปลว่า ประเพณีที่เคยปฏิบัติมา ฮีต 12 ในที่นี้ หมายถึงประเพณีการทำบุญตาม เดือนทั้ง 12 เดือนนั้น ๆ ที่โบราณเคยทำมา มีดังนี้

1) เถิงเดือนเจียง (เดือน 1) มานั้น ให้เลี้ยงผีมดผีหมอ ผีฟ้าผีแถน และ นิมนต์พระสังฆเจ้าเข้าปริวาสกรรม

2) เถิงระดูเดือนยี่ ให้นิมนต์พระสังฆเจ้า มาตั้งสูตรไชยมงคุณ เอบนุญ คุณข้าว

3) เถิงเดือน 3 เเพ็ง มานั้น ให้ทำทานบุญข้าวจี่ (ในทุกวันนี้ ต้มบุญ มาชมบูชาเข้าน้ำ)

4) เถิงระดูเดือน 4 ให้หาดอกไม้มาไว้สักการบูชา แล้วเอบนุญพึงกรรม เทศนามีบุญมหาเวส (เวสสันดร) ซาดก เป็นต้น

5) เถิงระดูเดือน 5 สังขารปีใหม่มานั้น ให้นิมนต์พระสังฆเจ้า ตั้งสูตรไชยมงคุณสูงเข้า อันเป็นมือเนา ให้พากันทำบุญทำทาน ข้าวน้ำ โภชนาอาหารแก่สังฆเจ้าผู้มีศีล แล้วก็สมมาคารวะ พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสังฆเจ้า พ่อแม่เฒ่าแก่ ผัวตนประการหนึ่ง ให้ปลุกผามในกลางบ้าน แล้วนิมนต์พระสังฆเจ้ามาตั้งสูตรไชยมงคุณ ถ้วน 7 วัน 7 คืน และทำ ทานถวายข้าวน้ำ โภชนาอาหารแก่สงฆ์ แล้วพากันแต่งเครื่องกริยาเบิกสงฆ์ ปีศาจ คือให้ปลุก ฮ้านไว้ 4 แจบ้าน แล้วนิมนต์พระสังฆเจ้าสูตร ผญาทั้ง 4 ใสในฮ้านนั้น และมีฝ่ายพรหมจารี (โยง) ไว้ฮ้อมบ้านคั่นถึงวันถ้วน 7 ให้เอบาตร 7 หน่วยใส่น้ำมัน แล้วให้พระสงฆ์สูตรฮ้อมบ้าน หวานแฮ่ทราย ไปนำพร้อมทั้งสาดน้ำมนต์ และให้เขียนคาถาพระเจ้า 5 พระองค์ แขนงไว้ประตูบ้าน

6) เถิงเดือน 6 ให้ทำพุทธาภิเษก ฮตสงพระพุทธรูปเจ้า แล้วเชิญ พระพุทธรูปเจ้าขึ้นบุญวันวิสาขบูชา

- 7) เถิงเดือน 7 ให้บูชาเทวดาอารักษ์ เลี้ยงมเหศักดิ์หลักเมือง
- 8) เถิงเดือน 8 ให้นิมนต์ พระสังฆเจ้าเข้าวัดสา แล้วกล่าวเชิญญาติพี่น้อง
เอาเผิงมาตีเทียนเล่มใหญ่ ถวายแก่พระสังฆเจ้า แล้วถวายโภชนาอาหาร ฟังธรรมเทศนาตาม
ศรัทธา
- 9) เถิงเดือน 9 ดับ ให้ทำบุญข้าวประดับดิน นิมนต์พระสังฆเจ้าสูตรไชย
มุงคุณ จึงเอาข้าวประดับดินไปไว้ตามดิน ตามหญ้า แล้ว ถวายทานแก่พระสังฆเจ้า
- 10) เถิงเดือน 10 เเพิง ให้ทำบุญข้าวสาก ผากไปญาติพี่น้องและเทวดา
อารักษ์ทั้งหลาย
- 11) เถิงเดือน 11 เเพิงมานั้น ให้นิมนต์พระสังฆเจ้าออกวัดสาและทำการ
บายศรีพระภิกษุสามเณร ถวายข้าน้ำ โภชนาอาหารและผ้าจำนำวัดสาแก่สงฆ์แล้วนิมนต์ให้ท่าน
อยู่ต่อไปเพื่อจำวัดสาในปีหน้า
- 12) ตั้งแต่เดือน 11 เเพิง แรมค้ำหนึ่ง ไปถึงเดือน 12 เเพิง ให้พร้อมกัน
ทำบุญกุฐิน ถวายอัฐถะ (อัฐฐะ) บริหารแก่พระสังฆเจ้า

2.1.1.2 คอง 14

คอง 14 เป็นคองฆราวาส ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติในระหว่างครอบครัว ผัวเมีย
เรือนชาน ชาวบ้าน และวัดวา ศาสนา มีอยู่ 14 ข้อ

- 1) เมื่อพืชโภชนี ข้าวกล้า ผลไม้ เป็นหมากแล้ว ตนอย่ากินก่อนให้เอา
ทำบุญให้ท่านแก่ท่าน ผู้มีศีลกินก่อนแล้ว ตนจึงกิน
- 2) อย่าโลภ อย่าจ่ายเงินแดง แปลงเงินคว้าง และอย่ากล่าวคำหยาบช้ำ
กล้าแข็งต่อกัน
- 3) ให้พร้อมกันสร้างรั้ว และกำแพงอ้อมวัดวาอาราม และบ้านเรือนแห่งตน
แล้วปลูกหอบูชาเทวดาไว้ใน 4 แะบ้านเรือน
- 4) เมื่อจักขึ้นเรือนนั้น ให้ล้างตีนเสียก่อน แล้วจึงขึ้น
- 5) เมื่อถึงวันศีล 7-8 , 14 – 15 ค้ำ ให้สมมาก่อนแล้ว แม่คี่ไฟและแม่คี่คั้นได้
ผักตู่ที่ตนได้อยู่อาศัยทุกค้ำเข้าวันคืน
- 6) เมื่อจักเข้านอน ให้สวดส่วยล้างตีนผัวก่อน แล้วจึงนอน
- 7) เมื่อถึงวันศีล ให้เอาดอกไม้ รูปเทียนสมมาผัวแห่งตน และพ่อแม่ เฒ่าแก่
ลูกตาของตน และถึงวันอุโบสถ พระสังฆเจ้าเข้าอุโบสถ ให้แต่งขันดอกไม้รูปเทียนไปเคน
พระสังฆเจ้า

8) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง มานัน ให้นิมนต์พระสังฆเจ้ามาสูตรมุงคุณเฮือน แล้วทำบุญใส่บาตรถวายทาน

9) เมื่อพระภิกษุมาบิณฑบาตนั้น อย่าให้คอยท่า เวลาใส่บาตรก็อย่าให้ชุนบาตร ชุนภิกษุสามเณร และยามใส่บาตรนั้นก็อย่าใส่เกิบ กิ่งฮ่อม เอาผ้าปกหัว อุ้มหลาน ถือเครื่อง ศีตราวุธ

10) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ขำสะเบื่องต้นนั้น ให้มีขันดอกไม้ ฐูปเทียน และเครื่องอัฐฐะบริขารไปถวายทาน

11) เมื่อเห็นภิกษุ สังฆเจ้ากายมา (ผ่านมา) ให้นั่งลงยอมมือไหว้ก่อน แล้ว จึงค่อยพูด

12) อย่าเหยียบย่ำเงาเจ้าหัว ภิกษุ สามเณรตนผู้มีศีลบริสุทธิ์

13) อย่าเอาอาหารเงื่อน (ของเหลือ) ที่ตนกินแล้ว ไปทานให้แก่พระสังฆเจ้า และเอาไว้ทำให้ผัวกินก่อน

14) อย่าเสพกามคุณ ในวันศีล วันเข้าวัสสา ออกวัสสา และวัน มหาสงกรานต์ (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัด ยโสธร. 2542 : 150 – 152)

2.1.2 งานบุญประเพณี

งานบุญประเพณีของชาวอีสานที่เรียกว่า ฮีต 12 คือ ประเพณีการทำบุญตามเดือนทั้ง 12 เดือน สามารถเรียงลำดับตามเดือน และมูลเหตุแห่งการกระทำตามความเชื่อที่สืบทอดมาตั้งแต่ บรรพบุรุษได้ดังนี้

บุญเข้ากรรม

คำว่า กรรม ได้แก่ การกระทำที่เป็นการดีก็ได้ ชั่วก็ได้ เช่น บุญกรรมทำดี บาปกรรมทำชั่ว

คำว่า เข้า ได้แก่ เข้าไปอยู่ในขอบเขตจำกัดเพื่อทรมานร่างกายและจิตใจให้หาย จากกรรมที่ตนกระทำ

คำว่า เข้ากรรม ในที่นี้ให้หมายเฉพาะภิกษุจำพวกเดียวเท่านั้น ซึ่งกำหนดทำในเดือนอ้ายหรือเรียกอีกโหวหนึ่ว่า บุญเดือนอ้าย นั่นเอง

บุญคุณลาน

คำว่า ลาน ได้แก่ ที่เตียน ที่ว่าง สนามนวดข้าว ในที่นี้หมายเอาที่สำหรับนวดข้าว คำว่า คุณ ไตแก่ เพิ่มเข้า ใส่เข้า หรือทำให้มากขึ้นตามสัดส่วน

บุญคุณลาน กำหนดกระทำในเดือนนี้ จะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ ในเมื่อฟาดข้าวเสร็จแล้วจึงทำ เพราะมีกำหนดทำในเดือนนี้ จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า บุญเดือนนี้

บุญข้าวจี

คำว่า ข้าวจี ได้แก่ ข้าวเหนียวปั้นจีให้สุกด้วยไฟ เรียกว่า ข้าวจี กำหนดทำกันในเดือน 3 จะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ แต่นิยมทำกันกลางเดือน บุญข้าวจี เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า บุญเดือน 3

บุญมาฆบูชา

ในเดือน 3 นั้นนอกจากบุญข้าวจีแล้ว ยังเพิ่มบุญมาฆบูชาเข้าอีก บุญมาฆะนี้ ถือว่าสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าและพระสาวกโดยตรง มีการกำหนดในวันเพ็ญเดือน 3 ในปีปกติมาแต่ปีใดเป็นปีอธิมาศ คือ เดือนเกิน เช่น แปร 2 หน ก็ให้เลื่อนไปเป็นวันเพ็ญเดือน 4 การบูชาด้วยอามิส และ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

บุญพระเวส

บุญพระเวส หรือ บุญมหาชาติ คือ บุญที่มีการฟังเทศน์เวสสันดรชาดก ซึ่งประกอบไปด้วย คาถาพัน จัดเป็นกัณฑ์ได้ 13 กัณฑ์ เป็นชาดกที่ใหญ่ยืดยาวมาก สำนวนไพเราะเทศน์ง่าย ฟังเข้าใจ ได้ความรู้ ความปฏิบัติ ฟังแล้วเกิดศรัทธา ปสาทะในการทำบุญกุศลนิยมทำกันในระหว่างเดือน 4 คือ บุญพระเวส นั่นเอง

บุญสงรงน้ำ

คำว่า สงรงน้ำ ได้แก่ รด หรือ อาบน้ำ รดพระพุทธรูป เรียกว่า สงรงน้ำพระพุทธรูป รดพระภิกษุสงฆ์ เรียกว่า สงรงน้ำพระสงฆ์ รดน้ำผู้ใหญ่ที่นับถือ เรียก สงรงน้ำผู้ใหญ่ กำหนดสงรงน้ำในเดือน 5 เริ่มขึ้นที่ 15 ค่ำ เดือน 5 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เพราะมีกำหนดทำในเดือน 5 จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า บุญเดือน 5 หรือ บุญสงรงน้ำ อีกอย่างหนึ่ง เรียกเป็น ตฤษสงกรานต์ คำว่า ตฤษ คือ ตัดหรือสิ้น ได้แก่ วันตัดปี สิ้นสิ้นปี สงกรานต์ คือการย้ายที่ เคลื่อนที่ ตฤษสงกรานต์ คือวันที่พระอาทิตย์เคลื่อนจากปีเก่าก้าวสู่ปีใหม่ กำหนดทางสุริยคติ วันที่ 13-14-15 เมษายน ของทุกปี

บุญบั้งไฟ

คำว่า บั้งไฟ ได้แก่ บั้ง หรือ กระจบอกที่ตอกด้วยหมื่อ คือ เอาขี้เกียจคว่ำผสมกับถ่านไฟ เรียกว่า หมื่อ ตอกให้แน่นเต็มบั้ง มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น บั้งไฟโบด ม้าจินาย ต้อ ตะไล

พลู ดอกไม้ หมิ่น แสน กำหนดการทำในเดือน 6 จึงมีชื่อเรียกว่า บุญเดือน 6 คือ บุญบั้งไฟ นอกจากนี้ ยังมีบุญวิสาขะ บุญถวายพระเพลิง

บุญข้าสະ

คำว่า ข้าสະ คือ ข้าระ ได้แก่ ชะล้าง หรือสะล้างสิ่งสกปรกรุ่งรัง เพื่อให้หมดมลทิน เรื่องเศร้าหมอง ผ้านุ่งห่ม เครื่องใช้ จิตใจที่ลามก รุ่งรังด้วยกิเลส โลก โกรธ หลง เป็นต้น ควรแก่การชำระให้สะอาดด้วยธรรมโมเสถยา คือ ธรรม มี ทาน ศีล ภาวนา มีการกำหนดทำในระหว่างเดือน 7 ข้างขึ้น หรือแรมแล้วแต่สะดวก เพราะมีการกำหนดการทำในเดือน 7 จึงมีชื่อเรียกว่า บุญเดือน 7

บุญเข้าพรรษา

คำว่า พรรษา ได้แก่ ปี หรือ ฤดูฝน คำว่า เข้า ได้แก่ เข้าไปอยู่ประจำโดยไม่ไปแรมคืนที่อื่นตลอด 3 เดือน เรียกว่า เข้าพรรษา ในปีหนึ่งกำหนดไว้ 2 ครั้ง คือ ปุริมิกา วัสสูปนายิกา คือ เข้าพรรษา ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 นั้นอันหนึ่ง และ ปัจฉิมิกา วัสสูปนายิกา คือ เข้าพรรษาหลังวันแรม 1 ค่ำ เดือน 9 อันหนึ่งตามปกติ ในปีปกติมาสเข้าวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 แต่ถ้าปีอธิกมาส คือ เดือน 8 สองหน ให้เข้าวันแรม 1 ค่ำ เดือน 9 ซึ่งก็เรียก เป็นเดือน 8 อยู่ นั่นเอง สะดวก เพราะมีการกำหนดการทำในเดือน 8 จึงมีชื่อเรียกว่า บุญเดือน 8 หรือ บุญเข้าพรรษา

บุญข้าวประดับดิน

คำว่า ข้าวประดับดิน ได้แก่ ข้าวและของคาวหวาน พร้อมทั้งหมากพลู บุหรี่ที่ห่อด้วยใบกล้วย แล้วนำไปวางหรือห้อยตามต้นไม้หรือวางไว้ตามพื้นดิน เรียกว่า ข้าวประดับดิน กำหนดการทำในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 เพราะมีการกำหนดการทำในเดือน 9 จึงมีชื่อเรียกว่า บุญเดือน 9 หรือ บุญข้าวประดับดิน

บุญข้าวสาก

คำว่า สาก คือ สลาก ได้แก่ เครื่องหมายที่ใช้แทนสิ่งของ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สลากภัตร คือ จัดภาชนะข้าวที่เขียนชื่อเจ้าของลง แล้วนำสลากไปใส่ในบาตรให้พระจับสลากถูกต้องก็ได้ถวายของนั้น กำหนดการทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญเดือน 10

บุญออกพรรษา

คำว่า พรรษา หมายถึง ปี หรือ ฤดูฝน ฤดูฝนปีหนึ่งมี 4 เดือน คือ ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงเพ็ญ เดือน 12 แต่ที่ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์เข้าพรรษา 3 เดือน เพราะเปิดโอกาส 1 เดือนทำยฤดูฝนเพื่อให้เป็นเวลาแสวงหาผ้าจีวรมาผลัดเปลี่ยน

คำว่า ออก คือ ออกจากเขตจำกัด ไปพักแรมที่อื่นได้ มีกำหนดในการทำในเดือน 11 คือ บุญออกพรรษา

งานบุญที่สามารถจัดได้ทุกเดือน

บุญผ้าป่า

คำว่า ผ้าป่า คือ ผ้าไตรจีวร หรือ ผ้าขาวที่ไม่มีเจ้าของหวนแหนทิ้งไว้ตามป่า ตามถนนหนทาง ตามป่าช้า หรือห้อยไว้ตามกิ่งไม้หรือตั้งไว้ตามอาราม กำหนดการทำในเดือน 12 เส้นเขตกฐินแล้วบ้าง ทำในเวลาที่มีบุญต่าง ๆ เช่น คราวบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา หรือ บุญบั้งไฟแล้วแต่สะดวก ไม่มีกำหนดการแน่นอนเหมือนอย่างบุญอื่น ๆ

บุญอัฐฐะ

คำว่า อัฐฐะ ได้แก่ บริหาร 8 ประการ มีบาตร เป็นต้น พิธีทำคล้ายบุญกฐิน คือ มีบริวารครบ 8 อย่าง แต่ไม่มีการจองในวัดหนึ่งอาจถวายก็กองก็ได้ ในปีหนึ่ง ๆ ส่วนการทอดกฐินให้แก่พระสงฆ์ จะอุปโลกน์หรือไม่อุปโลกน์ก็ได้ เมื่อพระเถระเห็นสมควรก็ถวายของคั้น ทายกไม่มีสิทธิ์ถวายตามใจชอบ กำหนดการนั้นทำในระยะหลังทอดกฐินแล้ว จะเป็นเดือนใดก็ได้

ชาวจังหวัดยโสธร นอกจากจะมี ฮีต 12 คอง 14 แล้ว ก็ยังมีประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานานอีกหลายประเพณี เช่น ประเพณีการเกิด ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย ประเพณีการบวช ประเพณีการปลูกเรือน ประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีการทำบุญคุ้มบ้าน และ ประเพณีการลงแขก ซึ่งความเป็นมาและพัฒนาการของขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้รวมทั้งรูปแบบและวิธีการได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความเชื่อ ปัจจุบันส่วนใหญ่จะยึดถือตามฤกษ์สะดวกและตัดตอนส่วนที่ไม่สำคัญของแต่ละพิธีออกไปเพื่อให้พิธีต่าง ๆ กะทัดรัดยิ่งขึ้น (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดยโสธร. 2542 : 153 – 157)

2.2 ลักษณะเฉพาะของชุมชน

จะมีการศึกษาถึง รูปแบบเฉพาะของเมือง ลักษณะเฉพาะของอาคาร โครงข่ายถนน กิจกรรมของสังคม ซึ่งจะหมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ทำให้ชุมชนมีลักษณะพิเศษแตกต่าง ไปจากชุมชนอื่น ๆ

2.2.1 จินตภาพของเมือง

จินตภาพของเมือง มีองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่

2.2.1.1 จุดศูนย์รวม (Node) หมายถึง ศูนย์กลางของกิจกรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วก็เป็นเหมือนจุดสังเกตประเภทหนึ่งแต่แตกต่างกันตรงที่จะศูนย์รวมจะมีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมตลอดเวลา จุดศูนย์รวมก็มีความชัดเจนของการเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมในเมือง ซึ่งในบางครั้งจุดสังเกตและจุดศูนย์รวมก็รวมอยู่ในสถานที่เดียวกัน

2.2.1.2 จุดสังเกต (Landmark) ลักษณะเด่นภายในเมืองที่ปรากฏแก่สายตาโดยทั่วไป ได้แก่ จุดสังเกต จุดสังเกตบางแห่งจะมีขนาดใหญ่มากและมองเห็นได้จากระยะไกล จุดสังเกตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของเมือง เพราะช่วยให้ผู้คนสามารถกำหนดพื้นที่ และตำแหน่งที่อยู่ของตัวเองในเมือง จุดสังเกตที่ดีควรเป็นจุดที่มองเห็นได้ชัดเจนขณะ เดียวกันก็ควรจะต้องมีความสอดคล้องกลมกลืนไปกับองค์ประกอบอื่น ๆ ของเมือง

2.2.1.3 ย่าน (District) เมืองแต่ละเมืองย่อมประกอบไปด้วยละแวกบ้านหรือย่านจำนวนหลายๆ แห่งรวมเข้าด้วยกัน เช่น ย่านศูนย์กลางเมือง ย่านชานเมือง ย่านพักอาศัย ย่านชุมทางรถไฟ ย่านอุตสาหกรรม ย่านมหาวิทยาลัย ฯลฯ ในบางครั้งย่านดังกล่าวก็มีรูปทรงก็มีรูปทรงและขอบเขตที่ชัดเจน

2.2.1.4 ทางสัญจร (Pathway) หมายถึง เส้นทางสัญจรหลักและรองที่ผู้คนใช้ในการสัญจรไปมา เมืองแต่ละเมืองจะมีโครงข่ายของถนนทั้งถนนหลักและรอง อาคารหลังหนึ่งๆ อาจจะมีเส้นทางหลักที่ผู้คนเข้าออกหลายทางด้วยกัน โครงข่ายของถนนหลักในเมืองเป็นโครงข่ายของทางสัญจรส่วนรวมของเมือง

2.2.1.5 ขอบเขต (Edge) จุดสิ้นสุดของย่านก็คือขอบเขตของมัน ย่านบางแห่งไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน แต่ขยายตัวออกจากศูนย์กลางไปที่ละน้อยจนผสมผสานเข้ากับย่านอื่น เมื่อย่าน 2 แห่ง มาบรรจบเข้าที่ขอบเขตหนึ่งจะก่อให้เกิดตะเข็บ (Seam) ขึ้น (กองวางแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2531:2-6)

2.2.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร

ลักษณะทางกายภาพของอาคารที่ทำการศึกษาคือ ได้แก่

- รูปแบบและสภาพของอาคาร
- อายุของอาคาร
- ประโยชน์ใช้สอย
- การซ่อมแซมและดัดแปลงอาคาร

โดยคำนึงถึงความกลมกลืนของรูปแบบและส่วนประกอบของอาคาร ความกลมกลืนของวัสดุก่อสร้าง สี และพื้นผิว ความเหมาะสมในด้านความสูงและสัดส่วนของอาคาร ทั้งนี้เพื่อที่การซ่อมแซม ดัดแปลง หรือก่อสร้างอาคารใหม่จะได้กระทำโดยไม่ทำลายความงามของอาคารเก่า (แผนกวางแผนและพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น. 2527: 32)

2.2.3 โครงข่ายถนน

ถนนเป็นองค์ประกอบสำคัญของเมือง ทำหน้าที่เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของเมืองเข้าด้วยกัน และยังเป็นส่วนเชื่อมโยงเมืองเข้ากับระบบสัญจรไปยังที่อื่น ๆ อีกด้วย ประเภทต่าง ๆ ของถนนในเมืองแบ่งออกได้เป็น 5 ระดับด้วยกัน คือ

ก. ถนนสายประธาน (Highway) ได้แก่ ถนนเชื่อมระหว่างเมือง เป็นถนนสายใหญ่ รถสามารถแล่นได้ด้วยความเร็วสูง มีความกว้างมากกว่าถนนประเภทอื่น

ข. ถนนสายหลัก (Primary Distributor) ได้แก่ ถนนที่เป็นถนนสายหลักของเมืองตัดผ่านพื้นที่ส่วนใหญ่ของตัวเมือง มีรถสัญจรไปมามากกว่าสายอื่น มักเป็นถนนที่มีสถานีที่สำคัญของจังหวัดตั้งอยู่

ค. ถนนสายรอง (District Distributor) มีได้แก่ ถนนที่แยกย่อยออกจากถนนสายหลักของเมือง มีการสัญจรหนาแน่นรองลงมาจากถนนสายหลัก

ง. ถนนสายย่อย (Local Distributor) ได้แก่ ถนนที่แยกออกจากถนนสายรอง มีการสัญจรหนาแน่นปานกลางถึงเบาบาง

จ. ถนนทางเข้า (Access Road) ได้แก่ ถนนที่แยกเข้าสู่สถานที่ต่างๆ มีการสัญจรเบาบางกว่าถนนประเภทอื่นๆ

ถนนในระดับสายหลัก สายรอง สายย่อยและทางเข้าเป็นส่วนหนึ่งของถนนที่อยู่ในเมือง ถนนที่มีความสำคัญมากกับทัศนภาพของเมืองในส่วนรวมคือถนนสายหลักและถนนสายรอง เนื่องจากถนนสองระดับนี้ เป็นส่วนเชื่อมโยงจุดสำคัญๆ ของเมืองทั้งที่หมายตา ย่านสำคัญสถานที่สำคัญในระดับเมือง ซึ่งคนส่วนใหญ่จะต้องใช้และผ่านไปมาเป็นประจำ จึงเป็นถนนที่สื่อความหมายของตัวเมืองได้ดี ที่ผู้มาเยี่ยมเยียนควรประทับใจในทัศนภาพในแนวถนนเหล่านี้

2.2.3.1 ข้อพิจารณาในการปรับปรุง

ก. การเสริมทัศนภาพของการเข้าสู่เมืองบริเวณที่ถนนสายประธานเชื่อมต่อเข้าสู่ถนนสายหลักของเมือง ถือเป็น "ส่วนเข้าถึง" ของตัวเมืองซึ่งหากได้รับการเสริมความสำคัญทางทัศนภาพบางประการ จะทำให้ผู้ที่กำลังเดินทางเข้าสู่ตัวเมือง มีความกระตือรือร้น หรือตื่นเต้นที่จะรู้สึกว่าได้เดินทางมายังจุดหมายปลายทางแล้ว

การเสริมทัศนภาพนี้อาจทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การเลือกใช้วัสดุพืชพันธุ์ ที่ต่างออกไปจากบริเวณที่ผ่านมา ป้ายแสดงข้อความต้อนรับ การทำซุ้มประตูทางเข้าในกรณีที่ดินไม่กว้างมากเกินไป การใช้ประติมากรรมที่มีขนาดสัดส่วนกับความกว้างของถนน และ ระยะการมองของผู้ที่กำลังเดินทางมาถึง

บางครั้งบริเวณส่วนเข้าถึงของเมือง อาจมีองค์ประกอบที่แสดงความเป็นเมืองชัดเจนอยู่แล้ว ก็อาจไม่จำเป็นต้องเน้นในเรื่องนี้มากนัก เช่น มีแม่น้ำ สะพาน กลุ่มอาคารสูง ฯลฯ เพียงทำมุมมองนั้นให้ดูเรียบร้อยงดงาม ก็สามารถสร้างความประทับใจได้ในตนเองเดียวกัน

ข. การมีขนาดของถนนที่เหมาะสมกับปริมาณการสัญจร ถนนควรมีความกว้างขวางพอที่รถจะสามารถสัญจรได้โดยไม่มีการติดขัด มีจำนวนช่องทางวิ่งมากพอที่จะจุปริมาณรถที่ต้องการในถนนช่วงนั้น ๆ ได้ ในบางกรณีการมีช่องจอดในถนนที่มีการจราจรสูง ก็เป็นการเพิ่มการติดขัดให้กับการจราจร หากยกเลิกช่องจอดในถนนเหล่านั้นจะเป็นการเพิ่มช่องทางวิ่ง ทำให้ถนนสายนั้น ๆ สามารถรองรับปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้นได้

ค. การคำนึงถึงความสะอาดและความปลอดภัย ได้แก่ การที่มีความสะอาดในเรื่องระยะเลี้ยว มีระบบป้ายบอกทิศทางที่ชัดเจนและวางในตำแหน่งที่เหมาะสม ความไม่สับสนในเรื่องทางแยกและทิศทาง การมีเส้นแบ่งช่องทางวิ่งที่ชัดเจน การมองเห็นรถหรือคนที่กำลังสัญจร มาถึงบริเวณจุดตัดของเส้นทางมีไฟแสงสว่าง

ง. ความสวยงามในแนวถนน การวางเส้นทางเป็นแนวตรงยาวต่อเนื่องกันมากเกินไป ทำให้เกิดมุมมองที่ไม่น่าสนใจ ควรมีขอบทางที่ชัดเจนมีระเบียบ ผิวจราจรมีความราบเรียบสม่ำเสมอ เป็นต้น

จ. ความสวยงามของภาพที่มองเห็นได้จากถนน ได้แก่ ทางเท้าสะอาดเป็นระเบียบ อาคารมีลักษณะกลมกลืน ทั้งนี้ได้หมายความว่าทุกอาคารในแนวถนนจะต้องเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหมด แต่หมายความว่ารูปแบบไปกันได้ดีโดยรวม บางเมืองถึงกับมีระเบียบควบคุมการใช้สีของอาคาร ระเบียบควบคุมของป้ายอาคารร้านค้า ป้ายโฆษณาต่าง ๆ ก็เพื่อผลทางด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยของภาพที่ปรากฏ ต้นไม้ในแนวถนนควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ตัดแต่งให้อยู่ในสภาพที่มีรูปทรง ของต้นกิ่งก้านสมบูรณ์ (กองวางแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย . 2531 : 6 - 10)

2.2.4 กิจกรรมของชุมชน

ได้แก่ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนประกอบการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นส่วนประกอบที่ทำให้เมืองมีชีวิตชีวา มีการเคลื่อนไหว บางกิจกรรมทำให้ผู้คนมาเยี่ยมเยียนเมืองนั้น เกิดความสนใจที่จะเข้าไปสัมผัสและเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ด้วย กิจกรรมนี้มีได้

หมายถึง เฉพาะงานเทศกาลพิเศษ แต่หมายถึงกิจกรรมประจำวันของคนภายในชุมชนด้วย เช่น กิจกรรมค้าขาย กิจกรรมพักผ่อน การพบปะ เสียงหัวเราะ การพูดคุย เป็นต้น (กองวางแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2531:2 - 1)

2.2.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ

การจัดทำสิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณนั้น มีข้อคำนึงถึงอยู่ในลักษณะเดียวกันกับสถาปัตยกรรม นั่นคือ การคำนึงถึงรูปแบบและการกำหนดตำแหน่ง ถึงแม้ว่าสิ่งประกอบบริเวณนี้จะดูเสมือนเป็นการตกแต่งประดับประดาในขั้นสุดท้าย ในการเสริมความงามให้กับเมือง แต่ก็มีผลสำคัญมากในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ดีให้กับย่านหรือเมืองนั้น รูปแบบของสิ่งก่อสร้างนี้ไม่สามารถออกแบบให้เป็นต้นแบบหรือต้นฉบับได้ เพราะในแต่ละท้องถิ่นก็มีความเป็นอยู่ มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง

2.2.5.1 ข้อพิจารณาในเรื่องรูปแบบของสิ่งก่อสร้าง และสิ่งประกอบบริเวณ

ก. คำนึงถึงรูปแบบเดิมของท้องถิ่น โดยนำเอารูปแบบของสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่ในบริเวณเดิมนั้นมาเป็นแนวทาง ทั้งนี้เพราะสิ่งประกอบบริเวณนี้จะเป็นเสมือนการตกแต่ง และจะเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ข. คำนึงถึงความกลมกลืน ของสิ่งประกอบบริเวณทั้งหมด โดยที่รูปแบบของสิ่งก่อสร้างหรือสิ่งประกอบบริเวณของแต่ละย่าน แต่ละบริเวณหรือแต่ละเมือง ควรมีความกลมกลืนต่อเนื่องไปด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การกำหนดหรือออกแบบจัดทำให้ ป้าย รั้ว กำแพง ม้านั่ง กระบะต้นไม้ เสาไฟฟ้า ในย่านหนึ่ง ๆ ให้คล้ายคลึงกันในขนาดสัดส่วน วัสดุที่ใช้ รวมทั้งสีสันทันทีเกิดขึ้น

ค. คำนึงถึงการใช้งานกลางแจ้ง สิ่งก่อสร้างเหล่านี้จะเป็นการใช้งานกลางแจ้ง จึงต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษถึงความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ทั้งแสงแดด ฝนและความชื้น รวมทั้งทนทานต่อสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของเมืองด้วย เช่น ฝุ่นละออง ความสกปรก เพราะสิ่งของสาธารณะนั้นจะคาดหวังการดูแลรักษาเช่นสมบัติของเอกชนไม่ได้ ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลรักษาจึงจำเป็นต้องเป็นข้อที่ควรคำนึงถึง ประกอบกับการพิจารณารูปแบบด้วย เช่น ม้านั่ง ซึ่งออกแบบให้มีชอกมุมอันที่น้ำฝนจะชังนองอยู่ ทำให้เกิดการผุพังได้ หรือก่อให้เกิดชอกมุมที่เป็นที่ทิ้งขยะ เป็นต้น

ง. คำนึงถึงการใช้งานของคนจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะสิ่งประกอบเมืองซึ่งมีผู้ใช้สอยจำนวนมากและมีความระมัดระวังในการใช้งานต่างกัน โดยมีทั้งเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ รูปแบบจึงต้องมีความทนทาน แน่นหนาว่าสิ่งประกอบบริเวณโดยปกติทั่วไปที่ใช้งานในกลุ่มคนจำนวนน้อยกว่า

จ. คำนึงถึงรูปแบบที่ไม่โดดเด่น สิ่งประกอบบริเวณนั้นก็เพียงพอ
 สิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้นรูปแบบจึงไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องให้โดดเด่นเห็นชัดจากระยะไกล
 หรือจำเป็นต้องให้สะดุดตาแก่ผู้พบเห็นเป็นประการสำคัญ แต่ควรเป็นการสนองต่อการใช้งานให้ได้
 ดีที่สุดมากกว่า อย่างไรก็ตามในบางครั้งสิ่งประกอบเหล่านี้ก็อาจเป็นที่หมายตาของย่านหรือของ
 เมืองได้ด้วย

ข. ในบางโอกาสอาจมีการใช้งานได้หลายประเภท รูปปั้นของสิ่งก่อสร้างหรือ
 สิ่งประกอบบริเวณนี้อาจมิใช่เป็นการออกแบบ เพื่อสนองการใช้งานเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเพียง
 อย่างเดียว

2.2.5.2 ข้อพิจารณาในเรื่องตำแหน่งของสิ่งก่อสร้าง และสิ่งประกอบบริเวณ

ก. คำนึงถึงการใช้งานกล่าว คือเพื่อตอบสนองประโยชน์สูงสุดในการใช้งาน
 ซึ่งสิ่งประกอบบริเวณในแต่ละประเภท หรือประเภทเดียวกันแต่ต่างที่ ก็อาจมีข้อควรคำนึงถึงใน
 การกำหนดที่ตั้งต่าง ๆ กันไป

ข. คำนึงถึงมุมมอง โดยควรมีการคำนึงถึงผลกระทบทางด้านมุมมอง
 หรือทัศนียภาพซึ่งเกิดขึ้นจากการจัดวางสิ่งประกอบบริเวณลงไป (กองวางแผนการท้องที่แห่ง
 ประเทศไทย. 2531 : 8-6)

2.2.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.2.6.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามที่ได้
 ให้จำแนกท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 414 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง
 พ.ศ.2518 ให้เป็นไปดังต่อไปนี้

(1) ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่
 อาศัยซึ่งมิใช่อาคารขนาดใหญ่ สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่
 สำหรับการให้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละ
 บริเวณ

(2) ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการ
 อยู่อาศัยซึ่งมิใช่อาคารขนาดใหญ่ สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่
 สำหรับการให้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

(3) ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่
 อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้พื้นที่
 เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

(4) ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อพาณิชยกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

(5) ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ให้ใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมและคลังสินค้า สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

(6) ที่ดินประเภทคลังสินค้า ให้ใช้ประโยชน์เพื่อคลังสินค้าอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการบรรจุสินค้าในภาชนะโดยไม่มีการผลิต อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการประกอบชิ้นส่วนต่างๆ โดยไม่มีการผลิต และอุตสาหกรรมบริการ ที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

(7) ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ ให้ใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมอุตสาหกรรมในครอบครัว สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

(8) ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

(9) ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

(10) ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

(11) ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่

(12) ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ศิลป วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น อุตสาหกรรมหัตถกรรม การท่องเที่ยว พาณิชยกรรม การอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่ดินประเภท

อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เท่านั้น

(13) ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศาสนาหรือ เกี่ยวข้องกับการศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

(14) ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการของรัฐ กิจการเกี่ยวกับการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการหรือ สาธารณประโยชน์ เท่านั้น

2.2.6.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดยโสธร ตามที่ได้ให้จำแนกกฎกระทรวง ฉบับที่ 282 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผัง เมือง พ.ศ. 2518

การวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ใน ทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม ในบริเวณแนวเขตในท้องที่ตำบลสำราญ ตำบลน้ำคำใหญ่ ตำบลในเมือง ตำบลตลาดทอง และ ตำบลเขื่องคำ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

ผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริม และพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง พาณิชยกรรม การบริการ และการศึกษาของจังหวัดยโสธร

2. ส่งเสริมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และการ บริการให้สัมพันธ์กับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

3. พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอ และได้มาตรฐาน

4. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวม ให้เป็นไปตามแผนผังกำหนดการใช้ ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท ดังนี้

1. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการ อื่นให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้

ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(2) คลังวัตถุดิบพืชและคลังวัตถุดิบระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

(3) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขนส่ง

(4) สถานที่บรรจุก๊าซ และสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการและร้านจำหน่ายก๊าซ

(5) กำจัดมูลฝอย

(6) ซ้ำขายเศษวัสดุ

2. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(2) คลังวัตถุดิบพืชและคลังวัตถุดิบระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

(3) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขนส่ง

(4) สถานที่บรรจุก๊าซ และสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการและร้านจำหน่ายก๊าซ

(5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือโดยก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

(6) กำจัดมูลฝอย

(7) ซ้ำขายเศษวัสดุ

3. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้ประโยชน์เพื่อพาณิชยกรรม การอยู่อาศัยสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(2) คลังวัตถุดิบพิษและคลังวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

(3) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง

(4) สถานที่บรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการและร้านจำหน่ายก๊าซ

(5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือโดยก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

(6) ไซโลเก็บผลผลิตการเกษตร

(7) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

(8) กำจัดมูลฝอย

(9) ซ้ำขายเศษวัสดุ

4. ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ ให้ใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมที่ ประกอบกิจการ โดยไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม คลังสินค้า สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการ ตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(2) คลังวัตถุดิบพิษและคลังวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

(3) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา

(4) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงเด็ก

(5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือ โดยก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

(6) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

5. ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมหรือ เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ประกอบการพาณิชย์ หรือประกอบอุตสาหกรรม

(2) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(3) คลังวัตถุดิบพืชตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุดิบตราขาย

6. ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการ หรือ เกี่ยวข้องกับนันทนาการ และ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือ สาธารณประโยชน์เท่านั้น

7. ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

8. ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

9. ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการของรัฐกิจการ เกี่ยวกับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

10. ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือการประกอบกิจการในเขตผังเมืองรวมปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ในการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะการใช้ที่ดินในแนวทางอนุรักษ์ในพื้นที่ศึกษาเพื่อเป็นการจำแนกพื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นสัดส่วนโดยใช้ เกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ที่กำหนดจากองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. จำนวนอาคารเก่าในพื้นที่นั้น
2. แบบและลักษณะความงามทางสถาปัตยกรรมของอาคาร
3. ความกลมกลืนของอาคารใหม่ที่ทำกรก่อสร้างในบริเวณพื้นที่นั้น
4. ระดับความเร่งด่วนในการดำเนินงานอนุรักษ์
5. แนมโน้มในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่
6. ปัญหาการจราจร

ซึ่งในเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่มีการศึกษาครอบคลุมไปถึงกรรมสิทธิ์ที่ดิน สภาพการครอบครองที่ดินตลอดจนแนวทางเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน

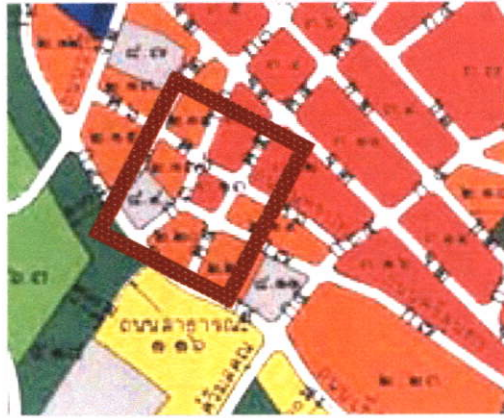
แผนผังผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดยโสธร
ฉบับที่ ๒๒๖ (พ.ศ. ๒๕๖๔)
กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

<p>เขตเมือง</p> <ul style="list-style-type: none"> ๑. เขตเมือง ๒. เขตเมือง ๓. เขตเมือง ๔. เขตเมือง ๕. เขตเมือง ๖. เขตเมือง ๗. เขตเมือง ๘. เขตเมือง ๙. เขตเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่เกษตรเมือง) 	<ul style="list-style-type: none"> เขตเมือง เขตเมือง เขตเมือง เขตเมือง เขตเมือง เขตเมือง เขตเมือง เขตเมือง เขตเมือง 	<p>การวางผังเมือง</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง พื้นที่เมือง
--	--	---	---

รูปแสดงผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดยโสธร

รูปที่ 2.2 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ สัญลักษณ์การใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดยโสธร

สัญลักษณ์

- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
- ที่ดินประเภทคลังสินค้า
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
- ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
- ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม
- ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
- ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- ที่ดินประเภทสถาบันราชการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

2.3 แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง

2.3.1 ทฤษฎีการออกแบบลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมของอาคารเพื่อความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง

2.3.1.1 จินตภาพของเมือง (Looking for Visual City)

มโนภาพรวมของเมืองหรือจินตภาพของเมืองก็คือภาพรวมของสิ่งที่ผู้คนได้ตัดต่อเอามาจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นจริงของเมืองนั่นเอง

งานสถาปัตยกรรมภายในเมืองแต่ละชิ้นนับว่ามีบทบาทและผลกระทบต่อจินตภาพของเมืองค่อนข้างมาก โดยอาจจะเป็นในส่วนของรายละเอียดบางประการหรืออาจเป็นจินตภาพรวมทั้งหมดของเมืองก็เป็นได้ ทั้งนี้ เนื่องจากจินตภาพของเมืองส่วนใหญ่เกิดจากการรวมของงานสถาปัตยกรรมภายในเมืองซึ่งมีทั้งดีและเลวปะปนกันไป และผู้คนจะมองเห็นงานสถาปัตยกรรมดังกล่าวรวมอยู่ด้วยกัน

การอธิบายให้เข้าใจถึงรูปทรงของเมืองได้เป็นอย่างมาก จากการตรวจสอบของเมือง ได้พบว่าม็อดั้ประกอบพื้นฐาน 5 ประการด้วยกันที่ผู้คนมักใช้ในการสร้างมโนภาพของตัวเองเกี่ยวกับเมือง ได้แก่

(1) จุดศูนย์รวม (Node) หมายถึง ศูนย์กลางของกิจกรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วก็เป็นเหมือนจุดสังเกตประเภทหนึ่งแต่แตกต่างกันตรงที่จะศูนย์รวมจะมีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมตลอดเวลา ขณะที่สังเกตเป็นองค์ประกอบหรือวัตถุที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน จุดศูนย์รวมก็มีความชัดเจนของการเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมในเมือง ซึ่งในบางครั้งจุดสังเกตและจุดศูนย์รวมก็รวมอยู่ในสถานที่เดียวกัน

(2) จุดสังเกต (Landmark) ลักษณะเด่นภายในเมืองที่ปรากฏแก่สายตาโดยทั่วไป ได้แก่ จุดสังเกต จุดสังเกตบางแห่งจะมีขนาดใหญ่มากและมองเห็นได้จากระยะไกล จุดสังเกตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของเมือง เพราะช่วยให้ผู้คนสามารถกำหนดพื้นที่และตำแหน่งที่อยู่ของตัวเองในเมืองได้จุดสังเกตที่ดีควรเป็นจุดที่มองเห็นได้ชัดเจนขณะเดียวกันก็ควรจะมี ความสอดคล้องกลมกลืนไปกับองค์ประกอบอื่น ๆ ของเมือง

(3) ย่าน (District) เมืองแต่ละเมืองย่อมประกอบไปด้วยละแวกบ้านหรือย่าน จำนวนหลายๆ แห่งรวมเข้าด้วยกัน เช่น ย่านศูนย์กลางเมือง ย่านชานเมือง ย่านพักอาศัย ย่านชุมชนทางรถไฟ ย่านอุตสาหกรรม ย่านมหาวิทยาลัย ฯลฯ ในบางครั้งย่านดังกล่าวก็มีรูปทรงที่มีรูปทรงและขอบเขตที่ หมายถึง เส้นทางสัญจรหลักและรองที่ผู้คนใช้ในการสัญจรไปมา เมืองแต่ละชัดเจน

(4) ทางสัญจร (Pathway) เมืองจะมีโครงข่ายของถนน ทั้งถนนหลักและรอง อาคารหลังหนึ่งๆ อาจจะมีเส้นทางหลักที่ผู้คนเข้าออกหลายทางด้วยกัน โครงข่ายของถนนหลักในเมืองเป็นโครงข่ายของทางสัญจรส่วนรวมของเมือง ขณะที่ทางเดินเท้าในมหาวิทยาลัยก็เป็นทางสัญจรเฉพาะส่วนของเมือง

(5) ขอบเขต (Edge) จุดสิ้นสุดของย่านก็คือขอบเขตของมัน ย่านบางแห่งไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนแต่ขยายตัวออกจากศูนย์กลางไปที่ละน้อยจนผสมผสานเข้ากับย่านอื่น เมื่อย่าน 2 แห่งมาบรรจบเข้าที่ขอบเขตหนึ่งจะก่อให้เกิดตะเข็บ (Seam) ขึ้น

เมื่อได้ศึกษาถึงจินตภาพของเมือง คือ ที่รวมกิจกรรม ที่หมายตา ย่าน เส้นทาง และขอบเขตแล้วเราจะดึงเอาแต่ละองค์ประกอบที่เป็นลักษณะเด่นของสิ่งเหล่านั้นซึ่งสามารถสื่อความหมายให้คนทั่วไปรับรู้ได้ ออกเป็นรูปธรรมเพื่อเลือกเป็นส่วนประกอบของงานออกแบบ

2.3.1.2 รูปแบบรายละเอียดที่ปรากฏ (Detail Appearance : A Specification)

ศึกษาและพิจารณาลักษณะหน้าตาที่ปรากฏของอาคารภายในขอบเขตที่ศึกษา เริ่มจากหลังคา รายละเอียดผนัง ระดับพื้นทางเข้าและทางเข้า โดยพิจารณาลักษณะที่มีคุณค่าจากแต่ละอาคาร แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องนำลักษณะนั้นมาใช้ทั้งหมด

(1) สีสັນและความหลากหลาย (Variety)

พิจารณาจากคุณค่าของอาคารที่ปรากฏเด่นชัดในบริเวณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง เช่น อาคารในบริเวณการค้า บริเวณบันเทิง และอาคารเก่าที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ของเมือง

(2) ความชัดเจนของหน้าที่และรูปทรงอาคาร (Legibility)

พิจารณาจากอาคารประเภทเดียวกันเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และการสื่อสาร ความหมายที่ชัดเจนของอาคารที่เป็นอยู่ให้มีการรับรู้ที่ตรงกันสอดคล้องซึ่งกันและกันในภาพรวมได้เราเรียกว่า ทรรศนะที่เหมาะสม (Visual Appropriateness)

การจะสร้างทรรศนะที่เหมาะสมที่จะสื่อความหมายที่ต้องการให้กลุ่มคนทั่วไปได้รับรู้นั้น ต้องคำนึงถึงว่าคนแต่ละคนมีประสบการณ์การรับรู้ที่สั่งสมมาแตกต่างกัน ดังนั้นการออกแบบจึงต้องพิจารณาสิ่งเหล่านี้

- การตอบรับต่อรูปทรงและการใช้งาน (Supporting Legibility)
- การตอบรับต่อสีสັນและความหลากหลาย (Supporting Variety)
- การตอบรับต่อสภาพแวดล้อมโดยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

(Supporting at both Large and Small scale)

2.3.1.3 ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร (The adjacent buildings)

แนวอาคารที่ถูกจัดรวมกันได้อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เมืองมีชีวิตชีวาขึ้นอาคารใหม่ควรสร้างให้ดูเข้ากับกลุ่มอาคารเก่าและออกแบบด้านที่เห็นได้ดีที่สุดให้ดีเป็นพิเศษ การทำ Façade ให้ต่อเนื่องกันจะช่วยปรับความเล็ใหญ่ของอาคารต่างๆ ให้กลมกลืนกัน Façade ที่ยาวเกินไปจะแก้ไขได้ด้วยการขยายส่วนประกอบย่อยให้ใหญ่โตขึ้น

2.3.1.4 การตอบรับต่อกิจกรรมและความหลากหลาย (Supporting Variety and Robustness)

เมืองทุกเมืองมีประวัติศาสตร์ที่จารึกอยู่ในความทรงจำของชาวเมืองสถาปัตยกรรมควรแสดงสัญลักษณ์ที่รำลึกถึงที่มาของเมืองเพื่อสนองกิจกรรมต่างๆ ประจำท้องถิ่น ในย่านที่เกิดใหม่ควรมีสัญลักษณ์ประจำเมืองเก่าๆ รวมอยู่บ้างเพื่อให้ดูกลมกลืนกัน สถาปัตยกรรมในแต่ละเมืองควรบอกถึงลักษณะหน้าที่ประจำเมืองนั้นๆ

2.3.1.5 สภาพแวดล้อมของบริเวณ (The Surrounding Area)

อาคาร คือสิ่งก่อสร้างที่ประกอบด้วย ไม้ หิน ตะปู และกระจก แต่ถ้ามีศิลปะแทรกซึมอยู่ด้วยเราก็เรียกว่า สถาปัตยกรรม ในทำนองเดียวกัน เมืองที่ประกอบด้วย ถนนหนทาง อาคารร้านค้า การคมนาคม สาธารณูปโภค สถานที่ทำงาน ที่พักอาศัย ที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่พบปะชุมนุม ถ้ามีความงามรวมอยู่ในประโยชน์ใช้สอยด้วยแล้ว เราก็ถือเป็น Urban design

Urban design ก็คือการจัดวัตถุและสถานที่ต่างๆ ในชุมชนให้ดูงดงามและใช้สอยประโยชน์ได้เต็มที่ด้วยศิลปะของรูปร่างเมืองก็เหมือนกับภูมิประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ในเมื่อธรรมชาติคือผู้ดูแลภูมิประเทศเราก็คือผู้ที่จะต้องดูแลเมือง ธรรมชาติที่มนุษย์ยังอาศัยอยู่ในโลก มนุษย์ก็มักหาทางทำให้ที่พักอาศัยของตนกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม ดูตัวอย่างได้จากเมืองในสมัยโบราณ ซึ่งภายนอกดูเข้ากับธรรมชาติได้ดีและในเวลาเดียวกันก็มีประโยชน์ใช้สอยตรงตามเป้าหมายของชาวเมือง

(1) การออกแบบโดยใช้สภาพแวดล้อมทางสถาปัตยกรรม

โดยวิเคราะห์จากลักษณะของสภาพแวดล้อม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- องค์ประกอบ (Elements) เช่น รายละเอียดผนัง. หน้าต่าง. ประตู และรายละเอียดของระดับทางเข้า
- ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ (Relationship) เช่น จังหวะในแนวตั้งจังหวะในแนวนอน และเส้นขอบฟ้า

2.4 การกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน

2.4.1 แนวทางการจัดกลุ่มอาคารเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์

การจัดแบ่งกลุ่มอาคารออกตามลำดับความสำคัญของการประเมินผลทางด้านคุณค่า สถาปัตยกรรม อายุ ประโยชน์ใช้สอย ที่ตั้ง เพื่อจัดวางมาตรการในการดำเนินการวางแผนอนุรักษ์ได้อย่างเหมาะสม เป็นการอนุรักษ์ทั้งตัวอาคาร สภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ชุมชน คุณค่าทางประวัติศาสตร์ อันจะทำให้โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 ได้แก่กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงสุด ได้แก่ อาคารสถานที่ราชการ บางแห่ง บ้านพักอาศัย กลุ่มอาคารตึกแถว เป็นอาคารที่ต้องได้รับการอนุรักษ์ระดับสูงสุด คือ ห้ามมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นอกจากดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม กิจกรรมที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ระดับนี้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสำคัญ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ควรมีพระราชบัญญัติควบคุม หรือขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน แต่ทั้งนี้ต้องมีการจัดสรรงบประมาณในการดูแลรักษาซ่อมแซม

ระดับ 2 คือกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูง ควรได้รับการอนุรักษ์โดยยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงได้บ้าง มีการนำกิจกรรมที่เหมาะสมและสนับสนุนความมีค่าของอาคาร การซ่อมแซมควรทำให้เหมือนแบบเดิมมากที่สุด ทั้งในการใช้วัสดุ สี และการตกแต่ง ทั้งนี้รวมถึงอาคารใหม่ที่ต้องทำการก่อสร้างในกลุ่มของอาคารเก่าด้วย ควรได้รับการควบคุมและออกแบบให้เข้ากันได้มากที่สุด ประโยชน์ใช้สอยของอาคารควรได้รับการควบคุมให้เหมาะสม

ระดับ 3 คือกลุ่มอาคารที่มีความสำคัญรองลงมา เป็นลำดับที่ 3 ควรได้รับการอนุรักษ์โดยยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่เพิ่มขึ้นจากระดับ 2 ประโยชน์ใช้สอยอาคารเป็นไปตามปกติ ยกเว้นประเภทอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของชุมชน เช่น การซ่อมเครื่องยนต์ โกดังเก็บของ ฯลฯ อาคารใหม่ที่จะทำการก่อสร้างในกลุ่มอาคารเก่าเหล่านี้จำเป็นต้องมีการควบคุมการออกแบบให้เหมาะสมกลมกลืนกัน โดยเทศบาลควรจัดข้อบังคับและข้อแนะนำในการออกแบบ กิจกรรมที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมที่ได้จากประโยชน์จากการท่องเที่ยว และ ส่งเสริมบรรยากาศความมีชีวิตชีวาให้กับเมือง เช่น อาคารสำนักงาน ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายหนังสือ บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น

ระดับ 4 คือกลุ่มอาคารที่มีความสำคัญน้อย ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง กิจกรรมให้มีตามปกติ ยกเว้นกิจกรรมที่ทำลายสภาพแวดล้อมข้างเคียง อาคารกลุ่มนี้จะเป็นตัวเชื่อมต่อของอาคารแบบเก่าและแบบสมัยใหม่ในกลุ่มที่ 5

ระดับ 5 ได้แก่กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญน้อยมาก และอาคารแบบสมัยใหม่ที่เกี่ยวเนื่องในทางพื้นที่ อาคารกลุ่มนี้ย่อมให้มีการเปลี่ยนแปลงสูงสุด สามารถทำการรื้อสร้างใหม่ แต่ยังคงความสอดคล้องกับอาคารเก่าอื่น ๆ เช่น ในกรณีสภาพอาคารทรุดโทรมมากและต่อเนื่องกับที่โล่ง ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสมโดยไม่ขัดแย้งกับส่วนอนุรักษ์ระดับอื่น ๆ และทั้งยังส่งเสริมกันด้วย ด้วยความจำเป็นในเรื่องเวลา ช่างฝีมือ และวัสดุ เห็นควรว่าอาคารที่จะสร้างใหม่ควรเป็นแบบที่มีความกลมกลืนไม่ขัดแย้งกับอาคารเก่า แต่อย่างไรก็ตามควรจะมีข้อกำหนดในเรื่องความสูงอาคาร การเว้นพื้นที่ว่าง เพื่ออัตราส่วนการใช้ที่ดินที่ถูกต้อง และให้สัดส่วนของอาคารใหม่เข้ากันกับอาคารกลุ่มเดิม กิจกรรมของอาคารควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

2.4.2 แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

บ้านสิงห์ท่า

งานอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย องค์กรใด องค์กรหนึ่งไม่สามารถดำเนินการให้ลุล่วงไปได้ จึงจำเป็นต้องมีการตั้งมาตรการในการดำเนินการอนุรักษ์และความเข้าใจในคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมชุมชนต่อไปซึ่งผู้ทำการวิจัยได้ทำการศึกษาในหลักการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.4.2.1 องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.4.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.4.2.3 กลยุทธ์และมาตรการส่งเสริม

ดังจะมีรายละเอียดของข้อมูล ดังนี้

2.4.2.1 องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมชุมชนเป็นงานใหญ่ ซึ่งเป็นงานของส่วนรวมมิใช่ของผู้ใดผู้หนึ่ง ฉะนั้นการอนุรักษ์ การดูแลรักษา จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่าย หน่วยงานทุกหน่วยทั้งของรัฐบาลและเอกชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ในการเข้ามาดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตาม บทบาท หน้าที่ จังหวะและเวลาที่เหมาะสม ดังนั้นจึงต้องมีการประสานงานที่ดี ซึ่งต้องมีหน่วยงาน 2 หน่วยงานที่คอยประสานงานอีกหน่วยงานหนึ่งด้วยจึงจะทำให้การอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมชุมชนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้

1. หน่วยงานของภาครัฐบาล

(1) หน่วยงานส่วนกลาง ต้องมีความรู้และความสำนึกในการอนุรักษ์งาน สถาปัตยกรรมและชุมชน เนื่องจากมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและมาตรการ ทั้งการพัฒนาและอนุรักษ์ว่าจะให้ดำเนินการภูมิภาคไหน ระดับใด หน่วยงานประเภทนี้ได้แก่

(1.1) สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งมีทั้งระดับภูมิภาคและจังหวัด จะเป็นหน่วยงานที่กำหนดเป็นนโยบายว่าในภูมิภาคต่างๆ นั้น

(1.2) กรมการผังเมือง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดทำแผนพัฒนาทางการภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง และโครงการกสิกรรมสาธิตที่อื่นที่ทั้งสามารถกำหนดนโยบาย มาตรการและวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาด้วย แผนที่กรมการผังเมืองได้ทำไว้มีหลายระดับได้แก่ แผนพัฒนาภูมิภาค จังหวัด และเมืองโดยทำเป็นผังภาค ผังโครงสร้างจังหวัด ผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะ ผังพัฒนาชุมชน ผังตำบล และผังเฉพาะกิจ

(1.3) กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภายใต้แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในแผนดังกล่าวได้กำหนดแผนงานโครงการต่างๆ ที่จะปกป้องคุ้มครองและรักษามรดกทางวัฒนธรรมทั้งตัวโบราณสถานและแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมด้วย ซึ่งได้จัดทำเป็นแผนแม่บทโครงการนครประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ การอนุรักษ์โบราณสถาน และการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีต่างๆ

(1.4) สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่จัดทำแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ได้จัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าที่มีความสำคัญต่างๆ เพื่อปกป้องคุ้มครองเมืองเก่าให้มีการพัฒนาสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และวิถีชีวิต ของคนในเมืองเก่า มิให้มีการพัฒนามากเกินไป จนกระทั่งไปทำลายสภาพแวดล้อม โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดีบรรยากาศ และวิถีชีวิตของคนในเมืองเก่าเหล่านั้น

(1.5) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแผนการท่องเที่ยวภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ภูมิภาค จังหวัดและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์โบราณคดี และชุมชนแผนดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและมาตรการที่จะอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังกล่าวมิให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคมากเกินไปจนพื้นที่ไม่สามารถรองรับการพัฒนาได้ ก็จะเป็นการขัดต่อการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมชุมชนด้วย

(1.6) หน่วยงานกลางที่ปฏิบัติงานเฉพาะบางเรื่อง ได้แก่ กรมทางหลวงแผ่นดิน กรมโยธาธิการ และสำนักงานเร่งรัดและพัฒนาชนบท มีหน้าที่ตัดถนนและขยายถนน แทบทุกครั้งปฏิบัติงานโดยมิได้คำนึงถึงว่าการพัฒนามากเกินไปในบางบริเวณเป็นการ

ทำลายโบราณสถานย่านประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางศิลปกรรม เช่น การตัดถนนใกล้โบราณสถาน หรือ ขยายถนนในเขตเมืองเก่าหรือย่านเก่าทำให้ขนาดส่วน (Scale) แบบแผนถนน (Street Pattern) และเนื้อเมือง (Urban Fabric) ต้องถูกทำลายไป กรมโยธาธิการสามารถใช้กฎกระทรวง ที่ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ควบคุมสิ่งปลูกสร้างในบางบริเวณมิให้ใหญ่โตหรือสูงจนข่มโบราณสถาน และ ทำลายสภาพแวดล้อมของบริเวณโบราณสถานและย่านประวัติศาสตร์ต่างๆ ต้องเสียไปโดยทำลายเส้นขอบฟ้า (Sky Line) และจินตภาพ (Image) ของเมืองเป็นต้น

2. หน่วยงานท้องถิ่น

เป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งงานสถาปัตยกรรมและชุมชน จึงมีหน้าที่ปกป้อง คุ้มครองโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมโดยตรงได้แก่ เทศบาลระดับต่างๆ สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งต้องกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่จะปกป้องคุ้มครองงานสถาปัตยกรรมและชุมชนให้ชัดเจนโดยต้องปรากฏในแผนพัฒนาต่างๆ ว่าบริเวณใดให้มีการพัฒนาลักษณะใด มากหรือน้อยเท่าใด พร้อมทั้งต้องมีมาตรการและวิธีการในการปกป้องคุ้มครองให้ชัดเจน รวมทั้งสร้างมาตรการจูงใจ ให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติตาม และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ร่วมมือปฏิบัติด้วย

3. องค์การเอกชนและประชาชน

3.1 องค์การพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization)

คือ องค์การอิสระ มีลักษณะและวัตถุประสงค์เฉพาะตัว องค์การดังกล่าวเกิดจากการรวมบุคคล ความคิด และทรัพยากรต่างๆ มาปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่องขององค์กรเหล่านี้ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม ชมรม หรือกลุ่มกิจกรรมต่างๆ สมาชิกขององค์กรมีทั้งนักวิชาการจากส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น การปฏิบัติงานขององค์กร มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการชัดเจน ส่วนการตัดสินใจมาจากผลการประชุมของกรรมการบริหารองค์กร

ปัจจุบันรัฐบาลเปิดโอกาสให้องค์การพัฒนาเอกชนได้เข้าร่วมเป็นกรรมการ กับองค์กรของรัฐทุกระดับและทุกงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตของคนและสัตว์ งานขององค์การพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่เป็นการประสานงานระหว่างรัฐบาลกับประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันให้มีความรู้ สร้างจิตสำนึก และเป็นการประชาสัมพันธ์ด้วย บางครั้งองค์การพัฒนาเอกชนดังกล่าวก็ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลและนำข้อมูลมาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจด้วย

3.2 นักวิชาการอิสระหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ที่มีได้เป็นสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชน ส่วนมากมักเป็นผู้อาวุโส ข้าราชการบำนาญ ครู อาจารย์ที่มีความสนใจและเอาใจใส่ดูแลรักษาท้องถิ่นของตน

สำหรับบุคลากรจากหลายฝ่ายในวงการวิชาการและวิชาชีพ ได้แก่ สถาปนิกและนายช่างออกแบบชุมชนเมือง วิศวกร นักประวัติศาสตร์ นักวิชาการ (ด้านต่างๆ) และช่างฝีมือด้านต่างๆ ซึ่งบุคลากรดังกล่าวต้องมีการศึกษาอบรมและฝึกฝนมาทางการอนุรักษ์ และต้องมีจิตสำนึกในอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมด้วย

องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมและชุมชนมีมากเนื่องจากลักษณะงานอนุรักษ์ต้องการความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ และความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง บุคลากรกลุ่มต่างๆ มีดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ ผู้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปกรรม

กลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้มีความรู้ด้านรูปแบบอาคาร ประวัติศาสตร์ ศิลปะ การสำรวจและเขียนแบบด้วยการวัด

กลุ่มที่สาม ได้แก่ ผู้กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการในการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมและชุมชน

กลุ่มที่สี่ ได้แก่ ผู้ดำเนินการอนุรักษ์ มีทั้งสถาปนิก วิศวกร และผู้ทำงานช่างฝีมือด้านต่างๆ คือ ช่างก่อสร้าง ช่างโยธา ช่างเขียนแบบ ช่างศิลปกรรมและช่างอื่นๆ

กลุ่มที่ห้า ได้แก่ ผู้มีความรู้ด้านการจัดการเพื่อกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการ ในการใช้ประโยชน์จากงานสถาปัตยกรรมและชุมชนที่ได้อนุรักษ์ไว้ ซึ่งการใช้ประโยชน์ดังกล่าวต้องไม่ทำลาย สิ่งที่ได้อนุรักษ์ สภาพแวดล้อมบรรยากาศ และวิถีชีวิตในชุมชนนั้นๆ

ส่วนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีทั้งฝ่ายรัฐบาลและเอกชนซึ่งมีทั้งหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเมื่อการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมและชุมชนต้องมีบุคลากรเกี่ยวข้องหลายฝ่าย จึงจำเป็นต้องมีการประสานงานที่ดี เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ ตามวาระและตามงบประมาณที่กำหนด

นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการดูแลรักษาเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบนโยบาย และการปฏิบัติงานทุกระยะของงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปฏิบัติอย่างแข็งและในช่วงปฏิบัติอย่างยิ่งและในช่วงปฏิบัติงานควรจัดกิจกรรมและนิทรรศการ ให้ประชาชนและเยาวชนได้รับทราบวิธีปฏิบัติงานของนักอนุรักษ์ โดยให้ชมการปฏิบัติจริงบ้าง และจัด

คำอธิบายเพื่อความเข้าใจบ้างจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนเห็นคุณค่าการอนุรักษ์ และสามารถกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และรักษามรดกทางศิลปกรรมได้มาก ทั้งด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี เศรษฐกิจ สังคม การบริหาร การปกครอง สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และเทคโนโลยีของช่วงเวลานั้น ซึ่งจะทำให้ได้แนวร่วมในการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมชุมชนมากยิ่งขึ้น

2.4.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

(1) กรมศิลปากร

ประกาศเกี่ยวกับการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2486 พ.ร.บ. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528

(2) สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

(2.1) พ.ร.บ. เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

(2.2) เทศบาลและสุขาภิบาล

(2.3) พ.ร.บ. ควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง ในพื้นที่อนุรักษ์

- ควบคุมประเภทอาคารและสิ่งก่อสร้าง

- ควบคุมความสูงอาคาร

2.4.2.3 กลยุทธ์และมาตรการส่งเสริม

งานอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย องค์การใดองค์กรหนึ่งไม่สามารถดำเนินการให้ลุล่วงไปได้ จึงจำเป็นต้องมีการตั้งมาตรการในการดำเนินการอนุรักษ์และความเข้าใจในคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมชุมชนต่อไป

นอกจากการเสนอแนะมาตรการทางด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นลักษณะของการบังคับ (Enforcement) หรือ Negative Control แล้ว ในพื้นที่ที่ทำการอนุรักษ์ ควรเสริมมาตรการด้านการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ (Incentive) หรือ Positive Control ดังนี้

(1) โบนัส เป็นผลตอบแทนที่ภาครัฐให้กับเอกชน กรณีการลงทุนหรือปรับปรุงโดยภาคเอกชนเน้นการบริการให้กับสาธารณะ

(2) Financial Aid เป็นมาตรการสร้างแรงจูงใจโดยภาคเอกชน ได้ประโยชน์ทั้งทางตรง และ ทางอ้อม ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่มาตรการทางด้านภาษี เช่น การลดหย่อนภาษีให้กับเจ้าของอาคารที่มีการดูแลรักษาอาคารที่มีคุณค่าโดยสมบูรณ์หรือการลดหย่อนภาษีให้กับเจ้าของอาคารที่เปิดพื้นที่ในกรรมสิทธิ์ที่ดินของตนเองให้กับบริการสาธารณะ

2.5 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน บ้านสิงห์ท่า ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

แผนกวางแผนและพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น (2527 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและพัฒนาเมืองภูเก็ต พอสรุบได้ดังนี้ โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและพัฒนาเมืองภูเก็ต มีจุดมุ่งหมายที่จะวางนโยบาย เสนอแนะแนวทางและมาตรการในการอนุรักษ์อาคารเก่าแก่เหล่านี้ และพัฒนาให้มีความเจริญทางด้านการค้าโดยอาศัยบรรยากาศและความงดงามของอาคารร้านค้าเป็นสิ่งดึงดูด รายงานนี้ได้ทำการวิเคราะห์แผนงาน นโยบาย และโครงการต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและเอกชน ในการร่วมมือกันปฏิบัติงาน นอกจากนี้รายงานได้ทำการวิจัยโครงการอนุรักษ์บริเวณถนนกลาง เพื่อเป็นโครงการตัวอย่างที่ควรเริ่มงานเป็นโครงการแรก โดยทำการวิจัยในด้านการวิเคราะห์การใช้ที่ดินและพัฒนากการใช้ที่ดิน สภาพเศรษฐกิจ สังคมและประโยชน์ใช้สอยอาคาร พร้อมทั้งเสนอมาตรการและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมต่างๆ สำหรับโครงการ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับโครงการอนุรักษ์บริเวณอื่นได้ ส่วนทางด้านองค์กรและหน่วยงานรับผิดชอบ จากการศึกษา พบว่าเทศบาลส่วนท้องถิ่น องค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ของจังหวัดและสมาคมสโมสรต่างๆ ของเอกชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนและเจ้าของอาคาร ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะพัฒนาปรับปรุงอาคารเก่าแก่ในภูเก็ตให้มีสภาพดีและมีการพัฒนาด้านธุรกิจการค้า และกิจกรรมอื่นๆ ที่เหมาะสมอันจะทำให้โครงการมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ นับเป็นการอนุรักษ์ชุมชนเมืองภูเก็ต ทั้งในด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมมีการเสนอให้เริ่มมีการปฏิบัติงานเพื่อการอนุรักษ์

โดยเสนอทั้งโครงการระยะสั้น และโครงการระยะยาวในการอนุรักษ์ โดยเสนอให้มีการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมอื่นๆที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีทัศนคติ และร่วมมือในโครงการอนุรักษ์ย่านการค้าใจกลางเมือง และบริเวณอื่นๆ ที่เหมาะสมต่อไป

เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2543 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ย่านนางเลิ้ง พอสรุบได้ดังนี้ การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ย่านนางเลิ้ง ซึ่งเป็นย่านการค้าเก่าแก่ที่เหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่งในกรุงเทพมหานครนี้ มีเป้าหมายเพื่อศึกษาความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โครงสร้างชุมชน ข้อจำกัดด้านกฎหมายและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเสนอแนะแนวทางการวางแผนอนุรักษ์ ซึ่งอาจนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาย่านนางเลิ้งในเชิงอนุรักษ์และเป็นแนวทางในการนำแผนการอนุรักษ์มาปฏิบัติให้เป็น

จริงต่อไป ในการศึกษาที่ใช้ข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การออกแบบสอบถาม และการสำรวจภาคสนาม โดยขอบเขตของพื้นที่ศึกษากำหนดด้วยลักษณะความเป็นศูนย์กลางของย่าน ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพที่หลงเหลืออยู่จากอดีต และการรวมกลุ่มชุมชนในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าย่านนางเลิ้งมีคุณค่าในการอนุรักษ์ จากการเป็นพื้นที่ที่มีความทรงจำทางวัฒนธรรม ทั้งการเป็นแหล่งการค้าอาหาร ขนมหวานขึ้นชื่อ เป็นชุมชนเก่าที่มีปฏิสัมพันธ์ในชุมชนสูง มีสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และเคยเป็นแหล่งบันเทิงที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร นับว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งหนึ่ง แต่ในด้านความเข้มแข็งของชุมชนพบว่าการรวมกันแก้ปัญหาของชุมชนยังมีน้อย และยังขาดองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ในการวางแผนการอนุรักษ์ย่านนางเลิ้ง ทางด้านลักษณะทางกายภาพใช้วิธีฟื้นฟูเมืองซึ่งแบ่งการพัฒนาออกเป็น 3 ระดับ คือ การอนุรักษ์ การปรับปรุงฟื้นฟู และการพัฒนาสร้างใหม่ ในส่วนอาคารอนุรักษ์เสนอให้มีการจัดลำดับอาคารอนุรักษ์ และมีการประกาศใช้แนวทางการอนุรักษ์และเพื่อควบคุมความเปลี่ยนแปลง ในส่วนอาคารที่จะต่อเติมหรือการสร้างอาคารใหม่ในอนาคตจะต้องมีการประกาศใช้แนวทางการออกแบบอาคาร ทั้งนี้ควรแก้ไขข้อกฎหมายจำกัดความสูงอาคารให้มีการคำนึงถึงความกลมกลืนของอาคารในพื้นที่มากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ เช่นการกำหนดกิจกรรมการใช้อาคาร การใช้ที่ดินควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้จะต้องมีการแก้ไขสัญญาเช่าเพื่อสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยทำให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาชุมชนของตน ด้านงบประมาณ ในการดำเนินงานอาจใช้งบประมาณจากเจ้าของที่ดิน คือ วัดโสมนัสวรวิหาร และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เอง หรือการสร้างแรงจูงใจจากการให้ความช่วยเหลือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนควรมีการรวมกลุ่มกันแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การจัดตั้งกองทุนออมทรัพย์ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์การทำงานซึ่งกันและกัน และการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกในการบำรุงรักษาสาธารณะสมบัติและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้กระบวนการอนุรักษ์จะต้องให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน

ฐิติวุฒิ ชัยสวัสดิ์อารี (2542 : 130-132) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ชุมชนเก่าหัวหิน : กรณีศึกษาพื้นที่บริเวณถนนนเรศดำริ พอสรูปได้ดังนี้ ในการศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยเริ่มจาก ประวัติศาสตร์ความเป็นมา สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา การเปลี่ยนแปลงและสภาพปัญหาต่าง ๆ ทางกายภาพของชุมชนเก่าหัวหิน โดยใช้วิธีค้นคว้าข้อมูลทางด้านกายภาพ โดยการสังเกต สำรวจ โดยการถ่ายภาพ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้

ทราบถึงลักษณะทางกายภาพของย่านชุมชนเก่าหัวหิน ปัญหาหรือผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาที่เกิดขึ้น

ในการกำหนดแนวทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน ควรให้ความสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อรักษาสงวนไว้ซึ่งพื้นที่ สถาปัตยกรรม สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ที่จะแสดงถึงลักษณะเด่นที่เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนให้ดำเนินต่อไปอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับกำหนดแนวทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชน

ในการก่อสร้างอาคารใหม่ควรให้ความเคารพต่อรูปแบบของสิ่งก่อสร้างเดิมในท้องถิ่น ที่สอดคล้องและไม่ทำลาย บรรยากาศของชุมชนเดิมที่มีอยู่ ตลอดจนการปรับปรุงอาคารและการต่อเติมอาคารเก่าโดยไม่เสียรูปปลักษณ์เก่า แทนการรื้อทำลายอาคารเดิมที่มีคุณค่า เป็นการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่เคารพรักษาลักษณะเฉพาะของชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

2.6 ตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ผู้วิจัยได้ศึกษา ตัวอย่างกรณีศึกษางานที่มีความน่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยดังนี้

2.6.1 การพัฒนาและการอนุรักษ์เมืองเก่าภูเก็ต

เมืองเก่าภูเก็ตตั้งอยู่ในพื้นที่ชั้นในของเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต มีพื้นที่ประมาณ 175 ไร่ เป็นพื้นที่ที่เดิมเรียกว่า “ทุ่งคา” ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้มีการค้นพบว่ามีแร่ดีบุกอยู่ในตำบลทุ่งคาเป็นจำนวนมาก (ก่อนหน้านั้นภูเก็ตมีชื่อเสียงด้านการเป็นแหล่งแร่ดีบุกอยู่ก่อนแล้ว) เจ้าในเมืองสมัยนั้นคือ หลวงพิทักษ์ทวีป (ทัต) จึงได้ตั้งเมืองขึ้นในปี พ.ศ. 2394 – 2411 ต่อมาการค้าแร่ดีบุกเฟื่องฟูในพื้นที่แถบมาลาญ ได้มีการพัฒนาเมืองให้ทันสมัยมากขึ้น โดยมีพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เป็นมณฑลเทศาภิบาล สำเร็จราชการมณฑลภูเก็ต ในช่วงปี พ.ศ. 2444 – 2456 แบบแผนการสร้างเมืองและอาคาร คล้ายกับเมืองที่มีการค้าแร่ดีบุกในภูมิภาคเดียวกัน คือ สิงคโปร์ ปีนัง รวมทั้งเมืองบางเมืองในภาคใต้ของไทย มี ระนอง และ ตะกั่วป่า เป็นต้น ลักษณะอาคารที่เด่นเป็นเอกลักษณ์ด้วยรูปแบบจีนผสมยุโรปนี้ บางท่านเรียกว่า รูปแบบ ชิโนโปรตุเกส

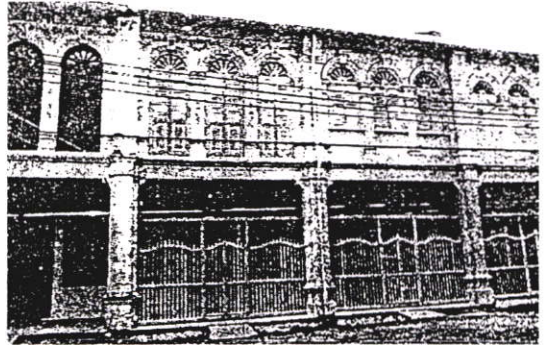
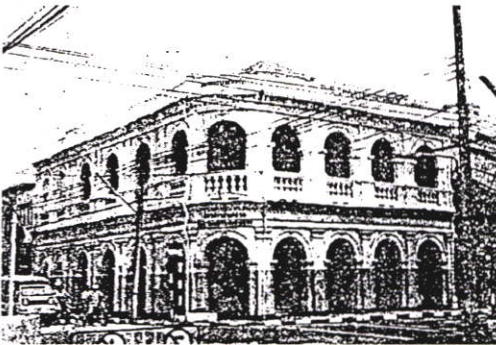
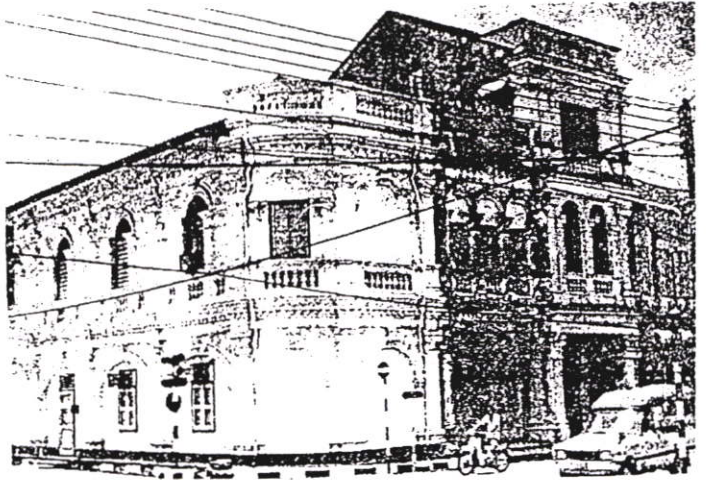
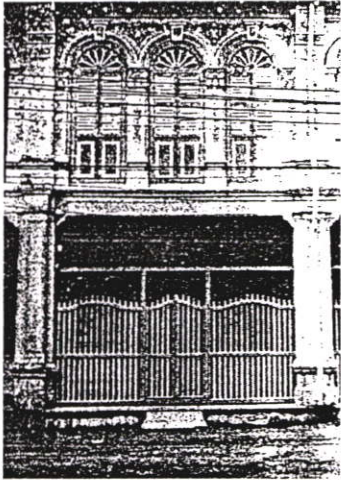
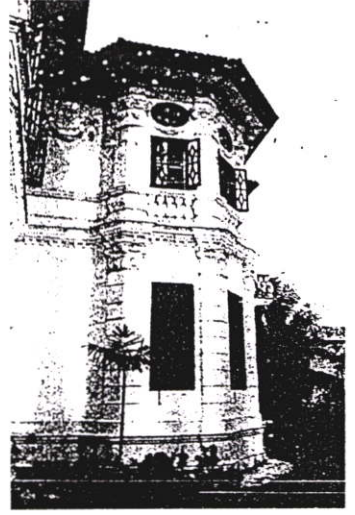
อาคารส่วนใหญ่เป็นตึกแถวก่ออิฐถือปูน มี 1 – 3 ชั้น ลักษณะเด่นคือ ด้านหน้าแคบ (ประมาณ 2.80 – 4.50 เมตร) แต่ลึกมาก (ประมาณ 45.00 – 60.00 เมตรหรือลึกกว่า) ภายในของ

อาคารจึงแบ่งช่องเปิดเป็นระยะ เพื่อให้มีการถ่ายเทอากาศและได้รับแสงอย่างพอเพียง ด้านหน้าอาคารชั้นล่างเปิดเป็นช่องทางเดิน มีพื้นที่สองเป็นหลังคาคลุมทุกคูหาต่อเนื่องกัน คล้ายลักษณะเป็นอาเขต (Arcade) ดังนั้นทั้งสองฝั่งไม่จำเป็นต้องมีบาทวิถี เนื่องจากคนเดินสามารถเดินในอาเขตที่กันแดด กันฝนได้เป็นอย่างดี ด้านหน้าอาคารตกแต่งด้วยปูนปั้นมีทั้งลายตุ๊กตาจีน ลายรูปดอกไม้ รูปสัตว์ ลายเลขาคณิต และลายที่ได้รับอิทธิพลจากยุโรปหลายยุคผสมกัน

อาคารตึกแถวรวมทั้งคฤหาสน์และอาคารราชการหลายแห่ง ยังคงหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมากในภูเก็ต แต่เนื่องจากเก่าแก่ ผนวกกับความต้องการการพัฒนา ทำให้อาคารเก่าถูกแทนที่ด้วยอาคารสมัยใหม่ กระแสการอนุรักษ์จึงได้เกิดขึ้นโดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ได้มีการรวมตัวกันของชาวเมืองภูเก็ตทั้งจังหวัด ก่อตั้งกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต (จ.จวน สะกด) และได้มีการเก็บรวบรวมประวัติศาสตร์ของเมืองเก่าไว้ด้วย พร้อมทั้งนำเสนอในสื่อต่าง ๆ ต่อมาได้มีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง (สถาบันเทคโนโลยี และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ได้ทำการศึกษาเรื่องเมืองเก่าทั้งที่เป็นงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิต ในช่วงปี พ.ศ. 2530 – 2533 กรมศิลปากร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์การระหว่างประเทศ เช่น JICA ได้ดำเนินการสำรวจเมืองเก่าและได้มีการเสนอการปรับปรุงพื้นที่เมืองเก่า ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และในระยะเวลาดังกล่าว สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ขอพระราชทานเกียรติบัตรจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้มอบให้แก่ผู้ครอบครองอาคารย่านเมืองเก่า ในฐานะผู้ที่อนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2533

การศึกษาโครงการในขั้นตอนนี้ได้เริ่มจากการสำรวจและบันทึกลักษณะทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่นำร่อง (ถนนถลาง) อาคารตึกแถวเก่าทั้งหมด 141 คูหา ได้มีการบันทึกข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดความสำคัญของอาคาร เพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ (Evidence) ในการสงวนรักษาและบูรณะอาคารที่มีคุณค่าสูงสุด และเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำแนวทางการออกแบบหรือพัฒนาอาคาร (Design and Development Guidelines)

ในขณะเดียวกัน ก็ได้ดำเนินการสำรวจสภาพครัวเรือนใน ด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรม กิจกรรม และ แนวโน้มทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ในสังคม และความคิดเห็นส่วนบุคคลต่อการอนุรักษ์ ซึ่งข้อมูลในกลุ่มนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ โอกาส และข้อจำกัดในการจัดทำแผนงานเพื่อการอนุรักษ์ และยังเป็นเครื่องชี้วัดความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นเพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารกับรัฐบาลท้องถิ่นต่อไปอีกด้วย

รูปที่ 2.4 แสดงรูปตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจ

2.6.2 กรณีศึกษา : การปรับปรุงชุมชนท่าเตียน

ชุมชนท่าเตียน เป็นชุมชนในเขตเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลานานกว่าครึ่งศตวรรษ พื้นที่ท่าเตียนเป็นที่ตั้งของเรือรบหลวงในสมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 5 และเป็นตึกศาลชำระความต่างประเทศและที่พักอาศัยของข้าราชการบริวารในสมัยรัชกาลที่ 4

ตึกแถวเก่าบริเวณท่าเตียน สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมยุโรปในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) นอกจากนี้ยังมีตึกแถวอีกกลุ่มหนึ่งที่สร้างในสมัยต่อมา โดยมีการตกแต่งลวดลายและช่องเปิดโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตเป็นหลัก ชุมชนท่าเตียนเคยเป็นย่านการค้าที่คึกคัก เป็นตลาดค้าส่งผักผลไม้ และเป็นท่าเรือเมลท์ที่ใช้ล่องระหว่างพระนครกับจังหวัดทางภาคกลางและภาคเหนือ จึงมีผู้คนผ่านไปมาอยู่เสมอ ปัจจุบันกิจกรรมทางการค้าได้ซบเซาลงไปมาก แต่ยังคงพบเห็นตึกแถวที่ใช้เป็นโกดังเก็บสินค้าอยู่บ้าง แต่หลายกิจการได้ย้ายโกดังออกไปชานเมือง คงเหลือไว้เพียงสำนักงานติดต่อกำหนด ปัจจุบันมีจำนวนตึกแถวทั้งใหม่และเก่าอยู่ประมาณ 450 คูหา และยังคงดำเนินกิจการค้าอยู่จำนวนกว่าครึ่ง นอกจากนั้นใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว

ความซบเซาของการค้าในชุมชนท่าเตียน น่าจะมาจากการเจริญเติบโตที่ขยายออกไปชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ผนวกกับข้อจำกัดทางด้านการพัฒนาในโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งได้มีการควบคุมกิจกรรมและความสูงของอาคารในรูปแบบของกฎหมายท้องถิ่นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 รวมทั้งมาตรการควบคุมเวลารับรองของรถบรรทุกในเมือง ในปี พ.ศ. 2538 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้เสนอแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยในพื้นที่ท่าเตียนมีการโครงการปรับปรุงให้เป็นทีโล่งเพื่อเปิดมุมมองวัดพระเชตุพน ฯ ซึ่งจะต้องมีการรื้อย้ายชุมชนออกไปนอกพื้นที่และมีการอนุรักษ์เฉพาะตึกแถวเก่าบริเวณหัวมุมถนนมหาสาร ซึ่งมีจำนวนเพียงประมาณร้อยละ 10 ของตึกแถวในชุมชนทั้งหมดเท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้ข้อสังเกตสรุปไว้ในรายงานฉบับสมบูรณ์ของการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บท ฯ ต่อโครงการบริเวณท่าเตียนว่า การเปิดมุมมองและพัฒนาให้เป็นทีโล่งจะมีผลกระทบต่อชุมชน จึงควรมีกระบวนการสอบถามความคิดเห็นจากชุมชนก่อน กรุงเทพมหานครในฐานะรัฐบาลท้องถิ่นจึงได้มีโครงการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิบัติได้จริงโดยใช้แนวทางผสมผสานระหว่างหลักทฤษฎีทางผังเมือง นโยบายของรัฐ และความคิดเห็นของประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผังที่ได้เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย และกรุงเทพมหานคร โดยกองจัดการปฏิรูปที่ดินและปรับปรุงฟื้นฟูเมือง สำนักผังเมือง ได้รับมอบหมายให้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นผู้ดำเนินโครงการในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน

โครงการนี้เริ่มทำการศึกษาในปลายปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ได้คุ้มครองสิทธิคนไทยทุกคนในการรับรู้ข่าวสารและโครงการของรัฐ และ ในมาตรา 45 ได้บัญญัติไว้ว่าชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและมีส่วนในการจัดกิจการ บำรุงรักษา และ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างมีสมดุลยั่งยืน จึงเป็นประเด็นสำคัญในการเริ่มต้นศึกษาโครงการปรับปรุงชุมชนท่าเตียนภายใต้แผนแม่บทกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากชุมชนอาจได้รับผลกระทบจากการรื้อย้ายปรับปรุงให้เป็นทีโล่งและชุมชนจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแผนการปรับปรุงพื้นที่ของตน

ชุมชนท่าเตียนมีองค์กรชุมชนที่ได้จดทะเบียนเป็นชุมชนเมืองกับสำนักงานพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานคร ในรูปของคณะกรรมการชุมชน นอกจากนั้นยังมีองค์กรทางสังคม คล้ายกับเป็นสมาคมพ่อค้าภายในชุมชน โดยทั้งสององค์กรมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด กิจกรรมการพัฒนาชุมชนของท่าเตียนนั้นมีความเข้มแข็งมาก จะเห็นได้จากมาตรการป้องกันอัคคีภัยที่มีอาสาสมัครและอุปกรณ์ดับเพลิงทุก ๆ 5 - 10 คูหา มีการซ่อมการบรรเทาสาธารณภัยเป็นประจำ นอกจากนั้นชุมชนยังมีการจัดงานประจำปี 2 ครั้ง ซึ่งในงานมีการประมูลเครื่องบูชาศาลเจ้าโดยเงินที่ได้จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนต่อไปด้วย

ประเด็นสำคัญของโครงการปรับปรุงชุมชนท่าเตียน คือ การที่รัฐบาลมีนโยบายเปิดพื้นที่ทีโล่ง คือ เพื่อส่งเสริมความสง่างามและสภาพแวดล้อมที่ดีของเกาะรัตนโกสินทร์ พร้อมทั้งเป็นการลดความแออัดในพื้นที่ แต่จุดประสงค์ของชุมชนคือ การต้องการมีที่อยู่อาศัย ที่ดำเนินกิจการค้า ซึ่งมีความสัมพันธ์และผูกพันกันมานาน

ปัจจัยหนึ่งที่รัฐบาลไม่สามารถเปิดพื้นที่ในท่าเตียน นอกเหนือจากการต่อต้านจากชุมชนแล้ว คือ งบประมาณที่ต้องใช้ในการเวนคืนจากเจ้าของที่ดินที่เป็นเอกชนรายย่อย วัดพระเชตุพน ฯ และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ รวมทั้งค่ารื้อถอน ค่าชดเชย ค่าพัฒนาบำรุงรักษา ซึ่งนับเป็นเงินนับพันล้านบาท

ดังนั้นเพื่อการประนีประนอมปัญหาดังกล่าว ในโครงการศึกษาปัญหาครั้งนี้จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยภาพรวมขึ้นมาใหม่ เพื่อพยายามจะสนองวัตถุประสงค์ของรัฐบาลในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมแต่รัฐอาจต้องยอมรับ หากการปรับปรุงนั้นไม่ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์ทั้งหมด ในขณะที่ชุมชนก็ต้องยอมรับให้มีการรื้อถอนโครงสร้างบางส่วนเพื่อการจัดมุมมอง และการไล่อุณหภูมิที่น้ำที่มาจากคีย์เป็นการชั่วคราว และปรับปรุงให้เป็นทีว่าง และทางท่าริมแม่น้ำเจ้าพระยา และชุมชนจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในการพัฒนาพื้นที่ และแนวทางการพัฒนาอาคารอย่างเคร่งครัด เช่นการกำหนดรูปแบบของอาคาร การต่อเติม การจัดจ้งหระของช่องเปิด การวางตำแหน่งเครื่องปรับอากาศ ป้ายโฆษณา การใช้วัสดุ และส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร โดยผู้วิจัยทำการศึกษาลำรวจ เอกสาร สังเกต สัมภาษณ์ / สทนทนา และบันทึกภาพ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิจัยและเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า รวมถึงการประยุกต์ใช้ในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาได้ ดังนั้นเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

- 3.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - 3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ
  - 3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ศึกษา

- ประชากรที่อยู่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า จำนวน 950 คน
- นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

- กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า จำนวน 91 คน

โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแบบ Yamane จากจำนวนประชากร 950 คน ใช้ตารางความคาดเคลื่อน $+10\%$

การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้ยินดีให้ข้อมูล

- นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน จำนวน 10 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดยโสธร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ ประกอบด้วย

3.2.1.1 แบบสำรวจ เป็นการสำรวจลักษณะทางกายภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า โดยจะมีประเด็นในการสำรวจดังนี้

- ลักษณะทางกายภาพของในชุมชนบ้านสิงห์ท่าในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่องานอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน โดยศึกษาในรายละเอียดดังนี้

(1) จินตภาพของเมือง

(2) รายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร

(3) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคาร โดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบรวมไปถึงระยะห่าง และความต่อเนื่องของแนวอาคาร

- การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

ทั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากการสำรวจ คือ การถ่ายภาพ และ/หรือ การ Sketch และ บันทึก

3.2.1.2 แบบสอบถาม เป็นการสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า โดยจะมีประเด็นในการสอบถาม ดังนี้

- ลักษณะเฉพาะชุมชนในความคิดเห็นของคนภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า โดยศึกษา ในรายละเอียดดังนี้

(1) รูปแบบการอยู่อาศัยและสภาพของอาคาร

(2) อายุอาคาร

(3) รูปแบบทางกิจกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนบ้านสิงห์ท่า

(4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชน

3.2.1.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน โดยจะมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.2.1 เครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ร่วมมือตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง

3.2.2.2 เมื่อดำเนินการแก้ไขแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญดังนี้

(1) นาย ยงยุทธ ไชยวนารมณธ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานผังเมือง ระดับ 8 สำนักงานผังเมืองจังหวัดยโสธร

(2) นาย อัจฉิพล นนทรี วิศวกรโยธา ระดับ 4 เทศบาลเมืองยโสธร

(3) ดร. ณรงค์ พิมสาร รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(4) รศ.ดร. ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ อาจารย์พิเศษประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(5) ผศ.สุรศักดิ์ กังขาว อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3.2.2.3 ดำเนินการปรับปรุงเครื่องมือผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้แก้ไขแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามร่วมกับอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะนำแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามไปใช้จริง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังไปยังสำนักงานผังเมืองจังหวัดยโสธร เทศบาลเมืองจังหวัดยโสธร เพื่อขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

3.3.2 เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่รวบรวมมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสำรวจ การสังเกต และ แบบสัมภาษณ์ จะดำเนินการโดยการให้การสังเคราะห์ข้อมูล

3.4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม จะดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และสอบถามแล้ว นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปเป็นผลและนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชนจากการสำรวจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ส่งผลกระทบต่องานอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน โดยการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า และการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ลักษณะเฉพาะชุมชนบ้านสิงห์ท่า ซึ่งประกอบไปด้วย

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงไว้ในตารางที่ 4.1

4.1.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร และ กิจกรรมของชุมชน แสดงไว้ในตารางที่ 4.2 และ ภาพประกอบซึ่งแสดงไว้ในรูปที่ 4.1

4.1.3 จินตภาพของเมือง นำเสนอในลักษณะการบรรยาย และ ภาพประกอบซึ่งแสดงไว้ในรูปที่ 4.2 ถึง รูปที่ 4.7

4.1.4 โครงข่ายถนน นำเสนอในลักษณะการบรรยาย และ ภาพประกอบซึ่งแสดงไว้ในรูปที่ 4.8 ถึง รูปที่ 4.9

4.1.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ นำเสนอในลักษณะการบรรยาย และ ภาพประกอบซึ่งแสดงไว้ในรูปที่ 4.10 ถึง รูปที่ 4.15

4.1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน นำเสนอในลักษณะการบรรยาย และ ภาพประกอบซึ่งแสดงไว้ในรูปที่ 4.16

4.2 แนวทางและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

4.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่าตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า แสดงไว้ในตารางที่ 4.3

4.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่าตามความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า นำเสนอข้อมูลสรุปในลักษณะของการบรรยาย ดังจะมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ลักษณะเฉพาะชุมชนบ้านสิงห์ท่า

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงการจำแนกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
(1) เพศ		
เพศชาย	50	54.94
เพศหญิง	41	45.06
รวม	91	100
(2) อายุ		
อายุต่ำกว่า 30 ปี	3	3.18
อายุ 30 – 39 ปี	25	26.47
อายุ 40 - 49 ปี	50	54.94
อายุ 50 ปีขึ้นไป	15	15.41
รวม	91	100
(3) การศึกษา		
การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี	89	97.81
การศึกษاپริญญาตรี	2	2.19
รวม	91	100
(4) อาชีพ		
รับราชการ	2	2.19
รัฐวิสาหกิจ	1	1.08
ธุรกิจส่วนตัว	2	2.19
ค้าขาย	21	23.08
รับจ้าง	36	39.58
ทำนา	29	31.88
รวม	91	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
(5) สถานะภาพ		
สถานะภาพโสด	5	5.49
สถานะภาพสมรส	86	94.51
รวม	91	100
(6) สถานะการอยู่อาศัย		
เป็นเจ้าของ	61	67.04
เป็นผู้อยู่อาศัย	30	32.96
รวม	91	100
(7) จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน		
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 3 คน	5	5.49
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 4 คน	37	40.68
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 5 คน	20	21.97
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 6 คน	7	7.70
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 7 คน	8	8.81
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 8 คน	3	3.29
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 9 คน	2	2.19
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 10 คน	2	2.19
จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 11 คน	1	1.09
ไม่ระบุ	6	6.59
รวม	91	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.94 อายุ 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.94 การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 97.81 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 39.58 มีสถานะภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 94.51 สถานะการอยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของ คิดเป็นร้อยละ 67.04 สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนมาก มีจำนวน 4 คน ต่อครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 40.68 จากจำนวนทั้งหมด

4.1.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร และกิจกรรมของชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ตารางที่ 4.2 แสดงการจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของอาคารและกิจกรรมของชุมชน

ลักษณะทางกายภาพของอาคาร	จำนวน	ร้อยละ
(1) รูปแบบการอยู่อาศัย (การใช้ประโยชน์อาคาร)		
เพื่อการพักอาศัย	47	51.66
เพื่อการพาณิชย์กรรม	15	16.48
เพื่อการพักอาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม	29	31.86
รวม	91	100
(2) สภาพของอาคาร		
ซ่อมแซมอาคาร	41	45.05
ต่อเติมอาคาร	31	34.08
เปลี่ยนวัสดุอาคาร	19	20.87
รวม	91	100
(3) อายุของอาคาร		
อายุ 10 – 19 ปี	2	2.19
อายุ 20 - 29 ปี	-	-
อายุ 30 – 39 ปี	-	-
อายุ 40- 49 ปี	3	3.29
อายุ 50 – 59 ปี	12	13.18
อายุ 60 ปีขึ้นไป	74	81.34
รวม	91	100
กิจกรรมของชุมชน		
กิจกรรมของชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
(1) กิจกรรมของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่เข้าร่วม		
งานบุญบั้งไฟ	90	98.90
งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง	89	97.80
งานบุญคุ้ม	89	97.80

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กิจกรรมของชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
งานบุญคุ้ม	89	97.80
งานแข่งเรือ	88	96.70
งานวัดสิงห์ท่า	90	98.90
งานวัดศรีธรรมมาราม	88	96.70
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
(2) กิจกรรมที่ยึดถือปฏิบัติมาจากอดีตจนปัจจุบัน		
งานบุญบังไฟ	91	100
งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง	91	100
งานบุญคุ้ม	91	100
งานแข่งเรือ	91	100
งานวัดสิงห์ท่า	91	100
งานวัดศรีธรรมมาราม	91	100
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
(3) กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านสิงห์ท่า		
งานบุญบังไฟ	74	81.3
งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง	79	86.81
งานบุญคุ้ม	76	83.51
งานแข่งเรือ	75	82.41
งานวัดสิงห์ท่า	79	86.81
งานวัดศรีธรรมมาราม	75	82.41
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
(4) สถานที่ประกอบกิจกรรมของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า		
วัดสิงห์ท่า	86	81.31
วัดศรีธรรมมาราม	63	69.23
มูลนิธิสามัคคีโสธร	48	52.74
ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง	78	85.71
สวนสาธารณะพญาแถน	66	72.52
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กิจกรรมของชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
(5) สถานที่ประกอบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมที่สุด		
วัดสิงห์ท่า	74	81.31
วัดศรีธรรมมาราม	47	51.64
มูลนิธิสามัคคีโยธิน	1	1.09
ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง	48	52.74
สวนสาธารณะพญาแถน	4	4.39
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		

ตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์อาคารในการพักอาศัย คิดเป็นร้อยละ 51.66 สภาพของอาคารส่วนใหญ่จะเป็นการซ่อมแซมอาคาร คิดเป็นร้อยละ 45.05 สำหรับอายุของอาคารจะมีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 81.34

สำหรับกิจกรรมของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า คือ งานบุญบั้งไฟ และ งานวัดสิงห์ท่า คิดเป็นร้อยละ 98.90 รองลงมาคือ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง และ งานบุญคุ้มคิดเป็นร้อยละ 97.80 กิจกรรมที่ยึดถือปฏิบัติมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของประชาชน คือ งานบุญบั้งไฟ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง งานบุญคุ้ม งานแข่งเรือ งานวัดสิงห์ท่า และ งานวัดศรีธรรมมาราม คิดเป็นร้อยละ 100 กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตามความคิดเห็น คือ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง และ งานวัดสิงห์ท่า คิดเป็นร้อยละ 86.81 วัดสิงห์ท่า คือ สถานที่ประกอบกิจกรรมของคนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า คิดเป็นร้อยละ 81.31 สถานที่ประกอบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมที่สุดตามความคิดเห็นของประชาชน คือ วัดสิงห์ท่า คิดเป็นร้อยละ 81.31

รูปที่ 4.1 แสดงรูปงานประเพณีบุญบังไฟ

4.1.3.1 **ที่รวมกิจกรรม (Node)** ในชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีจุด ซึ่งเป็นที่รวมกิจกรรมอยู่ 4 แห่ง ได้แก่

(1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ซึ่งเป็นที่ที่ชาวเมืองมากราบไหว้บูชา สักการะ เพื่อเป็นสิริมงคล เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมในโอกาสสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน และงานจิวประจำปี ในบริเวณใกล้เคียงมีโรงจิว และมีอาคารรองรับการประกอบกิจกรรม

(2) มูลนิธิสามัคคีโยธธ อยู่เยื้อง ๆ กับศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นสถานที่จัดงานศพของชาวยโยธธเชื้อสายจีน ซึ่งในเมืองยโยธธมีคนไทยเชื้อสายจีนมากพอสมควร และ ปัจจุบันมี โรงเจ โรงทาน อยู่ในช่วงกำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่ฝั่งตรงกันข้ามของมูลนิธิ

(3) สวนสาธารณะพญาแถน เป็นสวนสาธารณะที่มีตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง ภายในสวนพญาแถนมีลำน้ำเล็กๆ คดเคี้ยวล้อมรอบบริเวณโดยรอบประกอบด้วยสวนไม้ดอก ไม้ประดับ สังคีตศาลา (เวทีการแสดงกลางแจ้ง) สนามเด็กเล่น และ สวนสุขภาพ ทางเทศบาล กำหนดให้สวนพญาแถนเป็นสถานที่จัดงานบุญบั้งไฟประจำปี รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่สวนสาธารณะพญาแถนสามารถรองรับและ เอื้ออำนวยความสะดวกได้

(4) วัดสิงห์ท่า ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของคนในชุมชน และ บริเวณใกล้เคียง เป็นสถานที่สำคัญในอดีตกาล จะกล่าวได้ว่าวัดสิงห์ทานั้นเป็นจุดกำเนิดของชุมชนเมืองยโยธธ วัดสิงห์ท่าสามารถสะท้อนอดีตจนถึงปัจจุบันได้หากมีการบำรุงรักษาอย่างถูกวิธี

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

มูลนิธิสามัคคีโยธธ

สวนสาธารณะพญาแถน

วัดสิงห์ท่า

รูปที่ 4.3 แสดงรูปที่รวมกิจกรรม

4.1.3.2 **ที่หมายตา (Landmark)** ในชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีจุด ซึ่งเป็นที่หมายตาอยู่ 4 แห่ง ได้แก่

(1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เนื่องจากลักษณะที่โดดเด่นของสถาปัตยกรรมแล้วนั้น สถานที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อหลักเมืองซึ่งอยู่หัวมุมถนน ก็เป็นส่วนสำคัญสำหรับการมองเห็นในระยะต่าง ๆ ของการเป็นที่หมายตา

(2) อาคารสมกขสถาน เป็นอาคารที่มีลักษณะโดดเด่นในรายละเอียดของงานสถาปัตยกรรมซึ่งนับว่าเป็นอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และเป็นอาคารที่มีความสมบูรณ์ในรายละเอียดของอาคารมากที่สุดภายในชุมชนก็ว่าได้

(3) ยโสธรภาพยนตร์ เป็นอาคารที่มีรูปทรงเรียบง่าย แต่มีสิ่งดึงดูดเป็นที่หมายตา ก็คือ สีฉันทของอาคารและความเป็นสถานที่ที่รู้จักในอดีตรู้จักของคนในจังหวัดยโสธร ในชื่อของ โรงหนังเก่า ซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์แห่งแรกของจังหวัดยโสธร

(4) อาคารหัวมุมถนนศรีสุนทร เป็นอาคารเดียวที่มีรูปทรงโค้งรับกับถนนและตั้งอยู่ที่หัวมุมถนนศรีสุนทร (ทางลงไปวัดศรีธรรมมาราม) จึงเป็นจุดเด่นที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

อาคารสมกขสถาน

ยโสธรภาพยนตร์

อาคารหัวมุมถนนศรีสุนทร

รูปที่ 4.4 แสดงรูปที่หมายตา

4.1.3.3 ย่าน (District) ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า แบ่งตามลักษณะย่าน ได้เป็น 2 ย่าน คือ

(1) ย่านวัดสิงห์ท่า ในแต่ละชุมชนจะมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน วัดสามารถเป็นสิ่งที่แบ่งกำหนดขอบเขตของพื้นที่ และพฤติกรรมของคนภายในชุมชนได้

(2) ย่านวัดศรีธรรมมาราม เป็นอีกวัดหนึ่งที่คนในชุมชน และบริเวณใกล้เคียงให้ความสำคัญ ซึ่งครอบคลุมในส่วนท้ายของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ย่านวัดศรีธรรมมาราม

ย่านวัดสิงห์ท่า

รูปที่ 4.5 แสดงรูปย่าน

4.1.3.4 ทางสัญจร (Path) เส้นทางที่ใช้สัญจรที่ใช้เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของชุมชน เข้าด้วยกัน

(1) ถนนวิทยารงค์ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมโยงกับถนนแจ้งสนิท ซึ่งเป็นเส้นทางหลัก ที่เชื่อมโยงไปยังจังหวัดใกล้เคียง

(2) ถนนนครปฐม เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อของชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนบ้านกลาง ชุมชนบ้านกลาง

(3) ถนนอุทัยรามฤทธิ์ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อกับย่านพาณิชย์กรรม และ ย่านหน่วยงานราชการ

(4) ถนนถนนศรีสุนทร เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อกับ ถนนอุทัยรามฤทธิ์

ถนนวิทยธำรงค์

ถนนนครปฐม

ถนนอุทัยรามฤทธิ

ถนนศรีสุนทร

รูปที่ 4.6 แสดงรูปทางสัญจร

4.1.3.5 ขอบเขต (Edge) ที่แสดงได้อย่างชัดเจน ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ได้แก่ ถนนจุดสิ้นสุดหรือ จุดเชื่อมต่อของชุมชน

- (1) ถนนอุทัยรามฤทธิ เป็นถนนที่แบ่งขอบเขตระหว่างชุมชนบ้านสิงห์ท่า กับชุมชนบ้านเหนือ
- (2) ถนนวิทยธำรงค์ เป็นถนนที่แบ่งขอบเขตระหว่างชุมชนบ้านสิงห์ท่า กับชุมชนบ้านใต้

ถนนอุทัยรามฤทธิ

ถนนวิทยธำรงค์
(ทางวัดใต้ศรีไตรภูมิ)

รูปที่ 4.7 แสดงรูปขอบเขต

4.1.4 โครงข่ายถนน

ถนนที่ใช้สัญจรในชุมชน และ ใช้เชื่อมโยงไปยังชุมชนบ้านสิงห์ท่าและชุมชนต่าง ๆ มีถนนสายต่าง ๆ ดังนี้

1) ถนนแจ้งสนิท

เป็นถนนสายหลักของเมือง มีรถสัญจรไป – มามาก ทั้งรถภายในจังหวัด และรถจากจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากเป็นเส้นทางไปยังจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งยังเป็นเส้นทางหลักที่ตัดผ่านใจกลางของตัวเมือง มีขนาดเส้นทาง 30.00 เมตร ทางเท้ากว้างข้างละ 2.50 เมตร และปลูกต้นไม้ ช่องทางเดินรถไป – กลับ กว้างช่องละ 3.50 เมตร 4 ช่องทาง มีเกาะกลางถนนกว้าง 2.00 เมตร และปลูกต้นไม้ และมีช่องทางจักรยานกว้างข้างละ 1.00 เมตร

2) ถนนวิทยุบำรุง

เป็นถนนสายรอง ใช้เชื่อมต่อกับถนนสายหลัก 2 เส้นทาง คือ ถนนแจ้งสนิท และถนนห้า ธันวาคม มีขนาดเส้นทาง 20.00 เมตร ทางเท้ากว้างข้างละ 3.00 เมตร และปลูกต้นไม้ มีช่องทางเดินรถไป – กลับ กว้างช่องละ 3.25 เมตร 4 ช่องทาง มีเกาะกลางถนนกว้าง 1.00 เมตร

3) ถนนนครปฐม

เป็นถนนสายรอง ที่มีถนนสายย่อยเชื่อมต่อกับหลายสาย อาทิ ถนนเขตยศไกร ถนนอุทัยรามฤทธิ์ ถนนดำรงศิวิมลคุณ มีขนาดเส้นทาง และ รูปแบบของถนน เหมือนกับ ถนนวิทยุบำรุง

4) ถนนศรีสุนทร

เป็นถนนสายย่อย เชื่อมต่อกับถนนวิทยุบำรุง มีขนาดเส้นทาง 16.00 เมตร ทางเท้ากว้างข้างละ 2.50 เมตร และปลูกต้นไม้ ช่องทางเพื่อการจราจรของยานพาหนะที่มีความเร็วต่ำ มีช่องทางเดินรถไป – กลับ กว้างช่องละ 3.00 เมตร 2 ช่องทาง

5) ถนนอุทัยรามฤทธิ์

เป็นถนนสายย่อย เชื่อมต่อกับถนนนครปฐม ถนนศรีสุนทร มีขนาดเส้นทาง และ รูปแบบของถนน เหมือนกับ ถนนศรีสุนทร

6) ถนนเขื่อนธานี

เป็นถนนสายย่อย เชื่อมต่อกับ ถนนดำรงศิวิมลคุณ ถนนอุทัยรามฤทธิ์ ถนนเขตยศไกร ถนนวาริราชเดช มีขนาดเส้นทาง และ รูปแบบของถนน เหมือนกับ ถนนศรีสุนทร

1) ถนนแจ้งสนิท

2) ถนนวิทย์ราษฎร์

3) ถนนนครปฐม

4) ถนนศรีสุนทร

5) ถนนอุทัยรามฤทธิ

6) ถนนเขื่อนธานี

รูปที่ 4.8 แสดงรูปแบบทางสัญจร

4.1.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ

4.1.5.1 การศึกษารายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร

เพื่อใช้เป็นแนวทางของสิ่งก่อสร้างในชุมชน โดยการสำรวจมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ

(1.1) ดึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว ก่อสร้างในรูปแบบต่อเนื่องกันเป็นแถว มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสม สามารถพบได้ในแนวเขตธุรกิจเก่าถนนนครปฐมกับถนนศรีสุนทร ปัจจุบันเหลือไม่มากนัก เพราะมีการรื้อถอนสร้างถึงตึกตามสถาปัตยกรรมใหม่

(1.2) ดึกสองชั้นตกแต่งลวดลาย และ ลายฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรปตัวตึกมีลายปูนปั้นประดับ สามารถพบได้ในแนวเขตธุรกิจชุมชนเมืองเก่าในแนวถนนศรีสุนทร ถนนอุทัยรามฤทธิ์ และ ถนนวิทยธำรงค์ สถาปัตยกรรมเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและย่านธุรกิจเก่า บางแห่งเขียนขึ้นป้ายว่า “สมกขสถาน “มาจากคำว่า “Smoke สถาน “ แปลตามตัวว่า สถานสูบ คนรุ่นเก๋ารู้จักชื่อ โนนามว่า “โรงฝิ่น “

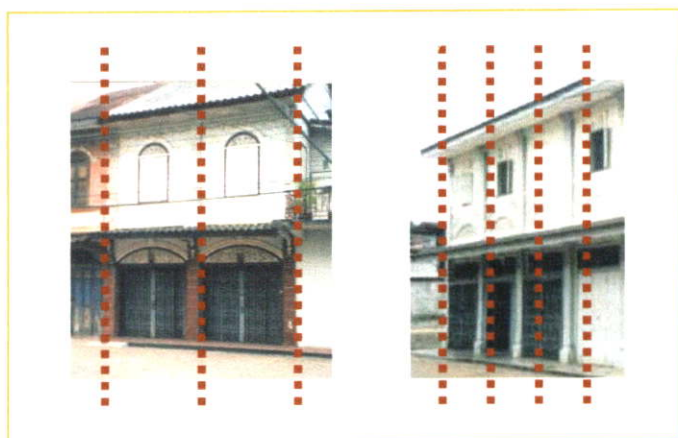

รูปที่ 4.10 แสดงลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

(2) องค์ประกอบหลัก , องค์ประกอบรอง

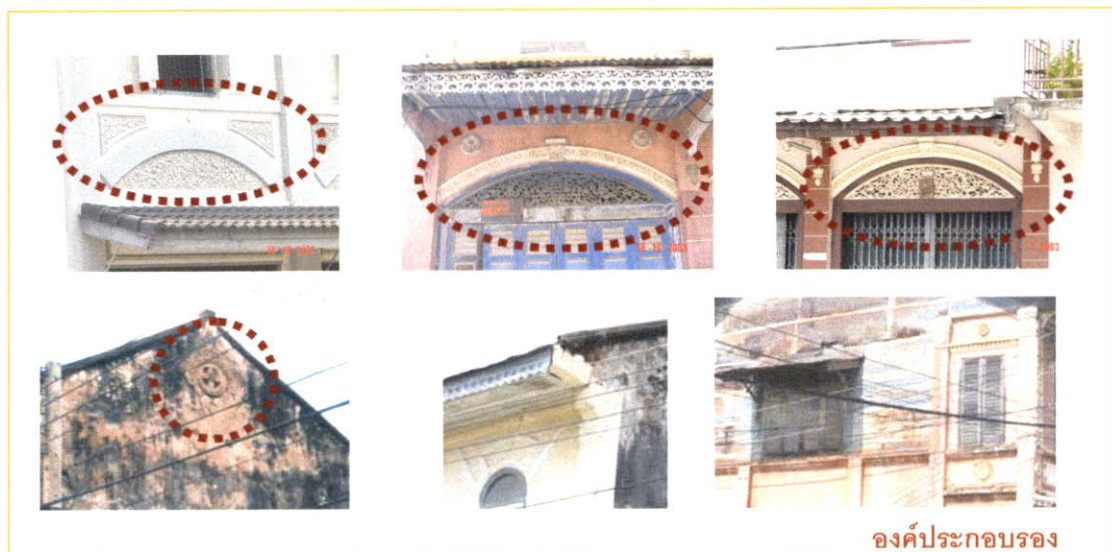
องค์ประกอบหลัก อาคารเป็นอาคารที่มีการใช้สัดส่วนที่สม่ำเสมอ มีความสูง 2 ชั้น ระดับของพื้น ไม่มีการเล่นระดับ หลังคาส่วนใหญ่เป็นหลังคาทรงจั่ว ในส่วนของตึกดินโครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี

องค์ประกอบรอง รายละเอียดของอาคาร หน้าต่างบานเปิดคู่ วัสดุทำจากไม้ ตกแต่งด้วยบัวปูนปั้นรูปทรงโค้งรับกับลวดลายไม้ฉลุ และมีคิ้วขอบหน้าต่าง บัวผนัง บางส่วนของอาคารทำพื้นผิวด้วยปูนสไลด์ ทาสี รวงกบประตูเป็นไม้เนื้อแข็ง ประตูเดิมเป็นบานพับหน้าถึงบางแห่ง ใช้ไม้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตู แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นประตูเหล็กยึด และมีการกันสาดมุงสังกะสี ตกแต่งเชิงชายด้วยไม้ฉลุลวดลาย

สัดส่วนของอาคาร : แนวตั้ง

สัดส่วนของอาคาร : แนวนอน

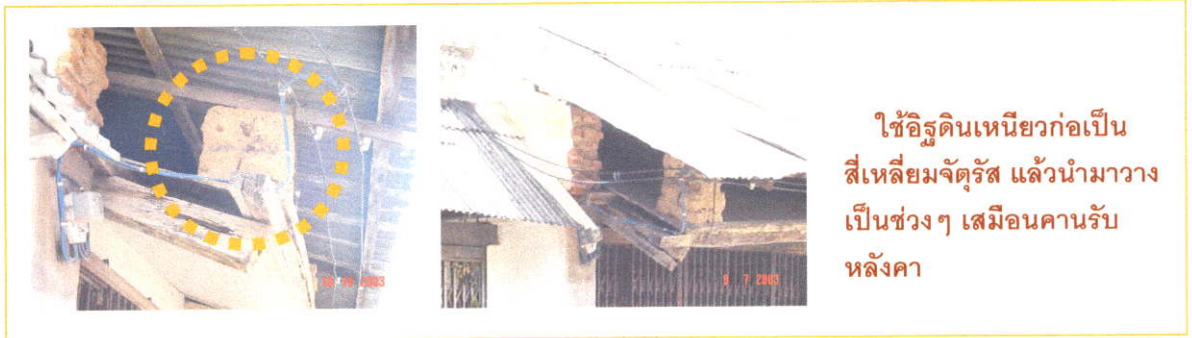
รูปที่ 4.11 แสดงการใช้สัดส่วน และ รายละเอียดของอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

(3) การใช้สี และวัสดุ

การใช้สี สีของอาคารเป็นการใช้สี 2 โทน สีเข้มใช้ในส่วนของตัวอาคาร สีอ่อนใช้ในส่วนของบัวตอกแต่ง หรือ ใช้โทนสีสลับกันทั้ง 2 ส่วน

วัสดุ วัสดุของอาคาร ถ้าเป็นตึกสองชั้น จะเป็นการตกแต่งลวดลายและลายไม้ฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรป ตัวตึกมีลายปูนปั้นประดับ ส่วนบานเกล็ดหน้าต่างทำเป็นรูปโค้ง ประกอบไม้ฉลุเป็นลายพรรณพฤกษา และ ถ้าเป็นตึกแถวจะเป็นตึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว โครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสม คือ ผนังก่ออิฐฉาบดินเหนียว วงกบประตูเป็นไม้เนื้อแข็ง ประตูเป็นบานพับหน้าถึงบางแห่งใช้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตู

รูปที่ 4.12 แสดงการใช้สี และวัสดุของอาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

(4) รายละเอียดที่เป็นเอกลักษณ์

ตึกแถว จะเป็นตึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว โครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสมประตุ เป็นเป็นบ้านพักหน้าถึงบางแห่งใช้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตุ

ตึกสองชั้น มีการตกแต่งลวดลายและลายไม้ฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรป ตัวตึกมีลายปูนปั้นประดับและมีคิ๊บริบ ชายคาลายฉลุ ประตุเป็นบ้านพักหน้าถึงหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ บางแห่งบานเกล็ดหน้าต่างไม้ มีช่องลมเหนือหน้าต่างรูปโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลมไม้ฉลุเป็นลายพรรณพฤกษา

ตึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว

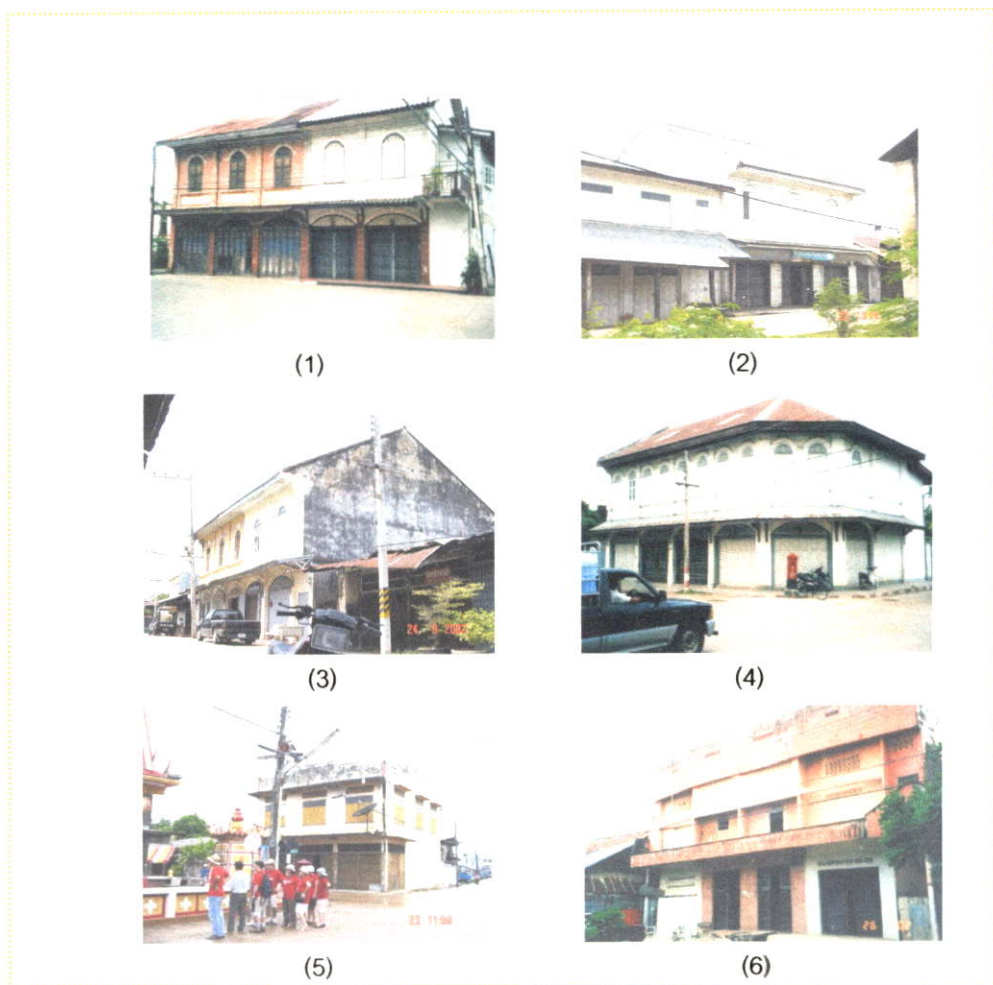

ตึกสองชั้นตกแต่งลวดลาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและ คีกรายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร ได้พิจารณาลักษณะหน้าตาของอาคารที่ปรากฏภายในขอบเขตที่ทำการศึกษา

โดยพิจารณาจากลักษณะที่มีคุณค่าจากแต่ละอาคารและจากการพิจารณาของประชาชนที่อาศัยในชุมชน ซึ่งอาคารที่ได้เลือกเป็นต้นแบบนั้น ล้วนมีเอกลักษณ์ทั้งทางประวัติและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ปรากฏ จากคำบอกเล่าของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน หัวหน้าชุมชนและพระภิกษุสงฆ์ในวัดสิงห์ท่า กอปรกับหลักทฤษฎีในการออกแบบลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมเพื่อความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง แต่ในการนำรายละเอียดของอาคารมาใช้นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องนำลักษณะนั้นมาใช้ทั้งหมด สรุปอาคารเอกลักษณ์ต้นแบบ ดังต่อไปนี้

- 1) อาคารสมกขสถาน
- 2) อาคารร้านขายยาสุรเวช
- 3) อาคารแถวเยื้องกับตึกดิน
- 4) อาคารห้วมุมถนนศรีสุนทร
- 5) อาคารห้วมุมสี่แยกมูลนิธิตามัคคิยโสธร
- 6) อาคารโรงภาพยนตร์ ยโสธรภาพยนตร์

รูปที่ 4.14 แสดงรูปอาคารที่นำมาศึกษารูปแบบรายละเอียดที่ปรากฏ

4.1.5.2 การศึกษาสภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ รวมไปถึงระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

(1) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ

องค์ประกอบของอาคารบริเวณบ้านสิงห์ท่าแต่ละอาคารมีลักษณะของช่องเปิด ประตู หน้าต่าง ที่เหมือนกัน ถูกจัดเรียงอยู่ในความสัมพันธ์ที่เหมือนกัน ระบายเดียวกัน (Similar Element in Similar Relationship) แต่เมื่อมองในภาพรวมของเมือง จะเห็นว่า องค์ประกอบของอาคาร เช่น ช่องเปิด ประตู หน้าต่าง จะมีลักษณะรูปร่างที่ใกล้เคียง แต่จะแตกต่างที่ความสูง และความกว้าง ของอาคารแต่ละชุด ทำให้ดูเหมือนว่าองค์ประกอบเหล่านั้นถูกจัดเรียงในระนาบเดียวกันในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน (Similar Element in Different Relationship)

(2) ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

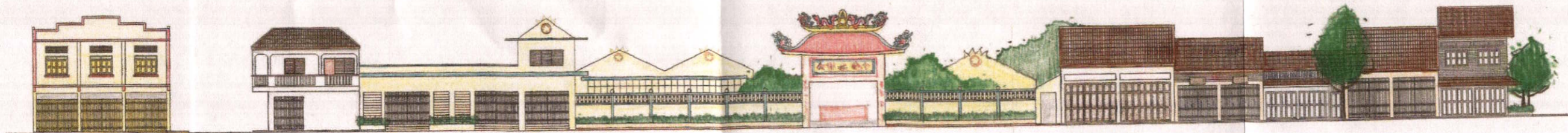
ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคารต่าง ๆ บริเวณบ้านสิงห์ท่า จะไม่มีความแตกต่างกันมาก ลักษณะของอาคารโดยทั่วไปเป็นอาคารที่มีขนาดเท่า ๆ กัน - ถ้าจะมีความแตกต่างกันก็จะไม่มากนักในส่วนของขนาด (Scale) อาคารจะเป็นลักษณะที่เป็นชุดมากกว่าเป็นอาคารเดี่ยว เรียงรายติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคารมีความต่อเนื่องกันในภาพรวมของอาคารทั้งหมด

(2.1) จังหวะของอาคาร

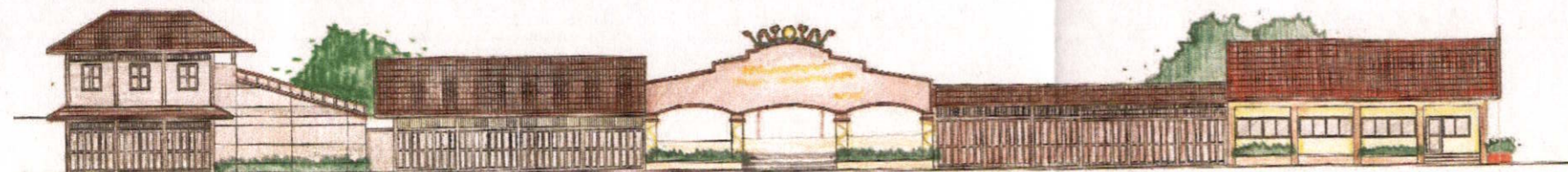
จังหวะของอาคารในภาพรวมถือว่า มีจังหวะที่สม่ำเสมอ ในช่วงของอาคาร ในส่วนของจังหวะที่ไม่ต่อเนื่องกันจะเป็นจังหวะของอาคารแถวที่คาบเกี่ยวต่อเนื่องกันกับอาคาร 2 ชั้น

(2.2) ความต่อเนื่องของอาคาร

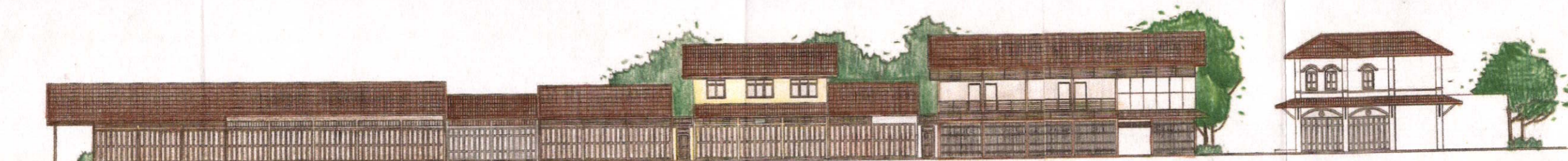
ความต่อเนื่องของอาคารในภาพรวมมีความต่อเนื่องกัน เนื่องจาก อาคารส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะที่เป็นชุดมากกว่าเป็นอาคารเดี่ยวซึ่งจะเรียงรายต่อกัน จึงทำให้เกิดความต่อเนื่องในภาพรวมของอาคารทั้งหมด

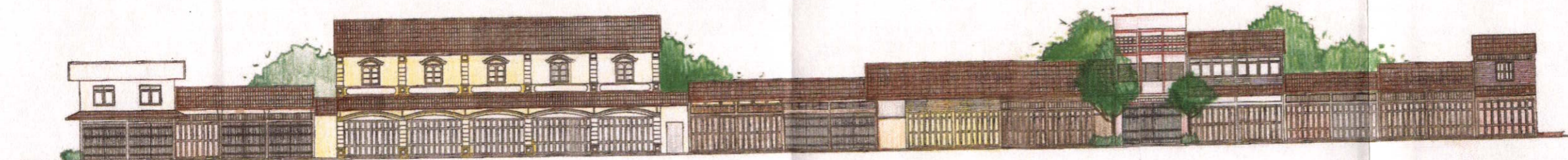
รูปด้าน 1

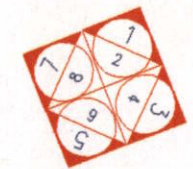
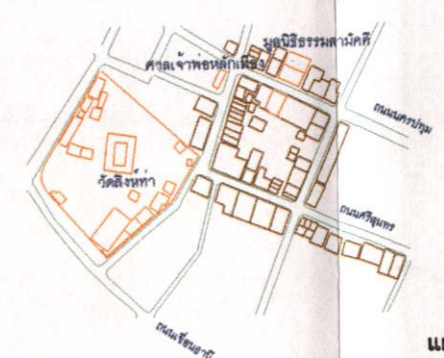
รูปด้าน 2

รูปด้าน 3

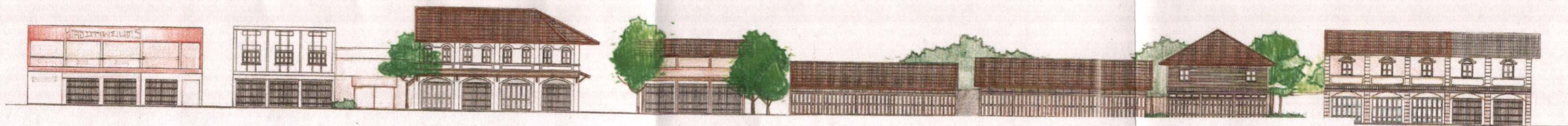

รูปด้าน 4

แผนผังชุมชนบ้านสิงห์ท่า

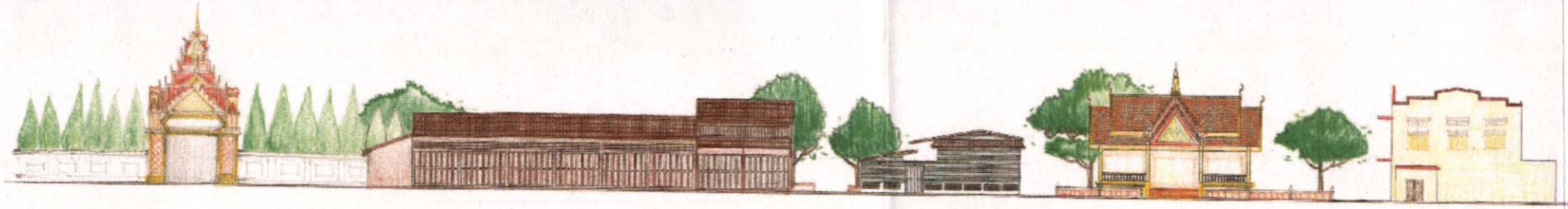
รูปที่ 4.15 แสดงรูประย้าทางและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

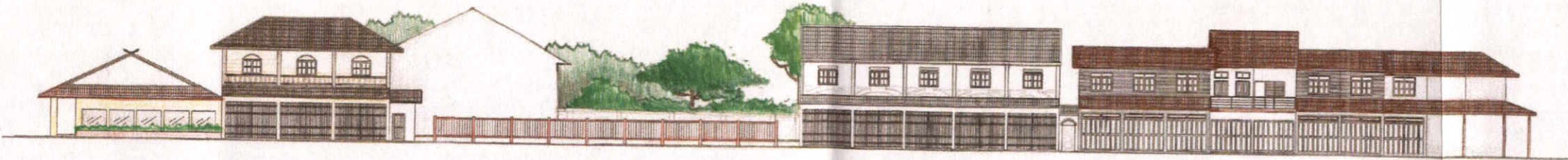
รูปด้าน 5

รูปด้าน 6

รูปด้าน 7

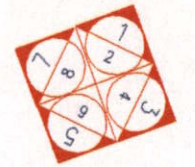

รูปด้าน 8

รูปที่ 4.15 (ต่อ)

แผนผังชุมชนบ้านสิงห์ท่า

4.1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนบ้านสิงห์ท่า นั้น เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยประเภทพาณิชยกรรม แต่ส่วนใหญ่การใช้ประโยชน์ที่ดินจะใช้เพื่อการพักอาศัย โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม และ ที่พักอาศัยและพาณิชยกรรมนั้น มีไม่มากนักเมื่อเทียบกับสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่พักอาศัย ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ นั้นจะเพียงเล็กน้อยหรือเป็นตามสัดส่วนที่ถูกกำหนดไว้ในพื้นที่นั้น ๆ

ในการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นมีความสัมพันธ์กับรูปแบบสถาปัตยกรรม และรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า มีความหลากหลาย จะกล่าวได้ว่ารูปแบบงานสถาปัตยกรรมนั้นเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น รูปแบบของการใช้สอยของอาคาร รูปแบบการค้าขาย และ ช่างฝีมือในยุคหนึ่ง ๆ เป็นต้น

รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านสิงห์ท่า นั้นเป็นรูปแบบของอาคารร้านค้าที่มีคุณค่าในด้านสถาปัตยกรรมแบบผสม จีน - ยุโรป อันมีเหตุผลมาจากประวัติศาสตร์ ในการก่อตั้งเมืองแบบมีระบบแบบแผนใน พ.ศ.2443-2456 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งรูปแบบงานสถาปัตยกรรมจะอยู่ใน ช่วงปลายของ รัชกาลที่ 5 และคาบเกี่ยวถึงต้น รัชกาลที่ 6

อาคารในชุมชนบ้านสิงห์ท่า นั้นมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปซึ่งถือว่าเป็นย่านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ที่มีคุณค่าทางรูปแบบงานสถาปัตยกรรม วัสดุ วิธีการก่อสร้าง รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ในงานสถาปัตยกรรม ดังนั้นสถาปัตยกรรมในกลุ่มนี้จึงปรากฏออกมาใน 3 ลักษณะ คือ

- 1) อาคารประเภทตึกสองชั้น
- 2) อาคารประเภทตึกดิน
- 3) อาคารประเภทครึ่งตึกครึ่งไม้

รูปที่ 4.16 แสดงประเภทของอาคารภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

4.2 แนวทางและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

4.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้าน
สิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

เป็นการศึกษาถึงแนวทางและความคิดเห็น จากการสอบถามประชาชนในชุมชนบ้าน
สิงห์ท่าเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ โดยศึกษาตาม
ประเด็นต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงการจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน
บ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
(1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนา สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า เห็นด้วย	91	100
ไม่เห็นด้วย	-	-
รวม	91	100
(2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการใช้สีของอาคาร การยื่นของแนวกั้นลาด ตลอดจนการตกแต่งหน้าตาอาคาร พักอาศัยของท่าน เห็นด้วย	91	100
ไม่เห็นด้วย	-	-
รวม	91	100
(3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เห็นด้วย	91	100
ไม่เห็นด้วย	-	-
รวม	91	100

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
(4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ในการร่วมมือร่วมใจพัฒนาท้องถิ่น		
เข้าร่วม	90	98.90
ไม่เข้าร่วม	-	-
ไม่ออกความคิดเห็น	1	1.10
รวม	91	100

ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 100 เหตุผลประกอบ คือ อาคารในชุมชนเป็นอาคารเก่าแก่ สวยงาม และมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการความเจริญของจังหวัดยโสธรในอดีต

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการใช้สีของอาคาร การยื่นของแนวกันสาด ตลอดจนการตกแต่งหน้าต่างอาคารพักอาศัย เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 100 เหตุผลประกอบ คือ เพื่อจะได้เป็นแนวทางของผู้ที่จะทำการก่อสร้าง และ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนกับรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมเดิม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 100 เหตุผลประกอบ คือ ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และ ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในจังหวัดยโสธร สร้างรายได้ และ สร้างอาชีพให้คนในชุมชน เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน และ จังหวัดอีกวิธีหนึ่ง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ในการร่วมมือร่วมใจพัฒนาท้องถิ่น เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 98.90 ไม่ออกความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 1.09 เหตุผลประกอบ คือ โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนนั้น ถือว่าเป็นการช่วยส่งเสริมชุมชนของตนเองในด้านรายได้ เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่ชุมชน อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

บ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

เป็นการศึกษาถึงแนวทางและความคิดเห็น จากการสัมภาษณ์ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ โดยศึกษาตามประเด็น ต่อไปนี้

1) ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

นักวิชาการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าเป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 4 คน นักวิชาการทั้ง 10 คน อาศัยในเขตอำเภอเมืองยโสธรทั้งหมดทุกคน

2) อาชีพ และ หน่วยงาน

ประกอบอาชีพราชการ ในหน่วยงานเทศบาลเมืองยโสธร 5 คน และ สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดยโสธร 5 คน

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และ พัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

นักวิชาการทั้งหมดแสดงความคิดเห็นว่า ควรจะอนุรักษ์และมีการรักษาให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุดในส่วนของอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ควรมีการพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนให้ควบคู่กันไป ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และ ยังสามารถเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับความเจริญจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคารเก่าในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

นักวิชาการทั้งหมดแสดงความคิดเห็นว่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เพราะในชุมชนบ้านสิงห์ท่าประกอบไปด้วย อาคารเก่าที่มีคุณค่าทางรูปแบบงานสถาปัตยกรรม วัสดุ วิธีการก่อสร้าง รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ในงานสถาปัตยกรรม แต่ในการอนุรักษ์นั้นควรอนุรักษ์ในส่วนของอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ส่วนที่มีสภาพทรุดโทรมก็ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอ รูปแบบ สัดส่วน ความสูง สีสันทน ของอาคาร ที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

นักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นว่า ในการเสนอรูปแบบ สัดส่วน ความสูง สีสันทน ของอาคาร ที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ควรมีการยึดหยุ่นไปตามเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในชุมชน และ ทศนียภาพโดยรวมของชุมชนบ้านสิงห์ท่า และ ควรมีประโยชน์ใช้สอยที่เอื้ออำนวยแก่ผู้อาศัยด้วย

นักวิชาการอีกบางส่วน แสดงความคิดเห็นว่า ในการเสนอรูปแบบ สัดส่วน ความสูง ลีลัน ของอาคาร ที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน นั้นเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะได้เป็นแนวทางแก่อาคารใหม่ที่จะก่อสร้างในชุมชนบ้านสิงห์ท่า เพื่อให้มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

6) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

นักวิชาการบางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรมีการควบคุมรูปแบบงานสถาปัตยกรรม เพราะในชุมชนบ้านสิงห์ท่านั้นมีอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ถ้าจะมีการก่อสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อมเดิม ควรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่คงจะเป็นไปได้น้อยคนในชุมชนขาดความเข้าใจ ละเลย ในความสำคัญของงานสถาปัตยกรรมชุมชน ภายในบ้านสิงห์ท่า และ เพื่อให้มีความเป็นไปได้ควรจะมีการสนับสนุนจากทางภาครัฐ

นักวิชาการอีกบางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ไม่ควร เพราะ ในการควบคุมรูปแบบทางงานสถาปัตยกรรมนั้น จะทำได้ยากมาก เพราะรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมนั้น อาจจะไม่สอดคล้องกับงบประมาณ / รายได้ ของผู้ที่ทำการก่อสร้าง หรือ ถ้าหากในอนาคตจะมีการควบคุมเกิดขึ้น จะต้องมีการให้ความช่วยเหลือ และ สนับสนุนจากทางภาครัฐ / หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนโครงการ

7) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์กร บุคลากร และหน่วยงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

นักวิชาการ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์กร บุคลากร และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ดังนี้

- กรมการผังเมือง
- หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- เทศบาลเมืองยโสธร
- ประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า
- หน่วยงานภาคเอกชน และ หน่วยงานอิสระ เช่น มูลนิธิ สโมสรต่าง ๆ

เหตุผลประกอบ เพราะ หน่วยงานที่กล่าวมาในขั้นต้นล้วนมีความเกี่ยวข้องกับโครงการอนุรักษ์ และ พัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นงานของส่วนรวม จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งของรัฐบาลและเอกชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

8) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานปัตยกรรมชุมชน ได้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์

นักวิชาการบางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ควร มี พ.ร.บ. ควบคุม เพราะ ใน พ.ร.บ. ที่นำมาใช้ในการควบคุม นั้นมีมาตรการในการดำเนินการอนุรักษ์ และเพิ่มความเข้าใจในคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมชุมชน จะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับโครงการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานปัตยกรรมชุมชน และเห็นถึงความสำคัญของงานสถาปัตยกรรมชุมชนมากขึ้น

นักวิชาการอีกบางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ไม่ควรมี พ.ร.บ. ควบคุม เพราะ ถ้ามีการควบคุมแล้วจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการควบคุม และ การดำเนินงาน และจะทำให้คนภายในชุมชนมีความรู้สึกเหมือนกับถูกบังคับ อาจจะไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์และพัฒนาได้

9) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การใช้กลยุทธ์และมาตรการส่งเสริมเพื่อให้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานปัตยกรรมชุมชนได้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์

นักวิชาการบางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสม เพราะเพื่อให้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานปัตยกรรมชุมชน ได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะต้องมีสิ่งส่งเสริมสร้างแรงจูงใจในการร่วมมือ และนอกจากการที่มีมาตรการส่งเสริมแล้วนั้น จะต้องมีสิ่งที่ควบคุมด้วย เพื่อให้เกิดความสมดุลย์

นักวิชาการอีกบางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในการเสนอแนะมาตรการทางด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นลักษณะของการบังคับ เป็นวิธีที่ไม่ค่อยเหมาะสมในเชิงปฏิบัติ ส่วนการเสริมมาตรการด้านการสร้างแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ นั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมมากกว่า

10) ความคิดเห็นอื่น ๆ

ควรมีการเตรียมการที่ดี และมีการประสานงานที่ดี ทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญที่สุดก็คือ ประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ในการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานปัตยกรรมชุมชนนั้น ต้องมีความค่อยเป็นค่อยไป เพื่อมิให้เกิดความกดดันแก่คนภายในชุมชน

ควรให้ความรู้ คำแนะนำ แก่คนในชุมชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานปัตยกรรมชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

หน่วยงานของภาครัฐบาล และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความร่วมมือในเรื่อง
ของงบประมาณสนับสนุน ในการดำเนินการ

ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรม
ชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก ห่วงแหน และเห็นถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ และพัฒนาสถาปัตยกรรม
ชุมชนบ้านสิงห์ท่า

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เรื่องการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชน เสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน และเสนอข้อกำหนดเพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่าต่อไป มีขั้นตอนสรุปผลการวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชน
2. เพื่อเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน
3. เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2.1 ประชากร

- ประชากรที่อยู่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า จำนวน 950 คน
- นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

5.1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

- กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในชุมชนบ้านสิงห์ท่า จำนวน 91 คน
- โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแบบ Yamane จากจำนวนประชากร 950 คน ใช้ตารางความคาดเคลื่อน $\pm 10\%$ การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้ยินดีให้

ข้อมูล

- นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

จำนวน 10 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดยโสธร

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1.3.1 แบบสำรวจ เป็นการสำรวจลักษณะทางกายภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า โดยจะมีประเด็นในการสำรวจดังนี้

(1) ลักษณะทางกายภาพของในชุมชนบ้านสิงห์ท่าในปัจจุบันที่ส่งผล ต่องานอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน โดยศึกษาในรายละเอียดดังนี้

(1.1) จินตภาพของเมือง

(1.2) รายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ และ สื่อความหมายที่ ชัดเจนของอาคาร

(1.3) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบของอาคาร โดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบรวมไปถึงระยะห่าง และความ ต่อเนื่องของแนวอาคาร

(2) การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

ทั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากการสำรวจ คือ การถ่ายภาพ และ/หรือ การ Sketch และการบันทึก

5.1.3.2 แบบสอบถาม เป็นการสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้าน สิงห์ท่า โดยจะมีประเด็นในการสอบถาม ดังนี้

(1) ลักษณะเฉพาะชุมชนในความคิดเห็นของคนภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า โดยศึกษาในรายละเอียดดังนี้

(1.1) รูปแบบการอยู่อาศัยและสภาพของอาคาร

(1.2) อายุอาคาร

(1.3) รูปแบบทางกิจกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนบ้านสิงห์ท่า

(1.4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชน

5.1.3.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน โดยจะมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

(1) แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

(2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ควรค่า แก่การอนุรักษ์ไว้

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1.4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังไปยังสำนักงานผังเมืองจังหวัดยโสธร เทศบาลเมืองจังหวัดยโสธร เพื่อขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

5.1.4.2 เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม การสำรวจ การสัมภาษณ์ จึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากชุมชนบ้านสิงห์ท่า ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะชุมชนบ้านสิงห์ท่า
  - 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 1.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคารและกิจกรรมของชุมชน
  - 1.3 จินตภาพของเมือง
  - 1.4 โครงข่ายถนน
  - 1.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ
  - 1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน
2. รูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง
3. แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน
  - 3.1 แนวทางและความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่

ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

3.1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

3.1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ดังจะมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลจากลักษณะเฉพาะชุมชนบ้านสิงห์ท่า แบ่งออกเป็นประเด็น ดังนี้

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุประมาณ 40–49 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ และทำนารองลงมา ส่วนมากอยู่ในสถานะภาพสมรส ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเจ้าของอาคารเอง

5.1.1.2 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร และ กิจกรรมของชุมชน

การใช้ประโยชน์อาคารจะใช้ประโยชน์อาคารเพื่อการพักอาศัย สภาพของอาคารส่วนใหญ่ทำการซ่อมแซมอาคาร อายุของอาคารจะมีอายุ 60 ปีขึ้นไป

ในส่วนของกิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรม คือ งานบุญบั้งไฟ และงานวัดสิงห์ท่า รองลงมาก็คือ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง และ งานบุญคุ้ม กิจกรรมที่ยึดถือปฏิบัติมาจากอดีตจนปัจจุบัน คือ งานบุญบั้งไฟ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง งานบุญคุ้ม งานแข่งเรือ งานวัดสิงห์ท่า และ งานวัดศรีธรรมมาราม ส่วนกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านสิงห์ท่า คือ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง และ งานวัดสิงห์ท่า และงานบุญคุ้มรองลงมาตามลำดับ สถานที่ประกอบกิจกรรมของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่าตามความคิดเห็น ก็คือ วัดสิงห์ท่า ศาลเจ้าหลักเมือง และ สวนสาธารณะพญาแถน ตามลำดับ สำหรับสถานที่ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมที่สุด ก็คือ วัดสิงห์ท่า วัดศรีธรรมมาราม และ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ตามลำดับ

5.1.1.3 จินตภาพของเมือง มีรายละเอียดดังนี้

(1) ที่รวมกิจกรรม (Node) ในชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีจุด ซึ่งเป็นที่รวมกิจกรรมอยู่ 4 แห่ง ได้แก่

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

มุลนิธิสามัคคีโยธธ

สวนสาธารณะพญาแถน

วัดสิงห์ท่า

รูปที่ 5.1 แสดงรูปที่รวมกิจกรรม

(1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ซึ่งเป็นที่ที่ชาวเมืองมากราบไหว้บูชา สักการะเพื่อเป็นสิริมงคล เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมในโอกาสสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน และ งานประจำปี ในบริเวณใกล้เคียงมีโรงจิว และมีจอตอรองรับการประกอบกิจกรรม

(2) มูลนิธิสามัคคีโยธธ อยู่เยื้อง ๆ กับศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นสถานที่จัดงานศพของชาวยโยธธเชื้อสายจีน ซึ่งในเมืองโยธธมีคนไทยเชื้อสายจีนมากพอสมควร และปัจจุบันมีโรงเรียน โรงเรียน อยู่ในช่วงกำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่ฝั่งตรงกันข้ามของมูลนิธิ

(3) สวนสาธารณะพญาแถน เป็นสวนสาธารณะที่มีตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองภายในสวนพญาแถนมีลำน้ำเล็ก ๆ คดเคี้ยวล้อมรอบบริเวณโดยรอบประกอบด้วยสวนไม้ดอก ไม้ประดับ ลังคีตศาลา (เวทีการแสดงกลางแจ้ง) สนามเด็กเล่น และสวนสุขภาพ ทางเทศบาลกำหนดให้สวนพญาแถนเป็นสถานที่จัดงานบุญบั้งไฟประจำปี รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่สวนสาธารณะพญาแถนสามารถรองรับและ เอื้ออำนวยความสะดวกได้

(4) วัดสิงห์ท่า ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของคนในชุมชน และ บริเวณใกล้เคียง เป็นสถานที่สำคัญในอดีตกาล จะกล่าวได้ว่าวัดสิงห์ท่า นั้นเป็นจุดกำเนิดของชุมชนเมืองโยธธ วัดสิงห์ท่าสามารถสะท้อนอดีตจนถึงปัจจุบันได้หากมีการบำรุงรักษาอย่างถูกวิธี

(2) ที่หมายตา (Landmark) ในชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีจุดซึ่งเป็นที่หมายตาอยู่ 4 แห่ง ได้แก่

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

อาคารสมกษสถาน

โยธธภาพยนตร์

อาคารหัวมุมถนนศรีสุนทร

รูปที่ 5.2 แสดงรูปที่หมายตา

(1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เนื่องจากลักษณะที่โดดเด่นของสถาปัตยกรรมแล้วนั้น สถานที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อหลักเมืองซึ่งอยู่หัวมุมถนน ก็เป็นส่วนสำคัญสำหรับการมองเห็นในระยะต่าง ๆ ของการเป็นที่หมายตา

(2) อาคารสมกษสถาน เป็นอาคารที่มีลักษณะโดดเด่นในรายละเอียดของงานสถาปัตยกรรมซึ่งนับว่าเป็นอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และเป็นอาคารที่มีความสมบูรณ์ในรายละเอียดของอาคารมากที่สุดภายในชุมชนก็ว่าได้

(3) ยโสธรภาพยนตร์ เป็นอาคารที่มีรูปทรงเรียบง่าย แต่มีสิ่งดึงดูดเป็นที่หมายตาก็คือ สีสันทของอาคารและความเป็นสถานที่ที่รู้จักในอดีตรู้จักของคนในจังหวัดยโสธร ในชื่อของโรงหนังเก่า ซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์แห่งแรกของจังหวัดยโสธร

(4) อาคารหัวมุมถนนศรีสุนทร เป็นอาคารเดียวที่มีรูปทรงโค้งรับกับถนนและตั้งอยู่ที่หัวมุมถนนศรีสุนทร (ทางลงไปวัดศรีธรรมมาราม) จึงเป็นจุดเด่นที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

(3) ย่าน (District) ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า แบ่งตามลักษณะย่าน ได้เป็น 2 ย่าน คือ

ย่านวัดศรีธรรมมาราม

ย่านวัดสิงห์ท่า

รูปที่ 5.3 แสดงรูปย่าน

(1) ย่านวัดสิงห์ท่า ในแต่ละชุมชนจะมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน วัดสามารถเป็นสิ่งที่แบ่งกำหนดขอบเขตของพื้นที่ และพฤติกรรมของคนภายในชุมชนได้

(2) ย่านวัดศรีธรรมมาราม เป็นอีกวัดหนึ่งที่คนในชุมชน และ บริเวณใกล้เคียงให้ความสำคัญ ซึ่งครอบคลุมในส่วนท้ายของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

(4) ทางสัญจร (Path) เส้นทางที่ใช้สัญจรที่ ใช้เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของชุมชนเข้าด้วยกัน

ถนนวิทยารงค์

ถนนนครปฐม

ถนนอุทัยรามฤทธิ

ถนนศรีสุนทร

รูปที่ 5.4 แสดงรูปทางสัญจร

(1) ถนนวิทยารงค์ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมโยงกับถนนแจ้งสนิท ซึ่งเป็นเส้นทางหลัก ที่เชื่อมโยงไปยังจังหวัดใกล้เคียง

(2) ถนนนครปฐม เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อของชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนบ้านกลาง ชุมชนบ้านกลาง

(3) ถนนอุทัยรามฤทธิ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อกับย่านพาณิชยกรรม และย่านหน่วยงานราชการ

(4) ถนนถนนศรีสุนทร เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อ ถนนอุทัยรามฤทธิ

(1) ถนนวิทยารงค์ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมโยงกับถนนแจ้งสนิท ซึ่งเป็นเส้นทางหลัก ที่เชื่อมโยงไปยังจังหวัดใกล้เคียง

(2) ถนนนครปฐม เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อของชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนบ้านกลาง ชุมชนบ้านกลาง

(3) ถนนอุทัยรามฤทธิ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อกับย่านพาณิชยกรรม และย่านหน่วยงานราชการ

(4) ถนนถนนศรีสุนทร เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อ ถนนอุทัยรามฤทธิ

(5) ขอบเขต (Edge) ที่แสดงได้อย่างชัดเจนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ได้แก่ ถนนจุดสิ้นสุด หรือ จุดเชื่อมต่อของชุมชน

ถนนอุทัยราษฎร์

ถนนวิทย์ธำรงค์

รูปที่ 5.5 แสดงรูปขอบเขต

- (1) ถนนอุทัยราษฎร์ เป็นถนนที่แบ่งขอบเขตระหว่างชุมชนบ้านสิงห์ท่ากับชุมชนบ้านเหนือ
- (2) ถนนวิทย์ธำรงค์ เป็นถนนที่แบ่งขอบเขตระหว่างชุมชนบ้านสิงห์ท่ากับชุมชนบ้านใต้

5.1.1.4 โครงข่ายถนน

เส้นทางสัญจรในชุมชน และเส้นทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปยังชุมชนอื่น ๆ มีถนนสายต่าง ๆ ดังนี้

1) ถนนแจ่งสนิท

2) ถนนวิทย์ธำรงค์

3) ถนนนครปฐม

4) ถนนศรีสุนทร

5) ถนนอุทัยราษฎร์

6) ถนนเชี่ยนธานี

รูปที่ 5.6 แสดงรูปแบบทางสัญจร

1) ถนนแจ้งสนิท

เป็นถนนสายหลักของเมือง มีรถสัญจรไป - มามาก ทั้งรถภายในจังหวัด และ รถจาก จังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากเป็นเส้นทางไปยังจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งยังเป็นเส้นทางหลักที่ตัดผ่านใจ กลางของตัวเมือง มีขนาดเส้นทาง 30.00 เมตร ทางเท้ากว้างข้างละ 2.50 เมตร และปลูก ต้นไม้ ช่องทางเดินรถไป - กลับ กว้างช่องละ 3.50 เมตร 4 ช่องทาง มีเกาะกลางถนนกว้าง 2.00 เมตร และปลูกต้นไม้ และมีช่องทางจักรยานกว้างข้างละ 1.00 เมตร

2) ถนนวิทยธำรงค์

เป็นถนนสายรอง ใช้เชื่อมต่อกับถนนสายหลัก 2 เส้นทาง คือ ถนนแจ้งสนิท และถนน ห้าธันวาคม มีขนาดเส้นทาง 20.00 เมตร ทางเท้ากว้างข้างละ 3.00 เมตร และปลูกต้นไม้ มี ช่องทางเดินรถไป - กลับ กว้างช่องละ 3.25 เมตร 4 ช่องทาง มีเกาะกลางถนนกว้าง 1.00 เมตร

3) ถนนนครปฐม

เป็นถนนสายรอง ที่มีถนนสายย่อยเชื่อมต่อกับหลายสาย อาทิ ถนนเขตยศไกร ถนนอุทัย รามฤทธิ์ ถนนดำรงวิมลคุณ มีขนาดเส้นทาง และ รูปแบบของถนน เหมือนกับ ถนนวิทยธำรงค์

4) ถนนศรีสุนทร

เป็นถนนสายย่อย เชื่อมต่อกับถนนวิทยธำรงค์ มีขนาดเส้นทาง 16.00 เมตร ทางเท้า กว้างข้างละ 2.50 เมตร และปลูกต้นไม้ ช่องทางเพื่อการจราจรของยานพาหนะที่มีความเร็วต่ำ มี ช่องทางเดินรถไป - กลับ กว้างช่องละ 3.00 เมตร 2 ช่องทาง

5) ถนนอุทัยรามฤทธิ์

เป็นถนนสายย่อย เชื่อมต่อกับถนนนครปฐม ถนนศรีสุนทร มีขนาดเส้นทาง และ รูปแบบ ของถนน เหมือนกับ ถนนศรีสุนทร

6) ถนนเขื่อนธานี

เป็นถนนสายย่อย เชื่อมต่อกับ ถนนดำรงวิมลคุณ ถนนอุทัยรามฤทธิ์ ถนนเขตยศไกร ถนนวาริราชเดช มีขนาดเส้นทาง และ รูปแบบของถนน เหมือนกับ ถนนศรีสุนทร

5.1.1.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ

(1) การศึกษารายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร เพื่อใช้เป็นแนวทางของสิ่งก่อสร้างในชุมชน

(1.1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ส่วนใหญ่รูปแบบทางสถาปัตยกรรมจะเป็นการตกแต่งหน้าตาของอาคาร เช่น การใช้คิ้ว, บัว และการตกแต่งหน้าต่าง ประตูทางเข้าด้วยบัวขอบโค้ง เป็นการตกแต่งอย่างเรียบง่ายแต่มีความโดดเด่นในรายละเอียดของตัวอาคารเอง ทั้งสัดส่วนและการจัดวางรายละเอียดต่าง ๆ เป็นไปอย่างลงตัว

(1.2) องค์ประกอบหลัก , องค์ประกอบรอง

องค์ประกอบหลัก อาคารเป็นอาคารที่มีการใช้สัดส่วนที่สม่ำเสมอ มีความสูง 2 ชั้น ระดับของพื้น ไม่มีการเล่นระดับ หลังคาส่วนใหญ่เป็นหลังคาทรงจั่ว ในส่วนของตึกดินโครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี

องค์ประกอบรอง รายละเอียดของอาคาร หน้าต่างบานเปิดคู่ วัสดุทำจากไม้ ตกแต่งด้วยบัวปูนปั้นรูปทรงโค้งรับกับลวดลายไม้ฉลุ และมีคิ้วขอบหน้าต่าง บัวผนัง บางส่วนของอาคารทำพื้นผิวด้วยปูนสลัด ทาสี วงกบประตูเป็นไม้เนื้อแข็ง ประตูเดิมเป็นบานพับหน้าถึงบางแห่งใช้ไม้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตู แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นประตูเหล็กยึด และมีการกันสาดมุงสังกะสี ตกแต่งเชิงชายด้วยไม้ฉลุลวดลาย

(1.3) การใช้สี และวัสดุ

การใช้สี สีของอาคารเป็นการใช้สี 2 โทน สีเข้มใช้ในส่วนของตัวอาคาร สีอ่อนใช้ในส่วนของบัวตกแต่ง หรือ ใช้โทนสีสลับกันทั้ง 2 ส่วน

วัสดุ วัสดุของอาคาร ถ้าเป็นตึกสองชั้น จะเป็นการตกแต่งลวดลายและลายไม้ฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรป ตัวตึกมีลายปูนปั้นประดับ ส่วนบานเกล็ดหน้าต่างทำเป็นรูปโค้งประกอบไม้ฉลุเป็นลายพรรณพฤกษา และ ถ้าเป็นตึกแถวจะเป็นตึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว โครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสม คือ ผนังก่ออิฐฉาบดินเหนียว วงกบประตูเป็นไม้เนื้อแข็ง ประตูเป็นบานพับหน้าถึงบางแห่งใช้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตู

(1.4) รายละเอียดที่เป็นเอกลักษณ์

ตึกแถว จะเป็นตึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว โครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสมประตู เป็นเป็นบานพับหน้าถึงบางแห่งใช้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตู

ตึกสองชั้น มีการตกแต่งลวดลายและลายไม้ฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรป ตัวตึกมีลายปูนปั้นประดับและมีคิ้ว ชายคาลายฉลุ ประตูเป็นบานพับหน้า

ถึงหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ บางแห่งบานเกล็ดหน้าต่างไม้ มีช่องลมเหนือหน้าต่างรูปโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลมไม้ฉลุเป็นลายพรรณพฤกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการ และได้ทำการศึกษารายละเอียดของอาคาร ได้พิจารณาลักษณะหน้าตาที่ปรากฏของอาคารภายในขอบเขตที่ทำการศึกษ ได้แก่

- 1) อาคารสมกษสถาน
- 2) อาคารร้านขายยาสุรเวช
- 3) อาคารแถวเยื้องกับอาคารห้องแถวไม้
- 4) อาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร
- 5) อาคารห้วมสี่แยกมูลนิธิสามัคคีโยธธ
- 6) อาคารโรงภาพยนตร์ โยธธโรงภาพยนตร์

(2) การศึกษาสภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ รวมไปถึงระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

(2.1) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ

องค์ประกอบของอาคารบริเวณบ้านสิงห์ท่าแต่ละอาคารมีลักษณะของช่องเปิด ประตู หน้าต่าง ที่เหมือนกัน ถูกจัดเรียงอยู่ในความสัมพันธ์ที่เหมือนกัน ระบายเดียวกัน (Similar Element in Similar Relationship) แต่เมื่อมองในภาพรวมของเมือง จะเห็นว่า องค์ประกอบของอาคาร เช่น ช่องเปิด ประตู หน้าต่าง จะมีลักษณะรูปร่างที่ใกล้เคียง แต่จะแตกต่างที่ความสูงและความกว้าง ของอาคารแต่ละชุด ทำให้ดูเหมือนว่าองค์ประกอบเหล่านั้นถูกจัดเรียงในระบายเดียวกันในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน (Similar Element in Different Relationship)

(2.2) ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคารต่าง ๆ บริเวณบ้านสิงห์ท่า จะไม่มีความแตกต่างกันมาก ลักษณะของอาคารโดยทั่วไปเป็นอาคารที่มีขนาดเท่า ๆ กัน ถ้าจะมีความแตกต่างกันก็จะไม่มากนักในส่วนของขนาด (Scale) อาคารจะเป็นลักษณะที่เป็นชุดมากกว่าเป็นอาคารเดี่ยว เรียงรายติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคารมีความต่อเนื่องกันในภาพรวมของอาคารทั้งหมด

(2.2.1) จังหวะของอาคาร

จังหวะของอาคารในภาพรวมถือว่า มีจังหวะที่สม่ำเสมอ ในช่วงของอาคาร ในส่วนของจังหวะที่ไม่ต่อเนื่องกันจะเป็นจังหวะของอาคารแถวที่คาบเกี่ยวต่อเนื่องกันกับอาคาร 2 ชั้น

(2.2.2) ความต่อเนื่องของอาคาร

ความต่อเนื่องของอาคารในภาพรวมมีความต่อเนื่องกัน เนื่องจากอาคารส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะที่เป็นชุดมากกว่าเป็นอาคารเดี่ยวซึ่งจะเรียงรายต่อกัน จึงทำให้เกิดความต่อเนื่องในภาพรวมของอาคารทั้งหมด

5.1.1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ส่วนใหญ่การใช้ประโยชน์ที่ดินจะใช้เพื่อการพักอาศัย โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม และ ที่พักอาศัยและพาณิชยกรรม นั้นมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่พักอาศัย ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ นั้นจะเพียงเล็กน้อยหรือเป็นตามสัดส่วนที่ถูกกำหนดไว้ในพื้นที่นั้น ๆ

5.1.2.1 รูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเมือง

ตารางที่ 5.1 แสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเมือง

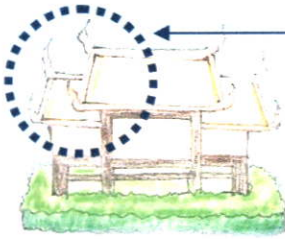
USING LARGE-SCALE CUES.						
EXAMPLE						
VRITICAL RHYTHMS						
HORIZONTAL RHYTHMS						
SKYLINES						
MIXER DESIGN CONCLUSION						

USING SMALL-SCALE CUES.							
WINDOWS							
WALL DETAILS							
DOOR AND GROUND LEVEL DETAILS							

5.1.2.2 รูปแบบของสิ่งประกอบบริเวณที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมืองมีสิ่งประกอบบริเวณ ดังต่อไปนี้

1) ป้าย

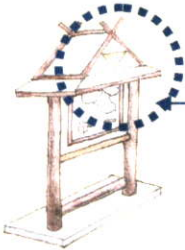

นำรูปแบบของบังไฟมาใช้
สื่อความหมายของป้าย
โครงการ

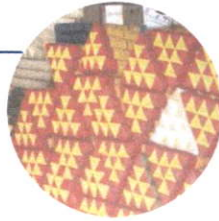

การนำบังไฟมาเป็นสื่อในการ
ออกแบบป้ายโครงการ
นอกจากจะสื่อถึงกิจกรรมที่
ชาวบ้านสิงห์ท่าได้ปฏิบัติแล้ว
นั้น ยังสามารถสื่อถึงความเป็น
จังหวัดยโสธรอีกด้วย

ป้ายโครงการ : ชุมชนบ้านสิงห์ท่า

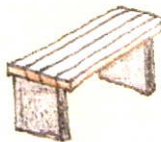
เมืองบังไฟโก้ แดงโมหวาน หมอนขวานผ้าซิด แหล่งผลิตข้าวหอม

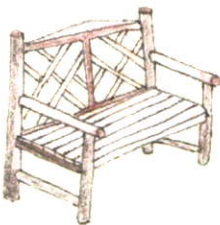
มีการนำรูปแบบของหมอนขิดมาใช้สื่อ
ความหมายของป้ายที่ใช้ในที่สาธารณะ
วัสดุ : ไม้ไม่จักสาน หรือ วัสดุที่หาได้ง่าย
โครงสร้าง : ไม้ไม่หรือไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

หมายเหตุ : สำหรับรูปทรงของป้ายโครงการ และ ป้ายสื่อความหมายต้องการสื่อถึงความเป็นจังหวัดยโสธร

2) ม้านั่ง

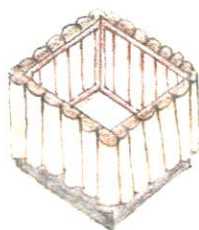
ม้านั่งที่นั่งที่ใช้นั่งเพียงชั่วคราว
วัสดุ : ไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น
รูปทรง : เรียบง่าย เนื่องจากต้องการให้มีความ
กลมกลืนกับรูปทรงที่เรียบง่ายของอาคารภายใน
ชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ม้านั่งที่นั่งเพื่อความผ่อนคลาย
วัสดุ : ไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น พื้นเมือง
รูปทรง : เรียบง่าย และ คลาสสิก เน้นความเรียบ ๆ ไม่โดดเด่น
หรือหวา เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศของเมืองเก่า

รูปที่ 5.7 แสดงรูปแบบของสิ่งประกอบบริเวณ

3) กระบะต้นไม้

กระบะต้นไม้

วัสดุ : ไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หรือ

ปูนหล่อ ทำรูปทรง สี ตามแบบ

รูปทรง : เรียบง่าย เนื่องจากต้องการให้มี

ความกลมกลืนกับรูปทรงที่เรียบง่ายของอาคาร

4) ไฟฟ้าแสงสว่าง

ไฟฟ้าแสงสว่าง

วัสดุ : ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หรือใช้แบบ

สำเร็จรูปตามท้องตลาด

รูปทรง : เน้นความเรียบง่าย คลาสสิก

สีไม่ฉูดฉาด และมีรูปทรงที่กลมกลืนกับอาคาร

ภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

5) ถังขยะ

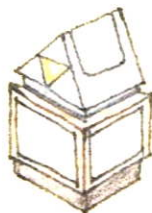
ฝาครอบรูปทรงสามเหลี่ยม

ด้านหน้าทำลวดลายหมอนซิด

ถังขยะ

ใส่ถุงดำรองเพื่อความสะดวกกำจัดเก็บ

ฐานเพิ่มความแข็งแรง / กัน

ถังขยะ

วัสดุ : ไม้ที่หาได้ง่ายใน

ท้องถิ่น พื้นเมือง

รูปทรง : เน้นความเรียบ ๆ

แต่เห็นได้ชัด

5.1.3 แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

5.1.3.1 แนวทางและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่าที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

(1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า คนภายในชุมชนมีความเห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่า อาคารในชุมชนเป็นอาคารเก่าแก่ สวยงาม และมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการความเจริญของจังหวัดยโสธรในอดีต

ในการควบคุมอาคาร การใช้สีของอาคาร การยื่นของแนวกันสาด ตลอดจนการตกแต่งหน้าต่างอาคารพักอาศัย คนภายในชุมชนต่างมีความเห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่า เพื่อจะได้เป็นแนวทางของผู้ที่จะทำการก่อสร้าง และ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนกับรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมเดิม

ในการส่งเสริมให้ชุมชนบ้านสิงห์ท่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คนภายในชุมชน มีความเห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่า ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และยังมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในจังหวัดยโสธร สร้างรายได้ และสร้างอาชีพให้คนในชุมชน เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน และจังหวัดอีกวิธีหนึ่ง

ส่วนการให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน การร่วมมือร่วมใจพัฒนาท้องถิ่น คนภายในชุมชนมีความเห็นด้วย โดยให้เหตุผลประกอบว่าโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนนั้น เป็นโครงการที่สามารถช่วยส่งเสริมชุมชนของตนเองให้ก่อเกิดรายได้ และ เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่ชุมชน อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในทุกๆเรื่อง

(2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ในการอนุรักษ์ และ พัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนนั้น ควรจะมีอนุรักษ์และมีการรักษาให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุดในส่วนของอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และควรมีการพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนให้ควบคู่กันไป ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้

ในการอนุรักษ์ อาคารเก่าในชุมชนบ้านสิงห์ท่า นั้น ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ เนื่องจากภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า นั้นประกอบไปด้วย อาคารเก่าที่มีคุณค่าทางรูปแบบงานสถาปัตยกรรม วัสดุ วิธีการก่อสร้าง รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ในงานสถาปัตยกรรม แต่ในการ

อนุรักษ์นั้นควรอนุรักษ์ในส่วนของอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ส่วนที่มีสภาพทรุดโทรมก็ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

ในส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอ รูปแบบ สัดส่วน ความสูง สีสีนของอาคารที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้น เป็นสิ่งที่ดีแต่ในการดำเนินการนั้นควรมีการยืดหยุ่นไปตามเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งทัศนียภาพโดยรวมของชุมชนบ้านสิงห์ท่า และ ที่สำคัญก็คือประโยชน์ใช้สอยที่เอื้ออำนวยแก่ผู้อยู่อาศัย

ในการควบคุมรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้น ควรมีการควบคุมรูปแบบงานสถาปัตยกรรม เพราะ ในชุมชนบ้านสิงห์ท้านั้นมีอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ล้วนควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ถ้าจะมีการก่อสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อมเดิม ควรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ เพื่อให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นควรมีการได้รับความสนับสนุนจากทางภาครัฐ ในส่วนของการควบคุมรูปแบบงานสถาปัตยกรรมนั้นจะทำให้ยากมาก ถ้าขาดการให้ความช่วยเหลือ และ สนับสนุนจากทางภาครัฐ / หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนโครงการ และอีกประการหนึ่ง ก็คือ รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมที่ตรงตามต้องการนั้น อาจจะไม่มีความสอดคล้องกับงบประมาณ / รายได้ ของผู้ที่จะทำการก่อสร้าง

ในส่วนขององค์กร บุคลากร และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ตามความคิดเห็น คือ

- กรมการผังเมือง
- หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- เทศบาลเมืองยโสธร
- ประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า
- หน่วยงานภาคเอกชน และ หน่วยงานอิสระ เช่น มูลนิธิ สโมสร ต่าง ๆ

หน่วยงานที่กล่าวมาในขั้นต้นล้วนมีความเกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ และ พัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นงานของส่วนรวม จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งของรัฐบาลและเอกชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนได้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ มีความเห็นว่า ควรมี พ.ร.บ. ควบคุม เพราะใน พ.ร.บ.ที่นำมาใช้ในการควบคุมนั้นมีมาตรการในการดำเนินการอนุรักษ์ และเพิ่มความเข้าใจในคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมชุมชนจะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน และเห็นถึงความสำคัญของงานสถาปัตยกรรมชุมชนมากขึ้น

การใช้กลยุทธ์และมาตรการส่งเสริมนั้น มีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการที่ได้กล่าวมานั้น เพื่อให้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน ได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะต้องมีสิ่งส่งเสริม สร้างแรงจูงใจในการร่วมมือ และ นอกจากการที่มีมาตรการส่งเสริมแล้วนั้น จะต้องมีสิ่งที่ควบคุมด้วย เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ ในทางปฏิบัติ

(3) ความคิดเห็นอื่น ๆ ของนักวิชาการ มีดังนี้

- ควรมีการเตรียมการที่ดี และ มีการประสานงานที่ดี ทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ที่สำคัญที่สุดก็คือ ประชาชนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า
- ในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนนั้น ต้องมีความค่อยเป็นค่อยไป เพื่อมิให้เกิดความกดดันแก่คนภายในชุมชน
- ควรให้ความรู้ คำแนะนำ แก่คนในชุมชน เกี่ยวกับ การอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และ มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

หน่วยงานของภาครัฐบาล และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความร่วมมือในเรื่องของ งบประมาณสนับสนุน ในการดำเนินการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก ห่วงเห่น และเห็นถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ และ พัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ลักษณะเฉพาะของชุมชนบ้านสิงห์ท่า ได้อภิปรายโดยแบ่งออกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

5.2.1.1 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร

(1) รูปแบบการอยู่อาศัย และ สภาพของอาคาร

รูปแบบการอยู่อาศัยอาคาร ของคนในชุมชนใช้ประโยชน์อาศัยในรูปแบบของการพักอาศัย ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่เป็นย่านพาณิชย์กรรม อาจเนื่องจากสภาพอาคารและรูปแบบอาคารเดิมไม่สอดคล้องกับรูปแบบของความต้องการใช้สอยอาคาร และปัจจุบันมีแหล่งพาณิชย์กรรมใหม่เกิดขึ้นมารองรับกิจกรรมแทนแห่งเก่า แต่ในผังการใช้ประโยชน์ที่ดินยังคงระบุเป็นพื้นที่นี้เป็นที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม

สภาพของอาคาร ปัจจุบันได้เสื่อมโทรม เนื่องจากขาดการบำรุงรักษาอาคารในบางอาคารที่มีการพักอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องสภาพของอาคารจะไม่ทรุดโทรมมาก เนื่องจากมี

การบำรุงรักษาอยู่เสมอ ส่วนอาคารที่มีสภาพทรุดโทรมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นอาคารที่ถูกปล่อยร้างหรือ วัสดุก่อสร้างได้เสื่อมสภาพเกินกว่าจะซ่อมแซม

รูปที่ 5.8 แสดงรูปภาพของอาคารที่มีสภาพทรุดโทรม

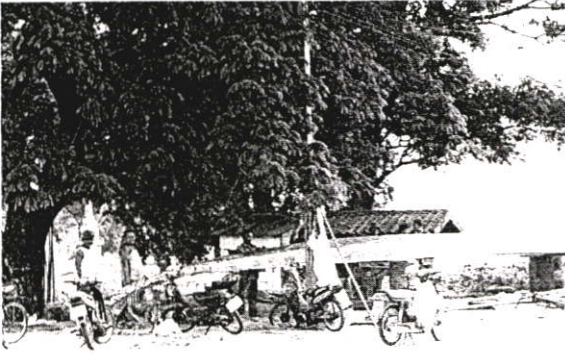
(2) อายุอาคาร

อาคารเป็นอาคารที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอาคารเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นอาคาร ประเภทตึกสองชั้นตึกแถวและตึกแถวมากที่สุด ส่วนอาคารที่เป็นประเภทตึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียวนั้นถึงมีอายุอาคารเท่ากัน แต่สภาพของอาคารจะทรุดโทรมกว่าอาจเนื่องจากวัสดุก่อสร้าง และ วิธีการก่อสร้างที่ต่างกัน

5.2.1.2 กิจกรรมของชุมชน

กิจกรรมของคนในชุมชนนั้นมีอยู่หลากหลาย ส่วนกิจกรรมบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนบ้านสิงห์ท่า คือ งานวัดสิงห์ท่า และงานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง ถือเป็นงานที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตกาล เนื่องจากบ้านสิงห์ท่าเป็นชุมชนที่เป็นต้นกำเนิดของเมืองยโสธร วัดจึงเป็นสถานที่ที่อยู่คู่บ้านคูเมืองพร้อมกันกับมี ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองอยู่ในชุมชนนี้จึงมีการสักการะเพื่อเป็นสิริมงคลของคนทั้งภายในชุมชนและภายในเมืองยโสธร งานบุญบั้งไฟ งานวัดศรีธรรมมาราม

งานบุญคุ้ม งานแข่งเรือ เป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนบ้านสิงห์ท่าร่วมมือกันในการประกอบกิจกรรม ทำให้คนภายในชุมชนเกิดความผูกพันกันภายในชุมชน

18 10 2003

คนในชุมชนช่วยกัน ซ่อมแซม และ ตกแต่ง เรือ ในงานประเพณีแข่งเรือ ในเทศกาลลอยกระทง ซึ่งจัดขึ้นที่ชุมชนบ้านสิงห์ท่า ณ แม่น้ำชี

การจุดบั้งไฟบวงสรวงพญาแถน ซึ่งเป็นงานประเพณีที่คนในชุมชนต้องมาช่วยกันทำบั้งไฟบวงสรวง และ แข่งขันกันในแต่ละคุ้มบ้าน

รูปที่ 5.9 แสดงรูปกิจกรรมของคนในชุมชน

5.2.1.3 จินตภาพของเมือง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) **ที่รวมกิจกรรม (Node)** ในชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีจุด ซึ่งเป็นที่รวมกิจกรรมอยู่ 4 แห่ง ได้แก่

1.1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นจุดศูนย์กลางของการประกอบกิจกรรมเนื่องจากเป็นจุดที่คนในชุมชนคุ้นเคยในการประกอบกิจกรรมในการสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง

1.2) มูลนิธิสามัคคียโสธร เป็นจุดศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งประชาชนในอำเภอเมืองยโสธร ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน

1.3) สวนสาธารณะพญาแถน เป็นสถานที่ที่ทางเทศบาลกำหนดให้เป็นสถานที่จัดงานบุญบั้งไฟประจำปี รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่สวนสาธารณะพญาแถนสามารถรองรับและเอื้ออำนวยความสะดวกได้

1.4) วัดสิงห์ท่า เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของคนในชุมชน และ บริเวณใกล้เคียง เป็นสถานที่สำคัญในชุมชน

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

มูลนิธิสามัคคีโยธธร

สวนสาธารณะพญาแถน

วัดสิงห์ท่า

รูปที่ 5.10 แสดงรูปที่รวมกิจกรรม

(2) **ที่หมายตา (Landmark)** ในชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีจุด ซึ่งเป็นที่หมายตาอยู่ 4 แห่ง ได้แก่

2.1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง มีลักษณะสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น และ สถานที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อหลักเมืองซึ่งอยู่หัวมุมถนน ก็เป็นส่วนสำคัญสำหรับการมองเห็นในระยะต่าง ๆ ของการเป็นที่หมายตา

2.2) อาคารสมกษสถาน เป็นอาคารที่มีลักษณะโดดเด่นในรายละเอียดของงานสถาปัตยกรรม และ เป็นอาคารที่มีความสมบูรณ์ในรายละเอียดของอาคารจึงเป็นอาคารที่สะดุดตาและเห็นได้ในระยะไกล

2.3) ยโยธธรภาพยนตร์ เป็นอาคารที่มีรูปทรงเรียบง่าย แต่มีสิ่งดึงดูดเป็นที่หมายตา ก็คือ สีฉันทของอาคารและความเป็นสถานที่ที่รู้จักในอดีตรู้จักของคนในจังหวัดโยธธรในชื่อของ โรงหนังเก่า ซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์แห่งแรกของจังหวัดโยธธร

2.4) อาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร เป็นอาคารเดี่ยว ที่มีรูปทรงโค้ง
รับกับถนนจึงเป็นจุดเด่นที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

อาคารสมกษสถาน

ยโสธรภาพยนตร์

อาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร

รูปที่ 5.11 แสดงรูปที่หมายตา

(3) ย่าน (District) ในชุมชนบ้านสิงห์ท่า แบ่งตามลักษณะย่าน ได้
เป็น 2 ย่าน คือ

3.1) ย่านวัดสิงห์ท่า ในแต่ละชุมชนจะมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน
วัดสามารถเป็นสิ่งที่แบ่งกำหนดขอบเขตของพื้นที่ และพฤติกรรมของคนภายในชุมชนได้

3.2) ย่านวัดศรีธรรมมาราม เป็นอีกวัดหนึ่งที่คนในชุมชน และบริเวณ
ใกล้เคียงให้ความสำคัญซึ่งครอบคลุมในส่วนท้ายของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ย่านวัดศรีธรรมมาราม

ย่านวัดสิงห์ท่า

รูปที่ 5.12 แสดงรูปย่าน

(4) **ทางสัญจร (Path)** เส้นทางที่ใช้สัญจรที่ ใช้เชื่อมโยงสวนต่าง ๆ ของชุมชนเข้าด้วยกัน

4.1) ถนนวิทยธำรงค์ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมโยงกับถนนแจ้งสนิท ซึ่งเป็นเส้นทางหลัก ที่เชื่อมโยงไปยังจังหวัดใกล้เคียง

4.2) ถนนนครปฐม เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อของชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนบ้านกลาง ชุมชนบ้านกลาง

4.3) ถนนอุทัยรามฤทธิ์ เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อกับย่านพาณิชย์กรรม และย่านหน่วยงานราชการ

4.4) ถนนถนนศรีสุนทร เป็นถนนสายรอง ที่เชื่อมต่อ ถนนอุทัยรามฤทธิ์

ถนนวิทยธำรงค์

ถนนนครปฐม

ถนนอุทัยรามฤทธิ์

ถนนศรีสุนทร

รูปที่ 5.13 แสดงรูปทางสัญจร

(5) **ขอบเขต (Edge)** ที่แสดงได้อย่างชัดเจนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ได้แก่ ถนนจุดสิ้นสุดหรือ จุดเชื่อมต่อของชุมชน

5.1) ถนนอุทัยรามฤทธิ์ เป็นถนนที่แบ่งขอบเขตระหว่างชุมชนบ้านสิงห์ท่า กับชุมชนบ้านเหนือ

5.2) ถนนวิทยธำรงค์ เป็นถนนที่แบ่งขอบเขตระหว่างชุมชนบ้านสิงห์ท่า
กับชุมชนบ้านไต้

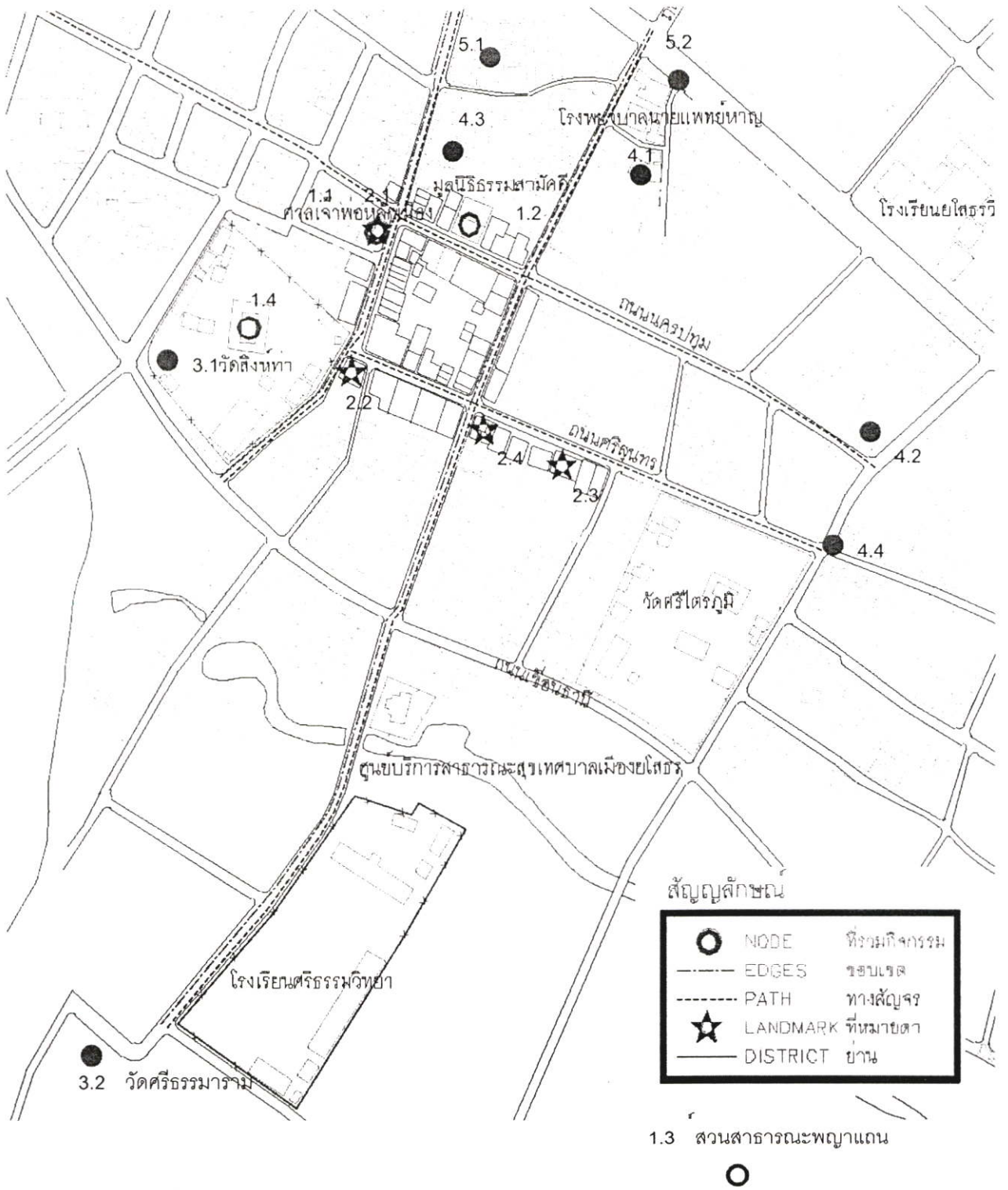

ถนนอุทัยรามฤทธิ

ถนนวิทยธำรงค์
(ทางวัดใต้ศรีไตรภูมิ)

รูปที่ 5.14 แสดงรูปขอบเขต

รูปขยายแสดงรูปจินตภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

รูปที่ 5.15 แสดงรูปจินตภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

5.2.1.4 โครงข่ายถนน

ในการขยายตัวของถนนที่เข้าถึงชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีการขยายตัวค่อนข้างลำบาก เนื่องจากมีอาคารเก่าแก่ตั้งอยู่สองข้างถนน และ หากมองภาพรวมถนนที่ใช้ในชุมชนกับโครงข่ายถนนสายอื่น จะเห็นได้ว่าการขยายตัวได้น้อยมาก ในเขตของชุมชนเมืองยโสธรมีถนนสายหลักคือ ถนนแจ้งสนิท ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่กระจาย และ เชื่อมโยงถนนสายรองหลายสาย อีกทั้งใช้เดินทางติดต่อไปยังจังหวัดอุบลราชธานี ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ และ จังหวัดใกล้เคียงต่าง ๆ

ส่วนถนนที่ใช้เชื่อมโยงในชุมชนนั้น เป็นถนนสายรอง ได้แก่ ถนนวิทย์ธำรงค์ ถนนนครปฐม และ ถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนศรีสุนทร ถนนอุทัยรามฤทธิ ถนนเขื่อนธานี ในส่วนของระบบโครงข่ายการเชื่อมต่อของถนนสายต่าง ๆ ยังมีระบบที่ไม่ค่อยสมบูรณ์แบบเท่าที่ควร ขนาดของช่องทางจะมีปัญหาในเรื่องของการจราจรในบางช่วงถนน

5.2.1.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ รวมทั้งจากการที่ได้ได้พูดคุยกับเจ้าของอาคาร และคนในชุมชนมาเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดอาคารว่ามีความเหมาะสมในการนำมาเป็นต้นแบบ เพื่อให้เป็นรายละเอียดในการเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่ารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่นำมาเป็นต้นแบบนี้ จะเป็นประเภทตึกสองชั้น มีความโดดเด่นในส่วนของรายละเอียดของเป็นการตกแต่งอย่างลงตัวและมีความโดดเด่นในรายละเอียดของตัวอาคารเองรวมทั้งสัดส่วนและการจัดวางรายละเอียดต่าง ๆ เป็นไปอย่างกลมกลืน

(1) การศึกษารายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร เพื่อให้เป็นแนวทางของสิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณในชุมชน

(1.1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ

1) ตึกดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว ก่อสร้างในรูปแบบต่อเนื่องกันเป็นแถว มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสม

2) ตึกสองชั้นตกแต่งลวดลาย และ ลายฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรปตัวตึกมีลายนูนปั้นประดับ

(1.2) องค์ประกอบหลัก, องค์ประกอบรอง

องค์ประกอบหลัก อาคารเป็นอาคารที่มีการใช้สัดส่วนที่สม่ำเสมอ มีความสูง 2 ชั้น ระดับของพื้น ไม่มีการเล่นระดับ หลังคาส่วนใหญ่เป็นหลังคาทรงจั่ว ในส่วนของ ดิ็กดินโครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี

องค์ประกอบรอง รายละเอียดของอาคาร หน้าต่างบานเปิดคู่ วัสดุ ทำจากไม้ ตกแต่งด้วยบัวปูนปั้นรูปทรงโค้งรับกับลวดลายไม้ฉลุ และมีคิ้วขอบหน้าต่าง บัวผนัง บางส่วนของอาคารทำพื้นผิวด้วยปูนสลัด ทาสี วงกบประตูเป็นไม้เนื้อแข็ง ประตูเดิมเป็นบานพับ หน้าถึงบางแห่งใช้ไม้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตู แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นประตูเหล็กยึด และมีการกันสาดมุงสังกะสี ตกแต่งเชิงชายด้วยไม้ฉลุลวดลาย

(1.3) การใช้สี และวัสดุ

การใช้สี สีของอาคารเป็นการใช้สี 2 โทน สีเข้มใช้ในส่วนของตัว อาคาร สีอ่อนใช้ในส่วนของบัวตกแต่ง หรือ ใช้โทนสีสลับกันทั้ง 2 ส่วน

วัสดุ วัสดุของอาคาร ถ้าเป็นดิ็กสองชั้น จะเป็นการตกแต่งลวดลาย และลายไม้ฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรป ตัวดิ็กมีลายปูนปั้นประดับ ส่วนบานเกล็ด หน้าต่างทำเป็นรูปโค้งประกอบไม้ฉลุเป็นลายพรรณพฤกษา และ ถ้าเป็นดิ็กแถวจะเป็นดิ็กดินก่อ ด้วยอิฐดินเหนียว โครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสม คือ ผนังก่ออิฐ ฉาบดินเหนียว วงกบประตูเป็นไม้เนื้อแข็ง ประตูเป็นบานพับหน้าถึงบางแห่งใช้กระดานแยกแผ่น สอดร่องเป็นประตู

(1.4) รายละเอียดที่เป็นเอกลักษณ์

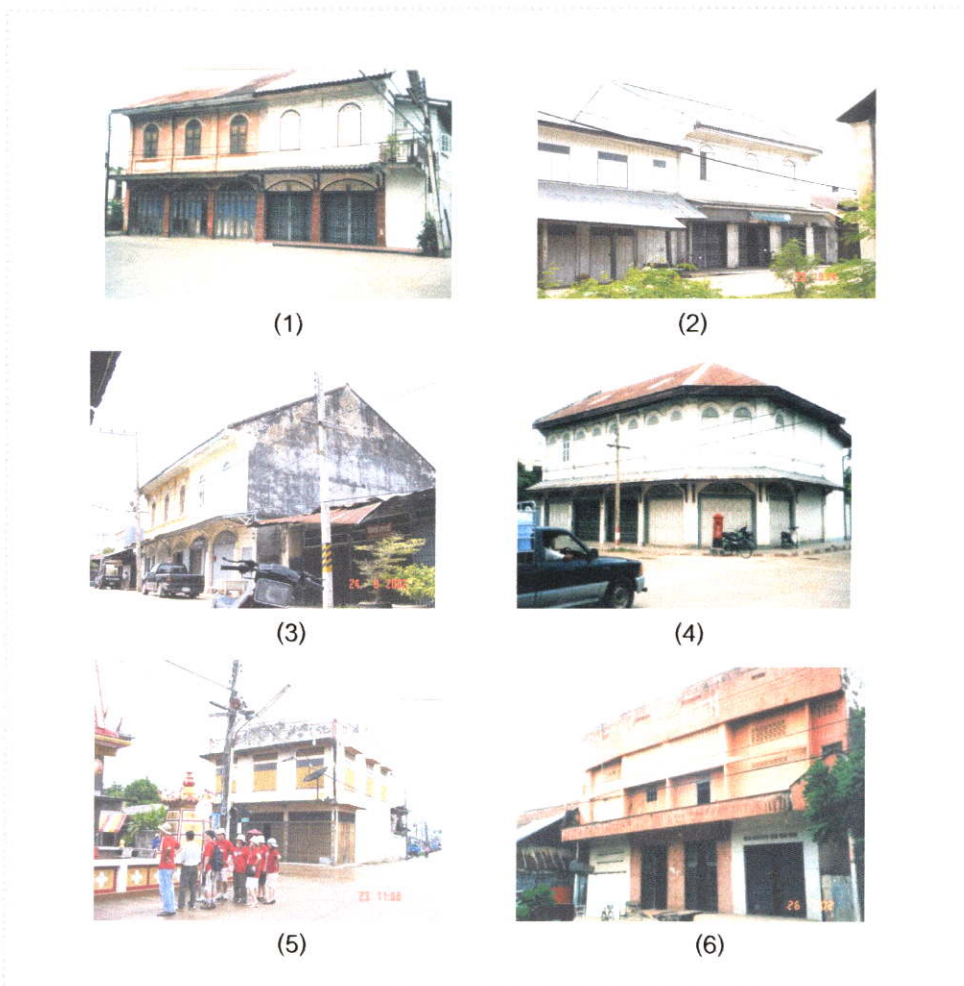
ดิ็กแถว จะเป็นดิ็กดินก่อด้วยอิฐดินเหนียว โครงหลังคาเป็นไม้มุงสังกะสี มีรูปแบบทางศิลปกรรมแบบจีนผสมประตู เป็นบานพับหน้าถึงบางแห่งใช้กระดานแยกแผ่นสอดร่องเป็นประตู

ดิ็กสองชั้น มีการตกแต่งลวดลายและลายไม้ฉลุไม้ประกอบตามแบบศิลปกรรมยุโรป ตัวดิ็กมีลายปูนปั้นประดับและมีคิ้ว ชายคาลายฉลุ ประตูเป็นบานพับหน้าถึงหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ บางแห่งบานเกล็ดหน้าต่างไม้ มีช่องลมเหนือหน้าต่างรูปโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลมไม้ฉลุเป็นลายพรรณพฤกษา

ในการนำข้อมูลรายละเอียดของอาคาร โดยพิจารณาลักษณะ หน้าตาของอาคารที่มีคุณค่าจากแต่ละอาคารที่กำหนดมาใช้เป็นต้นแบบ และในการนำรายละเอียดของอาคารมาใช้นั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องนำลักษณะนั้นมาใช้ทั้งหมด ควรเลือกลักษณะที่เห็นว่ามีความเหมาะสมและคำนึงถึงเป็นไปได้ในการตกแต่งอาคาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล และ ได้ทำการ ศึกษารายละเอียดของอาคาร ได้
พิจารณาลักษณะหน้าตาที่ปรากฏของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายที่
ชัดเจนของอาคารภายในขอบเขตที่ทำการศึกษา ได้แก่

- 1) อาคารสมกษสถาน
- 2) อาคารร้านขายยาสุรเวช
- 3) อาคารแถวเยื้องกับอาคารห้องแถวไม้
- 4) อาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร
- 5) อาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร
- 6) อาคารโรงภาพยนตร์ ยโสธรภาพยนตร์

รูปที่ 5.17 แสดงรูปอาคารที่นำมาศึกษารูปแบบรายละเอียดที่ปรากฏ

(2) การศึกษาสภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ รวมไปถึงระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

(2.1) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ

องค์ประกอบของอาคารบริเวณบ้านสิงห์ท่าแต่ละอาคารมีลักษณะของช่องเปิด ประตู หน้าต่าง ที่เหมือนกัน ถูกจัดเรียงอยู่ในความสัมพันธ์ที่เหมือนกัน ระบายเดียวกัน (Similar Element in Similar Relationship) แต่เมื่อมองในภาพรวมของเมือง จะเห็นว่าองค์ประกอบของอาคาร เช่น ช่องเปิด ประตู หน้าต่าง จะมีลักษณะรูปร่างที่ใกล้เคียง แต่จะแตกต่างที่ความสูง และ ความกว้าง ของอาคารแต่ละชุด ทำให้ดูเหมือนว่าองค์ประกอบเหล่านั้นถูกจัดเรียงในระบายเดียวกันในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน (Similar Element in Different Relationship)

(2.2) ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคารต่าง ๆ บริเวณบ้านสิงห์ท่า จะไม่มีความแตกต่างกันมาก ลักษณะของอาคารโดยทั่วไปเป็นอาคารที่มีขนาดเท่า ๆ กัน ถ้าจะมีความแตกต่างกันก็จะไม่มากนักในส่วนของขนาด (Scale) อาคารจะเป็นลักษณะที่เป็นชุดมากกว่าเป็นอาคารเดี่ยว เรียงรายติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคารมีความต่อเนื่องกันในภาพรวมของอาคารทั้งหมด

1) จังหวะของอาคาร

จังหวะของอาคารในภาพรวมถือว่า มีจังหวะที่สม่ำเสมอ ในช่วงของอาคาร ในส่วนของจังหวะที่ไม่ต่อเนื่องกันจะเป็นจังหวะของอาคารแถวที่คาบเกี่ยวต่อเนื่องกันกับอาคาร 2 ชั้น

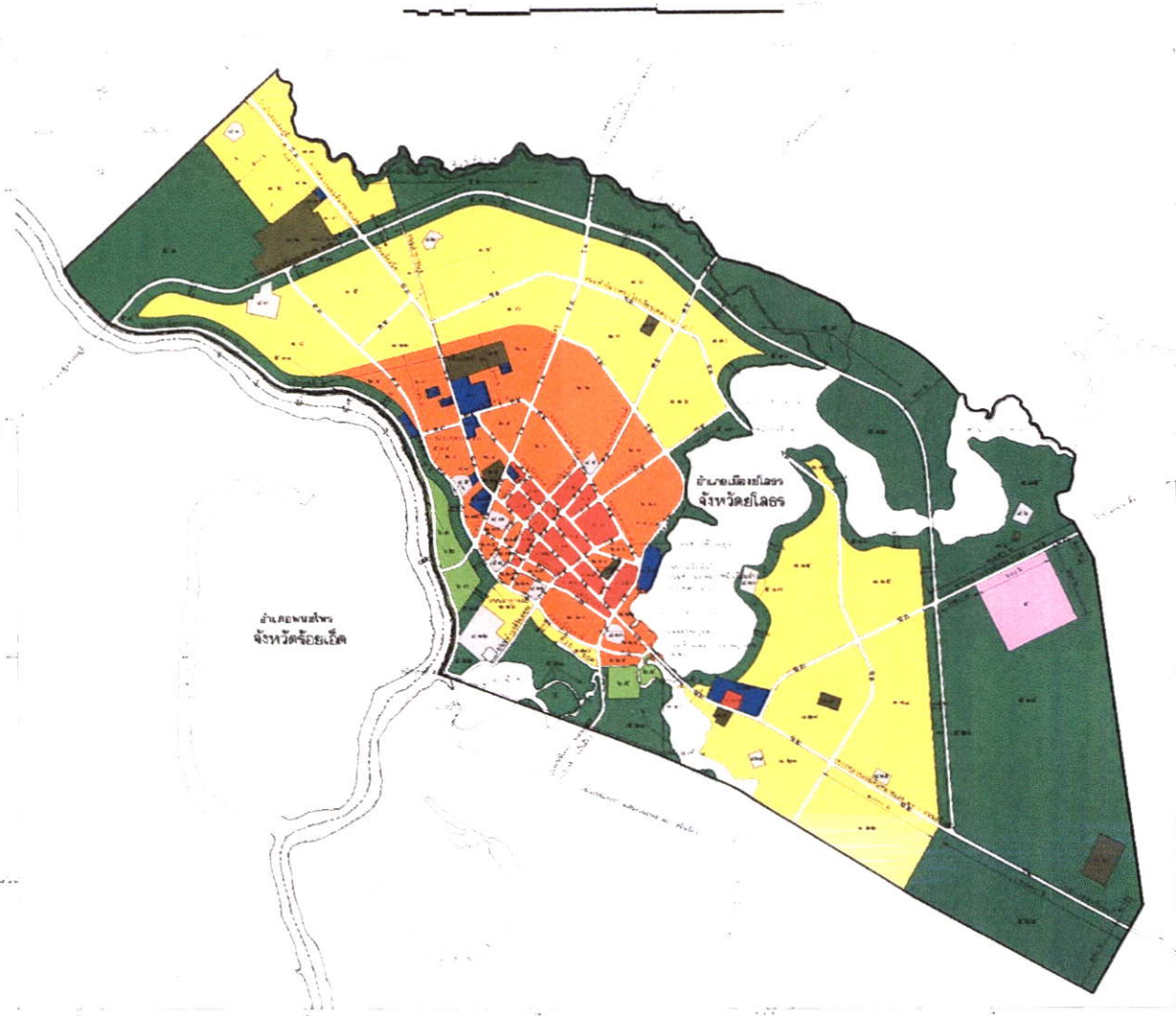
2) ความต่อเนื่องของอาคาร

ความต่อเนื่องของอาคารในภาพรวมมีความต่อเนื่องกัน เนื่องจากอาคารส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะที่เป็นชุดมากกว่าเป็นอาคารเดี่ยวซึ่งจะเรียงรายต่อกัน จึงทำให้เกิดความต่อเนื่องในภาพรวมของอาคารทั้งหมด

5.2.1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ส่วนใหญ่การใช้ประโยชน์ที่ดินจะใช้เพื่อการพักอาศัย โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม และ ที่พักอาศัยและพาณิชย์กรรม นั้นมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่พักอาศัย ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ นั้นจะเพียงเล็กน้อยหรือเป็นตามสัดส่วนที่ถูกกำหนดไว้ในพื้นที่นั้น ๆ

แผนผังการแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมือง
ฉบับที่ ๒๒๔ (พ.ศ. ๒๕๖๔)
เทศบาลนครในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๖๔

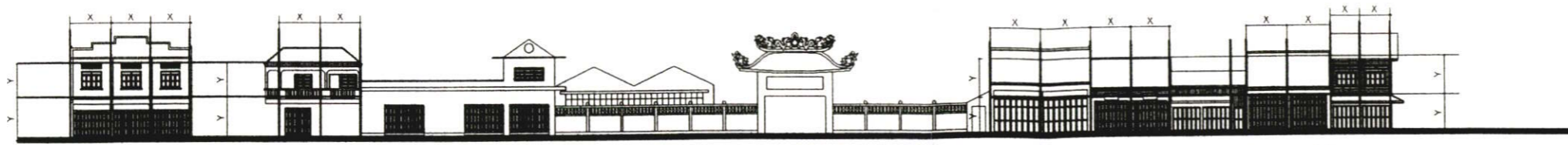

เครื่องหมาย		พื้นที่ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย		แนวเขตผังเมือง	การวางผังเมือง ๒๒๔ พ.ศ. ๒๕๖๔ นายสันติพงศ์ สอนิพัทธ์ ผู้อำนวยการผังเมือง
๑. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง		เขตเทศบาล	
๒. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง		เขตเมือง	
๓. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม		เขตเมืองพิเศษ	
๔. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทเกษตรกรรมและเกษตรกรรมพิเศษ		แนวเขตที่ดินจำแนกประเภท	
๕. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		แนวเขตที่ดินจำแนกประเภท	
๖. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทพื้นที่อนุรักษ์		แนวเขตที่ดินจำแนกประเภท	
๗. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทพื้นที่สาธารณะ		แนวเขตที่ดินจำแนกประเภท	
๘. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทพื้นที่สาธารณะเพื่อการพักผ่อนสันทนาการและกีฬา		แนวเขตที่ดินจำแนกประเภท	
๙. เขตเมือง		พื้นที่ประเภทพื้นที่สาธารณะเพื่อการพักผ่อนสันทนาการและกีฬา		แนวเขตที่ดินจำแนกประเภท	

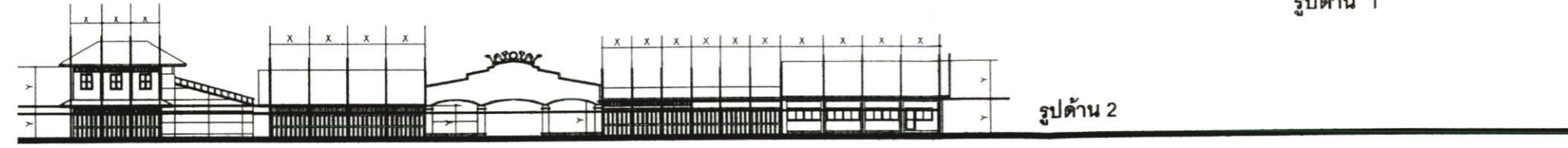
รูปที่ 5.18 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

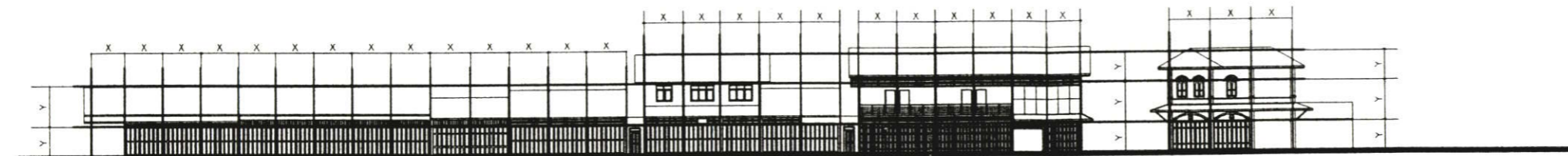

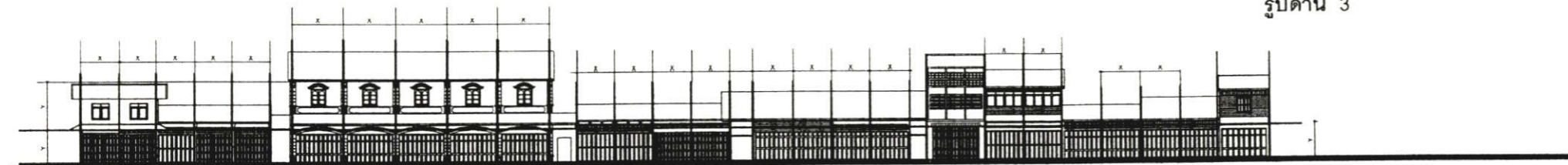
รูปด้าน 1

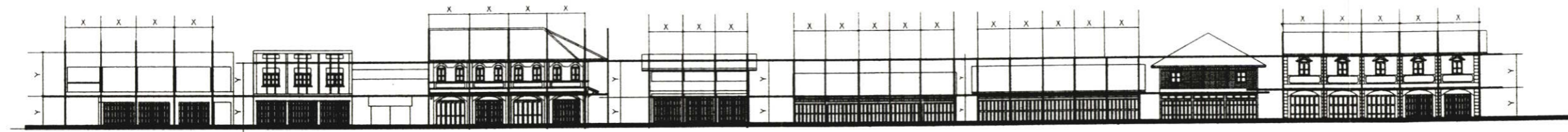
รูปด้าน 2

รูปด้าน 3

รูปด้าน 4

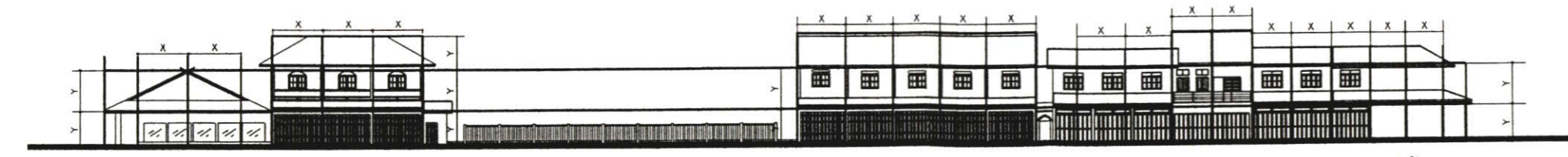
รูปด้าน 5

รูปด้าน 6

รูปด้าน 7

รูปด้าน 8

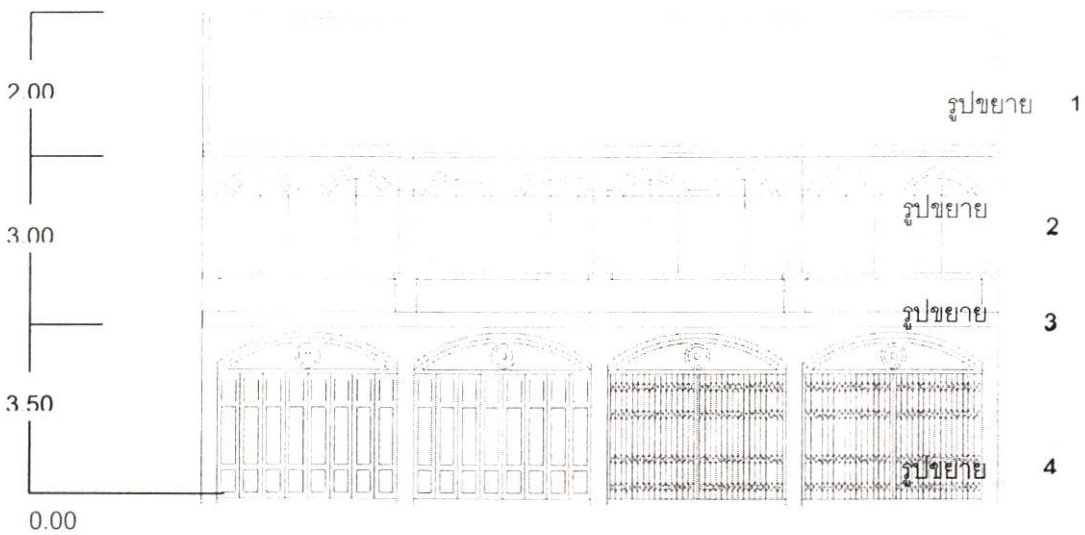
สัญลักษณ์	ความหมาย
X	แสดงแนวระยะห่างในแนวตั้งของอาคาร
Y	แสดงแนวระยะห่างในแนวนอนของอาคาร
หมายเหตุ	ระยะห่างทั้งแนวตั้งและแนวนอนของอาคารส่วนมากมีความต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ

รูปที่ 5.20 แสดงระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

5.2.2 การเสนอรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง

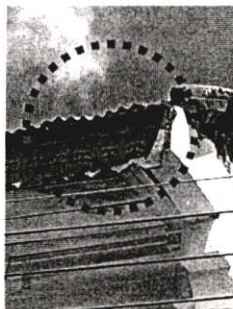
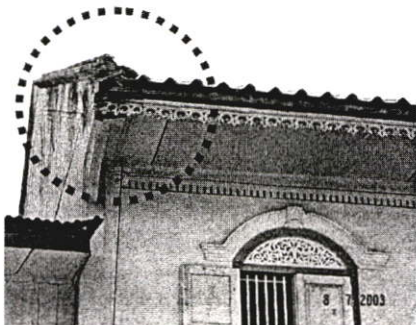
5.2.2.1 รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง

รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมที่ปรากฏ เป็นการนำจุดเด่นของรายละเอียดที่เป็นเอกลักษณ์ของอาคารมาทำการเลือกเป็นส่วนประกอบของงานออกแบบ โดยการพิจารณาจากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคารภายในขอบเขตที่ทำการศึกษา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืน และ ไม่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมของเมืองดังจะมีรูปแบบงานสถาปัตยกรรม ดังต่อไปนี้

รูปขยาย 1

รายละเอียดของอาคารที่นำมาประยุกต์ใช้

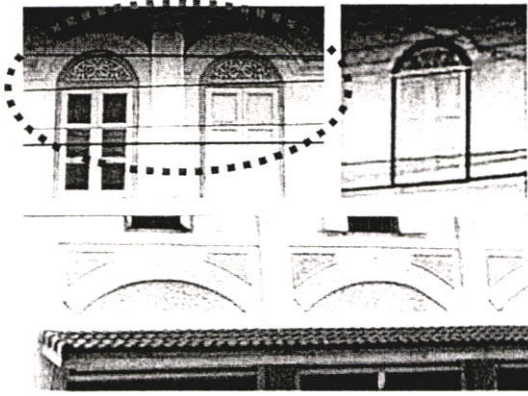
หลังคากระเบื้องลอนคู่สีขาว /
สังกะสีบุฉนวนกันความร้อน

มีการตกแต่งอาคารด้วยคิ้ว
ชายคาลายฉลุ

รูปที่ 5.21 แสดงรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม

รูปขยาย 2

รายละเอียดของอาคารที่นำมาประยุกต์ใช้

มีช่องลมเหนือหน้าต่างโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลม

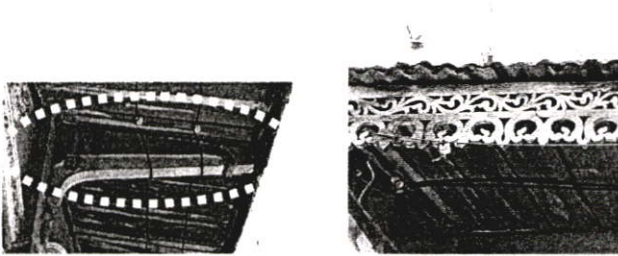
ไม้ลายฉลุ

หน้าต่างบานเปิดคู่

ตัวอาคารมีการประดับด้วยปูนปั้น

รูปขยาย 3

รายละเอียดของอาคารที่นำมาประยุกต์ใช้

มีกันสาดยื่นออกมาจากตัวอาคาร

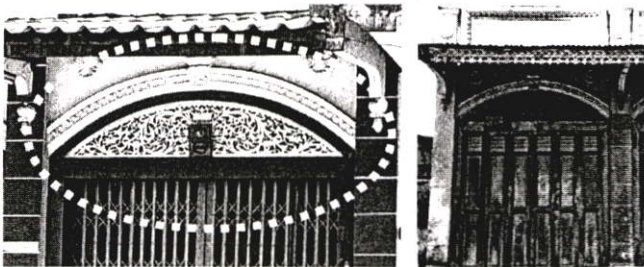
ตามสัดส่วนและความเหมาะสม

มีการตกแต่งค้ำยันกันสาดด้วยปูนปั้น

และครีป ชายคาลายฉลุ

รูปขยาย 4

รายละเอียดของอาคารที่นำมาประยุกต์ใช้

ประตูเป็นบานพับฝาดัง เพื่อความปลอดภัย

ควรมีบานเหล็กยึดติดตั้งอีกหนึ่งชั้น

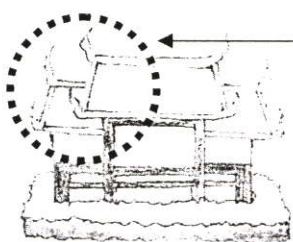
มีช่องลมเหนือประตูโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลม

ระดับพื้น ยกขึ้นตามความเหมาะสมของพื้นที่

5.2.2.2 รูปแบบของสิ่งประกอบบริเวณที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง มีสิ่งประกอบบริเวณ ดังต่อไปนี้

(1) ป้าย

ในการออกแบบป้ายต่าง ๆ ในที่สาธารณะ จะต้องพิจารณาหลายประการ ได้แก่ ความชัดเจนอ่านออกง่ายตามระยะการมองเห็นที่ต้องการ ความชัดเจนนี้จะขึ้นกับ ขนาด สี ความสูง และ ฉากหลังของป้ายรวมทั้งขนาดของตัวอักษรด้วย และ เพื่อให้เกิดความกลมกลืน สอดคล้องกับรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม จึงควรมีการเลือกและนำลักษณะเด่นของรูปแบบงาน สถาปัตยกรรมมาใช้ประกอบในการออกแบบป้าย

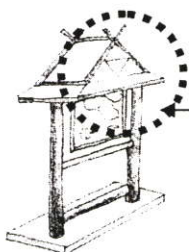

นำรูปแบบของบั้งไฟ มาใช้ สื่อความหมายของ

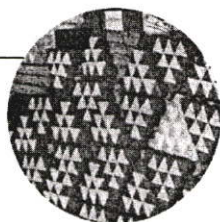

การนำบั้งไฟมาเป็นสื่อในการออกแบบป้ายโครงการ นอกจากจะสื่อถึงกิจกรรมที่ชาวบ้านสิงห์ท่าได้ปฏิบัติ แล้วนั้น ยังสามารถสื่อถึง

ป้ายโครงการ : ชุมชนบ้านสิงห์ท่า

เมืองบั้งไฟโก้ แดงโมหวน หมอนขวานผ้าขีด แหล่งผลิตข้าวหอม

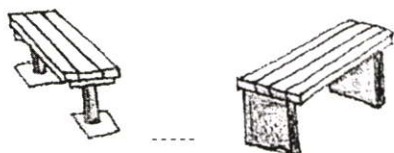
มีการนำรูปแบบของหมอนขิดมาใช้สื่อความหมายของป้ายที่ใช้ในที่สาธารณะ
วัสดุคุมง : ไม้ไผ่จักสาน หรือ วัสดุที่หาได้

หมายเหตุ : สำหรับรูปทรงของป้ายโครงการ และ ป้ายสื่อความหมายต้องการสื่อถึงความเป็น

รูปที่ 5.22 แสดงรูปแบบของป้าย

(2) ม้านั่ง

ม้านั่งที่ใช้ในที่สาธารณะ มีความแตกต่าง และ จำแนกออกได้ตามลักษณะการใช้งาน ได้แก่ ที่นั่งที่ใช้นั่งเพียงชั่วคราว คือ นั่งเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณไม่เกิน 15 นาที ลักษณะของที่นั่งประเภทนี้ ไม่จำเป็นต้องให้นั่งสบายมากนัก และ ที่นั่งเพื่อความผ่อนคลาย ลักษณะของที่นั่งประเภทนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงความสบายในการนั่ง ควรมีพนักพิงมีที่นั้งและพนักลาดเอียงได้ตามส่วนสรีระ และมีสภาพที่กลมกลืนกับภูมิทัศน์โดยรอบ หากเป็นไปได้ควรใช้วัสดุที่เป็นวัสดุพื้นเมือง

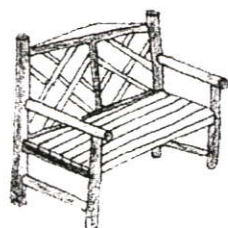
ม้านั่งที่นั่งที่ใช้นั่งเพียงชั่วคราว

วัสดุ : ไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

รูปทรง : เรียบง่าย เนื่องจากต้องการให้มี

ความกลมกลืนกับรูปทรงที่เรียบง่ายของ

อาคารภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ม้านั่งที่นั่งเพื่อความผ่อนคลาย

วัสดุ : ไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น พื้นเมือง

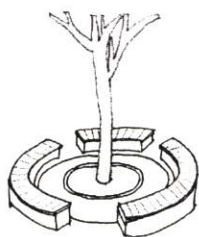
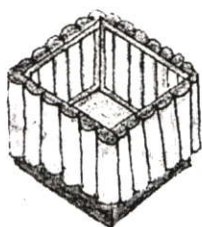
รูปทรง : เรียบง่าย และ คลาสสิก เน้นความเรียบ ๆ ไม้

โดดเด่น หรือหว้า เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศของเมืองเก่า

รูปที่ 5.23 แสดงรูปแบบของม้านั่ง

(3) กระบะต้นไม้

เป็นสิ่งประกอบบริเวณที่สามารถสร้างบรรยากาศร่มรื่นให้กับเมือง และสามารถใช้เป็นตัวแบ่งกันทางรถยนต์ และทางเดินคนได้ดี และต้นไม้ยังช่วยเพิ่มความสวยงาม เป็นการตกแต่งเมืองได้อีกด้วย

กระบะต้นไม้

วัสดุ : ไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หรือ

ปูนหล่อ ทำรูปทรง สี่ ตามแบบ

รูปทรง : เรียบง่าย เนื่องจากต้องการให้มี

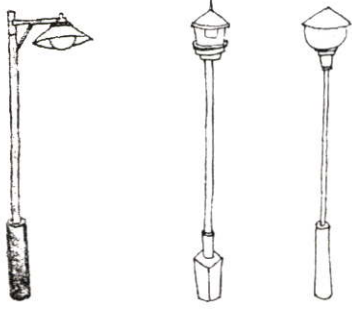
ความกลมกลืนกับรูปทรงที่เรียบง่ายของ

อาคารภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

รูปที่ 5.24 แสดงรูปแบบของกระบะต้นไม้

(4) ไฟฟ้าแสงสว่าง

ไฟฟ้านอกจากจะทำหน้าที่แสงสว่างแล้วยังเป็นสิ่งประกอบสถานที่ เช่น ถนน ทางเดิน ที่จอดรถ เพื่อช่วยในการแสดงสัดส่วนของพื้นที่และส่งเสริมให้เกิดความสวยงามขึ้นอีกด้วย

ไฟฟ้าแสงสว่าง

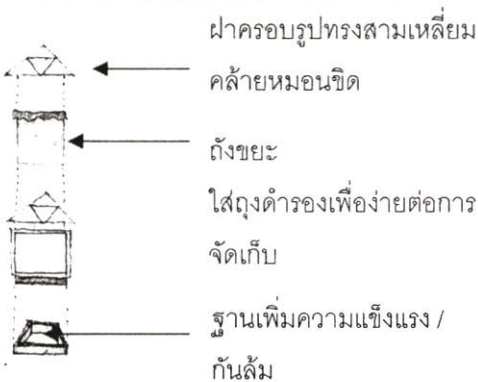
วัสดุ : ที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น หรือใช้แบบสำเร็จรูปตามท้องตลาด

รูปทรง : เน้นความเรียบง่าย คลาสสิก สีสันไม่ฉูดฉาด และมีรูปทรงที่กลมกลืนกับอาคารภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

รูปที่ 5.25 แสดงรูปแบบของไฟฟ้าแสงสว่าง

(5) ถังขยะ

ถังขยะ เป็นสิ่งหนึ่งในส่วนประกอบภูมิทัศน์เมืองที่จำเป็นต้องมี โดยต้องคำนึงถึงรูปแบบและลักษณะให้เหมาะสมในแต่ละบริเวณนั้นด้วย ควรเป็นส่วนหนึ่งของทางเดินหรือบริเวณ และเป็นส่วนประดับทางเท้าให้ดูสวยงาม

ถังขยะ

วัสดุ : ไม้ที่ทำได้ง่าย
ในท้องถิ่น พื้นเมือง

รูปทรง : เน้นความ
เรียบง่าย แต่เห็นได้ชัด

รูปที่ 5.26 แสดงรูปแบบของถังขยะ

5.2.3 การกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์ และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ได้อภิปรายผลการวิจัย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.3.1 การอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชน ในลักษณะกลุ่มอาคาร (Group of building)

การจัดกลุ่มอาคารเพื่อกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ เพื่อจัดวางมาตรการในการดำเนินการวางแผนอนุรักษ์ ได้อย่างเหมาะสม อันจะทำให้โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยจัดกลุ่มอาคารตามระดับความสำคัญ 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงสุด

แนวทางการอนุรักษ์ ในกลุ่มอาคารที่มีความสำคัญสูงสุด จะกำหนดให้เป็นอาคารและกลุ่มอาคารที่ต้องได้รับการอนุรักษ์สูงสุด หมายถึง การพิทักษ์รักษาสภาพและเอกลักษณ์เดิมของอาคารไว้ แต่ไม่หวงห้ามการใช้งาน แต่ต้องเป็นกิจกรรมที่เหมาะสม ส่งเสริมความสำคัญและควรเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ลักษณะทั่วไป อาคารในกลุ่มนี้เป็นตึกสองชั้นตึกแต่งลวดลาย เป็นกลุ่มอาคารที่ประกอบไปด้วยอาคารเก่า กลุ่มอาคารนี้มีทั้งหมด 6 หลัง อาคารในกลุ่มนี้อยู่ในสภาพสมบูรณ์เกือบทั้งหมด

รูปที่ 5.27 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงสุด

ระดับที่ 2 กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูง

แนวทางการอนุรักษ์

ในกลุ่มอาคารที่มีความสำคัญสูงสุด จะกำหนดให้เป็นกลุ่มอาคาร ที่ได้รับการอนุรักษ์โดยยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงได้บ้าง การซ่อมแซมปรับปรุงควรจะมีการพิจารณาให้สอดคล้องกับกลุ่มอาคารในประเภทเดียวกัน และควรทำให้คงรูปแบบเดิมมากที่สุด โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงอาคาร

ลักษณะทั่วไป

เป็นอาคารที่ประกอบไปด้วยอาคารเก่า กลุ่มอาคารในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทอาคารห้องแถวไม้ / ตึกแถวสองชั้น / อาคารส่วนใหญ่จะเป็นอาคารที่มีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีสภาพสมบูรณ์

รูปที่ 5.28 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูง

ระดับที่ 3 กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง

แนวทางการอนุรักษ์ ในกลุ่มอาคารที่มีความสำคัญปานกลาง จะกำหนดให้เป็นกลุ่มอาคารที่ได้รับการอนุรักษ์ โดยยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับใกล้เคียงกับกลุ่มอาคารในระดับที่ 2 แต่กลุ่มอาคารในระดับที่ 3 นี้จะยอมให้มีการปรับเปลี่ยนได้มากขึ้นในเรื่องของกิจกรรม การใช้วัสดุ และการตกแต่งรายละเอียด แต่ยังคงเอกลักษณ์ของอาคารไว้ในลักษณะเดิม เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นอาคารแถว ในการกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์อาคาร ให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและการพัฒนาภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์

ลักษณะทั่วไป

เป็นอาคารที่ประกอบไปด้วยอาคารเก่า กลุ่มอาคารในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทอาคารอาคารแถว / อาคารประเภทครึ่งตึกครึ่งไม้ จะเป็นอาคาร 2 ชั้น อาคารในกลุ่มนี้ในอดีตใช้ประโยชน์เพื่อการพาณิชย์กรรมแต่ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเพื่อการพักอาศัยอย่างเดียวเสียส่วนมาก

รูปที่ 5.29 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง

ระดับที่ 4 กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญน้อย

แนวทางการอนุรักษ์ อาคารและกลุ่มอาคารในระดับ 4 เป็นอาคารและกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญน้อย จะกำหนดให้เป็นกลุ่มอาคารที่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง กิจกรรมให้มีได้ ตามปกติ ยกเว้นอาคารและกลุ่มอาคารที่เป็นตัวเชื่อมต่ออาคารเก่า จะกำหนดให้ใช้แนวทางการอนุรักษ์ในระดับ 2-3 คือมีการเปลี่ยนแปลงได้ในระดับปานกลาง การปรับปรุงต้องต้องคำนึงถึงตามความจำเป็น และ คุณภาพให้เหมาะสม โดยรูปแบบอาคารจะต้องไม่ขัดแย้งกับการอนุรักษ์ในส่วนอื่น ๆ กลุ่มอาคารในระดับ 4 ยังคงต้องกำหนดให้มีการซ่อมแซม ปรับปรุง หรือ เปลี่ยนแปลงได้ภายใต้แนวทางของการออกแบบ

ลักษณะทั่วไป

เป็นอาคารที่ประกอบไปด้วยอาคารเก่าที่มีสภาพทรุดโทรม และ อาคารสมัยใหม่ที่ทำกรก่อสร้างใหม่ เนื่องจากความชำรุด ทรุดโทรมของอาคารเดิม รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงถึงสัดส่วน วัสดุ สี หรือ ความสอดคล้องกลมกลืนของสภาพแวดล้อมเดิมของชุมชน

รูปที่ 5.30 แสดงรูปกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญน้อย

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

สัญลักษณ์ ระดับความสำคัญของอาคาร

	ระดับที่ 1	กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงสุด
	ระดับที่ 2	กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูง
	ระดับที่ 3	กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง
	ระดับที่ 4	กลุ่มอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญน้อย

รูปที่ 5.31 แสดงจัดกลุ่มอาคารตามระดับความสำคัญของอาคารภายในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

5.2.3.2 แนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน บ้านสิงห์ท่า

การดำเนินการ อนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชนเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย มิใช่เพียงฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่เป็นงานของส่วนรวม และ มีการประสานงานกัน ในทุกองค์กร หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง โดยจะอภิปรายในหลักการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1) องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย และแนวทางเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า ดังต่อไปนี้

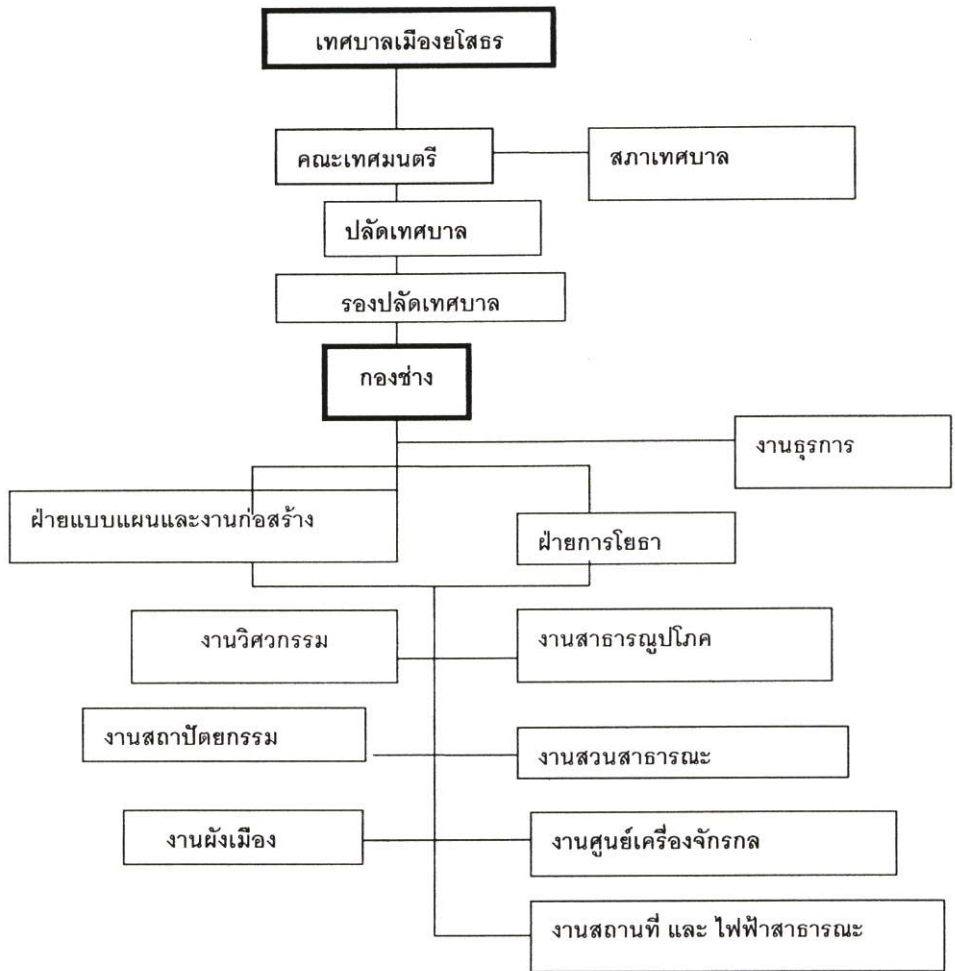
(1.1) เทศบาลเมืองยโสธร

เทศบาลเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดและเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น ยิ่งกว่าหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน จึงมีความสมควรอย่างยิ่งที่จะเป็นหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการดำเนินงาน

องค์ประกอบของหน่วยงานเทศบาลเมืองยโสธร ในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนางานสถาปัตยกรรมชุมชน ประกอบด้วย

1. คณะเทศมนตรีเมืองยโสธร
2. คณะที่ปรึกษาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3. ปลัดเทศบาล
4. กองช่าง
5. ฝ่ายแบบแผนและงานก่อสร้าง
6. ฝ่ายโยธาธิการ

จากนั้นจะเป็นการแจกจ่ายงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องในนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่จะปกป้องคุ้มครองงานสถาปัตยกรรมชุมชนให้ชัดเจนโดยต้องปรากฏในแผนพัฒนาต่างๆ ว่าบริเวณใดให้มีการพัฒนาลักษณะใด มากหรือน้อยเท่าใด พร้อมทั้งต้องมีมาตรการและวิธีการในการปกป้องคุ้มครองให้ชัดเจน รวมทั้งสร้างมาตรการจูงใจ ให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติตาม และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ร่วมมือปฏิบัติด้วย

รูปที่ 5.32 แสดงผังการดำเนินงานของหน่วยงานเทศบาลเมืองอุบลราชธานี

(1.2) หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

1) หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น เป็นโครงการที่มีเป้าหมายให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมช่วยเหลือและรับผิดชอบในการประสานงานกับส่วนกลาง ในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ในแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามมติคณะรัฐมนตรี จึงให้ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งจัดตั้งโดยสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ. 2526 ทุกศูนย์มีหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในทุกจังหวัดเพื่อปฏิบัติงานตามการพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

โดยมีรูปแบบการดำเนินงาน ในลักษณะคณะกรรมการ เรียกว่า คณะกรรมการประจำหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและตัวแทนประชาชน ซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจ และสนใจในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของท้องถิ่นตามจำนวนที่เหมาะสม โดยประธานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง โดยมีเลขานุการคณะกรรมการประจำหน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เป็นหัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

องค์ประกอบของคณะกรรมการประจำหน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ประธานกรรมการ
2. รองประธานกรรมการ
3. กรรมการจำนวนตามความเหมาะสมซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่มาจากอำเภอ ตำบล ผู้นำท้องถิ่น หรือ ครู เป็นต้น
4. กรรมการและเลขานุการ คือ หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้มีการเชื่อมประสาน ระหว่าง หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กับคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด
5. กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทและหน้าที่หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนดำเนินงาน และ ประสานงานทางด้านวิชาการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น
2. ศึกษา รวบรวม บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรม รายงานสถานการณ์ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในแหล่งศิลปกรรมนั้น โดยวิเคราะห์และประเมินผล แจกจ่ายข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
3. สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในแต่ละท้องถิ่นให้ถูกวิธี และเหมาะสมกับแหล่งศิลปกรรม ตลอดจนช่วยเหลือ ประสานงานให้มีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในชุมชนนั้น ๆ เป็นการเสริมสร้างบุคลากรในท้องถิ่นให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

4. สนับสนุนข้อมูลทางด้านวิชาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในพื้นที่ที่เป็นแหล่งศิลปกรรม ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นไปอย่างสอดคล้อง

5. ตรวจสอบ ควบคุม ดูแลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ และร่วมพิจารณาปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ปกป้องดูแลรักษา และรัฐเป็นผู้สนับสนุน

6. ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การปฏิบัติงาน

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นการประสานงานในรูปแบบของคณะกรรมการ การดำเนินงานในลักษณะนี้จะเป็นการแก้ปัญหาในแต่ละเรื่องโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมิใช่เป็นการทำงานโดยเอกเทศ กล่าวคือ บทบาทที่สำคัญของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น คือ การนำปัญหาเสนอต่อที่ประชุม หาวิธีการที่เหมาะสม และ เสนอแนะเพื่อมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ พร้อมกันนี้ยังต้องทำหน้าที่ติดตามผลในเรื่องนั้น ๆ ด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในอำนาจหน้าที่ได้ รวมทั้งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในข้อที่ว่า "เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการคุ้มครองรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมของชาติ "

2) คณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรม รวมทั้งเสนอแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น อย่างไรก็ตาม การที่จะให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ มีผลต่อการปฏิบัตินั้น จะต้องผ่านการพิจารณาขององค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ตามกฎหมายก่อน แล้วจึงให้องค์กรนั้นแจ้งจังหวัดพิจารณาสั่งการและประสานงานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปดำเนินงานต่อไป ในปี พ.ศ. 2528 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมในขณะนั้นพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อที่จะให้มีองค์กรที่เป็นทางการดังกล่าวทำหน้าที่เชื่อมโยงในทางวิชาการและการปฏิบัติการนั้น ควรตั้งคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัด เพื่อให้มีบทบาทในการพิจารณานำข้อเสนอนี้ด้านวิชาการ ไปสู่การปฏิบัติการของฝ่ายบริหารต่อไป ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้การปฏิบัติงานทางด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมาย

ดังนั้น คณะอนุกรรมการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำกับดูแล กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา ประสานงานติดตามประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

คณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัดแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกอบด้วย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธาน
2. รองผู้ว่าราชการจังหวัด	รองประธาน
3. อธิการบดีสถาบันราชภัฏหรือผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นที่ตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมท้องถิ่น	รองประธาน
4. ประธานสภาจังหวัด	อนุกรรมการ
5. ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด	อนุกรรมการ
6. ศึกษาธิการจังหวัด	อนุกรรมการ
7. ราชพัสดุจังหวัด	อนุกรรมการ
8. เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
9. โยธาธิการจังหวัด	อนุกรรมการ
10. ผังเมืองจังหวัด	อนุกรรมการ
11. อุตสาหกรรมจังหวัด	อนุกรรมการ
12. หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	อนุกรรมการ
13. ผู้แทนเจ้าคณะจังหวัด	อนุกรรมการ
14. ผู้แทนสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	อนุกรรมการ
15. ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	อนุกรรมการ
16. ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	อนุกรรมการ
17. ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	อนุกรรมการ
18. หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ท้องถิ่น	อนุกรรมการและเลขานุการ

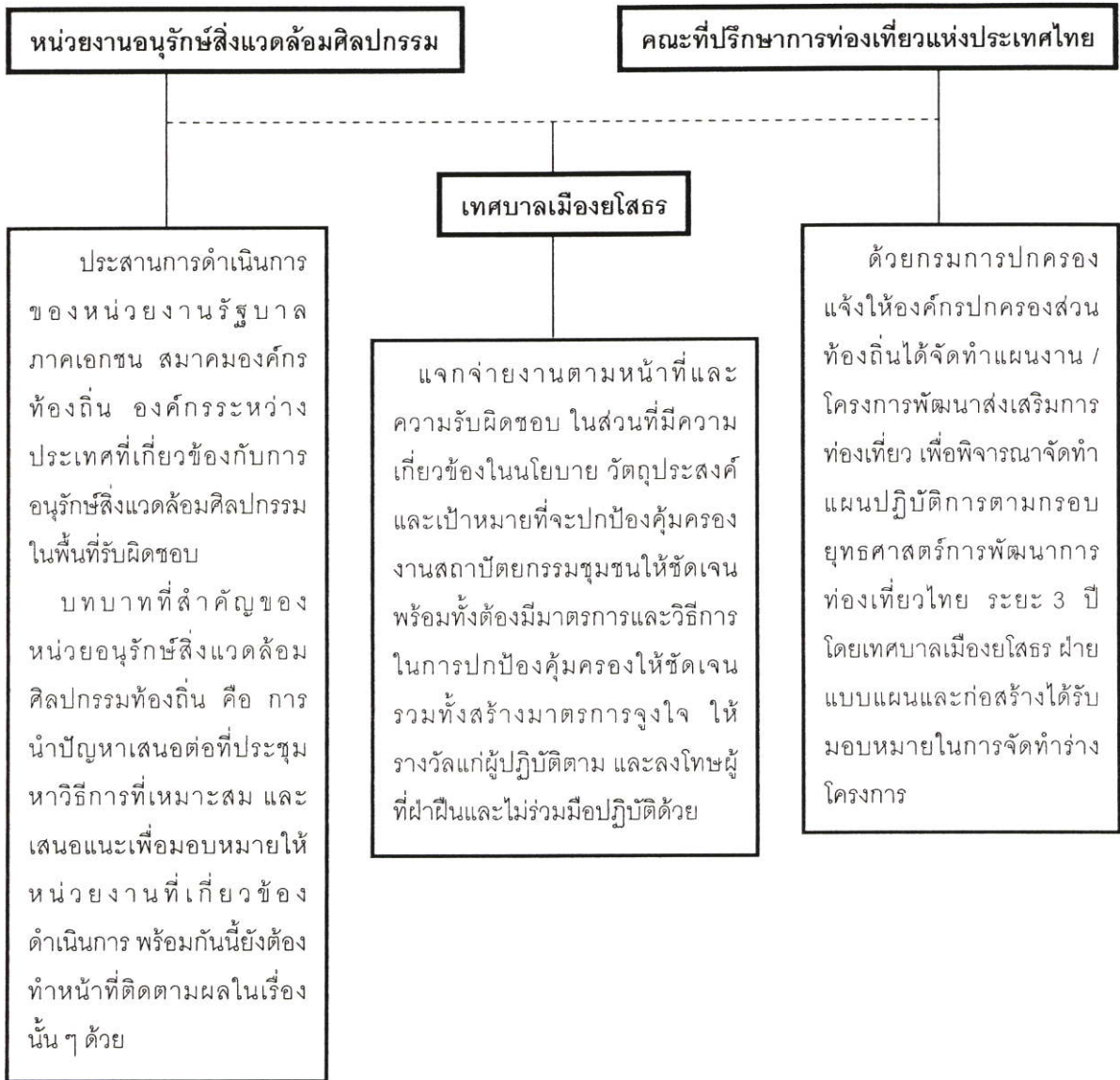
19. เจ้าหน้าที่หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ศิลปกรรมท้องถิ่น

อนุกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

1. พิจารณากำหนดแผนปฏิบัติงาน วิธีการดำเนินงานและการกำกับดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
2. พิจารณากลับกรองโครงการที่มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
3. พิจารณาแก้ไขปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบ
4. ให้คำปรึกษา ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่รับผิดชอบ
5. ประสานการดำเนินการของหน่วยงานรัฐบาล ภาคเอกชน สมาคมองค์กรท้องถิ่น องค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่รับผิดชอบ
6. ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ให้เป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวาง
7. ส่งเสริม และ สนับสนุน ให้หน่วยงานและองค์กรในท้องถิ่นดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี
8. ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นประจำทุก 6 เดือน
9. แต่งตั้งคณะทำงานตามที่เห็นสมควรเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
10. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

รูปที่ 5.33 แสดงผังการดำเนินงานของหน่วยงานในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน นอกจากจะมีองค์กร หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนแล้วนั้น กฎหมาย ก็มีส่วนสำคัญที่สามารถเป็นแนวทางและข้อบังคับในการปฏิบัติ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(2.1) พ.ร.บ. โบราณสถาน โบราณวัตถุ

ประกาศเกี่ยวกับการบูรณะ ปฏิสังขรณ์ โดยนายกราชบัณฑิตสภา 25 ตุลาคม พ.ศ. 2486 พ.ร.บ. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528

(2.2) พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เฉพาะประเด็นการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี ภายใต้การดูแลของสำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม

(2.3) พ.ร.บ. การผังเมือง พ.ศ. 2518

(2.4) พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร

3) กลยุทธ์และมาตรการส่งเสริม

นอกจากการเสนอแนะมาตรการทางด้านกฎหมายซึ่งเป็นลักษณะของการบังคับ (Enforcement) หรือ Negative Control แล้ว ในพื้นที่ที่ทำการอนุรักษ์ ควรเสริมมาตรการด้านการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ (Incentive) หรือ Positive Control ดังนี้

(3.1) Bonus เป็นผลตอบแทนที่ภาครัฐบาลให้กับเอกชน กรณีการลงทุนหรือปรับปรุงโดยภาคเอกชนเน้นการบริการให้กับสาธารณะเช่น ปรับปรุงอาคารโดยใช้พื้นที่บางส่วนให้เป็นศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารแก่นักเที่ยว โดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงการดูแลพื้นที่แทนภาคเอกชน

นอกจากนั้นอาคารเก่าที่มีคุณค่า ในระดับที่ 1 กลุ่มอาคารที่มีคุณค่า ความสำคัญสูงสุด ซึ่งอยู่ในสภาพทรุดโทรม ที่เจ้าของอาคารอาจจะติดปัญหาต่าง ๆ ในการดูแลอาคาร ทางรัฐอาจตกลงกับเจ้าของเพื่อเข้าไปดูแลอาคาร ซ่อมแซม ปรับปรุง เพื่อให้มีสภาพดี สร้างกิจกรรมให้กับชุมชน เช่น ปรับปรุงเป็นร้านขายของที่ระลึกรวมทั้งสินค้าพื้นเมือง ใช้เป็นจุดจัดนิทรรศการเล่าเรื่อง ประวัติความเป็นมาของจังหวัดยโสธร โดยรัฐให้สิทธิในการเข้าใช้อาคารของกลุ่มเจ้าของอาคารได้ถ้าต้องการ เช่น เข้าใช้สิทธิในการรับสัมปทานพื้นที่ขายของ หรือ ใช้สิทธิในการเป็นผู้ดูแล / บริหารกิจการให้กับรัฐ หรือการแบ่งผลตอบแทนที่ได้รับกับภาครัฐหรือแลกเปลี่ยนสิทธิในด้านการเข้าใช้อาคาร เช่น ยอมให้รัฐเข้าไปดูแลอาคารเก่าที่มีคุณค่า โดยแลกเปลี่ยนสิทธิในการจับจองโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐด้วยเงื่อนไขพิเศษในการรับความสะดวกด้านบริการที่พิเศษอื่น ๆ จากภาครัฐ เป็นต้น

(3.2) Financial Aid เป็นมาตรการสร้างแรงจูงใจโดยภาคเอกชน ได้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่มาตรการภาษี เช่น การลดหย่อนภาษี

ให้กับเจ้าของอาคารที่มีการดูแลรักษาอาคารที่มีคุณค่า โดยสมบรูณ์หรือการลดหย่อนภาษีให้กับเจ้าของอาคารที่ลดหย่อนภาษีให้กับเจ้าของอาคารที่เปิดพื้นที่กรรมสิทธิ์ที่ดินของตนเอง ให้กับบริการสาธารณะ (สิทธิ์ในที่ดินยังเป็นของเอกชน) รวมถึงการจัดหาทุนต่าง ๆ (นอกเหนือจากงบประมาณของภาครัฐ) ให้กับภาคเอกชน หรือเจ้าของที่ดินในการนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมปรับปรุงอาคาร เพื่อมิให้เจ้าของอาคารต้องเป็นผู้รับภาระเพียงผู้เดียว ทุนต่าง ๆ เหล่านี้รัฐได้มาจากการพัฒนาอาคารเก่าที่มีคุณค่าร่วมกับภาคเอกชน รวมถึงการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหารายได้จัดตั้งเป็นกองทุนพัฒนา "อนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า" เช่น การปรับเปลี่ยน โรงภาพยนตร์เก่า ยโสธรภาพยนตร์ โดยปรับปรุงใช้เป็นจุดจัดนิทรรศการเล่าเรื่อง ประวัติความเป็นมาของจังหวัดยโสธร พร้อมทั้งเป็นร้านขายของที่ระลึกรวมทั้งสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่าเป็นการเสนอแนะในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน แต่เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนประสบผลสำเร็จในการดำเนินการ ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้เสนอแนวทางข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1.1 ข้อเสนอแนะในด้านการออกแบบอาคารที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

5.3.1.2 ข้อเสนอแนะในด้านการภูมิทัศน์และจัดรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์

5.3.1.3 ข้อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติทางด้านกฎหมายและการส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ซึ่งเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

5.3.1.1 ข้อเสนอแนะในด้านการออกแบบงานอาคารที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

การอนุรักษ์ อาจจะเป็นขบวนการกระทำเพื่อที่จะรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสมบรูณ์ของสภาพแวดล้อมรอบ ๆ อาคารเก่าด้วย อาจจะเป็นการสร้างอาคารใหม่ที่มีลักษณะร่วมสมัยขึ้นทดแทนอาคารเก่าที่ถูกทำลายลงไปแล้ว ทั้งนี้การออกแบบอาคารควรจะมีหลักเกณฑ์ในการออกแบบ เพื่อเป็นสิ่งที่นำมาพิจารณาประกอบสำหรับการออกแบบอาคารที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้จะเสนอแนะ เฉพาะแนวทางสำหรับการออกแบบสถาปัตยกรรม (Architectural Design Guidelines) ซึ่งหลักเกณฑ์ในการออกแบบอาคารดังนี้

1. ความสูงของอาคาร
2. สัดส่วนต่าง ๆ ของรูปด้านหน้าอาคาร (สัดส่วนระหว่างความสูงและความกว้างของอาคารรวมถึงสัดส่วนของรูปด้านอาคารกับช่องเปิดบนอาคารด้วย)
3. จังหวะของช่องเปิดและกำแพง
4. ช่องว่างระหว่างอาคาร
5. ความสัมพันธ์ของวัสดุต่าง ๆ เช่น ชนิดและสีของวัสดุ
6. รายละเอียดต่าง ๆ ขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่น ลายปูนปั้น ลูกกรง โค้ง เป็นต้น
7. ทิศทางของรูปด้านหน้าของอาคาร (เป็นทิศทางในแนวตั้งหรือแนวนอน)
8. รูปทรงของหลังคาอาคารและส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลังคา เช่น วัสดุมุง เจึงชาย ปล่องไฟ เป็นต้น

5.3.1.2 ข้อเสนอแนะในด้านการจัดภูมิทัศน์และจัดรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์

ในการเสนอแนะด้านการจัดภูมิทัศน์และจัดรูปแบบกิจกรรมของชุมชนบ้านสิงห์ท่า เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์นั้น มีความสอดคล้องกับ แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว ของเทศบาลเมืองยโสธร

ด้วยกระทรวงมหาดไทย แจ้งว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดประชุมยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวและบูรณาการแผนงบประมาณท่องเที่ยว ระยะ 3 ปี โดยมีมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาภารกิจของแต่ละหน่วยงานตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว และ จัดทำแผนปฏิบัติการตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย ระยะ 3 ปี ในปี พ. ศ. 2545 - 2547 ส่งให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พิจารณา

ด้วยกรมการปกครองแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำแผนงาน / โครงการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย ระยะ 3 ปี โดยเทศบาลเมืองยโสธร ฝ่ายแบบแผนและก่อสร้างได้รับมอบหมายในการจัดทำร่างโครงการ

ในการจัดภูมิทัศน์และจัดรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ โดยทำการปรับปรุงพื้นที่ และพัฒนาอาคารเก่า ให้มีความ

สอดคล้องกับ รูปแบบของกิจกรรมที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และ ใช้อำนวยต่อการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์

แนวคิดในการจัดภูมิทัศน์และจัดรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์

ในการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าบ้านสิงห์ท่า มีการวางแผนคิดในการจัด Landscape ในพื้นที่ว่างภายในส่วนของอาคารเก่าเพื่อทำการปรับปรุง ทัศนียภาพ และปรับเปลี่ยนเป็นลานกิจกรรมสำหรับคนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยเพิ่มกิจกรรมและบทบาทของอาคารเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วย ส่งเสริมบรรยากาศในการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์

ในการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าบ้านสิงห์ท่า นั้น มีการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย เพิ่มกิจกรรม บทบาทของอาคาร และ พื้นที่ ตามร่างโครงการแผนปฏิบัติการตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยมีการกำหนดประโยชน์ใช้สอย ดังนี้

- ลานอเนกประสงค์
- อาคารแสดงสินค้า ร้านค้าชุมชน และ อื่น ๆ
- ป้ายโครงการ และ ป้ายแสดงสถานที่ต่าง ๆ
- ปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่เดิมให้ร่มรื่นสวยงาม สอดคล้องกับรูปแบบงาน

สถาปัตยกรรมเดิม

จินตภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ในการจัดภูมิทัศน์และจัดรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ ต้องมีการกำหนดจุดเชื่อมต่อต่าง ๆ โดยการนำ จินตภาพของเมือง มาใช้เป็นตัวช่วย ในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นและเชื่อมต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

รูปขยายแสดงรูปจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรมในการจัดภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว

รูปที่ 5.34 แสดงผังปรับปรุงจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรมในการจัดภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว

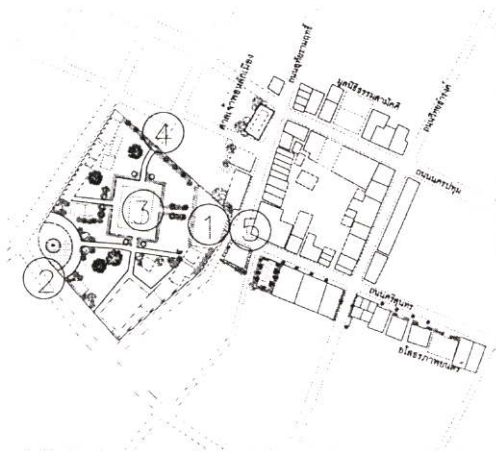

รูปที่ 5.34 (ต่อ)

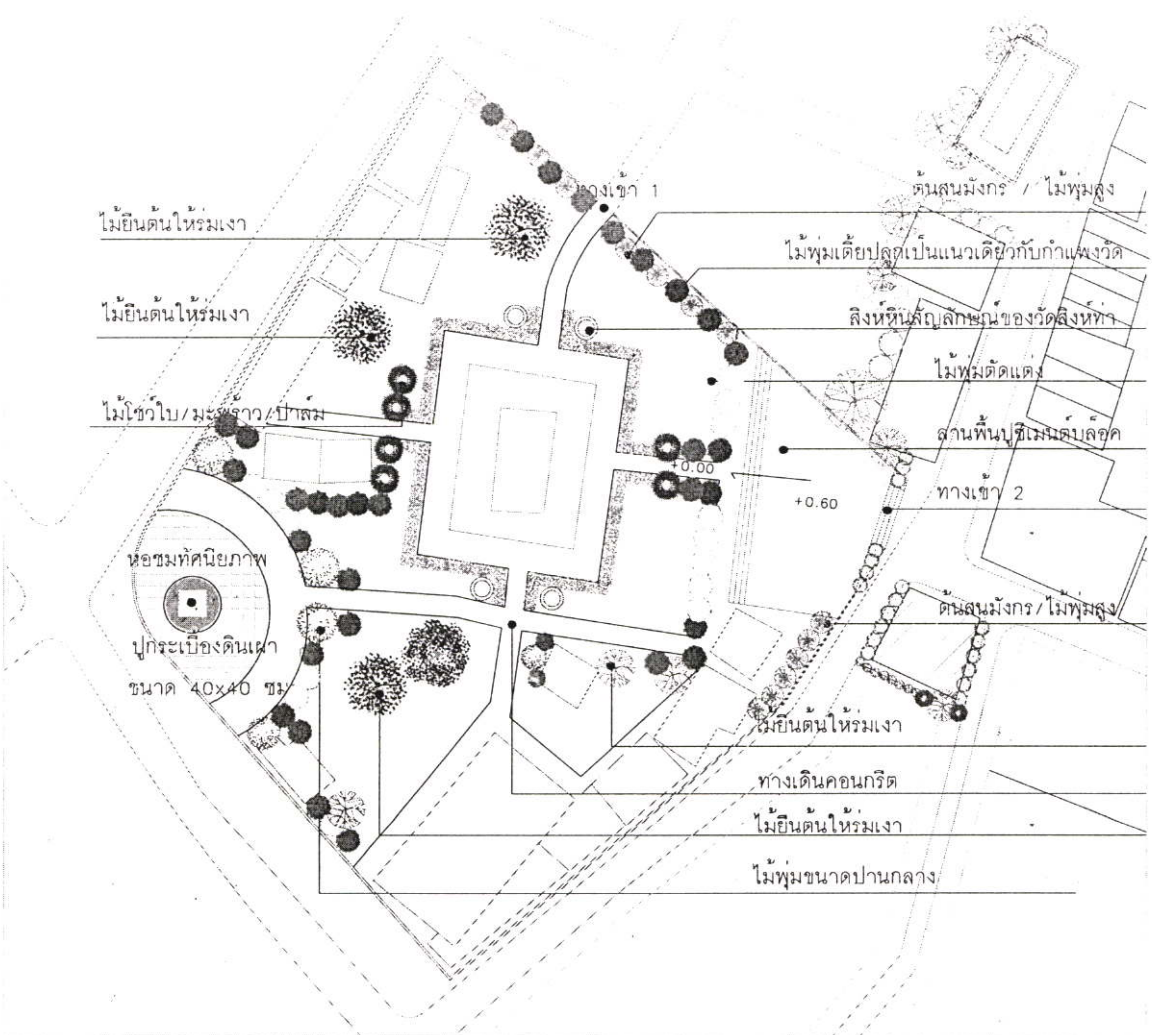
รูปที่ 5.35 แสดงผังปรับปรุงจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรมในการจัดภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว

วัดสิงห์ท่า

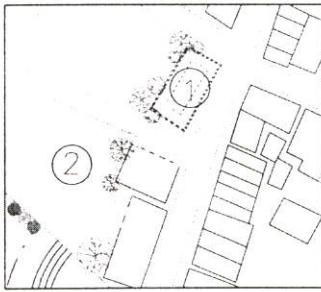
สัญลักษณ์

- ① พื้นที่เชื่อมต่อจากวัดสิงห์ท่า เปิดมุมมองไปยังอาคารเก่า
- ② หอชมทัศนียภาพ
- ③ ปรับปรุงทัศนียภาพภายในวัด
- ④ ทางเข้า 1
- ⑤ ทางเข้า 2

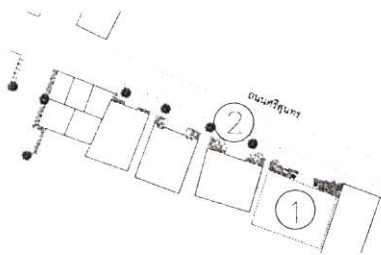
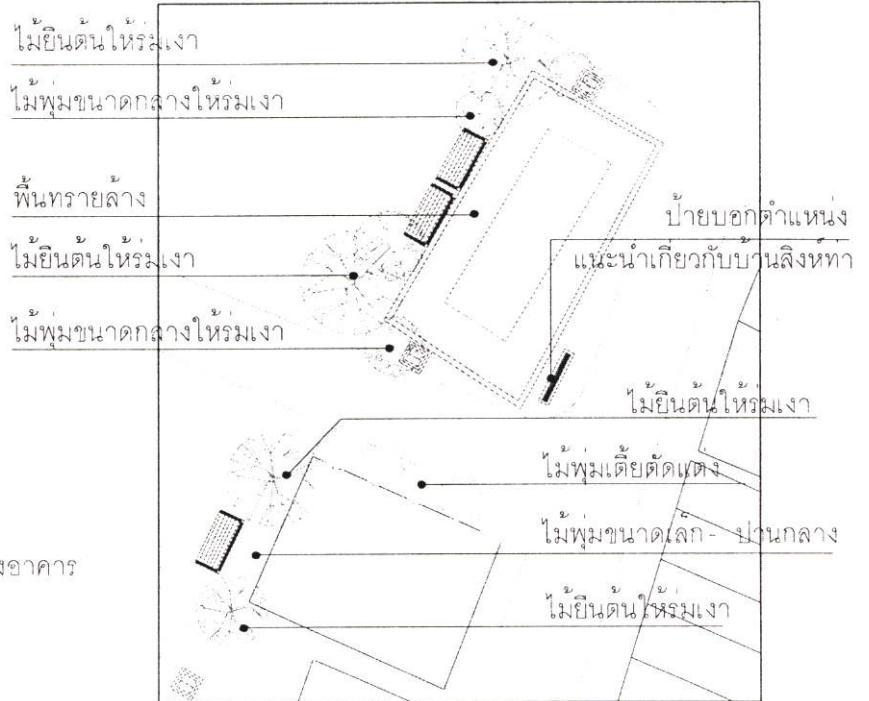
รูปที่ 5.35 (ต่อ)

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

สัญลักษณ์

- ① ปรับปรุงทัศนียภาพภายนอกของศาลเจ้าพ่อหลักเมือง
- ② ปรับปรุงทัศนียภาพด้านหลังของอาคารเพื่อเพิ่มความสวยงาม

สัญลักษณ์

- ① ปรับปรุงทัศนียภาพด้านหน้าของโรงภาพยนต์ยโสธรภาพยนตร์
- ② ปรับปรุงทัศนียภาพด้านหน้าของอาคารและขยายทางเท้าเพื่อเพิ่มความสวยงามและสะดวกในการเดิน

ไม้พุ่มขนาดเล็ก - ปานกลาง

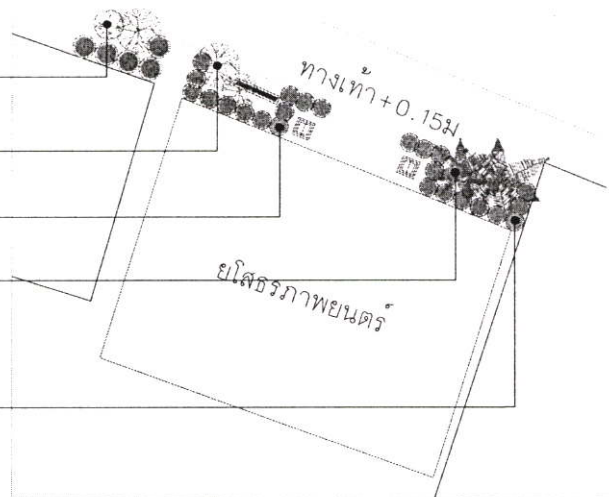
ไม้ยืนต้นให้ร่มเงา

ไม้พุ่มเตี้ยตัดแต่ง

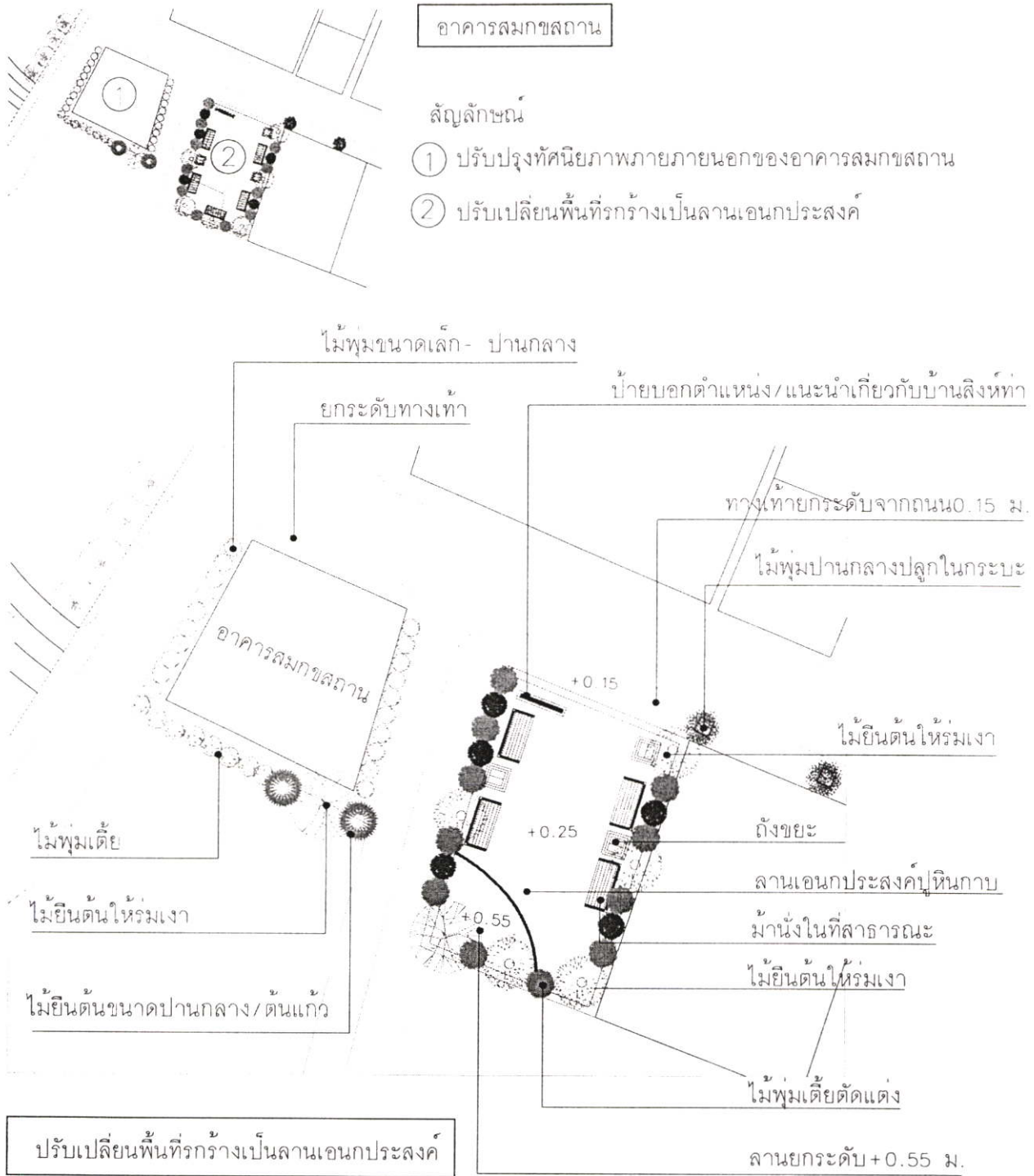
ไม้ไซโบ/มะพร้าว/ปาล์ม

ไม้พุ่มเตี้ยตัดแต่ง

ยโสธรภาพยนตร์

รูปที่ 5.35 (ต่อ)

รูปที่ 5.36 แสดงรูปขยายผังปรับปรุงจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรมในการจัดภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว

จุดหมายตา (Landmark) ของชุมชนบ้านสิงห์ท่ากำหนดไว้ ดังนี้

1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง (เป็นจุดหมายตา / ที่รวมกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว)

(1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

สภาพปัจจุบัน :

บริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมือง แม้จะมีการตกแต่งปรับเปลี่ยนขึ้นใหม่ แต่ก็มีปัญหาเรื่องความร่มรื่นในบริเวณนี้ และ ควรจะมีขอบเขตที่ชัดเจนมากกว่าเดิม

การแก้ไข :

ใช้เป็นจุดหมายตา และที่รวมกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวในการกราบไหว้สักการะเพื่อความเป็นสิริมงคลมีการปรับเปลี่ยนทัศนียภาพให้ร่มรื่นจากเดิม โดยการปลูกต้นไม้ และ มีการยกระดับเพื่อแสดงขอบเขตของศาลเจ้าพ่อหลักเมืองให้ชัดเจน

การปรับปรุงอาคารโดยนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร :

เนื่องจากศาลเจ้าพ่อหลักเมืองนั้นมีความงดงามและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชนแล้ว ในการปรับปรุงจึงเสนอแนะในการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ

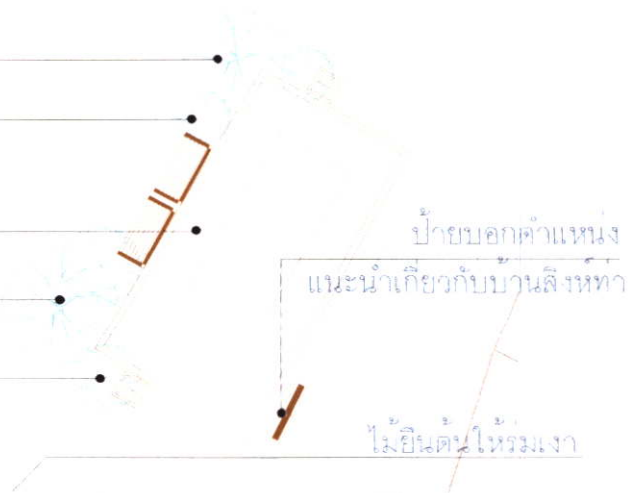
ไม้ยืนต้นใหม่เงา

ไม้พุ่มขนาดกลางใหม่เงา

พื้นทรายล้าง

ไม้ยืนต้นใหม่เงา

ไม้พุ่มขนาดกลางใหม่เงา

รูปที่ 5.37 แสดงการปรับปรุงศาลเจ้าพ่อหลักเมืองในการใช้เป็นจุดหมายตา

2) อาคารสมกษสถาน (ใช้เป็นจุดหมายตา/นัดพบ และเป็นจุดศูนย์กลางในการชมอาคารทางประวัติศาสตร์)

(2) อาคารสมกษสถาน

สภาพปัจจุบัน :

บริเวณอาคารสมกษสถาน เป็นอาคารที่มีสภาพที่สมบูรณ์มากเมื่อเทียบกับอาคารอื่นที่มีอายุใกล้เคียงกัน แม้จะมีการตกแต่งบำรุงรักษาที่ดี แต่ก็ยังขาดการปรับปรุงทัศนียภาพรอบๆอาคาร

การแก้ไข :

ใช้เป็นจุดหมายตา และ เป็นจุดศูนย์กลางในการชมอาคารเก่า โดยทำการปรับเปลี่ยนทัศนียภาพให้ร่มรื่นจากเดิม โดยการปลูกต้นไม้ และ ปรับปรุงทัศนียภาพโดยรอบ และบริเวณใกล้เคียง

การปรับปรุงอาคารโดยนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร :

ในการปรับปรุงอาคารสมกษสถานนั้น เป็นการนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบปรับเปลี่ยนในส่วนทรายละเอียดของอาคาร ซึ่งเป็นเพียงองค์ประกอบรองของอาคาร ในส่วนของ วัสดุผนัง หลังคา หน้าต่าง ประตู เป็นต้น เพื่อเป็นการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของอาคารไว้ให้มากที่สุด จึงทำการปรับปรุงเฉพาะรายละเอียดของอาคารในส่วนที่มีความทรุดโทรม ยกที่ทำการซ่อมแซม และในการปรับปรุงอาคารนั้นจะต้องคำนึงถึงความกลมกลืนกับอาคารเดิมให้มากที่สุด

อาคารสมกษสถาน :
ปรับปรุงอาคารโดยนำเอกลักษณ์ของ
อาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร

รูปที่ 5.38 แสดงการปรับปรุงอาคารสมกษสถานในการใช้เป็นจุดหมายตา

3) วัดสิงห์ท่า (มีการสร้างหอชมทัศนียภาพ ภายในวัดสิงห์ท่า เพื่อใช้เป็นจุดนำสายตา ไปยังทัศนียภาพที่งดงามของอาคารเก่าในชุมชน และแม่น้ำชี ปัจจุบันริมแม่น้ำชีได้ปรับปรุงทัศนียภาพ ริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นแม่น้ำคู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดยโสธร)

(3) วัดสิงห์ท่า

สภาพปัจจุบัน :

บริเวณวัดสิงห์ท่า มีบรรยากาศร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน ในปัจจุบันมีการปรับปรุงทัศนียภาพในบางส่วน แต่ควรมีการ เปิดทัศนียภาพของอาคาร โดยการตัดแต่งต้นไม้ในบางอาคาร

การแก้ไข :

เนื่องจากวัดสิงห์ท่า (ด้านหลังวัด) เป็นพื้นที่ที่สามารถ มองเห็นทัศนียภาพโดยรอบ และ แม่น้ำชี ซึ่งปัจจุบันแม่น้ำชี ได้ปรับปรุงทัศนียภาพริมแม่น้ำ จึงเสนอแนะว่าควรมีการ สร้างหอชมทัศนียภาพขึ้นภายในวัด ซึ่งสามารถใช้เป็น จุดหมายตา และสามารถสร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวได้อีก กิจกรรมหนึ่งในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

แม่น้ำซีได้ปรับปรุงทัศนียภาพริมแม่น้ำ

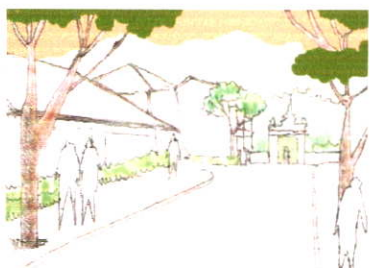
รูปที่ 5.39 แสดงทัศนียภาพของริมแม่น้ำซี

ที่รวมกิจกรรม (Nodes) ของชุมชนบ้านสิงห์ท่ากำหนดไว้ ดังนี้

- 1) วัดสิงห์ท่า (ใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เยี่ยมชมวัดเก่าแก่ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การก่อตั้งเมืองยโสธร)

(1) วัดสิงห์ท่า

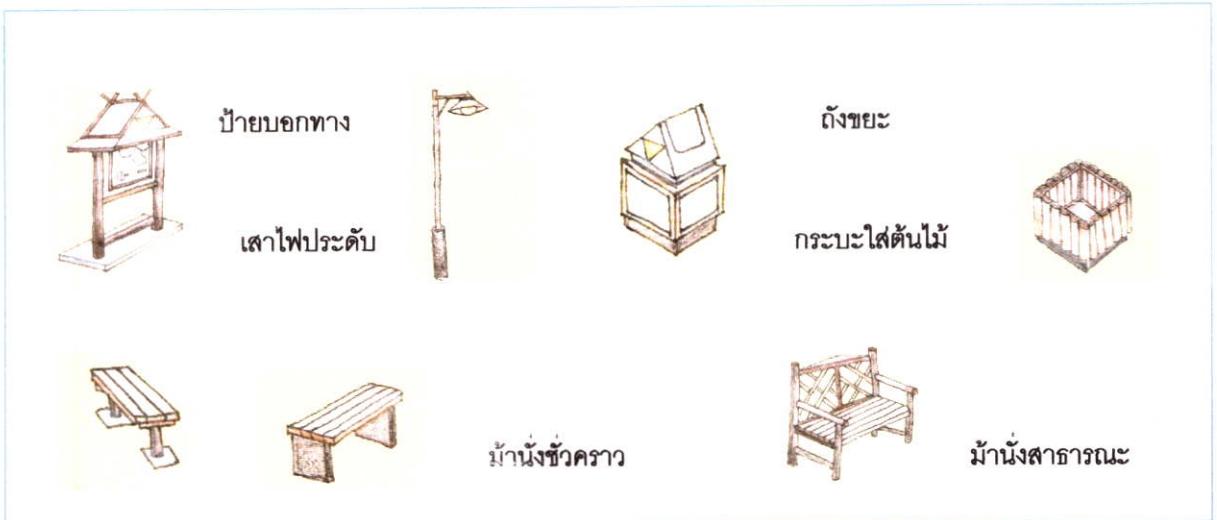

การแก้ไข :

มีการปรับปรุงทางเท้าให้สวยงาม มีการปลูกต้นไม้เป็นแนวนำสายตาไปยังวัดสิงห์ท่า และ ทำให้นถนนมีระเบียบเรียบร้อยขึ้น ควรจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้วย เช่น ม้านั่ง ถังขยะ ป้ายบอกทาง และ อื่น ๆ

การปรับปรุงอาคารโดยนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร :

ในการปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดสิงห์ท่าโดยใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับเยี่ยมชมสิ่งเก่าแก่ที่มีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งเมืองยโสธร ในการปรับเปลี่ยนนอกจากจะมีการปรับปรุงทัศนียภาพภายในวัดแล้วนั้น การปรับปรุงทัศนียภาพภายนอกก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน ปรับปรุงทางเท้าให้สวยงาม มีการปลูกต้นไม้เป็นแนวนำสายตาไปยังวัดสิงห์ท่า และ ทำให้ถนนเรียบเรียบร้อยขึ้น ควรจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้วย เช่น ม้านั่ง ถังขยะ ป้ายบอกทาง และ อื่น ๆ

รูปที่ 5.40 แสดงการปรับปรุงวัดสิงห์ท่าสำหรับใช้เป็นที่รวมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

(2) โรงพยาบาล ยโสธร

สภาพปัจจุบัน :

ในปัจจุบันโรงพยาบาลเก่ามีสภาพทรุดโทรมมาก เนื่องจากขาดการดูแลรักษา หากมีการตกแต่งซ่อมแซมอาคารนี้ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

การแก้ไข :

ปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยการใช้เป็นจุดจัดนิทรรศการเกี่ยวกับจังหวัดยโสธร เล่าเรื่อง ประวัติความเป็นมาของเมือง

การปรับปรุงอาคารโดยนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร :

ในการปรับเปลี่ยนบทบาทของโรงภาพยนตร์โดยใช้เป็นที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางในการเดินทาง รวมทั้งแนะนำเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดยโสธร สถานที่ท่องเที่ยว มีการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในอาคาร ส่วนรูปลักษณะภายนอกของอาคารจะปรับปรุงซ่อมแซมในส่วนภายนอกอาคาร และทัศนียภาพภายนอกให้ร่มรื่นมากขึ้น

อาคารยโสธรภาพยนตร์ :

ปรับปรุงอาคารให้มีสภาพที่ดีและเอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยโดยนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร

รูปที่ 5.41 แสดงการปรับปรุงโรงภาพยนตร์สำหรับใช้เป็นที่รวมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

3) มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่รกร้าง โดยการปรับปรุงทัศนียภาพโดยรอบ ให้เป็นลานอเนกประสงค์ แสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณี สำหรับคนในชุมชน

(3) ปรับเปลี่ยนพื้นที่รกร้าง

สภาพปัจจุบัน :

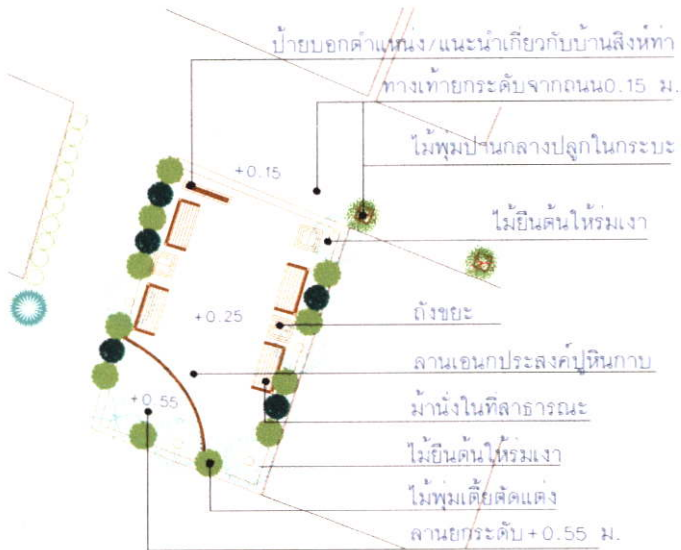
เดิมเป็นที่ตั้งของอาคารตึกสองชั้น ซึ่งปัจจุบันได้รื้อถอน และมีสภาพทรุดโทรม ซึ่งทำลายทัศนียภาพโดยรอบจึงควรมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์

การแก้ไข :

รื้อถอนซากปรักหักพังออกจากพื้นที่แล้ว ทำการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นลานอเนกประสงค์ แสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณี โดยใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ แก่ชุมชน

การปรับปรุงอาคารโดยนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร :

รูปที่ 5.42 แสดงการปรับเปลี่ยนพื้นที่รกร้างสำหรับใช้เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

การปรับปรุงพื้นที่รกร้าง ปรับปรุงโดยการปรับเปลี่ยนทัศนียภาพโดยรอบ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อประโยชน์ใช้สอย ในการใช้เป็นลานอเนกประสงค์ สำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน และใช้เป็นลานแสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณีในงานบุญงานเทศกาลต่างๆของคนภายในชุมชน ซึ่งเดิมเป็นที่ตั้งของอาคารตึกสองชั้น ซึ่งปัจจุบันได้ถูกรื้อถอน และมีสภาพทรุดโทรม ทำลายทัศนียภาพโดยรอบ

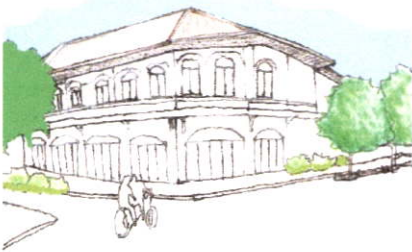
4) ทำการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยของอาคารให้เป็น ที่แสดงสินค้า / ร้านค้าชุมชน 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดยโสธร และ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และ จังหวัด

(4) เปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยของอาคาร

สภาพปัจจุบัน :

อาคารมีลักษณะเป็นอาคารสองชั้น ซึ่งตั้งอยู่บนหัวมุมถนนศรีสุนทร มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการมองเห็นและเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปรับเปลี่ยนให้เป็น อาคารแสดงสินค้าพื้นเมือง / 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์

การแก้ไข :

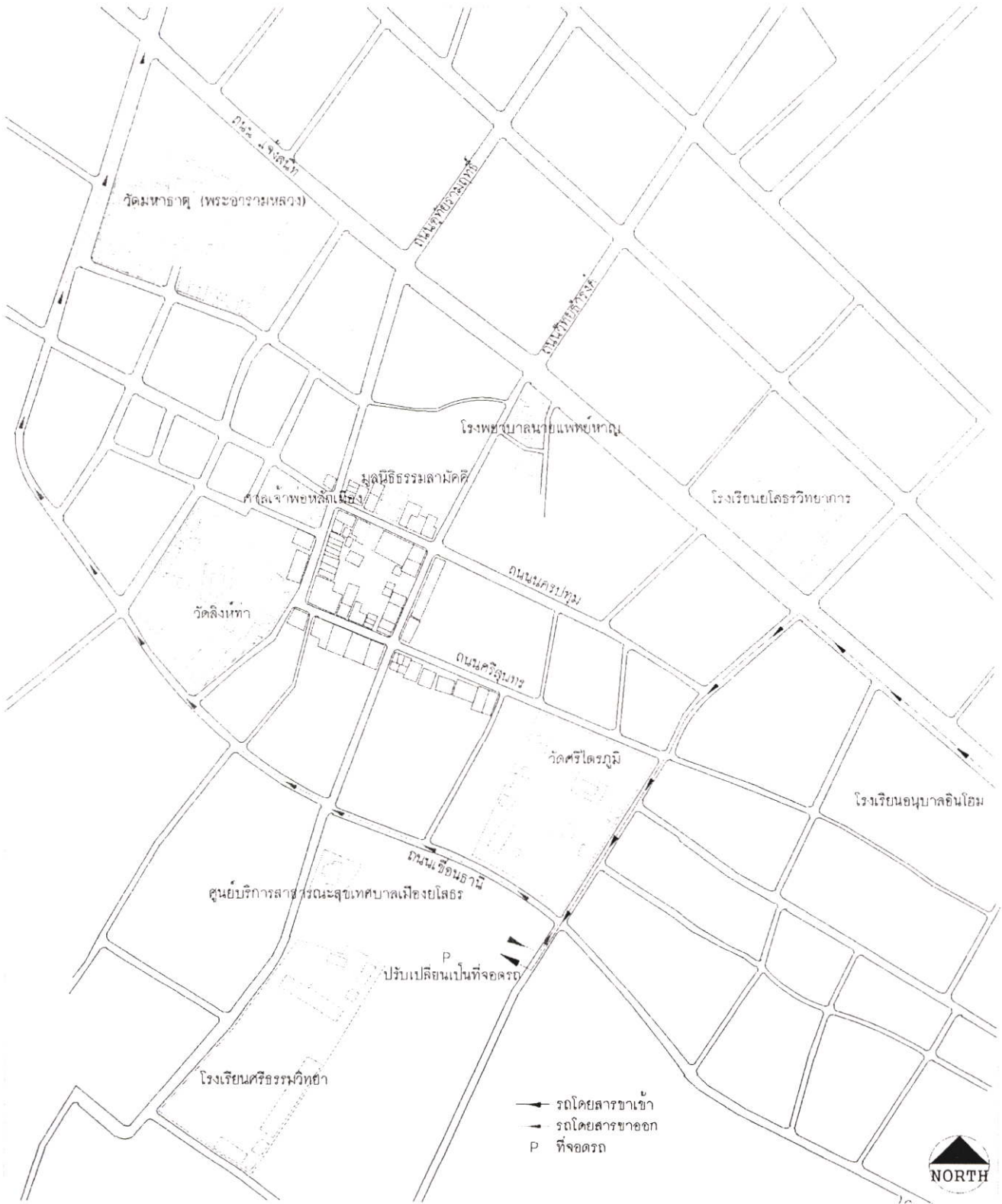
คงสภาพของอาคารเก่าให้มากที่สุด หากจะมีการปรับเปลี่ยนคงมีการปรับเปลี่ยนเฉพาะประโยชน์ใช้สอยภายในเพียงเท่านั้น

การปรับปรุงอาคารโดยนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาปรับใช้กับอาคาร :

ในการปรับปรุงอาคารนี้จะ ปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในของอาคารให้เป็นอาคารแสดงสินค้าพื้นเมือง / 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ และใช้เอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบปรับเปลี่ยนในส่วนรายละเอียดของอาคาร ในการปรับปรุงจะปรับปรุงเฉพาะรายละเอียดของอาคารในส่วนที่มีความทรุดโทรมเช่น หลังคา เป็นต้น และในการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดต่างๆของอาคารจะต้องคำนึงถึงความกลมกลืนกับอาคารและคงสภาพเดิมให้มากที่สุด

เส้นทางที่ใช้ในการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านสิงห์ท่า

รูปที่ 5.45 แสดงรูปเส้นทางที่ใช้ในการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านสิงห์ท่า

5.3.1.3 ข้อเสนอแนะในการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสิงห์ท่าโดยใช้เส้นทางเดินชม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้เส้นทางเดินชม นำความต่อเนื่องของพื้นที่และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในพื้นที่พัฒนาให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบของกิจกรรมที่กำหนดขึ้น โดยอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวในการกำหนดตำแหน่งในการรับ – ส่ง นักท่องเที่ยวในการใช้เส้นทางเดินชม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะสามารถชมอาคารต่าง ๆ ในชุมชนบ้านสิงห์ท่าเป็นลำดับ

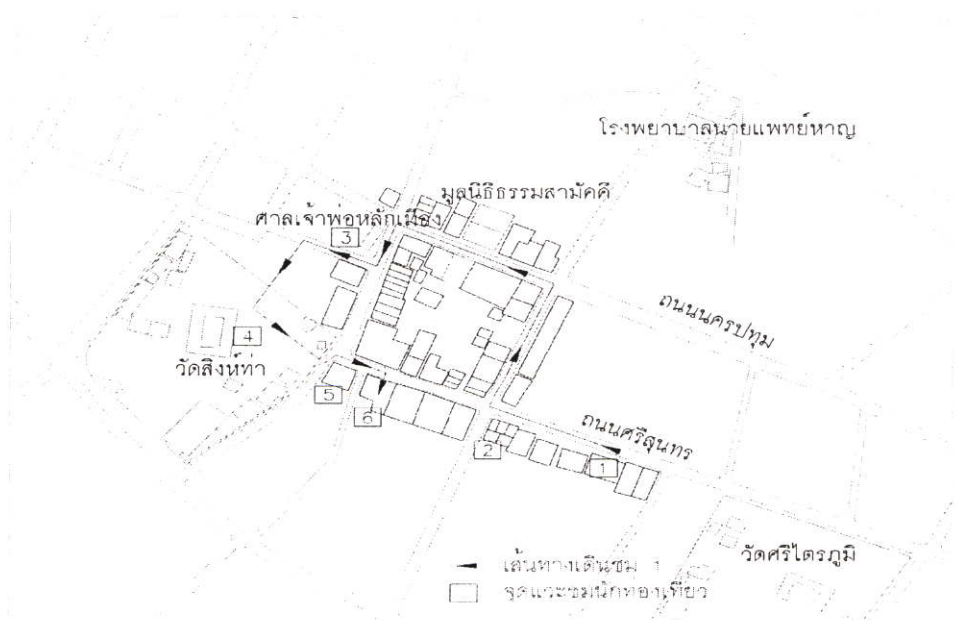
โดยกำหนดจุดเริ่มต้นเรื่องราวของการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านสิงห์ท่า โดยเริ่มต้นที่อาคารยโสธรภาพยนตร์ (โรงภาพยนตร์เก่า) ซึ่งเป็นอาคารที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์รวมทั้งแนะนำเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดยโสธร และมีกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ นิทรรศการเกี่ยวกับจังหวัดยโสธร ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นที่รวมกิจกรรม (Nodes) โดยมีอาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร เป็นที่รวมกิจกรรม (Nodes) ปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยของอาคารเป็นที่แสดงสินค้า / ร้านค้าชุมชน 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดยโสธร ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับบรรยากาศของเมืองเก่า และกิจกรรมของคนในชุมชน จากนั้นไปยังศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ซึ่งเป็นจุดหมายตาและที่รวมกิจกรรม (Landmarks and Nodes) สำหรับนักท่องเที่ยวในการกราบไหว้สักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล จากนั้นเดินทางไปยังวัดสิงห์ท่า ซึ่งจะมีหอชมทัศนียภาพ ภายในวัดสิงห์ท่า เพื่อใช้เป็นจุดนำสายตาไปยังทัศนียภาพที่งดงามของอาคารเก่าในชุมชน และ แม่น้ำชี จากนั้นเป็นการชมความงดงามทางสถาปัตยกรรมของอาคารสมกษสถาน ซึ่งเดิมเป็นโรงฝิ่นในสมัยก่อน โดยจะสิ้นสุดบริเวณลานอเนกประสงค์ สำหรับพักผ่อนอิริยาบถหลังจากเดินชม และเป็นจุดรับนักท่องเที่ยวกลับไปยังที่จอดรถที่กำหนดไว้ รวมเวลาท่องเที่ยวในย่านประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านสิงห์ท่าประมาณ 45 นาที

โดยรับนักท่องเที่ยวจากที่จอดรถที่กำหนดไว้ มายังจุดเริ่มต้นเส้นทางเดินชม ซึ่งมีลำดับในการท่องเที่ยว ดังนี้

1. อาคารยโสธรภาพยนตร์ จุดส่งนักท่องเที่ยวและเป็นจุดเริ่มต้นในการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยใช้การเดินทาง
2. อาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร
3. ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง
4. วัดสิงห์ท่า
5. อาคารสมกษสถาน
6. ลานอเนกประสงค์ จุดรับนักท่องเที่ยวไปส่งยังที่จอดรถ

ตารางที่ 5.2 แสดงกำหนดการในการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสิงห์ท่าโดยใช้เส้นทางเดินชม

สถานที่ท่องเที่ยว	กิจกรรม	เวลา/ รอบ / นาที	
		เช้า	บ่าย
1. ที่จอดรถ	จุดในการรับ – ส่ง นักท่องเที่ยวในการใช้เส้นทางเดินชมไปยังจุดเริ่มต้น	10.00 น.	15.00 น.
2. อาคารยโสธรภาพยนตร์	ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางในการเดินชม รวมทั้งแนะนำเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดยโสธร	10.15 น.	15.15 น.
3.อาคารห้วมถนนวนศรีสุนทร	เป็นที่แสดงสินค้า / ร้านค้าชุมชน1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ของจังหวัดยโสธร	10.30 น.	15.30 น.
4. ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง	กราบไหว้สักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล	10.45 น.	10.45 น.
5. วัดสิงห์ท่า	มีหอชมทัศนียภาพ ภายในวัดสิงห์ท่า เพื่อใช้เป็นจุดนำสายตาไปยังทัศนียภาพที่งดงามของอาคารเก่าในชุมชนและแม่น้ำชี	11.00 น.	16.00 น.
6.อาคารสมกษสถาน	จากนั้นเป็นการชมความงดงามทางสถาปัตยกรรมของอาคารสมกษสถาน ซึ่งเดิมเป็นโรงฝิ่นในสมัยก่อน	11.15 น.	16.15 น.
7. ลานอเนกประสงค์	ลานอเนกประสงค์ สำหรับพักผ่อนอิริยาบถหลังจากเดินชม และเป็นจุดรับนักท่องเที่ยวกลับไปยังที่จอดรถที่กำหนดไว้	11.30 น.	16.30 น.
เวลารวมประมาณ		1 ชั่วโมงครึ่ง (90นาที)	

รูปที่ 5.46 แสดงรูปประกอบเส้นทางเดินชมในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บ้านสิงห์ท่า

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธรมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ แยกเป็น

1. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

1.1 แหล่งธรรมชาติที่สำคัญ เช่น สวนสาธารณะพญาแถน วังมัจฉา หาดทรายแม่น้ำชี ในพื้นที่อำเภอเมืองยโสธร ภูถ้ำพระ (ตำบลกุดแห่) อ่างเก็บน้ำกกกุง ภูหมากพริก ภูหินปูน ในพื้นที่อำเภอกุดชุมห้อย ห้วยลิงโจน ห้วยสะแบก ภูถ้ำพระ ในพื้นที่อำเภอเลิงนกทา

1.2 แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สำคัญ เช่น พระพุทธบุษรัตน์ พระธาตุพระอานนท์ หอไตรวัดมหาธาตุ ธาตุก้อนข้าวน้อยในพื้นที่อำเภอเมืองยโสธร พิพิธภัณฑสถานพระพุทธรูปรอยพระพุทธบาทจำลอง ในพื้นที่อำเภอมหาชนะชัย วัดเทวัญคีรี (ภูกอย) ในพื้นที่อำเภอไทยเจริญ หอไตร วัดสระไตรนุรักษ์ ในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย พระธาตุกู่จาน ดงเมืองเคย ในพื้นที่อำเภอดำเนินสะดวก

1.3 แหล่งศิลปหัตถกรรมและประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น แหล่งผลิตกระติบข้าว และเกวียนไม้แกะสลัก เครื่องทองเหลือง ที่บ้านนาสะไมย์ อำเภอเมืองยโสธร หมอนขวานผ้าซิด บ้านศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว หัตถกรรมต่าง ๆ บ้านกุดเสียด อำเภอเลิงนกทา งานประเพณีบุญบั้งไฟ เขตเทศบาลเมืองยโสธรและอำเภอต่าง ๆ งานประเพณีแห่มาลัย อำเภอมหาชนะชัย งานประเพณีบุญข้าวจี๋ วัดป่าวังน้ำทิพย์ อำเภอเลิงนกทา

- สภาพปัญหา คือ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่เด่นและแต่ละแห่งมีสถานที่ตั้งอยู่ไกลกัน

2. จำนวนนักท่องเที่ยว

ในปี 2544 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 6,916 คน แยกเป็นชาวไทย 6,196 คน ชาวต่างประเทศ 720 คน (www.yasothon.go.th)

5.3.1.4 ข้อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติทางด้านกฎหมายและการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ในการเสนอข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ มีวิธีการอยู่ 2 ลักษณะ คือ ในลักษณะของการบังคับ โดยการอาศัยกฎหมายที่มีอยู่ในการดำเนินการให้เกิดผลเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ และ อีกหนึ่งวิธี คือ ลักษณะของการส่งเสริม ดังมีการข้อเสนอแนะ ดังนี้

ตารางที่ 5.3 ข้อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติทางด้านกฎหมายและการส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า

ข้อเสนอแนะ	การปฏิบัติของหน่วยงานตามด้วยกฎหมายควบคุม	การปฏิบัติของหน่วยงานตามด้วยการส่งเสริม
ประกาศเป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์	<ul style="list-style-type: none"> - ยกเลิกกฎกระทรวงออกตามความใน พ.ร.บ. การผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. การผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ทำการแก้ไข และ ประกาศใช้ในฉบับต่อไป - เทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตบังคับของผังเมือง - พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เฉพาะประเด็นการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม - พ.ร.บ. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ระเบียบกรมศิลปกรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจ ในการใช้ประกาศเป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ โดยการ ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ และ อธิบายให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ ในการอนุรักษ์

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	การปฏิบัติของหน่วยงานตาม ด้วยกฎหมายควบคุม	การปฏิบัติของหน่วยงาน ตามด้วยการส่งเสริม
<p>แผนการอนุรักษ์และ พัฒนาชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดรูปแบบอาคารให้ คงสภาพเดิมหรือสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น - กำหนดรูปแบบอาคาร ให้มีความสอดคล้อง กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เดิม 	<p>โดยเทศบาลเมืองฝ่ายแบบแผน และก่อสร้าง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผังเมืองจังหวัด - หน่วยงานจากกรมศิลปากร - หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมท้องถิ่น - เทศบัญญัติ กฎกระทรวงออก ตามความใน พ.ร.บ.โบราณสถาน ฯพ.ศ. 2504 ระเบียบกรม ศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์ โบราณสถาน พ.ศ. 2528 - หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมท้องถิ่น - เทศบัญญัติควบคุมการ ก่อสร้าง ออกตามความใน พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการแสดงความ คิดเห็น และ จัดทำแผน - เทศบาลเมืองให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณ วัสดุ และ ช่างฝีมือ / ประสานงานด้าน แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำระยะ ยาวและการลดหย่อนภาษี - มีการลดหย่อนภาษีให้กับ เจ้าของอาคารที่มีการดูแล รักษาอาคารที่มีคุณค่า
<p>การปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยวของ ชุมชนเก่าบ้านสิงห์ท่า</p> <p>มีการปรับเปลี่ยน ประโยชน์ใช้สอยเพิ่ม กิจกรรม บทบาทของอาคาร และ พื้นที่ ตามร่างโครงการ แผนปฏิบัติการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - โดยเทศบาลเมืองยโสธร ฝ่าย แบบแผนและก่อสร้าง - เทศบัญญัติที่มีความเกี่ยว ข้องในการอนุรักษ์และพัฒนา สถาปัตยกรรมชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - เทศบาลดำเนินการปรับปรุง - ขอความร่วมมือจากองค์กร เอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานของการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	การปฏิบัติตามด้วยกฎหมาย ควบคุม	การปฏิบัติตามด้วยการ ส่งเสริม
<p>ตามกรอบยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยว ไทย โดยมีการกำหนด ประโยชน์ใช้สอย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลานอเนกประสงค์ แสดงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี - ร้านค้าชุมชนและอื่น ๆ - ป้ายโครงการ และ ป้ายแสดงสถานที่ต่าง ๆ - ปรับปรุงทัศนียภาพ ของพื้นที่เดิมให้ร่มรื่น สวยงาม 	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมท้องถิ่น - หน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย (ททท.) 	<p>ช่วยเหลือในการดำเนินการ ปรับปรุง</p> <ul style="list-style-type: none"> - รัฐให้สิทธิในการเข้าใช้ อาคารของกลุ่มเจ้าของอาคาร ได้ถ้าต้องการ เช่น เข้าใช้สิทธิ ในการรับสัมปทานพื้นที่ขาย ของ หรือ ให้สิทธิในการเป็น ผู้ดูแล / บริหารกิจการให้กับรัฐ หรือการแบ่งผลตอบแทนที่ ได้รับกับภาครัฐหรือ แลกเปลี่ยนสิทธิในด้านการเข้า ใช้อาคาร เช่น ยอมให้รัฐเข้าไป ดูแลอาคารเก่าที่มีคุณค่า โดย แลกเปลี่ยนสิทธิในการจัดจงบ โครงการต่าง ๆ ของภาครัฐด้วย เงื่อนไขพิเศษในการรับความ สะดวกด้านบริการที่พิเศษอื่น ๆ จากภาครัฐเป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรทำการวิจัย เพื่อหารูปแบบของอาคาร ในการก่อสร้างอาคารใหม่ รวมทั้งประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าอาคารอย่างชัดเจน ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

5.3.2.2 ควรทำการวิจัย เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต่อไป

5.3.2.3 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษา และกำหนดเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร

บรรณานุกรม

- การผังเมือง. 2518. กทม. พระราชบัญญัติการผังเมือง. ม.ป.ท. ยัวส์เอนด์มายนส์, ม.ป.ท.
- ผังเมืองรวมเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ฉบับที่ 282 (พ.ศ. 2539) ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนองค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์.
เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในวาระครบรอบสถาปนา 80 ปี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 23-26 เมษายน 2540 .
- กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. 2545. มาร์จิกผังเมืองกันเถอะ. พิมพ์ครั้งที่ 1 : ห. จ. ก.
ภาพพิมพ์.
- กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2531. คู่มือพัฒนาภูมิทัศน์ เมืองเพื่อ
การท่องเที่ยว. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ไชแสง ศุชะวัฒน์. 2540. การอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทาง
วัฒนธรรม. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในวาระครบรอบสถาปนา
80 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิม
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ
ชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 มอบให้ กระทรวงมหาดไทยกระทรวงศึกษาธิการ.
2542. หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง วัฒนธรรม
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดยโสธร.
พิมพ์ครั้งที่ 1 : กรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่
- รูปณี รัตนถาวร. 2546. “แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติป่านก
ทะเลน้อย จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง.
- ฐานันดร พัยคมชาติ. 2546. “แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาป้ายโฆษณา : กรณีศึกษาริม
ถนนสีลม.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- จิตติวุฒิชัย สวัสดิ์ศรัทธา. 2542. "การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์ชุมชนเก่าหัวหิน : กรณีศึกษาพื้นที่บริเวณถนนนเรศดำรินทร์." วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมสุรีย์ สิริศรีศักดิ์. 2540. "การศึกษาเพื่ออนุรักษ์ย่านนางเลิ้ง." วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. สำนักงาน. การพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. 2538. "การพัฒนาบริเวณในเขตเมืองเก่า." เมืองโบราณ. (มกราคม - ธันวาคม) : 307 - 342.
- ปานิดล นิยมคำ. 2544. "กระบวนการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัด ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบุรี." วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชชิตติ. 2540. แนวความคิดการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในสหรัฐอเมริกา. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในวาระครบรอบสถาปนา 80 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 23 - 26 เมษายน 2540.
- ปรีชา ตะเหยียบ. 2546. "การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าย่านนครนอก-นครใน จ.สงขลา" วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. 2527. แผนการวางแผนพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น. โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและพัฒนาเมืองภูเก็ต. ม.ป.ท.
- สมัย สุทธิธรรม, 2545. สารคดีชุดถิ่นทองของไทย ยโสธร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- สร้อยญา ชูชาติไทย. 2543. "แนวทางการอนุรักษ์หมู่บ้านมอญพระประแดง : กรณีศึกษาหมู่บ้านทรงคนอง." วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิพร ภิรมย์ริน. 2543. กฎหมายและการบริหารผังเมืองของท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

- สมชาติ จิงสิริอารักษ์. หลักการ องค์การและกฎหมายในการอนุรักษ์โบราณสถาน. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 262406 การอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน.
- สมพล ดำรงเสถียร. 2544. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนปากแพรง จังหวัดกาญจนบุรี. ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- สมพล ดำรงเสถียร. 2541. การออกแบบชุมชนเมือง. เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 03417121 การออกแบบชุมชนเมือง ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กุมภาพันธุ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2546. **สมุดรายงานสถิติจังหวัดยโสธร พ.ศ. 2546 .พิมพ์ครั้งที่ 1 : สำนักงานสถิติจังหวัดยโสธร**
- วีระ โรจน์พจนรัตน์. 2540. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวาระครบรอบสถาปนา 80 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 23 – 26 เมษายน 2540.
- ศูนย์ปฏิบัติการ จังหวัดยโสธร. 2546. **จังหวัดยโสธร, ประวัติศาสตร์ ; เหตุการณ์สำคัญในอดีต.** [Online]. Available: <http://www.yasothon.go.th>
- Bentley, Ian, and others. 1996. Responsive Environments : A Manual for Designers. 7th. Ed., London: Hortnolls Ltd., 1996.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารราชการ / เอกสารติดต่อราชการ

คำสั่งคณะกรรมการอุดมศึกษา

สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ที่ 382 /2545

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและ

เค้าโครงวิทยานิพนธ์ ของ นางสาวนิรวรรณ อุทนีอภิบาลวงศ์

เพื่อให้การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ของ นางสาวนิรวรรณ อุทนีอภิบาลวงศ์ เป็นไป
ด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพจึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อควบคุมและพิจารณาหัวข้อและ
เค้าโครงวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.สมพล	ดำรงเสถียร	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
อ.เชวชัยสุทัศน์	จุฬีมาณี	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

2. คณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

อาจารย์สุรศักดิ์	กิ่งขาว	ประธานกรรมการ
ผศ.สมพล	ดำรงเสถียร	กรรมการ
อาจารย์สุทัศน์	จุฬีมาณี	กรรมการ
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	กรรมการ
รศ.ดร.ปริยาพร	วงศ์อนุตร โรจน์	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. 2545

(รองศาสตราจารย์ นิรวรรณ อุทนีอภิบาลวงศ์)

ณบด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองช่าง เทศบาลเมืองยโสธร

ที่ ยส 52006/

วันที่ 23 กันยายน 2545

เรื่อง การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว

เรียน หัวหน้าฝ่ายแบบแผนและก่อสร้าง / ผ.อ. กองช่าง

ด้วยกรมการปกครองแจ้งให้เทศบาลเมืองยโสธรจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการตามกรอบยุทธศาสตร์ระยะเวลา 3 ปี ดังปรากฏรายละเอียดตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาพร้อมนี้ บัดนี้ฝ่ายแบบแผนและก่อสร้าง ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว ระยะเวลา 3 ปี เสร็จเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา แล้วรวบรวมส่งแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว ระยะเวลา 3 ปี ให้จังหวัดยโสธรต่อไป

เรียน: ปลัดเทศบาล/ผอ.กองช่าง
- ผอ.กลุ่มงาน
- หัวหน้างาน 11 และ 12
- หัวหน้างาน 13

(นายอัจฉิพล นนทรีย์)
วิศวกรโยธา 4

23 ก.ย. 45

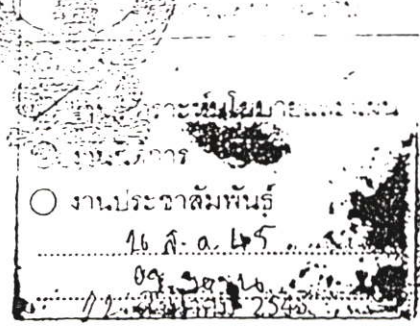
(นายดำริ เจริญพจน์)
ผู้อำนวยการกองช่าง

23 ก.ย. 45

23 ก.ย. 45

11/11/45

สำนัก
สงขลานครินทร์ ๒๕๕๕

๕๕๕๕ ๕๕
176
๕๕๕๕
สงขลานครินทร์ ๒๕๕๕

เรื่อง บุคลากรที่พัฒนาการท่องเที่ยวและบูรณาการแผนงบประมาณด้านการท่องเที่ยว ระยะ 3 ปี

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดยโสธร และนายกเทศมนตรีเมืองยโสธร

ถึงที่ส่งมาด้วย ตามหนังสือกรมการปกครอง จำนวนมาก ไทย ที่ มท 0313.2/ว 2009 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2545

ผู้ช่วยกรรมการปกครองแจ้งให้ห้องจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้แผนงาน/โครงการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการตามกรอบยุทธศาสตร์ระยะเวลา 3 ปี พร้อมทั้งให้ส่งรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาเพื่อให้ดำเนินการ ดังปรากฏรายละเอียดตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการ สำหรับอำเภอให้แจ้งเทศบาลตำบลของสำนักงานส่วนตำบลในเขตขึ้นที่ด้วย แล้วรวบรวมส่งรายละเอียดแผนงาน/โครงการให้จังหวัดยโสธร ภายในวันที่ 27 สิงหาคม 2545 เพื่อจะได้รวบรวมส่งให้กรมการปกครองต่อไป

เรียน น.ส.พรทิพย์ / น.ส.นงนุช
- เพื่อไปตงโครงการ

ขอแสดงความนับถือ

๑. สำนักรับผิดชอบ, นาย ก. ก. ก. เพื่อ

ว่าที่ ร.ต. (วงศ์ ศิริพานิช)

ผู้ตรวจการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร

๒. ร.ต. ก. ก.

๒. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
พิจารณา เพื่อรวบรวมส่งจังหวัดต่อไป

- คำแปลมีผมเอง

๒๖.๘.๕๕

เรียน นายกเทศมนตรี
- เพื่อไปตรวจรับ

ที่ว่าการปกครองจังหวัด
สงขลานครินทร์

๒๖ ส.ค. ๒๕๕๕

นางสาว ก. ก. ก.
นางสาว ก. ก. ก.
นางสาว ก. ก. ก.

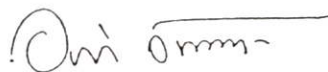

๕. ขอเสนอโครงการที่มีแนวโน้มความเหมาะสม และจัดลำดับความสำคัญแผนงาน/โครงการ หรือกิจกรรมให้รัดกุมหลังโครงการแล้วเสร็จ

๖. ขอให้จังหวัดพิจารณาความเหมาะสมและจัดลำดับความสำคัญแผนงาน/โครงการ หรือองค์ประกอบระยะเวลาดำเนินการของโครงการว่าเหมาะสมที่จะดำเนินการในปีที่ทำได้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอภิย์ จันทนจุลละ)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น

โทร 0-2243-2226

โทรสาร 0-2243-1812

แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว
ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว

ปีงบประมาณ

2547 – 2549

นำเสนอโครงการโดย
เทศบาลเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยว

เทศบาลเมืองยโสธร

ที่	โครงการ	แผนการใช้งบประมาณปี		
		47	48	49
1	โครงการสวนส่งเสริมการท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำลำทวน งบประมาณ 150 ล้านบาท ระยะที่ 1 50 ล้านบาท	50	50	50
2	โครงการศูนย์กลางสวนเกษตรสมุนไพรบุงน้อย-บุงใหญ่ งบประมาณ 70 ล้านบาท	50	20	
3	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมคุณภาพน้ำและการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพกุดจับ งบประมาณ 50 ล้านบาท	50		
4	โครงการพัฒนาสภาพสาธารณูปโภคแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนโขงชีมูล จังหวัดยโสธร งบประมาณ 50 ล้านบาท		50	
5	โครงการปรับปรุงศูนย์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวเกษตร กุดกว้าง งบประมาณ 40 ล้านบาท			40
6	โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พระธาตุก่อง ข้าวน้อย งบประมาณ 30 ล้านบาท		30	
7	โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่าและพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ งบประมาณ 50 ล้านบาท			50
8	โครงการปรับปรุงพระธาตุพระอานนท์ เพื่อการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ งบประมาณ 50 ล้านบาท		50	
9	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ประเพณี สงกรานต์เมืองยศ งบประมาณ 50 ล้านบาท			50
10	โครงการท่องเที่ยว ถนนอาหารคุ้มบ้าน งบประมาณ 30 ล้านบาท			30
รวมงบประมาณ		150	200	220

ลำดับที่ 7

1. ชื่อโครงการ

“โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์”
หน่วยงานเจ้าของโครงการ เทศบาลเมืองยโสธร

2. หลักการเหตุผล

เมืองยโสธรมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน โดยมีชุมชนบ้านสิงห์ท่าเป็นจุดกำเนิดของเมืองยโสธร เพราะตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำชี มีความอุดมสมบูรณ์มาก และเป็นยุทธศาสตร์ที่ดีเหมาะต่อการทำมาค้าขาย ทำให้รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้น ณ ชุมชนบ้านสิงห์ท่า นั้นจะเป็นรูปแบบของร้านค้า อาคารพาณิชย์

ปัจจุบันอาคารต่างๆในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ซึ่งมีอายุนับ 100 ปี เกิดความชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก กอรปกับสภาพแวดล้อมใหม่โดยรอบมีความขัดแย้งกับรูปแบบงานสถาปัตยกรรมเดิม จึงต้องมีการบูรณะอาคารบริเวณชุมชนบ้านสิงห์ท่า โดยให้คงไว้ซึ่งงานสถาปัตยกรรมเดิม พร้อมทั้งปรับสภาพภูมิทัศน์โดยรอบให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนกับรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมของอาคาร โดยจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเชื่อมโยงเข้ากับเครือข่ายวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดยโสธร ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้สู่ชุมชนในท้องถิ่นได้โดยตรง ทั้งนี้ที่มีการพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนจะมีรายได้ อย่างต่อเนื่องยั่งยืนในระดับรากหญ้าของชุมชนชาวกุ่ม ชาวบ้านทั่วไป

3. วัตถุประสงค์

- เพื่ออนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดยโสธร
- ปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่เดิมให้ร่มรื่นสวยงาม สอดคล้องกับรูปแบบงานสถาปัตยกรรมเดิม
- เพื่อให้มีสถานที่ออกกำลังกาย เดิน-วิ่ง เพื่อสุขภาพ
- เพื่อรักษาที่สาธารณประโยชน์ไม่ให้มีการรुकล้ำของชาวบ้านใกล้เคียง
- เพื่อให้มีการจ้างงานในท้องถิ่นอันเกิดจากการก่อสร้าง การดูแลบำรุงรักษา และการบริการ
- เพื่อให้มีการสร้างอาชีพสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ให้กับชาวบ้าน ชาวกุ่มในชุมชนและท้องถิ่น รวมไปถึงเพิ่มรายได้ให้กับ ธุรกิจโรงแรมที่พัก , ร้านอาหาร , ธุรกิจบันเทิง ฯลฯ ภายในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

4. เป้าหมาย

- บูรณะอาคารบริเวณชุมชนบ้านสิงห์ท่า ภายใต้การกำกับดูแลของกรมศิลปากร ดังนี้ อาคารบ้านเดี่ยว 6 หลัง อาคารห้องแถว/ตึกแถว 35 หลัง
- ปรับปรุงสภาพรั้ว พร้อมทาสี ความยาวไม่น้อยกว่า 1,200 ม.
- ถมดินจำนวนไม่น้อยกว่า 8,000 ลบ.ม.
- ก่อสร้างทางเท้า พื้นที่ไม่น้อยกว่า 36,000 ตร.ม.
- ก่อสร้างลานอเนกประสงค์แสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณี
- ก่อสร้างคันหิน ความยาวไม่น้อยกว่า 1,900 ม.
- ก่อสร้างท่อระบายน้ำ สก. 0.60 ม. ความยาวไม่น้อยกว่า 700 ม. บ่อพักท่อระบายน้ำ จำนวนไม่น้อยกว่า 52 บ่อ
- ก่อสร้างอาคารแสดงสินค้า ร้านค้าชุมชน และอื่นๆ
- งานก่อสร้างป้ายโครงการ และป้ายแสดงสถานที่ต่างๆ
- งานปลูกต้นไม้ จำนวนไม่น้อยกว่า 645 ต้น งานปลูกไม้พุ่มเตี้ย ไม้ดอก สวนสมุนไพร พื้นที่ไม่น้อยกว่า 7,500 ตร.ม. งานปลูกหญ้า พื้นที่ไม่น้อยกว่า 9,000 ตร.ม.
- งานติดตั้งระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบรดน้ำต้นไม้

5. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว

- เพื่อพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวให้มีความพร้อมทางกายภาพและการบริหารเพื่อรองรับการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว
- ร่วมจัดหาและพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และสินค้าที่ระลึก
- เป็นการจัด POSITION และสร้าง Brand ของจังหวัดชัยโสธร นำมาเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดชัยโสธร และประเทศไทย ตามยุทธศาสตร์ที่ 1
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยโสธร โดยเฉพาะการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดชัยโสธร ทั้งทางประวัติศาสตร์และแหล่งธรรมชาติ
- เพื่อเป็นการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการให้เชื่อมโยงเป็นโครงข่ายระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และมีชื่อเสียงของจังหวัด เช่น พระธาตุก่องข้าวน้อย , พระธาตุอานนท์ , พระธาตุคู่งาน , พระพุทธบาทยโสธร , โบราณสถานคงเมืองเคย , หมู่บ้านหัตถกรรมศรีฐาน , ภูถ้ำพระ ฯลฯ

- เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในแหล่งท่องเที่ยว และเกิดการท่องเที่ยวเต็มรูปแบบ

6. พื้นที่ดำเนินการ

- บริเวณชุมชนบ้านสิงห์ท่า ในเขตเทศบาลเมืองยโสธร

7. วงเงินการดำเนินการ

- จำนวน 50 ล้านบาท (ห้าสิบล้านบาทถ้วน) โดยขอรับจากส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นสมทบร้อยละห้า

8. ระยะเวลาดำเนินการ

- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ใช้เวลาในการก่อสร้าง 270 วัน

9. สถานภาพโครงการ

- เป็นโครงการก่อสร้างใหม่.

10. แผนการดำเนินงาน

10.1 ลักษณะการดำเนินงานโดยการจ้างเหมา

10.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2548 จัดทำรายละเอียดโครงการ ของงบประมาณ

ปีงบประมาณ 2548 เดือนกันยายน 2548 เตรียมการประกวดราคาก่อสร้าง

เดือนตุลาคม 2548 ประกวดราคาก่อสร้าง

เดือนพฤศจิกายน 2548 เริ่มก่อสร้าง

เดือนสิงหาคม 2549 เสร็จสิ้นโครงการและเริ่มบริหารและประเมินโครงการ

11. ความพร้อมของโครงการ

- มีความพร้อมในแบบแปลน ประมาณการ สามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อได้รับงบประมาณ

12. การบริหารจัดการและติดตามประเมินผล

12.1 ตัวชี้วัดผลสำเร็จของโครงการ

1. ก่อสร้างปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่เทศบาลเมืองยโสธร ให้แล้วเสร็จภายใน 270 วัน เกิดการจ้างงาน ตามตารางที่ 1
2. เกิดรายได้หมุนเวียนเพิ่มขึ้นให้กับท้องถิ่น ตามตารางที่ 1
3. จำนวนนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ตามตารางที่ 1
4. สามารถพัฒนาโครงการให้เป็นศูนย์เชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ รวมทั้งพัฒนาให้เป็นโครงข่ายวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ภายใน 5 ปี

12.2 กลไกการติดตามและประเมินผล

เทศบาลเมืองยโสธร ได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสังคมและการท่องเที่ยว ให้ดูแลและประเมินผลการทำงาน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 ชุด

1. คณะกรรมการพัฒนาสังคมและการท่องเที่ยว
2. คณะกรรมการปรับปรุงแหล่งชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว

คอยกำกับและประเมินผลปีละ 4 ครั้ง เสนอคณะผู้บริหาร และ ปรับปรุงการดำเนินการทั้งด้านการพัฒนาโครงการ และด้านการตลาด โดยคณะกรรมการจะเป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาล และประชาชนตัวแทนจากชาวกุ่ม รวมทั้งเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการตรวจสอบ

12.3 ผู้รับผิดชอบภายหลังเสร็จสิ้นโครงการ เทศบาลเมืองยโสธร

13. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม/ชุมชน

- ไม่มี

14. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1

2. โครงการ “ อนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ”
3. หน่วยงาน เทศบาลเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
4. ระยะเวลาก่อสร้าง ประมาณ 270 วัน
5. จำนวนประชากรภายในเขตเทศบาลเมืองยโสธรทั้งสิ้น 22,596 คน แยกเป็น ชาย 11,331 คน , หญิง 11,265 คน จำนวนครัวเรือน 5,896 ครัวเรือน (สถิติเมื่อสิ้นเดือน กันยายน 2545)
6. ผู้กรอกรายละเอียด นายอภัยพิล นนทรีย์ ตำแหน่ง วิศวกรโยธา โทร 0-1890-1091
7. ปริมาณการจ้างงานภายในท้องถิ่น

		จำนวนการจ้างงาน (คน)	
แรงงานท้องถิ่น	บัณฑิต/นักศึกษา	ประเภทวิชาชีพเฉพาะ	ผู้บริหารระดับกลาง และ สูง
100	20	เช่น วิศวกร , สถาปนิก , คอมพิวเตอร์ ฯลฯ	เช่น ผู้บริหารโครงการ , ที่ปรึกษา
		20	5

		รายได้หมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นภายในท้องถิ่น (บาท/ปี)	
แรงงานท้องถิ่น / บัณฑิต / นักศึกษา	บริษัท / ร้านค้า	ร้านอาหาร	ธุรกิจโรงแรม
15,000,000	25,000,000	1,500,000	600,000
			300,000
			100,000
			ธุรกิจอื่นๆ

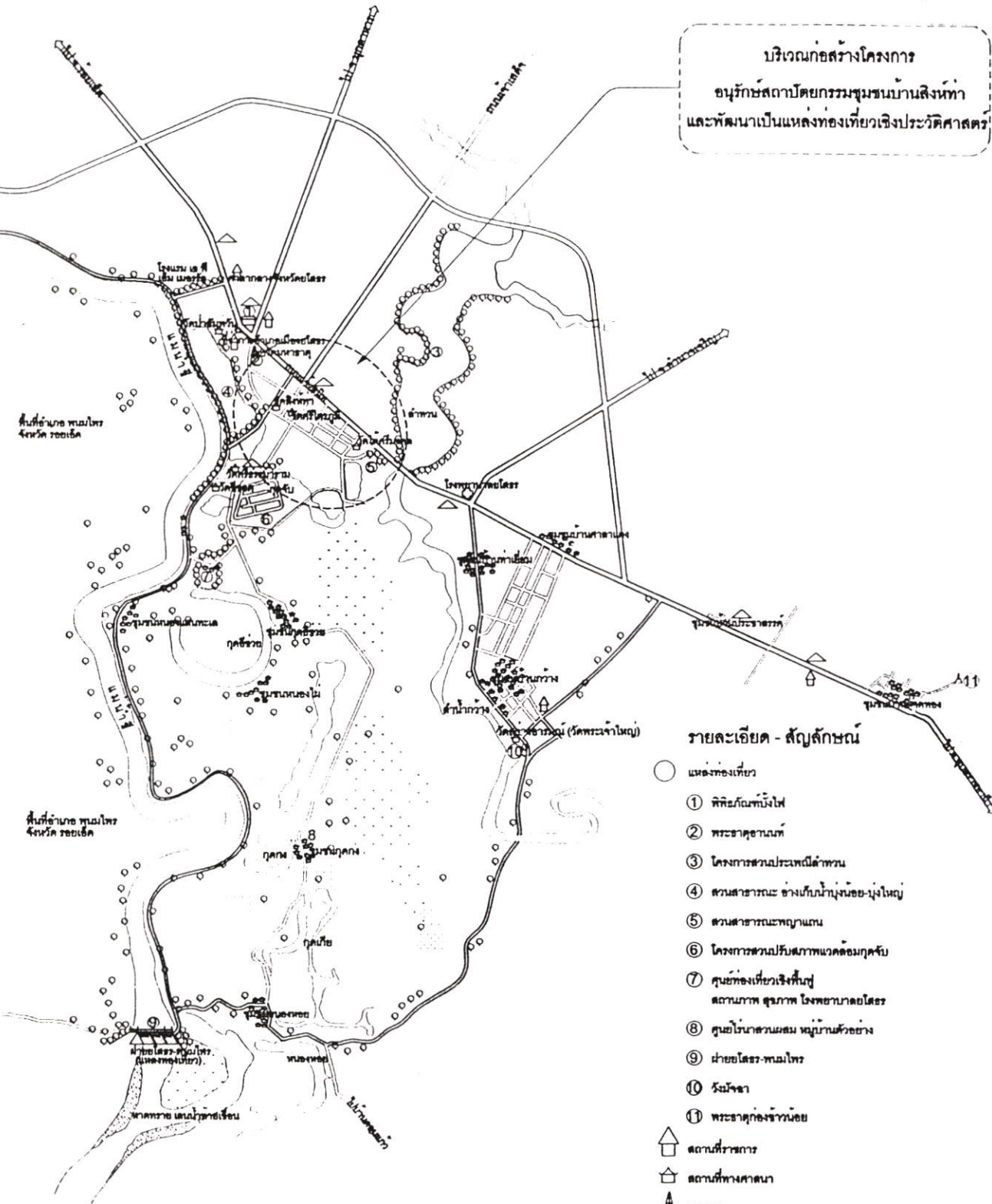
รวมรายได้หมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นภายในท้องถิ่น ประมาณ 42,500,000 บาท / ปี

8. จำนวนนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ประมาณ 50,000 คน / ปี

โครงการ เชื้อนป้องกันน้ำท่วม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ

บริเวณก่อสร้างโครงการ
อนุรักษ์สถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า
และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

รายละเอียด - สัญลักษณ์

- แหล่งท่องเที่ยว
- ① พิพิธภัณฑ์บึงโพ
- ② พระธาตุจันทบุรี
- ③ โครงการสวนประเพณีลำพวน
- ④ สวนสาธารณะ รางเก็บน้ำทุ่งน้อย-บึงใหญ่
- ⑤ สวนสาธารณะพญาเกษม
- ⑥ โครงการสวนปรับสภาพแวดล้อมกุศชัย
- ⑦ ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟูสถานภาพ สุขภาพ โรงพยาบาลโดย
- ⑧ ศูนย์โบราณสถาน หมู่บ้านตัวอย่าง
- ⑨ ฝ่ายโครงการ-ทนมโห
- ⑩ วิทยาลัย
- ⑪ พระธาตุทองจันทบุรี
- ⬆️ สถานที่ราชการ
- ⬆️ สถานที่ทางศาสนา
- ⬆️ พระธาตุ
- ⬆️ สถานศึกษา
- ⬆️ ชุมชน-หมู่บ้าน
- ⬆️ โรงพยาบาล

LAY-OUT 1:4000

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตร์ อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการดังนี้

นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ รหัสประจำตัว 44064008 ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร (A STUDY OF ARCHITECTURAL CONSERVATION AND DEVELOPMENT OF BANSINGTHA YASOTHORN PROVINCE)" โดยมี ผศ.สมพล ดำรงเสถียร เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม และ อ.สุทัศน์ จุฬามานี เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545

ทั้งนี้ให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศ ณ วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2546

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยเอก วีระเชษฐ ชันเงิน)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คำสั่งคณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ที่ 372 /2545

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและ
เค้าโครงวิทยานิพนธ์ ของ นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์

เพื่อให้การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ของ นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ เป็นไป
ด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพจึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อควบคุมและพิจารณาหัวข้อและ
เค้าโครงวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.สมพล	ดำรงเสถียร	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
อ.เชวบ์สุทัศน์	จุฬามณี	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

2. คณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

อาจารย์สุรศักดิ์	กังขาว	ประธานกรรมการ
ผศ.สมพล	ดำรงเสถียร	กรรมการ
อาจารย์สุทัศน์	จุฬามณี	กรรมการ
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	กรรมการ
รศ.ดร.ปรีชาพร	วงศ์อนุตร โรจน์	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. 2545

(รองศาสตราจารย์ นิรวรรณ ชินะตระกูล)

คณบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หน่วยบัณฑิตศึกษา ถนนตะนาว โทร. 3692

ที่ ทบ 1504- 4332

วันที่ ๙ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขณัติบัตรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ณรงค์ พิมสาร

ด้วย นางสาวนิรวรรณ ถูกษ์อภิบาลวงศ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน บ้านสิงห์ท่า จ.ยโสธร” คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของ นางสาวนิรวรรณ ถูกษ์อภิบาลวงศ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกับนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ที่ กม 1504/ 433:2

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนจตุรทิศ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520

๕ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอกิจกนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน รศ.ดร.ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน บ้านสิงห์ท่า จ.ยโสธร”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของ นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

๗๖๑๑๖

ปริยาพร

5 กพ 2546

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

โทร. 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3264325

ที่ กม 1504. 4332

คณะกรรมการผู้คณาการรวม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนจลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520

๕ โคม ๑๑๑ 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายชงยุทธ ไชยวามรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน
บ้านสิงห์ท่า จ.ยโสธร”

คณะกรรมการผู้คณาการรวมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้
ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บรวบรวม
ข้อมูลของ นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

คณบดีบัณฑิตศึกษา

โทร. 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3264325

ที่ ทม 1504/ 433:2

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถานเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนจลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520

๕ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายถังจิต นนทริย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน บ้านสิงห์ท่า จ.ยโสธร”

คณะกรรมการอุดมศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของ นางสาวนิรวรรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยโถง บัณฑิตศึกษา

โทร. 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3264325

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจประกอบการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า
จังหวัดยโสธร

แบบสำรวจเพื่อศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพของชุมชนบ้านสิงห์ท่า ที่ส่งผลกระทบต่องานอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน โดยแบ่งเป็น 4 หมวดดังนี้

- 1) รายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร
- 2) จินตภาพของเมือง
- 3) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ รวมไปถึงระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร
- 4) การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

1) รายละเอียดของอาคาร จากอาคารที่เป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายที่ชัดเจนของอาคาร

ภาพถ่าย

การสังเกต

การบันทึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

1.2) องค์ประกอบหลัก , องค์ประกอบรอง

1.3) การใช้สี และวัสดุ

1.4) รายละเอียดที่เป็นเอกลักษณ์

---

2) จินตภาพของเมือง

 ภาพถ่าย

 การสเก็ตช์

 การบันทึก

2.1) NODE ที่รวมกิจกรรม

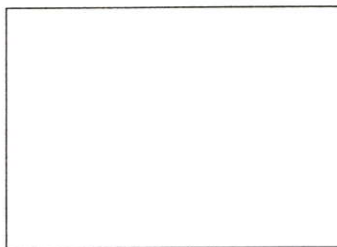
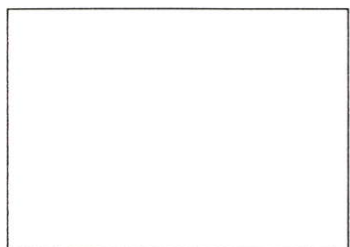

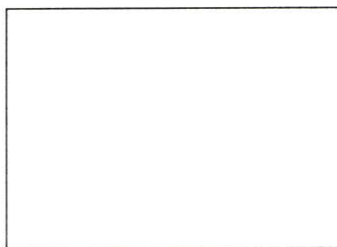
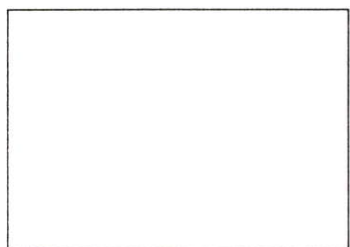

2.2) LANDMARK ที่หมายตา

.....

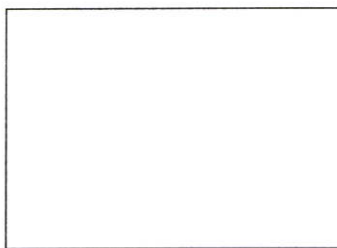
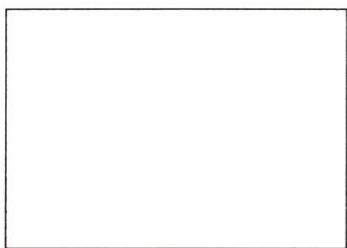
.....

.....

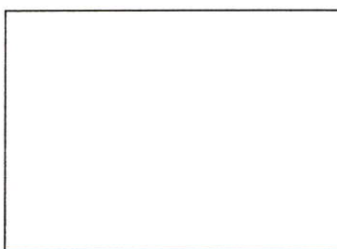
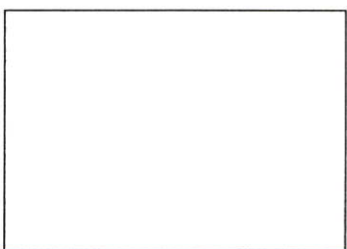
.....

2.3) DISTRICT ย่าน

.....

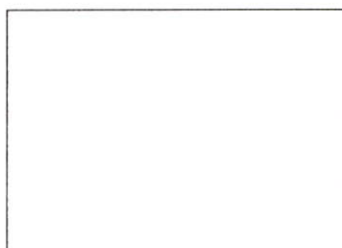
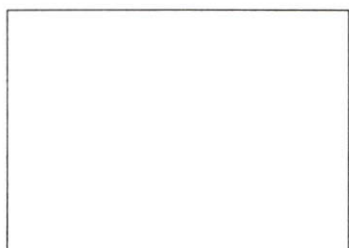
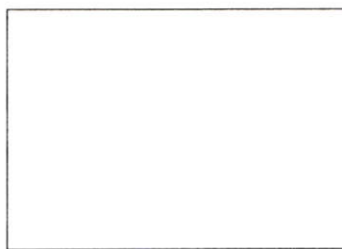
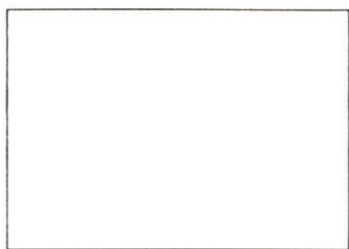
.....

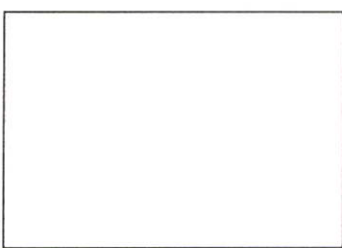
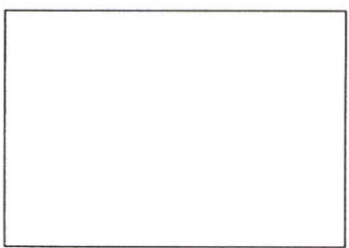
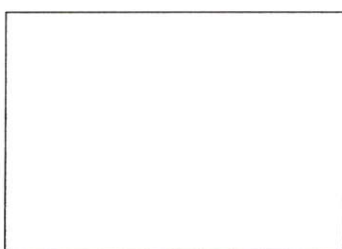
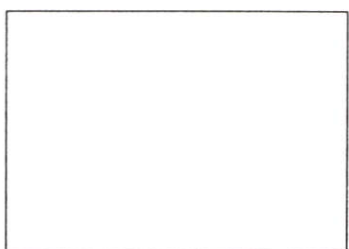
.....

.....

2.4) PATH ทางสัญจร

2.5) EDGE ขอบเขต

3) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ รวมไปถึงระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

3.1) สภาพแวดล้อมของบริเวณ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารโดยรอบบริเวณที่จะทำการออกแบบ

ภาพถ่าย

การสังเกต

การบันทึก

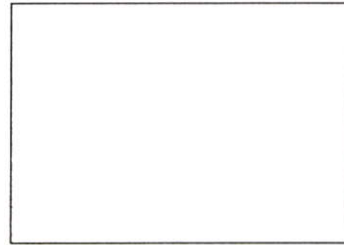
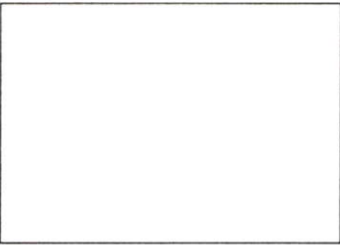
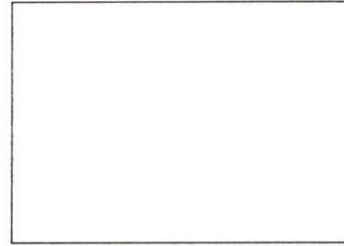
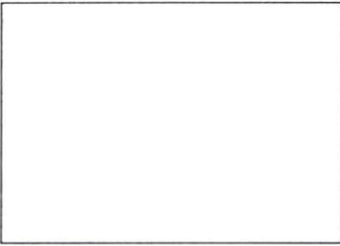
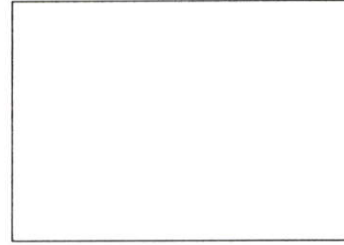
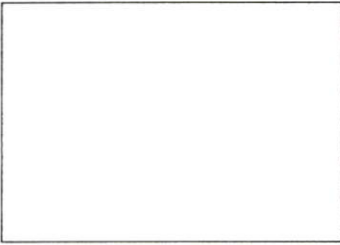
- องค์ประกอบที่เหมือนกัน ถูกจัดเรียงไว้ในความสัมพันธ์ที่เหมือนกัน
- องค์ประกอบที่เหมือนกัน ถูกจัดเรียงไว้ในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน
- องค์ประกอบที่แตกต่างกัน ถูกจัดเรียงไว้ในความสัมพันธ์ที่เหมือนกัน
- องค์ประกอบที่แตกต่างกัน ถูกจัดเรียงไว้ในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน

3.2) ระยะห่างและความต่อเนื่องของแนวอาคาร

ภาพถ่าย

การสเก็ตช์

การบันทึก

3.2.1 จังหวะของอาคาร

.....
 .....

3.2.2 ความต่อเนื่องของอาคาร

.....
 .....

4) การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนบ้านสิงห์ท่า	จำนวนนับ / อาคาร	รวม
ที่พักอาศัย		
ที่พักอาศัยและพาณิชยกรรม		
สาธารณูปโภค / สาธารณูปการ		
สถานที่ราชการ / ศึกษา / ศาสนา		
เกษตรกรรม		
อุตสาหกรรม		
อื่นๆ		

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า
จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ประกอบกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร และนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ ที่ตรงกับความจริงและครบทุกข้อ ซึ่งจะช่วยให้งานวิจัยนี้ได้ผลตรงตามเป้าหมาย คำตอบของท่านรวมทั้งความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้นซึ่งจะไม่มีผลเสียหายต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แต่อย่างใด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณในความกรุณาที่ท่านได้สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

วันที่.....เดือน.....พ. ศ. ....

1) ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ที่อยู่.....

2) ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ.....

หน่วยงาน.....

3) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และ พัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

4) ท่านคิดว่าอาคารเก่าในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้หรือไม่ เพราะเหตุใด

5) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับ การเสนอ รูปแบบ สัดส่วน ความสูง สีฉันทน์ ของอาคาร ที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

6) ถ้ามีการควบคุมรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ท่านคิดว่าควรมีการควบคุมหรือไม่ เพราะเหตุใด และมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

7) ท่านคิดว่า องค์กรและบุคลากรในหน่วยงานใด ควรให้ความร่วมมือ และ รับผิดชอบ ในโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

8) เพื่อให้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน ได้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ ท่านคิดว่า ควรมีการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าด้วย พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ พ.ร.บ. เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พ.ร.บ.ควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

9) เพื่อให้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน ได้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ ท่านคิดว่า ถ้ามีการใช้กลยุทธ์และมาตรการส่งเสริม ในการเสนอแนะมาตรการทางด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นลักษณะของการบังคับ (Negative Control) และ การเสริมมาตรการด้านการสร้างแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ (Positive Control) ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

10) ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า
จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะเฉพาะของชุมชนบ้านสิงห์ท่า เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ประกอบกับข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร และนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถาม ที่ตรงกับความจริงและครบทุกข้อ ซึ่งจะทำงานวิจัยนี้ได้ผลตรงตามเป้าหมาย คำตอบของท่านรวมทั้งความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลเสียหายต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของชุมชน และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ

อนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

ขอขอบพระคุณในความกรุณาที่ท่านได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่เป็นความจริง หรือ กรอกข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริง

1.1) เพศ

- ชาย หญิง

1.2) อายุ

- ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 39 ปี
 40 - 49 ปี 50 ปีขึ้นไป

1.3) การศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.4) อาชีพ

- รับราชการ ค้าขาย
 รัฐวิสาหกิจ รับจ้าง
 ธุรกิจส่วนตัว อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.5) สถานะภาพ

- โสด สมรส

1.6) สถานะการอยู่อาศัย

- เป็นเจ้าของ เป็นผู้อยู่อาศัย

1.7) จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน รวม.....คน (รวมตัวท่าน)

บุตร / ธิดา.....คน	พี่ / น้อง.....คน
พ่อ / แม่.....คน	ญาติ.....คน
สามี / ภรรยา.....คน	อื่น ๆ.....คน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของชุมชน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้านสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่เป็นความจริง หรือ กรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

2.1) รูปแบบการอยู่อาศัยและสภาพของอาคาร

1) การใช้ประโยชน์อาคาร

☐ เพื่อการพักอาศัย	☐ เพื่อการพาณิชย์กรรม
☐ เพื่อการพักอาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2) สภาพของอาคาร

☐ ซ่อมแซมอาคาร	☐ ต่อเติมอาคาร
☐ เปลี่ยนวัสดุอาคาร	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.2) อายุของอาคารที่ท่านพักอาศัย

☐ 10 - 19 ปี	☐ 20 - 29 ปี
☐ 30 - 39 ปี	☐ 40 - 49 ปี
☐ 50 - 59 ปี	☐ 60 ปีขึ้นไป

2.3) รูปแบบทางกิจกรรมบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนบ้านสิงห์ท่า

1) กิจกรรมใด คือ กิจกรรมของคนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ งานบุญบั้งไฟ	☐ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง
☐ งานบุญคุ้ม	☐ งานแข่งเรือ
☐ งานวัดสิงห์ท่า	☐ งานวัดศรีธรรมมาราม
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

2) กิจกรรมใดที่ท่านคิดว่าคนในชุมชนบ้านสิงห์ท่ายึดถือปฏิบัติมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ งานบุญบั้งไฟ	☐ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง
☐ งานบุญคุ้ม	☐ งานแข่งเรือ
☐ งานวัดสิงห์ท่า	☐ งานวัดศรีธรรมมาราม
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

3) กิจกรรมใดที่ท่านคิดว่าเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านสิงห์ท่า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ งานบุญบั้งไฟ	☐ งานสักการะเจ้าพ่อหลักเมือง
☐ งานบุญคุ้ม	☐ งานแข่งเรือ
☐ งานวัดสิงห์ท่า	☐ งานวัดศรีธรรมมาราม
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

4) สถานที่ ที่ท่านคิดว่าเป็นที่ประกอบกิจกรรมของคนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ วัดสิงห์ท่า	☐ วัดศรีธรรมมาราม
☐ มูลนิธิสามัคคีไฮดร	☐ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง
☐ สวนสาธารณะพญาแถน	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5) สถานที่ประกอบกิจกรรม ที่ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด สำหรับการประกอบกิจกรรมของคนในชุมชนบ้านสิงห์ท่า

☐ วัดสิงห์ท่า	☐ วัดศรีธรรมมาราม
☐ มูลนิธิสามัคคีไฮดร	☐ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง
☐ สวนสาธารณะพญาแถน	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน

1) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนบ้าน
สิงห์ท่า

เห็นด้วย (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วย (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

2) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร หากมีโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชน
เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน ซึ่งอาจทำให้มีการควบคุมเกี่ยวกับ การใช้สีของอาคาร การยื่นของแนว
กันสาด ตลอดจนการตกแต่งหน้าตาอาคารพักอาศัยของท่าน

เห็นด้วย (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วย (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

3) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรหากมีการส่งเสริมให้ชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

เห็นด้วย (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วย (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

.....

4) หากมีโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมชุมชนเกิดขึ้น โดยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ในการร่วมมือร่วมใจพัฒนาท้องถิ่น ท่านคิดว่าท่านจะยินดีเข้าร่วมโครงการ หรือไม่

เข้าร่วม (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

.....

ไม่เข้าร่วม (เพราะเหตุใด)

.....

.....

.....

.....

5) ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

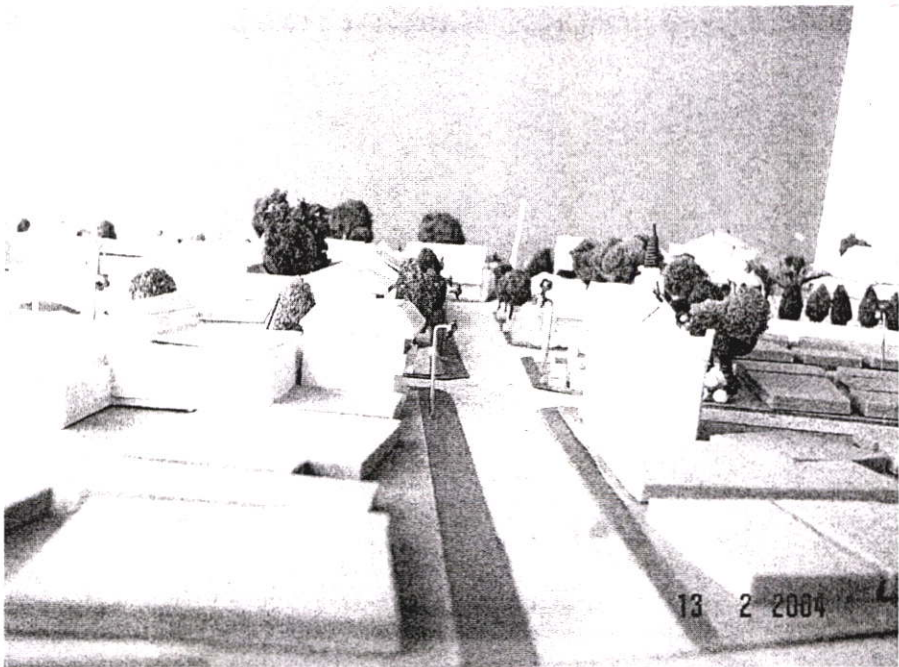
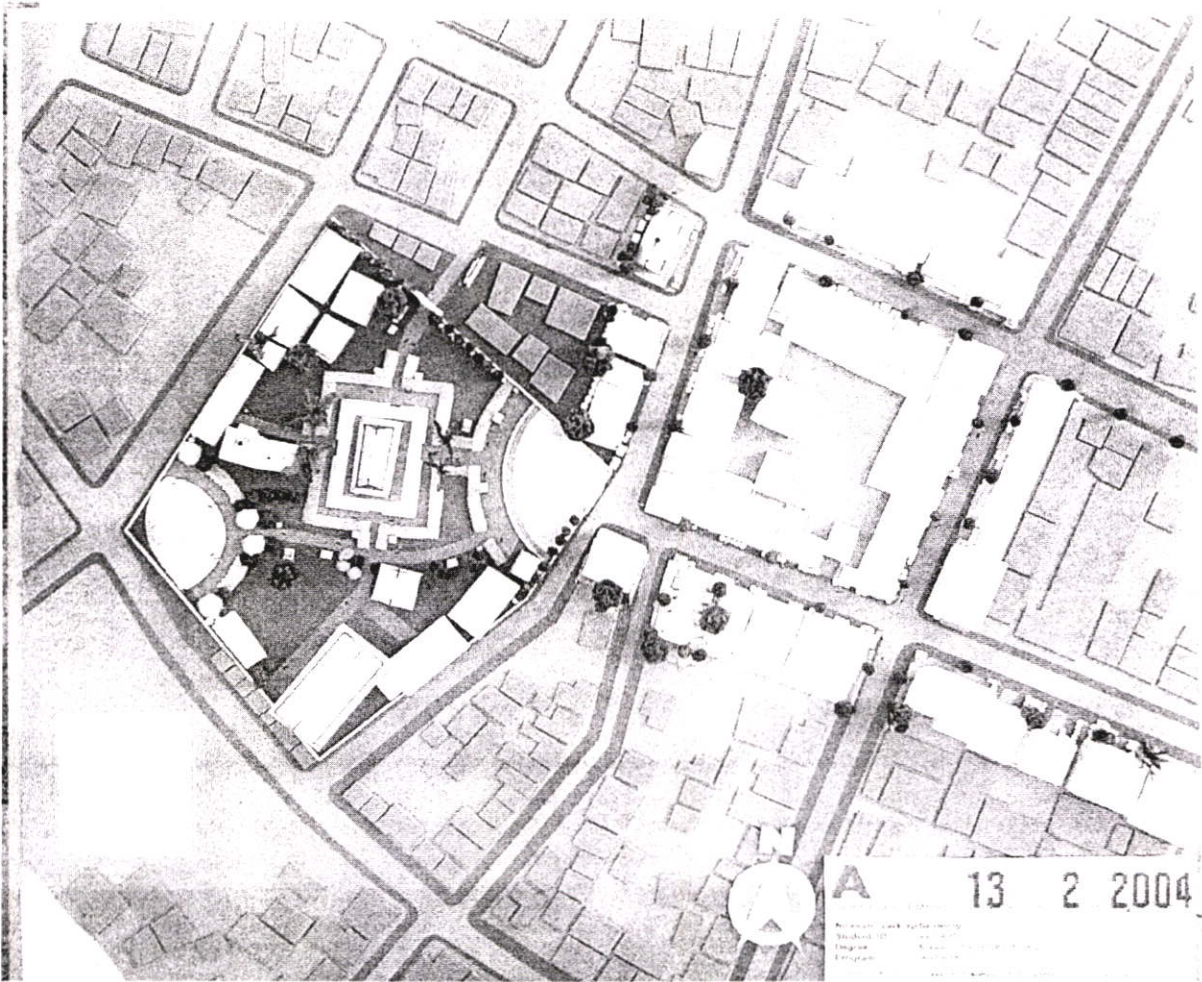
.....

.....

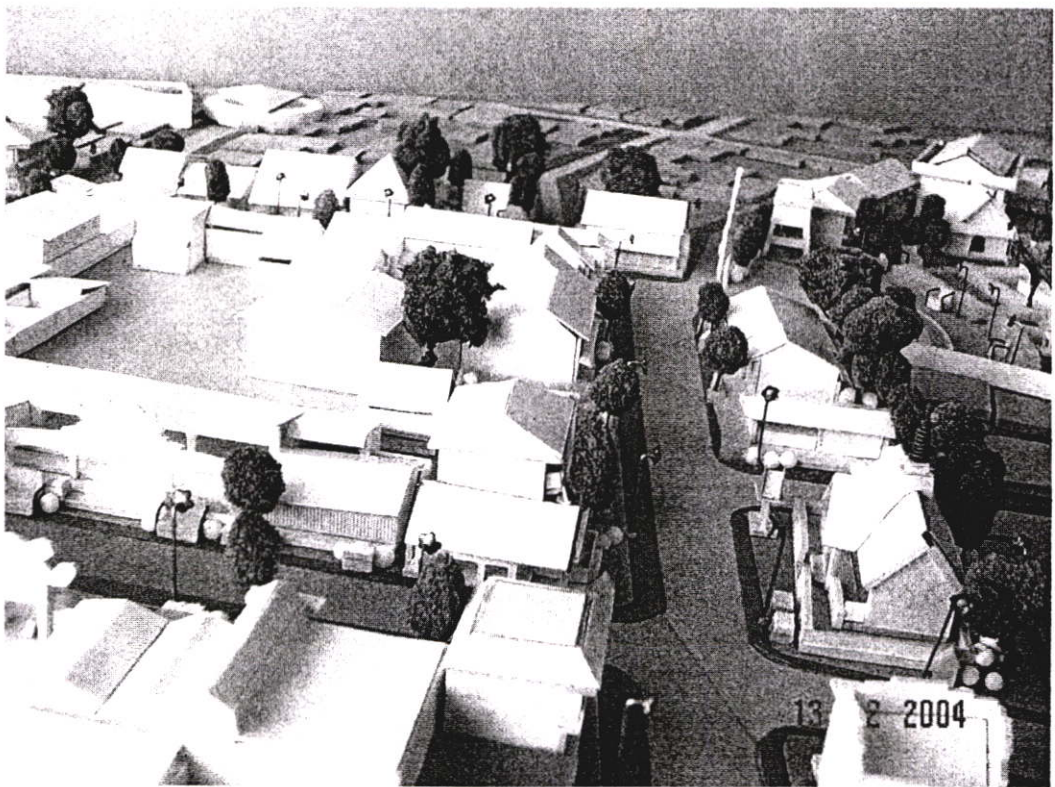
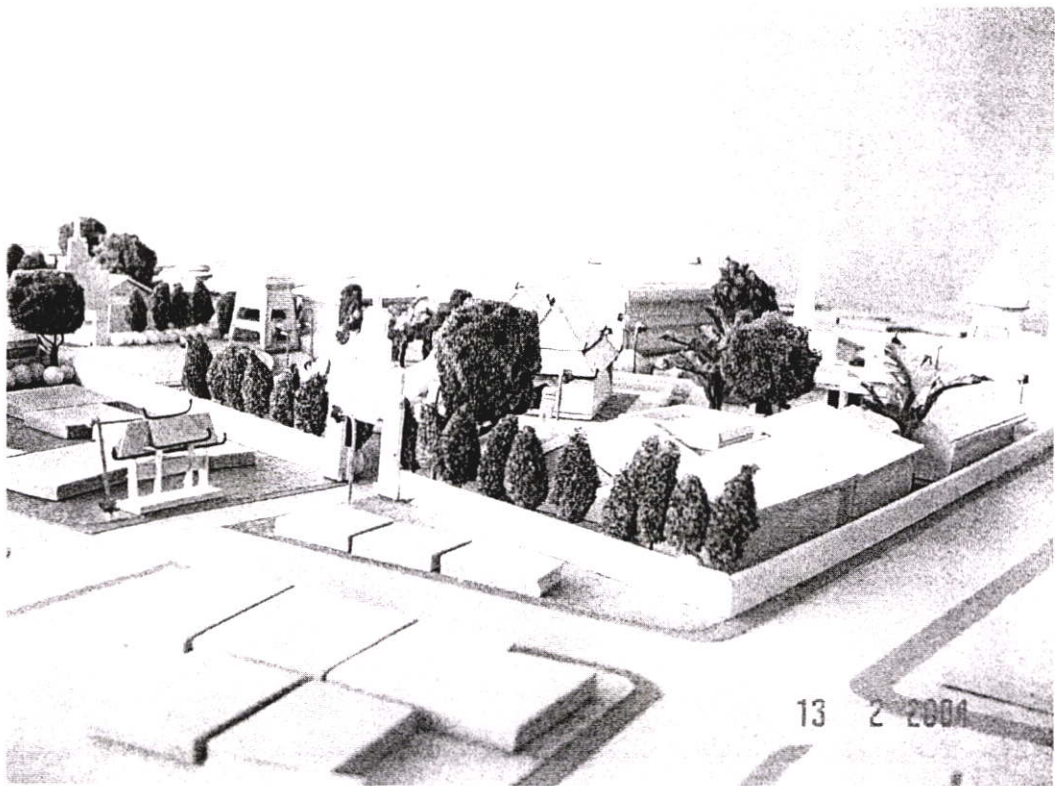
.....

.....

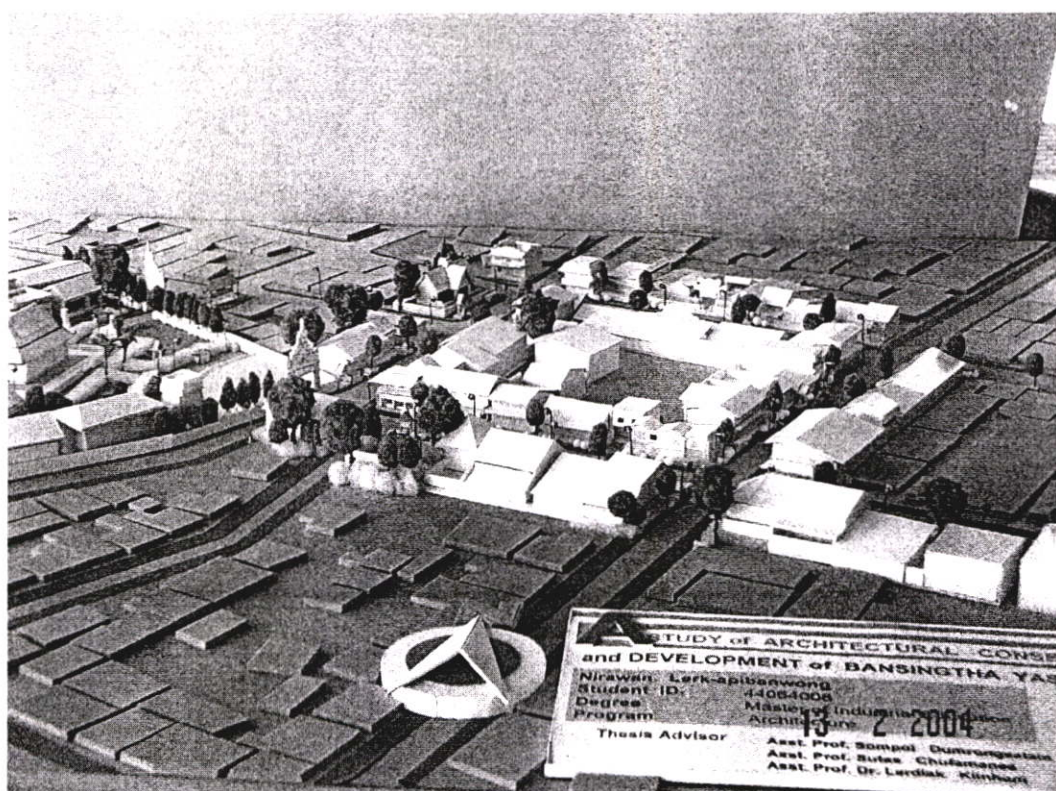
ภาคผนวก ค
รูปภาพประกอบงานวิจัย

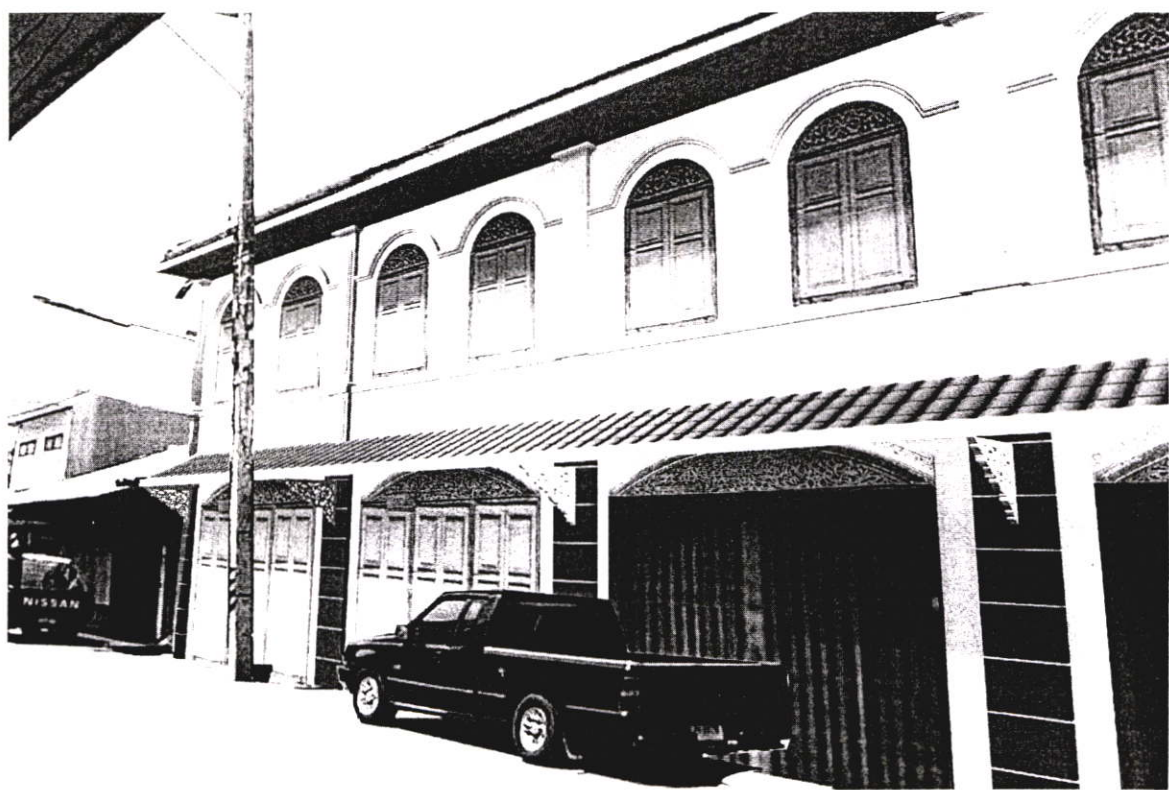
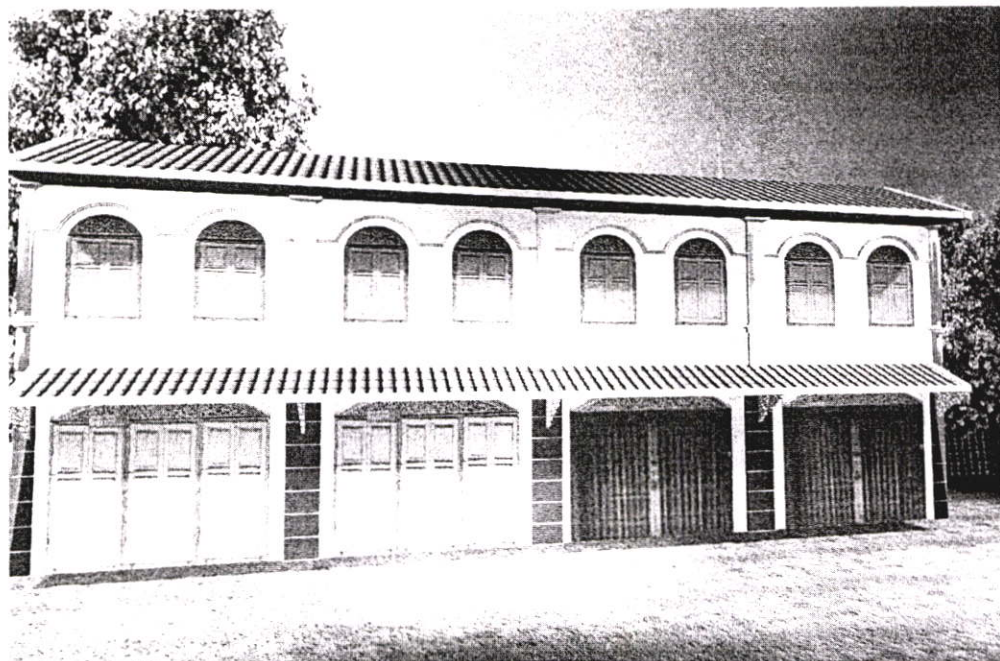
รูปที่ ค.1 แสดงแบบจำลองพื้นที่ภายในชุมชนที่ทำการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชน บ้านสิงห์ท่า

รูปที่ ค.1 (ต่อ)

รูปที่ ค.1 (ต่อ)

PERSPECTIVE VIEW

รูปที่ ค.2 แสดงรูปทัศนียภาพของการนำเอกลักษณ์ของอาคารต้นแบบมาผสมผสานในการออกแบบรูปด้านหน้าของอาคาร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวนิรอรณ ฤกษ์อภิบาลวงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	27 ตุลาคม พ.ศ.2522
สถานที่เกิด	ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	ร้านศรีโพ 199 ซอยหลังตลาดเก่า ถนนวิทยารังค์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ. ยโสธร 35000
ประวัติการศึกษา	<p>พ.ศ. 2540 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม วิทยาลัยเทคนิค ยโสธร</p> <p>พ.ศ. 2542 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ อาชีวะ</p> <p>พ.ศ. 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม แขนงวิชาช่างเทคนิค สถาปัตยกรรม สถาบันราชภัฏพระนคร</p> <p>พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง</p>